

ШИТЪР МААС СЕРШКО

Н а р о д н а к у л т у р а

ПИТЪР МААС СЕРПИКО

Превод: Явор Въжаров

chitanka.info

В своя художествено документален роман „Серпико“ известният американски журналист и писател Питър Маас представя детайлна картина на полицейския апарат в САЩ. В книгата, силно въздействаща преди всичко с фактите и особено популярна благодарение на екранизацията ѝ (с Ал Пачино в главната роля), се изобличава безпринципността на тези, чийто дълг е да преследват закононарушителите, разкрива се покварата сред т.нар. „пазителите на реда“. С реални факти, данни, дати, цифри и имена са описани ред скандални афери на висши и нисши полицейски служители. Франк Серпико, героят на тази достоверна история, се опълчва срещу бездушието и подкупността на своите колеги. Тъжна е равносметката на този самотен бунтар, когато на тридесет и шест години — пенсиониран и инвалид за цял живот — той е изправен пред въпроса: „А сега накъде?...“

ЧАСТ ПЪРВА

ГЛАВА ПЪРВА

В Ню Йорк е топъл септемврийски следобед. Наблюдавам как Франк Серпико, тридесет и пет годишен, син на неаполитански обущар, крачи, подпирайки се на бастунче, към входа на един луксозен хотел в Манхатън. Портиерът, внушителен със своите бели ръкавици и тревистозелена униформа, украсена с еполети и лъскави копчета, го гледа с явна неприязън и сумти надменно през осеяния си с тънки червени жилки нос. С приближаването на Серпико подозрителността във воднистите му сини очи нараства. Личи си, че онова, което вижда, не му харесва.

Серпико е невисок мускулист мъж с гъста брада и къдрави кестеняви коси, чиито кичури се спускат до раменете. Обут е в кожени сандали, носи груба бяла ленена риза с бухнати ръкави, кожен елек и клош панталони от кафяв велур. Панталоните са пристегнати от широк колан с огромна медна катарамата, купена от някой битпазар. Върху катарамата като хералдически знаци се открояват образите на двама брадати мъже с историческа слава — Хенри Уелс и Уилям Фаргоу^[1]. Помежду им са кръстосани две американски флагчета, а отдолу е изписано: „1852“. На дясната си китка Серпико има сребърна гривна, а на лявата — двоен наниз от разноцветни кварцови мъниста. Ризата му е разгърдена почти до пояса, а на тънка верижка около врата му е окачено златно медальонче с изображението на Мечо Пух. Това е подарък от младата шведка, с която се бе запознал при пътуването си до Стокхолм. Една вечер, докато ѝ разказваше спомени от детството си, той случайно спомена, че историите за Мечо Пух са били любимата му книга. На следващия ден момичето излезе и му купи златното медальонче.

За това посещение в Горен Манхатън Серпико се е облякъл малко по-грижливо. Из Гринич Вилидж, където живее, той обикновено се разхожда по раирана тениска и избелели джинси, които сам позакърпва от време на време, тъй като е доста сръчен в шиенето. Въпреки това портиерът само дебне да долови и най-малкия признак на колебание от страна на Серпико, зрънце нерешителност, каквото и

да е, само и само да се изпречи пред него с укорителното: „Мога ли да ви бъда полезен с нещо?“ Но Франк Серпико не е вчерашен. Той знае какво точно си мисли портиерът и куцукайки, минава покрай него, като че ли оня изобщо не съществува.

Чудя се какво ли би сторил портиерът, ако знаеше, че в бастуна, на който се подпира Серпико — английски бастун от осемнадесети век, плътно обвит с кожена лента и с дръжка от слонова кост, изобразяваща глава на птица кардинал, — се крие рапира, дълга почти метър и остра като бръснач; или че под елека, от лявата страна на колана, се мъдри кобурът на огромен деветмилиметров автоматичен белгийски броунинг, зареден с четиринадесет патрона — добре смазан и готов за употреба. Серпико никога не излиза без пистолета си. Затова дори и в най-големите горещини той носи елек или някаква друга връхна дреха.

Серпико току-що се е завърнал в града след двуседмичен отпуск, прекаран в Нова Скотия, и тъй като има час при един доктор, чийто кабинет е наблизко, уредили сме си среща в хотела — да пийнем по чашка и да ми разкаже за пътуването си. Той поръчва „Блъди Мери“ и моли да поставят в чашите по стръкче целина. Сервитьорката, красива блондинка, казва с нотка на раздражение:

— Целина ли? За пръв път чувам такова нещо.

— Непременно трябва да опитате — отвърща Серпико. — Целината лекува всичко.

Докато говори, Серпико гледа сервитьорката право в очите. Той не е красавец в общоприетия смисъл. Носът му например е твърде голям за лицето и е леко изкривен встрани — сякаш някога са го фраснали така, че и досега не се е оправил. Но впечатлението, което оставя у другите — когато и да го погледнат, — се определя от очите му. Те са тъмнокафяви и когато е разгневен, в тях тлее ярост. Но когато се усмихне — както сега, — мигновено заискриват с потайно весело пламъче, а бръчиците около тях съучастнически се надиплят. Всичко това, заедно с многозначителната нотка в гласа му, оказва магическо въздействие върху момичето. Поруменяло, то също се усмихва в отговор и казва:

— Сериозно? Сигурно ще опитам...

Докато пием, Серпико разпалено разказва за пътуването си до Нова Скотия, за ведрите лазурни дни и приказните тихи нощи.

Заминал на север, след като „дискретно“ бил пуснат слух, че тръгва на юг — дори бил закупен самолетен билет до Флорида на негово име. Пътувал до Нова Скотия със своя ландкрузер^[2]. Бил съвсем сам, взел единствено кучето си Алфи, английска овчарка. Тръгнал главно защото тук животът му бил в опасност, а освен това искал да се махне от града — за първи път след повече от година — и да размисли за поредицата от лични несполуки, минали и настоящи, както и за бъдещето си. С изключение на двудневното гостуване у един фермер, с когото случайно се запознал по пътя, през почти цялото време шофирал бавно покрай брега, като от време на време се спирал да лови риба или пък да се разходи по плажа, за да пораздвижи левия си крак, все още слаб след прекарания тежък флебит — болезнено и понякога опасно възпаление на вените, което в началото го принудило да се движи с инвалидна количка, а след това с бастун. Нощем обикновено спял на открито. В ландкрузера имал широка сгъваема дъска от шперплат и щом се натъкнел на подходящо място, я разгъвал така, че краят ѝ да се подава през задните врати, поставял върху нея спален чувал, а отгоре опъвал нещо като навес от брезент, за да го пази от дъжд. После наклаждал огън, нахранвал Алфи и си приготвял някоя пържола, купена през деня, или риба, уловена в морето. Пиел кафе, после си лягал в спалния чувал и на светлината на лампата четял някоя от книгите, които носел със себе си. Особено увлекателна му се сторила книгата „Моят живот“ на голямата балерина Айседора Дънкан. Любимите развлечения на Серпико са операта и балетът. Автобиографията на Дънкан му била подарена от една балерина, някогашна негова приятелка. От цялата книга най-много му харесала страстната жажда за независимост на мис Айседора Дънкан и решителността, с която тя — според неговите думи — „отстоявала своето“. По време на пътуването се случило нещо, което било от особено значение за Серпико. Пристигнал в Бостън след полунощ и решил да спи до зазоряване на един паркинг близо до брега, в южната част на града. Около три часа сутринта го събудили лаят на Алфи и светлината на фенерче, насочено към лицето му. Фенерчето, както скоро разбрал, се намирало в ръката на един бостънски полицаи. Серпико се приготвил за потока от строги въпроси, като например кой е той, какво прави там, очаквал дори да претърсят ландкрузера за наркотици. Но полицаят само го предупредил, че наскоро в района

били извършени няколко грабежа. „Наистина ми стана приятно — описва той случката, докато седим в барчето на хотела — най-сетне да срещна полицаи, който си върши работата: помага на хората, а не ги хока.“

Серпико, който пие умерено, отказва втора чаша и аз решавам да го придружа до центъра. По пътя той запалва една от трите или четирите пури, които пуши на ден. Купува ги от едно магазинче близо до модния търговски център — там му ги приготвят ръчно. Изнамерил е подобни местенца из целия град, за да задоволява прищевките си. В епохата на пластмасите и пакетираните храни той продължава да цени истинските неща и е готов да измине невероятни разстояния, за да се сдобие с любимите си деликатеси. Ходи до една мрачна улица в Бруклин за прясно приготвена пикантна полска наденица; още по-навътре в Бруклин — за прясно смляно турско кафе, на чийто вкус се наслаждава от време на време; до магазина на италиански месар близо до Девето Авеню в Манхатън, който продава салам собствено производство; до един магазин за сирене в Източен Манхатън, откъдето купува моцарела^[3] — толкова прясна, че като я докоснеш с ножа, от нея бликва мляко.

Серпико е решил вечерта да иде на кино и докато се носим с ландкрузера му, размишлява кое момиче да покани. Възможностите за избор са много — достатъчно, за да накарат и най-ревностния читател на „Плейбой“ да си загуби ума. Серпико веднага се сеца за три от тях. Едната е най-постоянната му приятелка — безгрижна стюардеса; която изглежда така, сякаш току-що е дошла от някой плаж в Южна Калифорния — дете на слънцето и сърфинга.

Втората е малко нервна двадесет и шестгодишна русокоса проститутка, която обслужва клиентите си срещу сто долара при повикване по телефона. Гърдите ѝ са главозамайващи. Серпико я срещнал през лятото, когато за известно време не живеел в квартирата си — по същата причина, принудила го по-късно да замине за Нова Скотия, — а се бил пренесъл в апартамент, отстъпен му под наем от един приятел. Пътищата им се пресекли едно ранно утро, докато той разхождал Алфи из квартала, а тя била излязла с миниатюрния си пудел. Към четири часа сутринта Серпико все още бил буден и слушал любимата си опера „Бохеми“ от Пучини, после решил отново да разходи Алфи. Когато свърнал зад ъгъла, едва не се сблъскал с

блондинката, която се опитвала да хване такси. Попитал я къде е тръгнала по това време. Тя му отговорила, че не може да заспи и отива до центъра да си поприказва с едни приятели. Серпико попитал: „А защо не поприказваш с мене? Така ще спестиш и разноските за таксито.“ Поскитали из безлюдните улици на града, после се прибрали в апартамента на приятеля му и оттогава всяка вечер, когато не била заета с клиент, проститутката прекарвала със Серпико. Веднъж дошла при него точно когато се готвел да занесе вързоп мръсни дрехи до пералнята. Тя издърпала вързопа от ръцете му и каза: „Един мъж не бива да се пере сам. Това е женска работа.“

Има и една жизнерадостна негърка, манекенка, с която от година насам Серпико се вижда, когато му скимне. Но това лято почти не ѝ се бил обаждал и тя започнала да пъха под вратата му гневни бележки, в които го заплашвала с какви ли не отмъщения за това, че я пренебрегва заради „белите мацки“.

Постоянната квартира на Серпико е в западната част на Гринич Вилидж, на три пресечки от доковете на река Хъдсън. Зданието е пететажна съборетина. Преди известно време над главния вход се спуска водопроводна тръба и таванът все още не е поправен. Неговият апартамент е в задната част на партера, в дъното на мрачния коридор. Серпико прочете в някакъв вестник обявата, предлагаща „апартамент с градина и камина“. „Градината“ се оказа малко триъгълно дворче, осеяно с парчета от счупени бутилки и боклуци, а съседната сграда осигуряваше плътна сянка, когато слънцето не грееше точно отгоре. Апартаментът беше колкото малък, толкова и мрачен, но наистина имаше изправна камина и Серпико подписа договора. Той разчисти двора, нареди няколко саксии с растения, инсталира осветление и измайстори бетонен басейн, в който през топлите месеци обикновено пускаше да плуват няколко златни рибки. Откъм градината се влиза в спалня ниша, която едва побира леглото, спортен велосипед с десет скорости и бълбукащ аквариум с тропически рибки. Остатъкът от апартамента се състои от една-единствена, невероятно претъпкана стая с размери дванадесет на петнадесет стъпки, която предлага чудесен уют, особено през зимата, когато огънят пламти в камината. В ъгъла, под огромен гоблен с романтичен сюжет — гола жена, заобиколена от ангелчета — и лампа в стил Тифани, висяща от тавана, е поставена кръгла масичка от бял мрамор, около която, при добро желание, могат

да се сместят четирима. Тези вещи, както и повечето от останалите дебели в стаята — шкаф от кленово дърво, малък диван и голямо кресло с табуретка за краката — Серпико е довякъл от разни битпазари из града. В друг ъгъл е разположен кухненският бокс — отчасти прикрит зад индийски параван, украсен с резба, — където той нещо приготвява такива специалитети като например пилешки гърди със зарзали. Над тухлената полица на камината са окачени рогата на индийски бивол от Блек Кейп, наред с африканска маска, старовремска пушка за стрелба с джепане и античен часовник с махало от Копенхаген. От едната страна на камината са изправени викториански маши, ръжен и лопатка, а от другата има огромен бакърен котел, пълен с дърва. На стената е подпряна китара, а над нея е закачен плакат за мира на Бен Шан^[4]. В стаята има още телевизор, стереоуредба и камилско седло, което може да влезе в употреба като допълнителен стол. Купил го е в Мароко. На пода се е изтегнал и огромният рунтав Алфи (той е дресиран да пази къщата и започва да ръмжи при най-слабия страничен шум), така че ако човек реши да се разтърче, трябва да бъде изключително внимателен.

Под двата прозореца, гледащи към градината, има купища грамофонни плочи. Върху полиците в друг ъгъл на стаята са подредени различни сувенири, които Серпико е донесъл от пътуванията си — индианска керамика и кокалени фигури за шах от Мексико, бирени халби от Германия, холандска лула от морска пяна, абаносова фигурка на боен бик от Испания и венецианска ваза, в която държи благовонни свещи. Други полици, между прозорците, са претърпкани с книги, сред които „Уолдън“ на Торо, събраните стихотворения на Йейтс, „Цветя на злото“ на Бодлер, „Степният вълк“, „Джони грабна пушката“ на Долтън Тръмбоу и касовият полицейски роман „Новите центуриони“ на някакъв сержант от полицията в Лос Анжелос.

Пристигаме с колата и Серпико едва, намира място за паркиране на една пресечка от жилището си. Пространството е голямо точно толкова, колкото е необходимо, за да се пъкне ландкрузерът на заден ход и Серпико го прави със задоволство. По-рано той имаше двуместно спортно беемве купе, което постепенно се очука и раздрънка по улиците на града. Сега друг му бере грижата.

Кварталът изглежда съвсем невзрачен, притиснат между живописния, ограден с дървета същински Гринич Вилидж и високите фабрики, складовете и гаражите за камиони край реката. Наемите са относително ниски, а наемателите — предимно млади и ексцентрични хора. Тук много повече се пуши марихуана, отколкото се пие алкохол. Мъжете носят косите си дълги до раменете, а жените се смятат за „освободени“.

Серпико е свой човек тук и докато крачим по тротоара, непрестанно го поздравяват — като политик, тръгнал на обиколка из избирателния си район. Приветлив кръглолик негър, който върти добър бизнес с изкуствени цветя в Горен Манхатън, подвиква:

— Ей, баровец, къде се губиш?

Но повечето хора, които срещаме — брюнетка с прибрани на „конска опашка“ коси, заета с лъскането на някаква масичка пред един антикварен магазин, студент по право в сини джинси, двойка, току-що успяла да направи първия си запис на рок музика, — го наричат Пако. Това е испанският вариант на името Франк. Серпико го получи преди няколко години, когато започна да пътува често до Пуерто Рико, между другото, за да обогати познанията си по испански. Той е първокласен имитатор и има необикновена дарба за чужди езици. Наред с италианския и испанския, които говори свободно, справя се добре с френски и немски и дори поддържа интереса си към японския, който е изучавал по време на военната си служба.

Тъкмо когато се каним да влезем във входа на неговия блок, дълъг като върлина младеж с каубойски ботуши и риза, украсена с ресни, поздравява Серпико и казва:

— Чу ли за мацката, убита снощи на Джейн Стрийт?

— Не. — Нехайният израз изчезва от лицето на Серпико. Той се вглежда напрегнато в младежа и пита: — Кога точно?

— Не зная. Снощи, по някое време... Защо?

— Застреляна ли е била?

— Не съм сигурен, Пако. Мисля, че е била промушена с нож, но не съм сигурен.

Серпико подръпва брадата си.

— Странно! — казва той. — Знаеш ли, към три часа ми се стори, че чух изстрел. Грабнах пистолета и изтичах навън; но видях само

група педераста пред оня вертеп на ъгъла и не можах да изкопча нищо от тях.

Дълго време никой от съседите на Серпико нямаше представа кой е той. Като се имат предвид схващанията им и начинът им на живот, странното е, че сега, когато го познават като детектив трети ранг Франк Серпико, значка № 761, от Нюйоркското полицейско управление, това не им прави впечатление.

И докато приятелите му от Гринич Вилидж отначало се стъписаха от това откритие, но после го приеха, то колегите му от полицията, също толкова смаяни — ала по съвсем друга причина, — все още не можеха да се съвземат. Серпико — явен епикуреец, женкар и „хипар“ — бе дръзнал да направи нещо нечувано и непростимо в полицейските среди. След като тържествено се беше заклел да осигурява спазването на законите, той бе решил да прави именно това и да ги прилага по отношение на всички, а не — както по стара традиция правеше дори и най-честният полицай — *спрямо всички, с изключение на останалите полицаи.*

Той отказа да участва в изнудвания, да приема подкупи и да си затваря очите пред нарушенията на законността.

С това решение Серпико се превърна в уникален случай. Той беше първият полицай в историята на управлението, който не само донесе за корупцията неговите собствени редици, но и доброволно излезе пред съда, за да свидетелства. Направи го след една самотна четиригодишна одисея, по време на която усилията му да накара високите полицейски чиновници и някои политически чиновници да вземат мерки биваха пресичани многократно. Бе рискувал постоянно: знаеше, че всеки момент може да го разкрие някой от корумпираните полицаи, с които работеше рамо до рамо. Накрая, обзет от отчаяние, се бе обърнал с разкритията си към пресата. Това предизвика поредица от трескави събития, които явно поставиха администрацията на кмета Джон В. Линдзи в крайно затруднено положение пред обществеността. Беше сформирана комисия за разследване на евентуалната корупция в полицейските среди; полицейският комисар незабавно си подаде оставката; маса високопоставени офицери от полицейското командване напуснаха службата си; организацията и начинът на работа на управлението претърпяха незапомнени драстични промени; като последица от новия устав, според който действащите

командири отговаряха за постъпките на подчинените си, някои районни, капитани бяха преместени на по-ниски постове; някои инспектори бяха понижени в чин и цяла тълпа лейтенанти и сержанти бяха прехвърлени в други сектори; в управлението заваляха съобщения за предявяване на обвинения и подвеждане под съдебна отговорност; началникът на един федерален отряд с особено предназначение, предприел свое собствено разследване, оповести разкритието си, че полицаи са събирали огромни „данъци“ — до двадесет и пет хиляди долара; тогава цяло шествие от униформени служители, участвували в „комбината“ и хванати на местопрестъплението от следователите на комисията, дадоха публични показания, че съществува широко разпространена, пуснала дълбоки корени корупция и че само в една от секциите на Полицейското управление са събирани подкупи на обща стойност до четири милиона долара годишно; и най-последно, отговорни служители на кметството и полицията бяха принудени да признаят под клетва, че въпреки конкретните донесения, направени от Серпико, те на практика не са предприели нищо.

Когато започна развоят на тези събития и ролята на Франк Серпико в тях стана известна, за много полицейски служители гой се превърна в човек, от когото трябваше да се страхуват... и който трябваше да бъде унищожен.

Седем месеца преди нашата среща — в 10 часа и 42 минути вечерта на 3 февруари 1971 година — иззвъня телефонът в кабинета за спешна помощ на болницата „Грийнпойнт“ в северозападната част на Бруклин. Една дребна и симпатична чернокожа сестра вдигна слушалката, изслуша съобщението и извика:

— Бил е прострелян полицай. Водят го. Полицейската радиокола, с включена сирена и сигнална светлина, се носеше по Метрополитън Авеню и вече беше само на няколко кръстовища от болницата. Серпико лежеше на задната седалка. Лицето, брадата и горната част на износената му военна куртка бяха покрити с кръв. На предната седалка до шофьора един полицай, застанал на колене, с гръб към движението, се бе надвесил над облегалката и прикрепяше с ръка отпуснатото тяло на Серпико, за да не падне при някой от острите завои.

Бяха изминали двадесетина минути от началото на акцията за залавяне на търговци на наркотици, когато Серпико успя да се провере наполовина през вратата при някакъв пласьор на хероин в една сграда в Уилямсбъргския сектор на Бруклин. Внезапно той забеляза в тъмното антре — на две педи от главата си — пистолет и почти едновременно с това чу оглушителен изстрел, видя светкавицата, ярко проблеснала в червено, оранжево и жълто, и усети пареща болка в главата си, сякаш милиони нажежени до бяло игли се бяха забили в нея. Бяха стреляли в лицето му.

Сега в радиоколата го заливаха вълни от слабост и той напрягаше всички сили да не изгуби съзнание. Не можеше да разбере дали е ранен тежко, само смътно дочу да казват по радиото, че ще го откарат в „Грийнпойнт“. Помисли си, че ако издържи до болницата, може би ще оживее. Полицаят на предната седалка, извърнат назад, за да го придържа, каза нещо. Доколкото Серпико схвана, той го окуражаваше. Но воят на сирената му пречеше да чува думите — до края на пътуването тя заглушаваше всичко останало.

Кръвта, която преди малко шуртеше и се плискаше срещу мръсната стена до него, бе започнала да се съсирва. Все още чувствуваше, че устата и синусите му са пълни с кръв. Усещането беше също като онова, което изпита веднъж, когато плуваше и в носа и устата му случайно влезе вода. Но сега в радиоколата се опитваше преди всичко да остане буден, вкопчен в мисълта да не изгуби съзнание. Съпротивляваше се на натрапчивата умора, която съблазнително го примамваше да заспи. Мислеше си, че само ако успее да задържи очите си отворени, може би няма да умре.

Когато в Дирекцията на полицията се получи съобщението, че е бил прострелян полицай — и това е Франк Серпико, — отначало настана всеобщ смут. Преди близо половин година Серпико се бе явил като главен свидетел по делото за лъжесвидетелство срещу един корумпиран цивилен агент, който бе отрекъл, че е вземал подкупи, възлизащи на хиляди долари. Агентът бе осъден и пратен в затвора, а това накара други участници в подобни афери да направят пълни признания с надеждата да получат по-леки присъди. По тази причина първоначалните опасения в дирекцията бяха, че по Серпико е стрелял някой от колегите му. Когато това не се потвърди през следващите

часове, остана един друг злокобен въпрос: при случайни обстоятелства ли е възникнала престрелката, или му е бил скроен номер?

Подобни мисли се въртяха и в главата на Серпико. Той си спомняше няколко случки в полицейския участък. Един полицай, който много му допаднаше, го бе попитал умолително: „Франк, защо не вземаш парите?“ Друг внезапно се бе нахвърлил с нож срещу него и се беше озъбил: „Знаем как да се справим с такива като тебе!“ В съда имаше и такъв случай — беше мислил за него толкова често, че сега споменът изплува спонтанно, с всички подробности: седеше до един комарджия, когото бе арестувал. Чакаха да бъдат призовани. Комарджията се обърна към Серпико, насочи към него показалеца си и като го сви, спокойно отбеляза:

— Ей, да знаеш, че ще ти видят сметката!

— Кой?

— Твоите хора.

Преди няколко дни Серпико лично бе разкрил и затворил една разположена в източната част на Харлем и покровителствувана от мафията къща за хазартни игри, която си плащаше „данъка“ на полицаите.

— Кои мои хора? — попита Серпико. — Италианците ли?

— Не — отвърна комарджията. — Ченгетата!

Когато радиоколата влетя в двора на болницата, пред входа на отделението за спешна помощ вече чакаха санитарите с носилка. В момента се строеше нов комплекс за спешни случаи и количката, на която поставиха носилката със Серпико, трябваше да обиколи строежа. Прекосиха мрачния, боядисан, в кремаво коридор край чакалнята и стигнаха до старомодната манипулационна, с която болницата разполагаше — извънредно тясна стаичка, където не можеха да се поберат повече от трима болни. Случи се така, че когато докараха Серпико, там нямаше други пациенти. Госпожица Бенет, сестрата, която бе приела съобщението по телефона, сведе поглед към неподвижното му, обляно в кръв тяло и прошепна: „Боже, та той е мъртъв!“ После го чу да мълви нещо неразбираемо и осъзна, че е още жив. С помощта на една друга сестра тя бързо започна да съблича дрехите му — подплатената войнишка куртка, кожения елек, дебелите

черен вълнен пуловер, работния дочен комбинезон и високите ботуши. Опита се да изхлузи златното медальонче през главата, но не успя и скъса верижката. Серпико чу другата сестра да казва: „Я виж, някой си е загубил обицата!“ Той знаеше, че обицата — обикновена златна халка — сигурно е неговата, но когато се опита да ѝ го каже, разбра, че не може да си отвори устата.

Нахлузиха му болнична пижама и двете сестри се заеха да бършат кръвта от лицето и шията му. Кръвотечението вече беше почти спряло. Само от лявото му ухо продължаваше да изтича водниста червеникава струйка. Около лявото око се беше образувал син кръг, а лявата половина на лицето се бе подула неимоверно и се бе парализирала, което придаваше на устата му странен изкривен вид. Когато почисти лицето, госпожица Бенет забеляза запушената със засъхнала кръв дупка, през която бе минал куршумът — вляво от носа, точно над ноздрата.

Край сестрата бе застанал лекар и Серпико го чу да казва: „Не пипай там!“, а някой друг се обади: „Улучили са го в главата.“ Отново се запита колко тежко е ранен. Опитваше се да си даде кураж с мисълта, че поне може да вижда и чува. Проснат на носилката, заобиколен от надвесени над него лица с неясни очертания, Серпико се почувствува свършено безпомощен и му стана противно. Над кръга от лица блестяха лампи и той внезапно си спомни за други лампи, същите като тези, и за същото чувство на безпомощност, останали в съзнанието му от времето, когато беше на пет години и се наложи по спешност да бъде опериран за апендицит.

Веднага щом откриха раната в главата му, един от докторите го ощипа силно по рамото. Серпико потръпна от болка — признак, че централната му нервна система не е засегната. После видя, че в ръцете му поставят инжекции. Едната трябваше да предотврати мозъчния оток, а другите две — конвулсиите.

И отново го налегна смазваща умора, ала той се мъчеше да остане буден, бореше се със съня, който му се струваше равносилен на поражение и смърт. Един от докторите каза:

— Не се тревожете. Скоро ще се оправите.

Между множеството бели униформи Серпико смътно различи и няколко сини. Някакъв глас запита:

— Католик ли сте?

„О, не, само това не, не сега!“ — помисли си Серпико. Бяха минали години, откакто не беше ходил на църква, нито се бе изповядвал, но, изглежда, беше кимнал с глава, защото някой рече:

— Да, да, католик е!

Следващото нещо, което осъзна, беше, че над него се навежда свещеник и казва:

— Чувате ли ме? Чувате ли ме? Не е необходимо да отговаряте.

И свещеникът пристъпи към последното миропомазване, предсмъртния обред на римокатолическата църква.

Щом церемонията свърши, Серпико видя униформен полицаи, застанал наблизко с бележник в ръка. Изведнъж се сети, че трябва да съобщи нещо важно, и му направи знак със слабо движение на ръката. С нечовешко усилие успя да изфъфли през десния ъгъл на устата си:

— Не казвайте на майка ми. Повикайте сестра ми... сестра ми.

Полицаят изглеждаше объркан.

— Какво каза? — попита той сестрата, застанала от другата страна на носилката.

Сестра ми... — отново изфъфли Серпико. — Не майка ми.

Мария Джована Серпико, дребна и крехка женица на седемдесет и две години, имаше болно сърце, а и тъкмо се възстановяваше от изтощителен грип и лекарят я беше посъветвал, да не излиза поне още една седмица, освен в някой изключително слънчев и топъл ден на нюйоркската зима.

Все повече и повече служители от болничния персонал и полицаи се тълпяха в отделението за спешни случаи и глъчката се усилваше. Преведоха Серпико покрай тях и го откараха в друго помещение, за да му направят рентгенова снимка, която щеше да покаже дали е необходима незабавна операция за отстраняване на куршума, заседнал в главата. Състоянието му беше критично, но засега очевидно не се влошаваше.

Рентгеновата снимка показа, че Серпико е оцелял по една невероятна случайност. Това, което го беше спасило — но което би могло и да го умъртви на място, — бе обстоятелството, че след като проникне в тялото, куршумът невинно се движи по логичен път. Една обикновена мускулна контракция, причинена от удара, може да се окаже достатъчна, за да измени посоката му, дори в меките тъкани на лицето, където бе ранен Серпико. Ако куршумът беше продължил по

първоначалната си траектория, щеше да разруши горната част на гръбначния мозък с последваща парализа на крайниците, пикочния мехур, червата и дихателната система. Ако беше кривнал леко нагоре, щеше да раздроби основата на черепа и да предизвика моментална смърт.

Така или иначе, явно беше, че Серпико е бил на косъм от смъртта. Куршумът — както се оказа, изстрелян от двадесет и две калибров пистолет — не беше проникнал в черепа му. Бе минал през левия максиларен синус — една от двете кухини от всяка страна на носа, — после се беше отклонил малко надолу и надясно, за да се натъкне на челюстта, където се бе пръснал на парчета и две от тях, доста големи, бяха заседнали в костния масив на лявото ухо. Въпреки че според всички очаквания челюстната кост също би трябвало да е раздробена, угълът на попадение се оказа такъв, че тя бе останала здрава. По своя блуждаещ път куршумът бе разкъсал някои лицеви нервни разклонения, което беше причина за локалната парализа. Независимо от обилния първоначален кръвоизлив нито една от главните вени не беше засегната. И все пак Серпико бе останал жив като по чудо. Едно от парчетата, рикоширало в челюстта, се бе спряло на не повече от половин сантиметър от сънната артерия, която минава отстрани на шията и през която сърцето тласка кръв право към мозъка. Ако парчето беше успяло да измине това нищожно разстояние, Серпико щеше да умре от кръвоизлив за няколко минути на мръсната площадка пред вратата на апартамента, където бе паднал.

Тъй като куршумът не бе проникнал в мозъка, за момента операция не се налагаше. Но все пак състоянието на Серпико си оставаше критично и той бе откаран в друга стая на отделението, за да остане под интензивно наблюдение. Възможно беше самото сътресение от попадението на куршума да е причинило още неустановен кръвоизлив или оток на мозъка. Не един пациент бе постъпвал в спешния кабинет на болницата с нараняване на главата и беше умирали два или три часа по-късно, без да бъде открито счупване на черепа. Освен това от лявото ухо на Серпико продължаваше да изтича водниста течност, сега вече разпозната като цереброспинален ликвор. Нормално тази течност циркулира в затворена система през главния и гръбначния мозък и нейното изтичане е злокобен признак, че

мозъчната мембрана е разкъсана и мозъкът е изложен на опасност от фатална инфекция.

Сега вече Серпико не изпитваше особена болка, а някаква скованост в главата и най-сетне започна да се унася в сън. Стряскаше го само непрестанно повтарящото се кошмарно усещане, че се задушаваше. Дишаше извънредно трудно. Носът му беше почти напълно запушен от съсиреци кръв, оставени от предпазливост — да не би раната да се отвори наново, — и устата му бе пресъхнала от въздуха, който поемаше през стиснатите си зъби.

Веднъж опита да се надигне, но не успя и падна назад, ругаейки наум. Може би най-тежко за него в това положение бе пълната му зависимост от другите. Той бе свикнал да живее независимо, да разчита на себе си и дори другите да разчитат на него. Това беше първото и най-важно нещо, с което го бе привлякла професията на полицаей — авторитетът и властта, които тя предоставя от само себе си, възможността да помага на хората и да ги закриля. Един от любимите му филми беше „По пладне“^[5] — великолепно описание на образа на шериф, попаднал в обсада, който почти без чужда помощ спасява и себе си, и града си от банда убийци. А най-хубавите му спомени от полицейската служба бяха как помогна на една изплашена до смърт жена да роди в порутена стая на негърското гето, как прекара цял ден в търсене на войник отпускар, за да му върне откраднатата раница, която бе открил, как забеляза издайническата струйка дим и евакуира хората от всички апартаменти на един блок посред нощ, мигове преди да избухне пожарът.

Серпико винаги се беше отнасял с презрение към полицаите, които само гледаха да мине осемчасовият им работен ден. Докато очакваше да го приемат в Полицейската академия, един капитан го бе посъветвал: „Не се забърквай никога в нищо, ако не си на работа!“ — „Какво искате да кажете?“ — попита го Серпико. „Синко, когато не си на работа, значи не си на работа. Да речем, че късно вечер се прибиращ с колата си и забележиш, че някой се опитва да влезе с взлом в някаква къща. Е, карай си колата! Иначе, да знаеш, ще има да те разпитват какво, по дяволите, си правил там по това време.“

Още когато беше младши полицаей и в цивилни дрехи правеше обход на района си от четири часа следобед до полунощ, Серпико оставаше навън и след смяната си, за да търси крадци. Освен

способност за подражаване той имаше също и актьорски талант и беше умел в изкуството да се дегизира. Любимото му превъплъщение бе куц старец с нахлупено сомбреро — така, че да не се вижда лицето му — и с бастун. Бродеше сам по тъмните и пусти улици на най-опасните квартали в очакване някой да го нападне (всъщност той едва ли не предизвикваше нападението) и очите му оглеждаха всеки вход — ще се мерне ли някоя сянка? — а слухът му се напрягаше — няма ли да чуе хищни стъпки зад гърба си? Веднъж през нощта една от приятелките му, легнала до него, му рече:

— Сигурно си луд, щом правиш такива неща. Или се опитваш да докажеш нещо?

— Нищо не се опитвам да докажа — отвърна Серпико. — Искам само и те да разберат как се чувствуват нещастниците, когато някой ги нападне.

Една нощ върху Серпико връхлетяха четирима джебчии. Той се извърна, избя с ритник ножа от ръката на водача им, измъкна револвера си и видя как те се вцепениха. Показа им полицейската си значка и ги нареди с вдигнати ръце и разкрачени край стената на една постройка. Оттук нататък Серпико не знаеше какво да прави. Въпреки тупурдията, помощ не се яви. Чу как единият промърмори:

— Майната му! Няма да може да ни прибере и четиримата!

Серпико бързо пристъпи към оня, който бе извадил ножа, и опря револвера си в главата му.

— Ако някой от вас мръдне — каза той, — този ще го пречукам!

Един от останалите се обади:

— Много важно!

И почти едновременно с това тримата се разбягаха, всеки в различна посока. Серпико предпочете да не стреля, защото се страхуваше, че в тъмнината може да улучи някой невинен зяпач.

— Мой човек, като ги пусна тия, защо не пуснеш и мене? — попита заловеният.

Без да отделя револвера си от главата му, Серпико отвърна:

— Не съм ги пуснал. Те избягаха.

С крайчеца на окото си той забеляза ножа, паднал на тротоара, и внезапно го обзе такава ярост, че едва се овладя. Колко ли пъти това оръжие е било притискано към нечий гръклян или корем? Серпико стовари дулото на револвера си върху главата на задържания.

— Ако искаш да бягаш — каза той, — хайде, заминавай!

Оня бавно се свлече по стената, застана на четири крака и се примоли:

— Не стреляй бе, човек! Няма къде да ходя!

В полунощ в отделението за спешна помощ на болницата „Грийнпойнт“, където Серпико бе оставен под постоянно наблюдение, сестра Бенет привършваше работната си смяна. Тя никога не беше виждала толкова много висши полицейски чиновници, събрани на едно място. Цивилни и униформени, те сновяха из отделението с навъсени лица. Между тях бяха първият заместник-комисар, втори по ранг в управлението, заместник-комисарят, завеждащ връзките с пресата, главният инспектор, трима помощник-главни инспектори, четирима заместник-главни инспектори и различни други инспектори и капитани — все личности, до които Серпико толкова дълго, но безуспешно се бе опитвал да се добере, докато се бореше срещу корупцията в Полицейското управление, започваща с приемането на подкупи от шофьорите, нарушили правилата за движение, и стигаща до събирането на „данъци“ от търговците на наркотици.

Когато мис Бенет излизаше от болницата през летящата врата, покрай нея влезе мъж, чието лице ѝ беше познато. Чак като се прибра вкъщи, тя се сети, че това е новият полицейски комисар Патрик В. Мърфи. Макар че мистър Мърфи бе встъпил в длъжност преди около половин година (назначаването му стана в разгара на скандала, разтърсил както управлението, така и целия град), сега за първи път щеше да види Франк Серпико със собствените си очи.

[1] Хенри Уелс (1805 — 1878) и Уилиам Фаргоу (1818 — 1881) — основатели на американската железопътна компания „Америкън експрес“. — Б.р. ↑

[2] Превозно средство от типа автомобили с висока проходимост. — Б.пр. ↑

[3] Прясно сирене от биволско мляко (ит.) — Б.пр. ↑

[4] Американски художник и плакатист (1898 — 1969). — Б.пр. ↑

[5] Филм на американския режисьор Фред Цимерман (1952). — Б.р. ↑

ГЛАВА ВТОРА

По времето, когато стреляла в него, Серпико беше член на гражданската команда на Полицейското управление. Гражданските агенти са всъщност полицаи, които — както показва наименованието им — работят без униформи и изпълняват специални задачи, обикновено свързани с борбата срещу търговията с наркотици, проституцията и хазартните игри. От една страна, нищо не пречеше на гражданските агенти да участвуват в корупцията наравно с всички останали полицаи, а от друга, възможностите и изкушенията за лесна печалба е техните „браншове“ бяха особено големи: в търговията с наркотици — поради големите суми при „удар“, а в проституцията и хазарта — не само заради парите, но и защото това бяха сфери на незаконна дейност, от която постоянно се интересуваха голяма част (ако не и мнозинството) от широката публика.

На теория да станеш граждански агент от униформен полицаи означаваше да направиш крачка нагоре в йерархията на полицейското управление и за това повишение се подбираха хора, за които се смяташе, че имат по-големи способности. Те биваха специално обучавани какво да търсят, как да организират надзор, какви улики са необходими за извършване на арестите и т.н. Но за повечето от съкурсниците на Серпико в школата за обучение на граждански агенти всичко това беше празно губене на време. Вместо да посещават лекциите, те предпочитаха да се шляят по улиците и да събират подкупи.

Разбира се, не всички граждански агенти бяха покварени. Някои от тях служеха добросъвестно, но за по-удобно се правеха, че не забелязват какво вършат останалите, или пък имаха свои собствени, доста странни разбирания по въпроса. Един от най-честните полицаи, които Серпико бе срещал някога — човек, който до последния момент се бе колебал дали да стане полицаи или свещеник, — беше граждански агент. Веднъж Франк обсъждаше с него широко разпространеното вземане на подкупи, с което се бе сблъсквал многократно, и го попита какво да прави. Приятелят му отговори:

— Просто трябва да даваш добър пример, за да могат другите да го следват.

Серпико нямаше основание да се съмнява в неговата искреност.

Някои честни полицаи просто напускаха цивилната команда, щом разберяха какво представлява тя. Така например бе постъпил преди години комисарят Мърфи. Син на полицай, самият той имаше безукорно полицейско досие. Беше сдържан, любезен мъж с изящни черти, който същевременно притежаваше достатъчно упоритост, такт и енергия, за да напредне уверено по йерархичната стълбица на нюйоркската полиция. Беше служил също като висш полицейски чиновник първо в Сиракуза, след това във Вашингтон и най-последно в Детройт, докато внезапно бе върнат обратно в родния си Ню Йорк, за да се справи с корупцията в средите на неговата тридесет и две хилядна полиция — най-многочислената в страната — и да възстанови общественото доверие в действията ѝ. Тогава се разбра, че в началото на кариерата си Мърфи е служил три седмици като цивилен агент. Запитан за изключителната краткотрайност на тази служба, един представител на комисаря отговори, че по това време жената на Мърфи току-що била родила и той помолил да бъде преместен на друга работа „поради неудобното работно време“. Но по-късно самият Мърфи призна: „Веднага разбрах, че няма да се чувствавам добре на тази служба.“

Франк Серпико остана в цивилната команда, защото по времето, когато го приеха в нея, това беше единственият начин полицай без влиятелни връзки в управлението да се добере до детективски ранг, а Серпико желаше повече от всичко друго да стане детектив. Той не участвуваше в организираното събиране на „данъци“, които полицаите поделяха помежду си, но в края на краищата разбра, че не може и да си затваря очите. Затова се опита да направи нещо срещу системата, която позволяваше на корупцията да процъфтява. Именно това обърка, смути и разгневи толкова много служители от полицията. Той бе нарушил неписаното правило, според което един полицай не може да държи сметка за действията на колегите си, а това на практика поставяше тези служители над законите.

Може би щеше да им бъде по-леко, ако Серпико бе излят по познатия им пуритански калъп. Но той се обличаше като хипи, ходеше с брада и дълги коси и обитаваше ергенска бърлога в Гринич Вилидж,

в която си въобразяваха, че върши бог знае какво. В крайградските къщи с грижливо подредени дворове, където живееха повечето от полицаите на Ню Йорк, в кръчмите, където се събираха, в полицейските участъци и радиоколите Серпико стана главна тема на разговорите. Според една често повтаряна клюка той бил „отчасти пуерториканец и отчасти етиопец и говорел на странно италианско наречие“ — като че ли това някак си обясняваше всичко.

Около единадесет часа вечерта на 3 февруари, малко след като Серпико бе откаран в кабинета за спешна помощ на болницата „Грийнпойнт“, майка му — в памучна нощница и пеньоар, който, както и останалите си дрехи, бе ушила сама — изключи телевизора. Мъжът ѝ Винченцо си беше легнал преди повече от час и тя реши да го последва, макар че не я блазнеше мисълта да лежи будна и напразно да се опитва да заспи, след като бе прекарала повече от две седмици затворена вкъщи заради грипа.

Мария Джована Серпико беше сърцата, словоохотлива жена, висока едва пет стъпки. От четирите ѝ деца — три момчета и едно момиче — само Франк, най-младият, все още не се беше задомил. Всяка неделя по традиция тя оглавяваше семейния обяд в собствената си къща или в къщата на дъщеря си. Поднасяше се шеметно количество храна и пришпорван от нейното пискливо: „Какво има, не ви ли харесва?!“, беззащитният гост се тъпчеше до изнемога с ястията, които следваха едно след друго, придружени от бутилки домашно вино, ежегодно приготвявано в избата от бащата на Серпико. Франк участвуваше в тези гастрономически маратони може би веднъж месечно, като обикновено довеждаше някой приятел, комуто госпожа Серпико не забравяше по някое време да подхвърли: „И предполагам, че вие намирате време да се обадите на майка си, за да проверите дали е още жива.“

За разлика от приказливата си жена Винченцо Серпико бе мълчалив човек. Макар и дребен на ръст, старецът се държеше с впечатляващо достойнство и когато говореше, Франк винаги го слушаше почтително. Винченцо бе започнал да работи на девет години като чирак при един италиански обуцар и макар израсли в различни светове, Серпико дълбоко уважаваше баща си заради неговия

независим, честен характер. Старецът много се гордееше с майсторлъка си, упорито и усърдно поправяше обувките на ръка и ако се случеше някой клиент да се оплаче, че срокът за поправката е прекалено дълъг, той спокойно го съветваше да иде при друг майстор.

Животът не беше подготвил тези прости, почтени хорица за жестокия удар, връхлетял ги вечерта, когато синът им бе прострелян. Трудно е да се каже дали примерът и възпитанието, които бяха дали на Франк, имаха пряка връзка с обстоятелството, че сега той лежеше безпомощен в „Грийнпойнт“, но във всеки случай те до голяма степен бяха предопределили той да стане именно такъв полицай, какъвто беше. Апологетите на мафията в тази страна (когато изобщо признаваха съществуването ѝ) обичаха да изтъкват враждебното обкръжение, в което попадат италианските емигранти в Америка, неизбежната необходимост да се обединяват и да прибъгват до старите средства в борбата за оцеляване. Те например поддържаха мита, че един гангстер би могъл да постигне не по-малък успех и като уважаван бизнесмен, ако не бил белязан от произхода си; и тази възможност не му била отнета предварително. Но Винченцо и Мария Джована Серпико изповядваха друго верую, което ги издигаше над всички етнически предразсъдъци. За тях истинските стойности в живота бяха скромността, честността, независимостта и самоуважението.

Когато Франк навърши тринадесет години, започна всяка неделя сутрин, след църковната служба, да лъска обуца в дюкянчето на баща си, а през седмицата, след училище, работеше при един уличен продавач на плодове и зеленчуци. Караха го да връчва припечеленото на майка си, която пък му връщаше една съвсем дребна сума, за да я изхарчи, за каквото пожелае. В началото му беше приятно да дава — както си мислеше тогава — свой принос в семейната каса, но после започна да роптае срещу това. По-късно, когато стана на седемнадесет и се готвеше да замине в казармата, получи от майка си спестовна книжка, открита преди четири години на негово име, с всички спечелени от него пари плюс насъбралата се лихва. Оттогава той не пропускаше да прибави към сметката част от заплатата си и във века на чековите книжки плащаше в брой за всяка направена покупка.

Винченцо и Мария Джорана Серпико се бяха оженили в едно селце недалеч от Неапол, където бяха отраснали, макар че тя всъщност бе родена в Аштабула, Охайо. Баща ѝ дошъл в Щатите малко след 1890

година и започнал работа в каменовъглените мини на Западна Вирджиния, а после се преместил в една флотационна фабрика за желязна руда в Аштабула. Когато Мария Джована навършила две години, той вече бил спечелил достатъчно пари, за да стъпи на краката си. Върнал се в Италия, купил къща и парче обработваема земя, на което засадил орехови, сливови и смокинови дървета, и се заел да отглежда домати и други зеленчуци, както и лен. Един от най-ранните спомени на Мария Джована беше как майка ѝ търпеливо се труди над домашния стан, за да изтъче платно от влакнодайното растение. Някои от ленените чаршафи и калъфки за възглавници, които още използванаха, бяха изработени по този начин преди почти половин век, като част от нейната зестра.

Франк винаги слушаше с удоволствие разказите за запознанството между родителите му. Баща му се влюбил в Мария Джована, докато и вземал мярка за обувки, и на следващия ден изпратил при нея едно момче с бележка, в която я питал иска ли да се срещнат. Тя отговорила, че ѝ трябва две седмици да си помисли, но в края на краищата се съгласила да се видят в местното кафене, чиято притежателка била леля ѝ. След няколко такива срещи майката на Мария Джована усетила накъде отива работата и повикала Винченцо. Казала му, че не желае той да виси в кафенето само за да „топли стола“, и го попитала кога смята да предприеме нещо сериозно. Той обяснил, че едва сега започва да става самостоятелен и ще може да поеме отговорност за жена и семейство най-рано след една година.

Мария Джована вече имала много кандидати, но те всички се отдръпнали, когато баща ѝ отказал да удовлетвори някои претенции по отношение на зестрата. Годешът с Винченцо едва не пропаднал по същите причини. Намесила се майка му, за да преговаря от негово име и едно от условията било да се осигури на младите къща, в която да живеят. Бащата на Мария Джована веднага отказал и месеци наред венчавката се протакала. Накрая Винченцо взел работата в свои ръце, заявил, че, с къща или без къща — той я обича, и на 27 август 1925 година се оженил за нея.

Две години по-късно решили да заминат за Америка. Всички смятали, че с обушарския занаят Винченцо непременно ще спечели много пари. По това време в Щатите вече бил излязъл закон, който ограничавал приемането на емигранти в страната, но Мария Джована

имала американско гражданство. Дошло време да отплават, а документите на Винченцо все още не били готови. Казали им, че той ще се ползува с предимство при уреждането на документите, ако жена му е в Америка, и тогава решили първо да замине само тя. Според плана им един неин чичо, който живеел в Аштабула, щял да я посрещне на пристанището и да я отведе в Охайо, където тя да изчака пристигането на Винченцо.

Пътуването било низ от ужасни преживявания. Когато Мария Джована напуснала Неапол, била бременна в седмия месец и в бурното море родила преждевременно. Пристигнала в Ню Йорк през един снежен ден на 1927 година със силен кръвоизлив, без да разбира нито дума английски, а на всичко отгоре и никой не я посрещнал — чичо ѝ, който трябвало да я чака, се бил разболял в последния момент. Властите откарали по спешност нея и детето в една градска болница, но бебето — момченце — умряло. Тя прекарала няколко дни в благотворителното отделение на болницата, докато най-сетне я открили някакви далечни родственици, живеещи в Бруклин. Мария Джована проявила невероятна твърдост и очаквайки Винченцо да пристигне всеки момент, останала при роднините си в Бруклин. Като отплата за подслона тя перяла и къrpела дрехите на семейството и същевременно работела при един кожар. Но тежките условия, горещината, вонята на кожата и мръсният, изпълнен с косми въздух се оказали свръхсилите ѝ. Затова тя се преместила на работа в компанията за производство на захарни изделия „Фани Фармър“, където увивала захаросани плодове и ги набучвала на клечка. Всяка спечелена пара била ценна за нея и за да не плаща за автобус, ежедневно изминавала пеш двете мили до фабриката и обратно.

С Винченцо се срещнали отново чак след една година, защото и след като документите му били готови, той трябвало да отложи пътуването си поради издадения от фашистите закон, който ограничавал емиграцията на италианците. Щом се събрали, наели двустаен апартамент без топла вода в Бруклин и докато той си търсел работа, тя продължавала да ходи във фабриката за захарни изделия. Когато най-сетне намерил работа в една обуцарница, трябвало да преглътне горчиво унижение: единственото свободно място било да лъска обувките за петнадесет долара на седмица. Но след шест месеца, подир една кавга със собственика относно продължителността на

обедната почивка, майсторът напуснал и Винченцо заел мястото му. Останал в работилницата шест години и седмичната му заплата постепенно нараснала до тридесет и девет долара, след което собственикът, под предлог, че печалбите били намалели, я понижил с десет процента.

Тази обида била прекалено тежка за Винченцо. Мария Джована разбирала това, знаела какво означава то за него като мъж и въпреки че вече имали три деца, без да се колебае, го убедила да отвори собствена работилница. Намерили подходящо помещение недалеч от жилището им и всичките им спестявания отишли за плащането на наема, доставката на оборудване и закупуването на материали. Първите няколко месеца Винченцо едва не фалирал, но малко по малко работата потръгнала и около година по-късно — тогава се родил Франк — наел помощник, а след още три години, когато се преместил в по-широко помещение на отсрещната страна на улицата, помощниците му станали двама.

Най-после Винченцо Серпико спестил достатъчно пари, за да купи скромна тухлена къща на три етажа в Бедфорд — Стайвесънтския сектор на Бруклин. Отначало нямали централно отопление. Франк помнеше времето, когато единствената топлина през зимата идеше откъм кухнята, където гореше печка с въглища. Помнеше също как вечер майка му затопляше леглото с нагорещени тухли, увити в грубо платно, и как сутрин той се гушеше под завивките и се стискаше, за да отложи съприкосновението с леденостудената седалка на тоалетната чиния.

Въпреки че Франк бе наследил до голяма степен настойчивостта на майка, си, голямата фигура в неговия живот беше баща му, комуто той съзнателно подражаваше. Като момче обичаше да прекарва неделните следобеди с Винченцо, който бе построил оранжерия в задния двор на къщата и се суетеше там между растенията, пуфкаше ужасната си черна пура и слушаше оперна музика по радиото. С несигурното финансово положение на семейството вече бе свършено, но никой никога не забрави дните, през които трябваше да пестят всеки цент.

Един такъв неделен следобед Франк — вече десетгодишен — се втурна в оранжерията разплакан, защото някакви деца му се бяха присмели, че ходи със стари, останали от братята му дрехи. Винченцо

го изслуша, след туй му разказа приказката за един принц, който се преоблякъл в дрипи, за да изпита хората от царството си, а те го прогонили. Когато на другия ден той се върнал при тях, облечен в дворцовите си одежди, поданиците му, които го били освиркали, се втурнали да се кланят и да му правят реверанси, но той им показал дрипите, обяснил, че е същият човек и че те трябва да се засрамят от себе си. „Ето, виждаш — заключи баща му, — че не е важно как си облечен. Важното е какъв си всъщност!“

Приказката, дори и поводът, който бе накарал баща му да я разкаже, бяха може би банални — неща, към които един баща би прибегнал, за да утеши огорчения си син. Но за Серпико тази случка си остана най-живият спомен от детството му.

Към 1971 година Винченцо и Мария Джована вече можеха да гледат на живота си с известно задоволство. Най-възрастният им син Паскуале държеше малка бакалница и търговията, изглежда, вървеше добре. Дъщеря им Тина се бе омъжила за електроинженер. Вторият им син, Салваторе, бе поел обушарницата. А Франк бе станал полицай.

Мистър Серпико бе спръл да работи преди две години, на седемдесетгодишна възраст. Той винаги бе обичал земята и сега, когато най-сетне можеше да си го позволи, купи един акър в Лонг Айланд и прекарваше там летните месеци, отглеждайки зеленчуци със същата педантична грижовност, с която бе фасонирал и подшивал обувките. Веднъж се обади на Франк по телефона и между другото спомена за една великолепна тридесет и два килограмова тиква, която израснала в градината му. Франк веднага схвана, че тиквата е истинската причина за обаждането, че баща му иска той да я види, но никога не би намекнал за това, без да намери някакъв предлог, затова възкликна:

— Тридесет и два килограма ли?! Не мога да повярвам!

— Истина е обаче — доволно отвърна баща му. — Можеш да дойдеш и да я видиш с очите си.

Въпреки че вече притежаваха този имот извън града, родителите на Серпико не искаха да се разделят с къщата в Бедфорд-Стайвесънт, където бяха живели три десетилетия. По времето, когато я купиха, наоколо живеяха италианци, ирландци и евреи. Оттогава бе настъпила

коренна етническа промяна — сегашните им съседи бяха в болшинството си негри и пуерториканци. Заради възрастта на родителите си, а също поради расовите противоречия, които бяха поляризирали голяма част от жителите на града, и увеличената престъпност в района самият Франк предложи да помислят за преместване. Но къщата — първото нещо, което бяха придобили в Америка след дългогодишни саможертви, първият истински корен, който бяха пуснали на чужда земя — се бе превърнала за тях в такъв дълбок психологически фактор, че те винаги отговаряха: „Може би догодина...“

Бяха дали приземния етаж под наем на една китайска пералня, а на най-горния бе настанена негърска двойка на средна възраст. Апартаментът на втория етаж, в който живееше мистър и мисис Серпико, се състоеше от кухня-трапезария, дневна, две малки спални и една по-голяма, с прозорци към улицата, където двамата спяха.

Вечерта, когато стреляха в Серпико, Мария Джована изключи телевизора в дневната, сетне провери дали лампите в апартамента са угасени. Тя фанатично мразеше електрическите крушки да светят без нужда. По този повод Франк непрекъснато я задяваше и веднъж в отговор тя победоносно му показва рекламната страница в едно списание, на която беше фотографирана млада двойка, вечеряща на свещи.

— Я гледай — каза тя, — не само аз икономисвам тока!

— Ех, мамо! — отвърна той. — Това е така, защото се предполага, че са влюбени.

— Че какво общо имат свещите с любовта? — язвително възрази тя.

Сега, в тъмния апартамент, Мария Джована се мъчеше да заспи, но продължителното стоене вкъщи поради грипа я беше изнервило. Тя се мяташе и се въртеше в леглото, а мъжът ѝ сумтеше раздражено. Тогава си помисли, че може би неочаквано е вдигнала температура или — още по-лошо — че е станала жертва на някакво странно душевно разстройство. На отсрещната стена висеше портрет на родителите ѝ: баща ѝ — с огромни увиснали мустаци, и майка ѝ — с разделени по средата, силно опънати назад сплетени коси. Картината беше прерисувана от фотография и тя винаги я разглеждаше със смесени

чувства, защото художникът своеволно бе нагиздил баща ѝ с вратовръзка — украшение, което той ненавиждаше.

Изведнъж ѝ се стори, че от портрета се излъчва странен блясък. Да, сигурна беше, че го е видяла, но когато затвори очи и ги отвори отново, той беше изчезнал. Остана втрещена в портрета и ето, блясъкът се появи отново — призрачно трептящо пламъче, осветило ясно, макар и за миг, очите на родителите ѝ, които гледаха право към нея.

Мария Джована не беше суеверна, но всичко това бе толкова тайнствено и зловещо, та тя неволно си помисли, че е някаква поличба, предзнаменование, че ще се случи нещо. Стана, отиде до портрета и малко нерешително го разгледа отблизо. Не видя нищо особено. Като се връщаше към леглото, погледна през един от прозорците към улицата и се вцепени. Край бордюра беше спряла радиокола, а до нея стоеше полицай. На тротоара бе застанал втори полицай. Когато лъчът на фенерчето, което той държеше, се плъзна край прозореца, Мария Джована разбра защо портретът бе проблеснал.

Тя видя, че полицаят се насочва към вратата на долния етаж, и когато се чу извъняването, вече бързаше през всекидневната. Натисна бутона, за да отвори, излезе на площадката на етажа — дребна, загърната в пенъора си, с оредели и разрошени сиви коси — и се взря надолу през очилата си без рамки. Застанал в подножието на стълбището, полицаят с фенерчето погледна нагоре и каза:

— Вие ли сте жената на Франк Серпико?

Страховете, които се бе мъчила да прогони, я завладяха отново.

— Не — отговори тя, — той ми е син. Какво се е случило?

— Стреляли са в него.

Тя усети, че се олюлява, и се вкопчи в парапета. По-късно си спомняше как в този момент си била помислила: „О, боже, дай ми сили да издържа!“ Чу полицаят да казва:

— Не се тревожете, пострадала е само ръката му. Ще ви заведем в болницата. Сама ли сте?

— Не — отвърна тя, — мъжът ми е вкъщи. Спи.

— Имате ли други деца?

„Ако е само ръката — помисли си Мария Джована, — защо ме питат за други деца?“ Но не ѝ стигна смелост да зададе въпроса

гласно. Най-близо от всички живееше синът и Паскуале и тя машинално каза адреса му.

— Ще идем да го вземем — рече полицаят — и ще се върнем за вас.

— Благодаря! — прошепна старицата и се върна в апартамента. Влезе в спалнята и разтърси мъжа си.

— Винченцо, събуди се! — каза тя на италиански.

Той простена.

— Събуди се! — повтори тя. — Става дума за Франк. Стреляли са в него!

Мистър Серпико се изправи в леглото и затършува за очилата си.

— Какво каза?

— Идваха полицаи. Отидоха да вземат Паскуале и всеки момент ще се върнат за нас. Франк е в болница, казаха, че само е ранен в ръката. Винченцо, страх ме е!...

Освен наскоро прекарания грип от известно време Мария Джована се оплакваше и от сърцето си. Винченцо се тревожеше за състоянието ѝ, както и от мразовитата нощ навън.

— Джованина — кротко каза той (наричаше я с това галено име, откакто се бяха оженили), — може би е по-добре ти да почакаш до сутринта. Ние с Паскуале ще се погрижим за Франк.

— Не! — отсече тя. — Идвам и аз!

Облякоха се и застанаха край прозореца да чакат. Когато радиоколата пристигна, бързо се спуснаха по стълбите и седнаха на задната седалка при най-възрастния си син. Пътуваха до болницата, без да разговарят.

Мистър Серпико се почувствува много горд, когато Франк стана полицаи. Преодолявайки всички бариери, синът му се бе издигнал на важна служба в американското общество — нещо, за което самият старец не беше и мечтал. И както бе вярвал, синът му го надмина... А сега всичко се превръщаше в кошмар...

Мария Джована не бе изпаднала във възторг от решението на сина ѝ да стане полицаи. Когато Франк беше още новобранец и живееше при родителите си, тя го чакаше до късно през нощта да се върне от наряд и все трепереше да не му се е случило нещо. Постепенно обаче преодоля страховете си и макар да знаеше за борбата му срещу корупцията в Полицейското управление, дори не ѝ

минаваше през ума мисълта; че той може да бъде застрашен от някой колега. Сега, в радиоколата, тази възможност така внезапно завладя съзнанието и, че тя за момент се уплаши да не я е изрекла гласно и гузно погледна към двамата полицаи на предната седалка.

Терзанията на Паскуале, брата на Франк — кротък, затворен човек, — бяха още по-мъчителни. Преди по-малко от три месеца двама полицаи бяха уволнени, задето се бяха опитали да го изнудят, когато той — както и стотици други съдържатели на квартални бакалници и гастрономи — бе отворил магазина си в неделя, а това би могло да се тълкува като нарушение на тъй наречения „неделен“ закон. Уликата срещу двамата полицаи беше запис, направен от Франк с помощта на скрит микрофон, и сега Паскуале се страхуваше, че може би брат му е прострелян именно заради това.

Когато пристигнаха в болницата, отведоха ги в чакалнята на отделението за спешни случаи, все още претъпкана със служители от полицията. Щом мисис Серпико разбра, че няма да я пуснат веднага при Франк, за малко не изпадна в истерия.

— Синът ми, синът ми! — проплака тя. — Къде е той? Искам си го!

Докато мъжът ѝ правеше опити да я успокои, появи се един лекар и каза, че Серпико още го „обработват“, но след няколко минути ще могат да го видят. „Ако е само ръката — отново си помисли тя, — защо се бавят толкова?“ Но преди да успее да попита, лекарят вече бе изчезнал. Някой ѝ подаде картонена чашка с вода. Тя се опита да пийне, но не можеше да преглъща.

Тогава до нея седна свещеникът, който беше извършил миропомазването. Неочакваното му присъствие бе може би най-ужасяващо от всичко — до такава степен, че я накара да се посъземе. Той говореше италиански и се опита да я утеши. Без да се впуска в подробности, каза, че синът ѝ е тежко ранен, но лекарите са оптимисти и той самият е тук, за да се помоли за бързото му оздравяване.

Тя слушаше като хипнотизирана. Изведнъж видя, че се приближава комисарят Мърфи. Новоназначеният шеф на опозореното Полицейско управление бе станал доста популярен. Позна го веднага — от снимките по вестниците и от телевизионните предавания. Това беше най-известният човек, когото мисис Серпико срещаше лице в лице, и тя инстинктивно понечи да се изправи.

— Моля, не ставайте! — каза Мърфи. Той изрази съжаление за случилото се и заяви, че има всички основания да вярва в бързото оздравяване на сина ѝ. — Ако мога да направя нещо за вас, на разположение съм — добави той, — обадете ми се, без да се стеснявате.

Доближи се медицинска сестра и посочи една от вратите.

— Там е — каза тя.

Мисис Серпико не бе очаквала, че Франк е толкова наблизно. Тя сложи ръка на устата си и помисли: „Божичко, дали не ме е чул, като плачех?“

Когато го видя, първото ѝ желание беше да изпищи, но успя да се въздържа. Серпико лежеше по гръб. Дясното му око, полуотворено, гледаше с блуждаещ поглед, а лявото бе подутото и напълно затворено. Тя чуваше тежкото му дишане. Раната от куршума беше превързана. Върху ухото, което течеше, бе поставена хлабаво нагъната марля, вече напоена е кръв, и старата жена си помисли, че ѝ прилича на цвете, поникнало там. Две гумени тръбички бяха свързани с една вена в горната дясна част на гръдния му кош. Първата бе послужила за измерване на централното венозно налягане и все още не беше махната, в случай че се наложи спешно да се въведе някакво лекарство. През втората вкарваха разтвор на глюкоза, за да се преодолее шокът и да предпазят организма от обезводняване. Косите, брадата и гърдите бяха зацапани с изсъхнала кръв. Тя отчаяно искаше да го целуне, но не знаеше къде, от тръбичките, превръзките и кървавите петна не бе останало свободно място. Най-сетне просто взе ръката му, целуна я и я стисна силно.

Мистър Серпико и Паскуале, мълчаливи и неподвижни, стояха край нея. По лицата им се стичаха сълзи.

Като усети, че стискат ръката му, Франк обърна глава и видя майка си. Успя само да помисли, че не би искал тя да го вижда в такова състояние. Раздвижи устни, но от тях не излезе звук. Най-последно прошепна слабо през ъгъла на изкривената си уста:

— Не се безпокой, нищо ми няма.

Постояха при него около час. Накрая един лекар ги подкани да си тръгнат, като ги убеди, че сега Франк най-много се нуждае от почивка.

Полицейските шефове също си бяха отишли и в два и половина сутринта го настаниха в хирургическото отделение на третия етаж.

„Грийнпойнт“ беше една от най-старите държавни болници в града и това си личеше по вида на стаята. Тя напомняше пещера и беше двойно по-висока от обикновените стаи, с открити водопроводни тръби, боядисана в противно учрежденско зелено. Болните бяха разделени в сепарета по четирима. Имаше и два бокса, разположени вляво и вдясно на няколко стъпки от бюрото на дежурната сестра. Те бяха толкова тесни, че в тях едва се побираше по едно легло.

Отнесоха Серпико в левия бокс. Сложиха го да легне настрана, тъй че пострадалото ухо да е по-високо. Главата му все още бе вцепенена, а носът — пълен със засъхнала кръв. Най-голямото неудобство идеше от това, че бе принуден да диша през устата си, която беше ужасно пресъхнала. Помоли да му дадат глътка вода, но му казаха, че не бива. В този критичен момент — само няколко часа след като мозъчната му мембрана беше разкъсана и парче от куршума беше заседнало в опасна близост с кръвоносен съд, отиващ към мозъка — всяко задавяне (или още по-лошото — повръщане) можеше да се окаже фатално.

Помощник-главният инспектор Сидни Купър бе събуден от звъна на телефона в два часа през нощта. Ветеран в полицията — вече с тридесет и един годишен стаж, — той до такава степен беше свикнал телефонът му да звъни посред нощ, че можеше да вдигне слушалката, да поговори, за каквото му се бяха обадили и моментално да заспи отново. Този път обаче седна като ужилен в леглото — беше така потресен, както никога преди в цялата си полицейска кариера. Обаждаше се един репортер от „Ню Йорк Таймс“. Той публикуваше материали за назряващия скандал, предизвикан от показанията на Франк Серпико, и искаше да научи нещо повече за раняването му.

Какво можеше да му каже Купър — той едва сега научаваше за случая. Иронията беше жестока. От цялото командване на управлението той бе единственият човек, комуто Серпико вярваше, единственият, който желаше да продължи и разшири разследването на корупцията, разкрита от Серпико — разследване, което повечето колеги на Купър се стараеха да ограничат колкото е възможно повече с

надеждата, че цялата работа ще се потули. Единствено той се беше сприятелил със Серпико, беше го подкрепял и гледаше на него като на човешко същество, живеещо в огромно напрежение, а не като на пионка, която ще бъде използвана и жертвувана за радост на цялото управление. Но в суматохата след инцидента никой в управлението не си направи труда да му съобщи, че Серпико лежи ранен, може би смъртоносно, в болницата.

Купър незабавно се качи в колата си и отиде в „Грийнпойнт“. Беше едър оплешивяващ мъж и обичаше да се представя като прям и груб началник, раздаващ наляво и надясно гръмогласни заповеди. Но докато стоеше в мрачния бокс, загледан в Серпико, Купър се разчувствува. Той знаеше колко голямо бе желанието на Франк да стане детектив и стараяйки се гласът му да не трепери, най-после успя да каже:

— Ей, не беше необходимо да отиваш до такива крайности, за да получиш значката!

После посегна към ръката на Серпико и я взе в своята.

Сидни Купър бе служил в полицията двадесет години повече от Серпико, но и той изпитваше същите неустановени чувства на любов и омраза към нея. Въпреки суровата си външност, която старателно бе изграждал, беше необикновен човек, достатъчно талантилив като художник, за да му бъде отпусната Фулбрайтова стипендия, с която да учи и рисува една година в Италия. Имаше и научна степен по право. Но не можеше да се накани да зарече полицията. Задържаше го особеното качество, което, изглежда, бе присъщо на всеки наистина добър полицай: способността да изпитва такова удоволствие от службата си, каквото изпитват децата при игра на стражари и апаши. Веднъж, като се опитваше да обясни това, Купър избоботи:

— По дяволите! Къде на друго място възрастен човек може да се забавлява така добре?!

Но всъщност Купър никак не беше наивен. Той познаваше много добре грозната страна на полицейската професия. Още в началото на службата му в полицията становището на неговите началници по отношение на подкупите беше: „Само внимавайте да не ви хванат, момчета!“ Ала когато му повериха командването на район, Купър започна да натрива носовете на ония полицаи — а те съвсем не бяха малко, — за които системните изнудвания и приемането на подкупи

бяха станали нещо обикновено. Това начинание беше единствено по рода си и Купър го провеждаше толкова успешно, че в края на краищата го изтеглиха в дирекцията, за да съдейства за ликвидирането на корупцията във всички участъци в града. Скоро обаче Купър разбра, че командването на полицията бе заинтересовано не толкова от изкореняването на корупцията, колкото от прикриването ѝ. Той винаги щеше да си спомня посветената на този въпрос конференция на най-високо равнище, по време на която един от присъстващите говори за „традиционните машинации, които позорят управлението“, а другите около масата сериозно кимаха с глави. „За бога! — бе прогърмал тогава гласът на Купър. — Приличате ми на група стари дами, които си говорят за трипера!“

Въпреки че оглавяваше няколко екипа за разследване, финансовите и щатните ограничения на практика не му даваха възможност да организира ефикасна борба срещу корупцията. Все пак той направи всичко, което бе по силите му, и в полицейските участъци почти не остана клозет, по чиито стени да не са изписани мръсотии по негов адрес. Беше евреин, при това в управление, където преобладаваха ирландци, така че знаеше какво е да бъдеш „външен човек“ и приемаше оскърбленията философски. Веднъж, когато го запитаха как се чувства в това положение, той отговори:

— Ами виждате ли, сънувам все тоя кошмар — че съм застанал на Пето Авеню да гледам парада по случай празника на свети Патрик, че получавам инфаркт и девет хиляди полицаи щастливо маршируват върху трупа ми.

Въпреки славата си на безпощаден борец срещу корупцията — или именно заради нея — Купър не знаеше, че Серпико е докладвал за масово събиране на „данъци“ от полицаи поне две години преди това да стане достояние на шепа висши чиновници от управлението. Той го научи чак когато бе назначен за комендант на всички униформени и цивилни полицаи в Бронкс. Сведенията, дадени от Серпико, се отнасяха главно за този район и изглеждаше, че всеки момент вестниците ще гръмнат. Назначаването на Купър за комендант на Бронкс беше най-добрият изход за управлението. Каквото и да се случеше, винаги можеха да изтъкнат, че са изпратили там най-подходящия човек, когото имат на разположение: Сидни Купър — праволинеен, честен, опитен и неподкупен.

Сега, докато стискаше ръката на Серпико в „Грийнпойнт“, Купър си спомни за първата им среща. Тогава Серпико беше напрегнат и потиснат, убеден, че от неговите донесения няма да излезе нищо, че в най-добрия случай ще пожертвуват един-двама полицаи, а той самият ще бъде низвергнат и кариерата му ще приключи. Серпико ядосано каза на Купър, че при тия обстоятелства няма да свидетелствува на никакви съдебни дела.

— И защо ли? — добави той. — На кого му пука за мене? В цялото управление нямам нито един приятел!

— Приятели! — кресна Купър. — Не ми говори за приятели! Това са едни фъшкии и нищо повече! — Лицето му се наля с кръв. Той стовари юмрука си върху бюрото, изправи се и продължи да крещи: — Ти знаеш каква ми е работата — да служа за плашило! Но аз милея за това проклето управление. Седнал си да ми хленчиш, че нямаш приятели! Да не мислиш, че аз не съм самотен? Пратил съм на топло сума полицаи, и при това не само дребни риби. Смяташ ли, че щях да го направя, ако ме беше грижа какво ще кажат за мене? Майната им! Не участвувам в никакви групировки. И аз като тебе нямам приятели в управлението, но не ми и трябват!

Монологът беше изпълнен виртуозно и Серпико не можа да сдържи усмивката си.

— Окей, шефе! — рече той. — Искаш ли да ти кажа нещо? Аз ще ти бъда приятел!

Щом напусна „Грийнпойнт“, Купър отиде направо в деветдесет и втори район, където бе станала престрелката и сега се провеждаше разследване. Чувствуваше се потиснат както никога. Обзет от най-мрачни опасения, той влезе в полицейския участък и заповяда Серпико да бъде охраняван денонощно.

Тази нощ при Серпико дойде още един посетител. Към четири часа сутринта в апартамента си в Гринич Вилидж една от приятелките му — чернокожата манекенка — тъкмо се готвеше да ляга, когато чу съобщението по радиото, че Франк бил ранен и откаран в болницата „Грийнпойнт“. Навлече някакви дрехи и хукна да търси такси.

В болницата тя се представи за съпруга на Франк Серпико и помоли да я заведат при него. Държеше се толкова самоуверено, че

никой не се усъмни в думите и. В бокса тя изглежда смаяно Серпико и каза:

— Миличкият ми, какво са направили с тебе?!

Когато докосна нежно ръката му, той отвори очи, направи й знак да се наведе към него и прошепна:

— Вода!

Тя отиде при сестрата и я помоли за чаша вода. Сестрата й обясни, че Серпико не бива да пие. Тогава тя се озъби:

— Добре де! Дайте ми нещо! Устните му са толкова сухи, че почват да се напукват.

Остротата в гласа й беше съвсем точно дозирана. Смутената сестра бързо й подаде легенче с вода и кърпа. Негърката се върна в бокса, седна край леглото на Франк и започна нежно да притиска намокрената кърпа върху устните му през няколко минути. Това беше първото ясно усещане за физическо облекчение, което той изпита, откакто стреляха в него. И когато една капка от благодатната хладна вода случайно се търкулна по езика му, той наистина започна да вярва, че ще остане жив. Към пет и половина заспа.

На сутринта, малко след осем часа, дежурната сестра го събуди. Когато го запита как се чувствава, той отвърна:

— Добре. Само лявата страна на лицето ме наболява.

Беше му малко по-лесно да приказва, но все още фъфлеше през десния ъгъл на устата си.

С помощта на мокра гъба сестрата се зае да трие засъхналата кръв от лицето, шията и брадата му, останала непочистена в спешната манипулационна.

— Сега ще ви издокарам — рече тя. — Трябва да изглеждате хубава пред кмета, нали така?

— Пред кого?

— Пред кмета. Той е долу, ще се качи тук всеки момент.

— И какво, по дяволите, иска от мене?

Сестрата се засмя:

— Не бива да говорите така! Цял кмет ще дойде да ви види!

Предупредени от един журналист, че Джон Линдзи ще посети „Грийнпойнт“, тълпи репортери от вестниците, телевизията и радиото

бяха вече в болницата, така че, когато той пристигна и го поведоха към третия етаж, те се скупчиха край него. Преди да го въведат в стаята, лекарите предупредиха кмета, че макар състоянието на Серпико за момента да е овладяно, той е „потенциално застрашен от мозъчни усложнения“. Високият фотогеничен кмет слушаше с важен вид пред камерите на телевизионния екип. Ако не беше енергичната намеса на болничните служители, репортерите щяха да нахълтат и в самата стая.

Серпико видя, че Джон Линдзи влиза в бокса, но не си направи труд да покаже, че е поласкан от идването му. След неловка пауза кметът заговори.

— Офицер Серпико — рече той, — зная, че сте в тежко състояние, но исках да ви кажа, че сте голям смелчага и всички нюйоркчани се гордеят с вас!

Серпико почувствува само отвращение. Преди почти четири години беше ходил при един от първите помощници на кмета и очаквайки, че той на свой ред ще докладва на самия Линдзи, бе съобщил с подробности цяла поредица от случаи, на които лично беше станал свидетел и които доказваха, че цялото Полицейско управление е затънало в корупция. И от всичко това не излезе нищо. „Трябваше да стрелят по мене — помисли си Серпико, — та кметът да намери време да ме види.“

Посещението продължи около минута. След като излезе, Линдзи заяви пред очакващите го в коридора репортери и оператори:

— Той е изключително смел човек. Заслужава най-високо отличие.

Един от репортерите поиска да узнае дали Серпико е казал нещо.

— Не — отвърна кметът, — беше прекалено изтощен, за да ми отговаря.

ГЛАВА ТРЕТА

Рано сутринта на 4 февруари, непосредствено след посещението на кмета в „Грийнпойнт“, Полицейското управление оповести, че престъпникът, стрелял в Серпико, е задържан. Той се оказал двадесет и четири годишният наркоман и пласьор на хероин Едгар Ечевария, по прякор Мамбо. При залавянето му бил ранен в корема и след това откаран в „Грийнпойнт“, където го настанили в хирургическото отделение на четвъртия етаж, точно над Серпико. В полицейското досие на Ечевария били отбелязани арести за притежаване на наркотици и за брутално нападение с нож.

Както съобщаваше полицията, между прострелването на Серпико и неговата дейност, насочена против корупцията, нямало явна връзка, но все пак било започнато разследване.

Междувременно новината за инцидента се пръсна из управлението и по дъските за обяви на много от полицейските участъци се появиха набързо надраскани забележки, иронично призоваващи към събиране на средства за адвокат, който да защитава „мъжа, стрелял в Серпико“, както и за вземане на уроци по точна стрелба.

Според версията на полицията, публикувана в пресата, Серпико, подпомаган от екип цивилни агенти, след като предварително съобщил, че е полицай, се опитал да проникне в апартамента, където бил Ечевария. Пътят му обаче бил препречен от подсигурителната верига на вратата. Отвътре се стреляло два пъти — единият изстрел улучил Серпико — и колегите му незабавно открили ответен огън, при което Ечевария бил ранен в ръката. След като се измъкнал през задната част на апартамента, добавяше полицията, Ечевария бил заловен две пресечки по-надолу от други полицаи при втора престрелка.

Според спомените на самия Серпико нещата не стояха точно така. Той не знаеше подробностите на съобщението, публикувано сутринта, но и да ги знаеше, не би им обърнал внимание, защото се чувствуваше много зле. Усещаше нетърпимо главоболие, което го

върхлиташе на талази. Все пак, що се отнася до състоянието на нервната му система, това беше окуражителен признак.

Злокобната кръвениста течност продължаваше да се процежда от лявото му ухо. Сгънатата върху него марля беше поставена, за да попива ликвора, а не да попречи на изтичането му. При даденото положение не беше целесъобразно да се приложи нито един от обикновените методи за спиране на кръвотеченията. Не бе направен например никакъв опит за тампонада, защото в такъв случай течността просто би започнала да се връща назад и да се събира в пространството между мозъка и обвивката му или в самия мозък. Голямата опасност, която грозеше Серпико, беше инфекцията. Външното уха гъмжи от микроби и единственото, което можеше да се направи до зарастването на разкъсаната мозъчна обвивка, беше да се прибегне до масивно вливане на антибиотици. Ако някои от микробите се окажеха резистентни, можеха да предизвикат менингит и да причинят неминуема смърт.

Тази сутрин състоянието на Серпико бе обсъдено на няколко лекарски консулта. „Грийнпойнт“ не разполагаше с неврохирургическо отделение, но имаше неврохирург „на повикване“, който работеше в Еврейската болница в Бруклин и в края на краищата бе решено Серпико да бъде прехвърлен там. Официалният мотив беше, че за момента не се налага спешна операция и че Еврейската болница е по-добре оборудвана. Но същевременно тази болница беше частна, Серпико можеше да има самостоятелна стая, да бъде обслужван от специални сестри и освен това — както забеляза един от лекарите по време на обсъждането — в случай, че нещата вземат лош обрат, Полицейското управление едва ли би искало да го упрекнат, че се е „поскъпило“ за разноските.

Рано следобед Серпико бе откаран в Еврейската болница с полицейска линейка. Настаниха го в стая на деветия етаж и пред вратата застана на пост униформен полицай. Когато смяната на полицаия свърши, една от сестрите го чу да казва на заместника си:

— Не влизай в стаята. Не говори с него.

— Добре де, но защо?...

— В участъка не ти ли обясниха?

— Не, само ми наредиха да те сменя.

— Добре, аз ти казвам. Не трябва да говорим с него. Той не е цвете.

В известен смисъл Серпико се бе върнал на своя територия. Еврейската болница в Бруклин се намираше в Бредфорд-Стайвесънт, само на една пресечка от къщата, в която бе израснал. Това бе същата болница, където му оперираха спешно апендикса. Там отиде и когато на четиринадесетгодишна възраст се простреля по невнимание. Франк винаги се бе увличал по огнестрелните оръжия и като момче поддържаше авторитета си в кварталната банда с уменията да прави самоделни пистолети. По онова време тези примитивни приспособления бяха на мода сред градските банди. Здравно натегнат ластик изстрелваше двадесет и две калибров куршум през парче от антена за автомобилен радиоприемник, служещо за цев. Куршумът излиташе от импровизираната цев с премятане, вместо да се върти по оста си, и на близко разстояние можеше да причини тежки наранявания. Серпико тъкмо бе сглобил един такъв „пистолет“ в мазето и се канеше да го изпробва, когато оръжието ненадейно „гръмна“ самичко и издълба кървава бразда в ръката му. Той не успя да спре кръвотечението и тъй като го беше страх майка му да не разбере какво е правил, се добра до болницата самичък. Когато обясни несвързано, че си играел и раната била причинена от куршум, сестрата се обади в полицията. Докато го шиеха, пристигнаха двама полицаи.

— Е, малкият — каза единият от тях, — къде е пистолетът?

Серпико седеше като вкаменен. Неговото увлечение по оръжията можеше да се сравни по сила само със страхопочитанието му към полицаите и той вече виждаше как го карат окован в белезници по някакъв дълъг коридор и чу вратата на килията да се тръшва зад гърба му.

— Няма никакъв пистолет — отвърна най-сетне той. — Намерих един патрон, стегнах го на менгеме, за да извадя куршума, но той просто експлодира в ръката ми.

— Аха, просто експлодирал, така ли? — запита полицаят.

— Да, сър.

— В кое училище ходиш?

— В „Сейнт Френсис Преп“ — отговори Франк. Това беше известно католическо училище в Бруклин, където родителите му в края на краищата бяха събрали средства да го запишат, докато братята и сестра му бяха завършили обикновена гимназия.

— Всеки, който учи в „Сейнт Френсис“, трябва да е по-умен — каза полицаят. После се оттегли с колегата си в ъгъла на помещението, докато превържат ръката на Серпико. След това продължи:

— Добре. Този път ще те пуснем, но внимавай да не те спипаме отново за нещо подобно.

Франк беше сигурен, че двамата полицаи са разбрали цялата несъстоятелност на историята му с намерения патрон, но същевременно са преценили, че той всъщност не е лошо момче, и са решили да не му причиняват повече неприятности. Това му направи дълбоко впечатление. Значи работата на полицаите не беше само сляпо да прилагат законите, но и да помагат на хората.

Макар че се бе включил в една от уличните банди — иначе нямаше как да се приобщи към останалите момчета в Бруклин — Франк беше решил да стане полицай. По-късно, когато желанието му се сбъдна и другите полицаи изведнъж се превърнаха в негови врагове, той се опитваше да си припомни кога точно бе взел решението си, но така и не успя. Като момче не пропускаше да слуша по радиото предаването „Ловци на престъпници“, в което справедливостта неизменно възтържествуваше. Размени колелото си за бойскаутската риза на един свой приятел не защото искаше да стане скаут, а понеже тя беше синя като полицейските ризи. Един от членовете на бандата и сега си спомня как веднъж видял единадесетгодишния Серпико да се вози, вкопчен в задницата на един тролейбус. Викнал му да скочи, за да си играят, а Франк му отвърнал: „Не мога, разследвам един случай.“ За дванадесетия си рожден ден Серпико получи от родителите си микроскоп и първото нещо, за което го използва, бе да изследва една умряла муха, за да открие причините за смъртта ѝ. Другите момчета от квартала се записаха в Полицейската атлетическа лига, за да могат да гледат гратис мачовете на „Бруклин Доджърс“. Франк се отегчаваше от бейзбола и се записа само за да може да се разхожда гордо изпъчен с красивата емблема на лигата.

Но онова, което Серпико помнеше най-добре от детските си години, беше представата, че полицаят е „добър“. И нещо повече — че

той е олицетворение на авторитет, престиж и уважение. Когато някой полицай се приближеше по тротоара и кажеше: „Хайде, отдалечете се!“, хората се разотиваха, и то незабавно. Когато някъде избухнеше семейна разправа, патрулният полицай автоматически биваше повикван, за да реши спора. Франк никога нямаше да забрави първия арест, на който бе станал свидетел: някакъв крадец бягаше надолу по улицата, а един полицай го преследваше с кола; полицаят се подаде от колата с изваден пистолет, скочи и насочи оръжието към разтреперания престъпник, който се опря на една стена с вдигнати ръце. От времето, когато беше съвсем малък и в неделя сутрин след църковната служба лъскаше обувки в работилницата на баща си, му бе останал също споменът за огромния мъж с червендалесто лице, синя риза и бели ръкавици, извисяващ се в стола си над него. Револверът издуваше куртката. Дори баща му го обслужваше с особена почит. Полицаят никога не оставяше бакшиш, а на Серпико и през ум не му минаваше да очаква подобно нещо при вида на тази властна фигура.

Може би бе хранил прекалено големи надежди. Сега, като размишляваше върху това, Серпико се учудваше как е могъл да бъде толкова смешно наивен. Колко нелепо е било да вижда в човека полубог само защото е облечен в униформа със значка и е въоръжен с пистолет и палка! Все пак трябваше да мине много време, преди идеализмът му да се разсее.

Серпико постъпи в армията на седемнадесет години, без да чака повиквателна заповед, и прекара две скучни години като пехотинец в Корея, където еднообразието се нарушаваше единствено от упражненията в стрелба, които много му допадаха, уроците по карате — той бързо стана добър каратист — и отпуските, прекарвани в Токио. Още при първото си отиване там се запозна с едно японско момиче и всяка следваща отпуска прекарваше с него. Избягваше обичайните войнишки свърталища, изучаваше езика, опитваше се да попие възможно повече от японския живот. Към този принцип се придържаше и по-късно, когато — вече полицай — предпочете да живее в Гринич Вилидж, вместо да се присъедини към затвореното на практика общество на останалите полицаи. Но това беше много по-късно.

След като напусна армията, Серпико упорито се стремеше към всичко, което намирисваше на полицейска служба. Той нямаше право

да се яви на изпит за държавен служител, преди да навърши двадесет години, нито да положи клетва, за да бъде назначен на работа в полицията, преди да навърши двадесет и една. Последното изискване бе чисто формално, защото и без това трябваше да се чакат две години поради наплива от кандидати. Тъй че Серпико се записа в Бруклинския колеж, за да се специализира в полицейските науки. Колежът предлагаше както дневни, така и вечерни курсове и много полицаи, които се стремяха към повишение, също го посещаваха. Франк забеляза, че повечето от тях носят бели чорапи, тъмни панталони и морскосини шлифери, и незабавно започна да се облича по същия начин. Сприятели се с един млад полицаи, когото срещна по време на лекциите, и на няколко пъти двамата се срещаха извън колежа. Серпико наблюдаваше със завист как в автобуса полицаят, вместо да плаща, само показва лъскавата си значка. Ако отиде на кино, въвеждаха ги в салона, без да чакат. Веднъж, докато пиеше кафе в дома на едно момиче, Серпико помоли полицаия да му даде значката си, за да я разгледа. Успя да се измъкне с нея в друга стая, притисна я към гърдите си и застана пред огледалото. Обзе го усещането, че е друг човек, и се разтрепери от вълнение.

Освен часовете по криминология и техника на разследването останалите занятия бяха скучни за Франк и той скоро ги заряза, за да постъпи на служба в Международното детективно бюро на Уилям Дж. Бърнс. Това първо назначение обаче не подхрани кой знае колко илюзиите му относно работата като частен агент, борещ се срещу тайни международни машинации, мистериозни жени и ловки мошеници. В бюрото обикновено му възлагаха охраната на разни обекти, например пивоварната на Шафър близо до бруклинския кей, където дежуреше като униформен пазач. Поне можеше, когато някой от колегите му в колежа го запита какво прави, да казва, без да се впуска в подробности, че работи за детективското бюро на Бърнс. Но хилядите каси бира, над които трябваше да бди седмица след седмица, бяха твърде много дори за неговото въображение и в края на краищата напусна.

Продължаваше да се подготвя за приемните изпити в полицията, четеше жадно всеки бюлетин и всяка брошура, издавани от Полицейското управление. Една брошура бе залепил на стената над леглото си. В нея между другото се казваше, че служителят от

полицията живее, за да служи на обществото; че той „обикаля улиците“, докато гражданите спят; че „взема в ръцете си осакатеното тяло на детето и тръгва да търси безсърдечния шофьор, който го е блъснал и избягал“; че „страда дълбоко, когато някой негов колега е убит или ранен при изпълнение на служебния си дълг“; и че „страда дори още повече, когато някой полицай се окаже черна овца и посрами останалите“.

Веднага след като отпразнува двадесетия си рожден ден, Серпико представи документи за завършено гимназиално образование, яви се на състезателния тест за кандидат-полицаи, класика се между първите десет процента и беше включен в списъка за постъпване в Полицейската академия.

Докато чакаше да го приемат, Франк се замисли в каква област би желал да се специализира, щом веднъж стане полицай, и реши, че ще е най-добре да работи с уличните хлапета. За да добие известен опит в това отношение, той подаде заявление за постъпване на служба в Отдела за борба с детската престъпност — подразделение на кметството, съсредоточило усилията си за поддържане на мира между отделните младежки банди, които през петдесетте години се преследваха безжалостно из целия град. Постът теоретически изискваше кандидатът да е завършил колеж, но точно по това време отделът беше в затруднение, а пък и Серпико убедително изтъкна обстоятелството, че неговият собствен опит на момче, отраснало в улична банда, компенсира липсата на специално образование. Повериха му надзора над една войнствена, съставена предимно от италианци банда в Куинс, наречена „Царете на юмука“. Предшественикът му, обект на присмех заради предвзетите си маниери, беше изпаднал почти в истерия и бе напуснал, след като един от членовете на бандата се бе изходил по голяма нужда в шапката му. Когато Серпико се срещна за първи път с членовете на бандата, между тях имаше и няколко момичета. Попитаха го: „Хей, искаш ли да чукаш? Избери си!“

Франк не им отвърна с лекция за вредата от безразборните сексуални връзки, както очакваха те. Каза им любезно:

— Вижте, няма нужда да се грижите за мене. Каквото ми трябва, мога да си го намеря и сам.

На следния ден се яви с пакет презервативи и ги раздаде. „Ако ще се чукате каза той, — гледайте поне да избегнете усложненията.“ Похватите му, макар и еретични, бяха плодотворни и седемте месеца, през които работи с бандата, минаха без нито едно сбиване — или така наречената „тупурдия“. Когато стана полицай обаче, от плановете му да работи с младежите не излезе нищо. С времето научи, че назначаването в съответните екипи се цени високо сред колегите му заради подкупите, връчвани с лекота от управителите на салоните за бiliarд и боулинг, танцувалните зали и другите заведения, където се събираха предимно младежи, тъй като имаше закони, ограничаващи възрастта на посетителите, времето, което могат да прекарат в заведенията, и вида на напитките, които могат да им се продават.

На 11 септември 1959 година Серпико положи клетва и бе приет в академията. Преди клетвата на всички новопостъпили раздадоха полицейски значки. Някои от значките бяха нови, но повечето от тях — вече носени от други полицаи, сега повишени в сержанти или пенсионирани. Само една малка част от значките имаха трицифрен номер, номерата на останалите бяха четири и петцифрени. Ако някой подадеше жалба срещу полицай, най-лесният начин да го идентифицират беше по номера на значката му и Серпико чу един от новациите зад него да прошепва: „Надявам се, че няма да ми се падне някой от малките номера — много лесно се помнят.“ На Серпико дадоха значка с номер 19 076. Тя беше доста потъмняла и още дока го си я окачваше, той се запита дали ще успее да я излъска достатъчно добре. После му казаха, че би могъл да я никелира, и веднага след церемонията той хукна да свърши тая работа.

В курса на Серпико имаше триста души, разделени на групи от по тридесет. В началото, след като получиха сивите си курсантски униформи и тридесет и осемкалибровите служебни револвери, те се питаха един друг кой какво е вършил, преди да постъпи в академията. Когато Серпико каза, че е бил на служба в Отдела за борба с детската престъпност, един от новациите като че ли остана изненадан:

— Та значи бил си нещо като социален работник, така ли?

— Да — отговори Серпико. — И какво от това?

— Не ме разбирай погрешно. Само искам да кажа, че ми е чудно, дето си станал полицай, след като си бил социален работник.

— А ти къде си работил? — запита Серпико.

— Бях в строителството. Заплатата беше екстра, но нямаше работа през цялата година. При лошо време например спират да строят. А и работата е тежка, докато ѝ свикнеш.

С изключение на един от новопостъпилите, който бе работил като детектив в универсален магазин, като че ли никой не се интересуваше от истинската същност на полицейската професия и задълженията, свързани с нея. Серпико си спомняше един от тях да казва, че чиракувал в бръснарница, но работата не му харесвала и си рекъл, какво пък, по дяволите, ще взема да се явя на изпитите за полицаи, може и да ги издържа. Друг работел като шофьор на камион, но напуснал, защото мястото не било достатъчно сигурно. Трети, чернокож, разправяше, че е много по-добре да бъдеш полицаи, отколкото да тикаш количка из модния център. Ударението винаги падаше върху икономическите и социалните предимства на професията. Тя беше чиста и почтена. Заплатата беше най-високата, която човек можеше да получи с възможно най-ниско образование. Въпреки че всички бяха на по двадесет и няколко години, разговорите се въртяха все около сигурността на службата, безплатната храна и намаленията, които можеха да ползуват, пенсиите, които щяха да получават. Първият урок, който Серпико получи в Полицейската академия — как се взема отпуск по болест, — беше естествен плод на тези настроения.

„Новобранският“ период продължи четири месеца, включващи лекции, упражнения в стрелба с пистолет, физически тренировки и практическа работа. Инструкторът по физическа подготовка, мъж с плешива глава и гърди като бъчва, известен под името Мистър Клийн^[1] непрекъснато повтаряше колко е важно от финансова гледна точка да бъдеш в добра форма, когато извършваш арест.

— Нали не желаете някой да направи униформата ви на парцали! — крещеше той. — Помнете, че сте платили за нея.

По време на лекциите ги запознаваха с многообразието от престъпления, с които курсантът ще се сблъска, когато стане полицаи. Специално внимание се обръщаше на правилното попълване на различните формуляри — за всички възможни обикновени и углавни престъпления и за всички злополуки, които биха могли да сполетят човек, имаше отделни образци. Важността, придавана на писмената работа, силно наклоняваше везните в ущърб на полицаите с богато

въображение и с вкус към действието. Онези, които познаваха добре разпоредбите и реда на процедиране, впрочем постоянно преразглеждани и преработвани, обикновено се домогваха до чиновническа служба в някой от участъците. Тези служби им предоставяха огромна власт само защото знаеха как да обработват и препрацат лавината от рапорти, които ежедневно затрупваха всеки полицейски участък. Именно тези бюрократи неизменно издържаха най-добре изпитите за повишение в чин сержант — първата значителна стъпка нагоре по стълбата на полицейската йерархия.

„Ако при автомобилна злополука между лично моторно превозно средство и такси е загинал водачът на частната кола — старателно записваше Серпико в бележника си, — обади се на дежурния офицер, за да уведоми детективите от съответния район, екипа по убийствата и екипа за разследване на произшествия. Разпитай свидетелите и запиши необходимите данни в бележника си, като добавиш и опис на предметите, собственост на загиналия — за дежурния офицер. Попълни формуляр ЮФ-95 и го прикрепи към палеца на десния крак на мъртвеца. Вземй разписка от шофьора на колата на моргата. Попълни формуляр ЮФ-6 за картотеката на полицейския участък. Пригответи копия от същия формуляр за Информационната служба, Бюрото за регистрация на произшествия и Транспортното бюро. Направи подробен рапорт за произшествието върху бланка ЮФ-6 (Б). Попълни формуляр МВ-104 за Министерството на автомобилния транспорт. Не попълвай формуляр ЮФ-18, освен ако ще бъде търсена съдебна отговорност. В такъв случай пригответи копие и за общинския адвокат.“ По-късно, когато Серпико вече бе назначен на служба в един район, някакъв стар полицай го посъветва: „Ако чуеш трясък от катастрофа в района си, най-умното нещо, което можеш да направиш, е да хукнеш в обратната посока.“

Освен стрелбата на полигона, където получи майсторски разряд, Серпико харесваше най-много практическата работа, по време на която наблюдаваха действията на полицаите по постовете им. Но най-възбуждащото събитие настъпи неочаквано, след като Серпико бе преминал три четвърти от срока на обучението. В извънредни случаи курсантите можеха да бъдат изпращани на пост по улиците и когато избухна „епидемията“ от оскверняване на синагогите в града, курсът на Серпико бе мобилизиран. Разделиха ги на екипи по двама.

Разрешиха им да избират партньора си и на всеки екип бе определена за наблюдение по една синагога. Ходеха в цивилни дрехи, работеха само нощем и ако разполагаха със собствена кола, можеха да я използват. Естествено, Серпико си избра за партньор бившия детектив в универсален магазин — жилав ирландец на име Джон О'Конър, който споделяше много от възгледите му относно смисъла на полицейската професия. Двамата често бяха излизали да вечерят заедно, след което скитаха из града с надежда да се натъкнат на някой обир. Сега всеки път, когато отиваха на пост пред синагогата с очуканата лимузина „Ларк“ на Серпико, О'Конър потриваше ръце и казваше:

— Тази вечер, Франк, момчето ми... тази вечер ще направим първия си арест!

Но все нищо не се случваше. И най-после...

Една вечер бяха паркирали колата диагонално на отсрещната страна на улицата пред една синагога в западната част на Горен Манхатън. Беше късно, улицата пустееше. Непосредствено вляво от тях имаше училищен двор с мрежеста ограда. Двамата си бърбяха тихо. О'Конър, дълбоко религиозен човек, обезпокоен, че Серпико нередовно посещава църковните служби, казваше: „Франк, това е единствената истинска вяра. Не бива да ѝ обръщаш гръб...“ Внезапно с крайчеца на окото си Серпико забеляза две човешки сенки, които се стрелнаха през училищния двор към оградата. На светлината на уличната лампа той видя нещо да проблясва в ръката на единия. Непознатите се покатериха върху оградата и тъкмо се прехвърляха през нея, когато Серпико каза: „Тръгвай след мене!“, и двамата изскочиха от колата. Зачакаха с извадени револвери, така че, когато чернокожите младежи стъпиха на тротоара и се обърнаха, застинаха задъхани и онемели от изненада.

„Е, най-сетне...“ — помисли си Серпико и показа по-лицейската си значка. О'Конър им заповяда да застанат с лице към оградата. Единият беше нисък, а другият — висок. В академията им бяха обяснили, че между престъпниците често се срещат такива двойки.

Приличат ми на Крачун и Малчо! — тихо каза Серпико.

О'Конър се пресегна и взе предмета, който блестеше в ръката на ниския. Беше хромирана касичка, пълна с монети. Ниският се кълнеше, че я е намерил в двора на училището. Междувременно

Серпико претърси високия и намери в джоба на сакото му прав бръснач.

— За какво ти е това? — попита той.

— Трябва ми за отбрана, началство. Миналата седмица ме обраха в тоя квартал и наоколо не се мярна къорав полицай. Когато имаш нужда от ченгета, тях никакви ги няма!

О'Конър реши да опита психологически ход.

— Вижте какво, момчета — рече той. — Ще се наложи да ви отведем в участъка за разпит. Ако сте извършили нещо нередно, ще го установим. Но ако се разберем по приятелски, може и да ви се размине леко.

— Не, сър, всичко си е както ви казахме! — отвърна ниският. — Намерихме тези пари, може ли да ги задържим?

Гласът му звучеше толкова убедително, че О'Конър каза разколебан:

— Е, ако никой не си ги потърси, сигурно ще ви ги оставят.

— Бъдете сигурен, началство!

На Серпико не му се нравеше особено мисълта да вози в колата двамата заподозрени със свободни ръце.

— Джон — рече той, — ще бъде по-добре да им сложим белезници.

Франк забеляза нерешителността в очите на приятеля си. Като новак, О'Конър се страхуваше да не извърши неоснователен арест.

— Хм, и аз не знам, Франк.

Двамата негри стояха до оградата, застинали пред дулата на револверите.

— Помниш ли какво каза оня ден лейтенантът? — попита Серпико. — „Ако е извършено престъпление и полицаят има логични причини да допусне, че го е извършил задържаният, това е достатъчно основание за арестуването му.“ Така ли беше?

— Да, но ние не знаем дали е извършено престъпление.

— В този район ли? — възкликна Серпико. — Ти май се майтапиш! Добре, аз поемам отговорността.

Когато влязоха в най-близкия полицейски участък, снеха белезниците на арестуваните и се приближиха към дежурния сержант с известно смущение. Но след като ги изслуша, той каза:

— Момчета, като че ли сте арестували важни птици. Отведете ги горе в детективската стая.

В стаята на детективите някакъв дебел застаряващ мъж с шапка в ръка разпалено жестикулираше пред един детектив, който си вземаше бележки. Като видя двамата негри да влизат, водени от Серпико и О'Конър, извика:

— Тия са! Тия двамата ме обраха!

Шишкото беше таксиметров шофьор и както се оказа, един от многото, ограбени през последните седмици от двойката арестувани. Те наемали такси, искали да бъдат откарани до някоя глуха част на града и като стигнали там, високият опирал острието на бръснача в гърлото на шофьора, а в това време набитият му спътник обирал банкнотите от джобовете на жертвата и задигал касичката с дребните пари. Серпико и О'Конър бяха пипнали двамата злосторници само двадесет минути след последната им „лудория“, още преди да бъде съобщено за нея по полицейската радиостанция.

Въодушевени от успеха си, двамата приятели отпразнуваха случая с по халба бира в първия бар, на който се натъкнаха. На следващия ден Серпико, в качеството си на полицай, извършил ареста, трябваше да се яви в съда като свидетел по делото срещу двамата арестанти. По пътя към съдебната зала ниският му каза:

— Началство, имахте късмет, че извадихте патлаците. Иначе отдавна да сме офейкали!

Новината за ареста, извършен от Серпико и О'Конър, бързо се пръсна из академията. Някои от преподавателите им казаха, че те с положителност ще спечелят Кметския трофей — най-почетната награда, която можеше да получи един курсант. В края на краищата обаче дадоха наградата на друг техен колега, който бе арестувал някакъв мъж, представящ се за полицай. Според мълвата награденият бил близък на заместник-главния инспектор.

— Виждаш ли — каза един курсант на Серпико, — не е важно какво си направил, а на кого си познат.

„Може и да е така — мислеше си Франк, — а може и да не е.“ Възможно беше другият арест да е бил по-важен. Тъй или иначе, Серпико беше твърде възбуден от приближаването на момента, в който щеше да стане пълноправен полицай, за да се разстройва от случая. Но

ето че малко преди да облече синята полицейска униформа, истината за онова, което го очакваше, започна да прозира.

Всеки випускник получи бордеро на стойност 125 долара, срещу което трябваше да поръча униформата си при един от предварително определените по списък шивачи. След това бе длъжен да се яви на оглед в снабдителската служба към управлението. Серпико не остана особено доволен от шлифера си. Струваше му се, че виси върху него като чувал.

— Така, така — каза му сержантът, който извършваше огледа. — Поискал си го елегантен и по-широк. Може да ти свърши работа.

— Не разбирам.

— Кой знае? — смигна му сержантът. — Може да се случи в района ти да има супермаркет или магазин за напитки. Никога не е излишно да има къде да пъхнеш два пакета.

В деня преди тържеството полицейският свещеник държа слово пред курсантите от випуска на Серпико и говори за „тихия вътрешен глас“, който ги бе довел до решението да станат полицаи. „Това е кариера, която не е просто професия — каза свещеникът, — това е призвание.“

В деня на самата церемония Серпико седеше на стола си вдървено, притеснен от новата униформа, с която за първи път се явяваше пред публика. Между присъстващите бяха баща му, майка му и сестра му, които заедно с останалите слушаха словото на полицейския комисар. Комисарите идваха и си отиваха, но речите им пред випускниците от Полицейската академия всяка година си оставаха едни и същи, сякаш секретарите, които ги пишеха, редовно вадеха от прахта „трудовете“ на своите предшественици.

Серпико чу, че е получил най-добрата и пълноценна подготовка на света, че е изучавал право, че е усвоил тънкостите на полицейската професия, тактиката на по-лицейската работа и похватите, с които си служат престъпниците, и че вече е напълно годен да се включи във войната срещу престъпността, да приложи на практика получените познания навън, по улиците на града. Представителната му униформа ще го отличава като обществен служител; хората, които преди никога не са го забелязвали, ще започнат да се вглеждат внимателно в него; всичко, което направи или каже, ще има ново значение; и черупката,

която досега е ограничавала собствения му свят, изведнъж ще се разчупи, щом обществото насочи вниманието си към него.

Казаха му още, че в качеството си на блюстител на реда той ще играе важна морална, социална и политическа роля. Неговото учтиво, достойно и безпристрастно поведение както по време на служба, така и в свободните му часове ще бъде от изключителна важност за внушаване на уважение към законите и правителството, защото обикновените хора влизат в контакти с полицията много по-често, отколкото с всички други правителствени органи, взети заедно. Тъй че от него се очакваше да изпълнява задълженията си съобразно „философията, на основата на която е изградено американското общество“ — равенство пред закона, зачитане правата на личността и достойнството на всяко човешко същество.

Серпико вярваше на всяка дума. Между другото беше обърнато внимание, че с личното си поведение той трябва да бъде „пример за неподкупност“, но не бе споменато нищо за корупцията, за парите, които ще бъдат пъхани под носа му — както извън, така и в самото управление, — нито за свещения му дълг да докладва за подобни явления, където и да се натъкне на тях. За това не бе ставало дума и по време на обучението в академията. Един от инструкторите му бе казал: „Ние ви преподаваме това, което е написано в книгите, но на практика всеки участък има свой собствен стил на работа. Като идете там, ще разберете всичко.“

В стаята на Еврейската болница в Бруклин, където бе настанен Серпико, транспарантите бяха спуснати. Той лежеше на една страна, гол, покрит с чаршаф до кръста, а тръбичките, забодени в гърдите му, още не бяха извадени. Лявото му око беше все така затворено от подутината. Дясното, полуотворено, гледаше разсеяно в пространството.

От време на време Серпико покашляше и изтриваше кървенистата слуз от устата си с марлена салфетка. Раната от куршума, голяма колкото десетцентовата монета, бе покрита с коричка. От ухото му продължаваше да извира течност, оцветена в неприятен кафяв цвят от примесената кръв.

Само най-близките членове на семейството му бяха получили разрешение да го посещават и още първата вечер, когато го преместиха там, дойдоха всички: баща му и майка му, двамата му братя с жените си и сестра му с мъжа си. Просто постояха при него няколко минути. Сестра му Тина остана известно време неподвижна, загледана в обезобразеното, му, подпухнало и покрито с черни и сини петна лице. Докато го наблюдаваше, той въздъхна дълбоко, една сълза се отрони от затвореното око и се търкулна по бузата му. Тина избяга в коридора и се разхълца неудържимо. По-късно, вкъщи, тя не можа да заспи и посвети на брат си прочувствено стихотворение, което започваше така:

*За теб доброто е добро,
а лошото е лошо.
За теб среден път няма.*

Потънал в постоянния полумрак на болничната стая, зашеметен от силните успокоителни лекарства и мощните антибиотици, подхранван все още по венозен път, Серпико бе изгубил представа за време и място. Сънуваше отпуската, прокарана преди няколко месеца на Хаваите остров Мауи с една от приятелките си, стюардесата. Веднъж отидоха с колата до самия край на острова. Там в колиби, разположени между дърветата покрай плажа, живееха хора, образували мотото като комуна всичко, което притежаваха, беше общо. Франк се разходи по брега и видя бункерите, останали от войната, с изрисувани върху тях символи на мира. Двамата е момичето лежах на горещия пясък под палещото слънце и тон наблюдаваше огромните прииждащи вълни. От време на време, тъкмо преди да се разбият на плажа, в прозрачните им води се мяркаха риби. Мина му през ум, че те сякаш са направени от неон големи неонов риби, — и се усмихна, очарован от тази мисъл. Някои от хората по плажа бяха голи и той внезапно реши също да свали банските си гащета. Никога преди не бе правил подобно нещо. Приблужи се някакъв мъж и им предложи отворен кокосов орех. Серпико си спомни как хладното мляко се разля по жилите му. Вечерта хората от плажа напалиха огън и двамата с момичето седнаха при тях. Слушаха песните, китарния звън и грохота на приборя. Никога не се бе усещал така свободен...

На четвъртия ден след настаняването му в Солницата Франк се почувствува малко по-добре, започна да осъзнава обкръжаващата го обстановка и видя цветята, изпълнили стаята. Късно следобед една от сестрите му донесе писмо.

Серпико забеляза, че първоначално то е било адресирано до болницата „Грийнпойнт“, а след това — препратено до Еврейската болница в Бруклин. Печатът върху марката бе от 4 февруари, което означаваше, че е пуснато в пощенската кутия няколко часа след престрелката.

На пръв поглед приличаше на обикновена картичка с благопожелания. На нея бе напечатано: „Оздравявай по-скоро!“ Само че думата „оздравявай“ бе задраскана и вместо нея някой беше написал с разкривени букви: „Умри.“ Отдолу със същия почерк бе добавено: „Капут.“ На полицейски жаргон това означаваше „презерватив“ и беше най-обидната дума, с която един полицаи можеше да нарече свой колега.

[1] В превод името означава „чист“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Още на другия ден след завършването на академията — 6 март 1960 година — Франк Серпико влезе в едно мрачно здание от червени тухли в Източен Бруклин. Носеше сак за дрехи, чанта, в която бе поставил колан с кобур, палка, електрическо фенерче и резервни пълнители, и правеше отчаяни усилия да скрие вълнението си. Над остъклената входна врата имаше арка от боядисани в зелено лампи и надпис: „81-ви у-к“.

Зад вратата се ширеше просторно фойе, боядисано в два нюанса на зеления цвят: в долната част — тъмен, а нагоре — малко по-светъл. Стената вдясно бе почти изцяло заета от огромно бюро, зад което се беше настанил офицер с лейтенантски пагони. Серпико тръгна натам и застана пред лейтенанта, който съсредоточено четеше книга с меки корици: „Служебно ръководство за повишение в чин капитан, Полицейско управление, Ню Йорк“.

Серпико постоя така известно време, изпълнен с нервно очакване, и тъй като не му обърнаха никакво внимание, най-сетне рече с най-стегнатия тон, на който бе способен:

— Сър, представя ви се Серпико, полицай.

Лейтенантът неохотно вдигна очи от книгата и го изгледа с явно безразличие.

— А, да... Вижте какво, качете се по стълбите и отидете при дежурния по участък да ви запишат. Първата врата вляво.

През последните две седмици в академията Франк с нарастващо безпокойство очакваше да разбере къде ще бъде разпределен. Инструкторите му бяха казали, че има райони, наречени „курортни“ в по-спокойните жилищни квартали на града, по-специално Стейтън Айланд и някои части от Куинс и Бронкс, — и други, наречени „работни“.

Бяха му обяснили, че за три месеца в „работните“ райони ще научи повече, отколкото за три години в „курортните“.

За облекчение на Серпико осемдесет и първи район — или на езика на полицаите: „осем-едно“ — беше един от „работните“. Той

представляваше безлична триъгълна зона в Бруклин. Състоеше се предимно от порутени дву и три фамилни къщурки и от множество малки дюкянчета — нещо като „ничия земя“ между Бедфорд-Стайвесънтското гето и заселените с бели обитатели (предимно италианци) околности на Бъшуик. В района ставаха много престъпления — обири, изнасилвания, кражби с взлом, отвличания на коли и убийства.

Серпико бе зачислен веднага към един от екипите. Това определи работното му време. Членовете на всеки екип работеха една седмица през деня — от осем часа сутринта до четири следобед, следващата седмица — от полунощ до осем сутринта, и тъй нататък. По-голямата част от времето си в участъка полицаите прекарваха в тъй наречената „стая за отдих“, разположена в задната част на сградата, с изглед към малък двор. Той служеше главно да връзват в него изгубените кучета, докато дойде да ги вземе фургонът от Дружеството за защита на животните. Там поставяха и ламаринените ковчези с телата на убитите, намерени на територията на района — временно, до пристигането на колата за извозване на трупове.

В спартански обзаведената „стая за отдих“ имаше около дузина дървени столове, две дълги маси и пейка. В един ъгъл бяха поставени автомат за лъскане на обувки и голямо огледало, в което полицаите можеха да проверят външността си, преди да излязат на улицата. На една от стените имаше редица остъклени шкафове, съдържащи обяви за търсени престъпници, участъковия „обект на месеца“ — обикновено някой известен комарджия — и купища преписки с описание на изгубени вещи и безследно изчезнали лица. След като облечаха униформите си в лишената от душеве гардеробна на горния етаж, полицаите се събираха в „стаята за отдих“ половин час преди да излязат на пост. По-голямата част от времето си там те използваха да запишат пристигащите по телекса последни тревожни съобщения. Обикновено никой не обръщаше внимание на описанието на лицата, търсени за различни престъпления, извършени през последните няколко часа. Сведенията бяха твърде мъгляви, за да бъдат от особена полза. Всеки полицай обаче беше длъжен да направи списък на поне десет от автомобилите, обявени за откраднати, като отбележи номера на телекса, марката на колата, цвета и регистрационния ѝ номер и да следи за тях по време на смяната си.

Когато се появише дежурният по участък, полицаите се строяваха в редица. Той разпределяше пешеходните патрули по постове — на всеки патрул се падаше да охранява средно по пет и половина градски карета — и посочваше секторите, които радиоколите трябваше да обслужват. Една от тях, наричана „вафлена“, винаги поемаше задължението да снабдява административния и обслужващ персонал на полицейския участък с бира и сандвичи и да разнося „флейти“ (бутилки от кока-кола, напълнени с алкохол в някой близък бар) на лейтенантите и сержантите. После голямата двукрила врата от масивен дъб в дъното на стаята се разтваряше, патрулите минаваха край дългото бюро във фоайето — лейтенантът спираше няколко от тях, за да ги огледа и излизаха на улицата.

След като се представи на дежурния по участък, Серпико получи карта на района, върху която бяха обозначени различните постове и сектори. Посъветваха го да разпита „ветераните“ за подробностите, които трябваше да научи. Когато напусна участъка, за да даде първия си наряд, някакъв по-възрастен полицаи го застигна и го попита кой пост са му определили. Франк му отговори, а полицаят каза:

— Добре, момчето ми, това е хубав пост. Ще можеш да се храниш в гастронома, и то гратис.

— Искаш да кажеш, че няма да плащам?

— Е, нали знаеш, ще пускаш там на момчето по четвърт долар.

Изглежда, една от основните грижи на полицаите от участъка беше как да се нахранят на възможно най-ниска цена. Всеки полицаи имаше право на едночасова почивка за хранене по време на смяната си. Дежурният по участък решаваше кога точно може да се ползува тази почивка и осигуряваше надзор над временно оголения пост. Теоретично не се разрешаваше напускането на пределите на поста за обяд или вечеря, но на практика това правило масово се нарушаваше. Серпико скоро научи, че в района има шест места, където полицаите могат да се хранят или съвсем „гратис“, или на символична цена. Някои от собствениците бяха просто почитатели на полицаите, но и те, както и останалите, очакваха в замяна по-особено отношение — например бърза и без много въпроси намеса в случай, че някой предизвика кавга в заведението им, или пък разрешение клиентите да паркират колите си на забранени места. Някои особено привилегирани собственици получаваха карти от Полицейското

благотворително сдружение. Поставени на предното стъкло на колата, тези карти (които всъщност би трябвало да бъдат притежание само на полицаи) даваха право на паркиране на забранено място. Но — както по-сетне показва горчивият опит на Серпико — те можеха да станат причина и да намериш колата си със срязани гуми.

Такава карта притежаваше и съдържателят на едно голямо кафене в района. Серпико се храни там няколко пъти, след това реши да спре да яде гратис. Решението му не беше плод на етични съображения, макар че с всеки изминал ден се чувствуваше все по-неловко да седи в униформа на масата, да знае, че няма да плати и че хората, които го наблюдават от другите маси, също знаят това. Всъщност той се раздражни, когато веднъж отиде в кафенето заедно с други полицаи и забеляза, че собственикът се опитва да им пробута останалата от миналия ден храна или онези ястия от менюто, които не се харчат. Колкото повече размишляваше върху това, толкова понизително го намираше, а пък обичаше да си похапва добре, тъй че един ден, след като се нахрани, повика сервитьорката и поиска сметката.

— О, няма нужда, всичко е уредено! — каза тя.

Серпико взе листа с менюто, провери цените и остави на масата сумата, която дължеше, заедно с бакшиш. Беше стигнал по средата на пътя до първата пресечка, когато собственикът го настигна с парите в ръка.

— Ей — рече той, — прибери си това. Ние не вземаме пари от полицаи.

— Как така? — запита Серпико.

— Нали знаеш... момчетата... не им вземаме пари... те всички се хранят при нас.

— Е, как така? Храната, която сервирате, не ви ли струва пари?

— Струва ни, разбира се.

— Виждаш ли? — каза Серпико. — На мене ми плащат заплата. Имам достатъчно пари, за да ям каквото поискам. Не са ми нужни вашите остатъци.

— Слушай, идвай и яж каквото ти хареса. Ще ти вземам толкова пари, колкото ми струва. Просто не искам да печеля за твоя сметка. Става ли?

В края на краищата Серпико се съгласи на компромис, като компенсираше отстъпката в цената с по-щедър бакшиш, и ефектът — когато и да влезеше в кафенето — беше магически.

— Франк — посрещаше го собственикът, — днес опитай печеното говеждо — алангле, точно както ти го харесваш. Опитай го, няма да съжаляваш!

А и сервитьорката се въртеше все край него.

— Да желаш нещо, Франк? Още кафе? Какво да ти донеса?

Може би това бе дреболия, разсъждаваше Серпико, връщайки се мислено назад, но в него той виждаше един от белезите на нарастващото отчуждение между полицаите и мнозинството обикновени хора, на подронването на професионалния им престиж. Даваше си сметка, че твърде много полицаи грабят колкото могат, без да ги е грижа какво ще помислят за тях, дали се опозоряват, или не... Ето че дори и собственикът на кафенето, привидно почитател на полицаите, всъщност се отнасяше презрително към тях.

Това можеше да се забележи и при периодично провежданите в района опразвания по съдебен ред на жилища. Съдия-изпълнителят се придружаваше от полицаи, чиято официална задача бе да връчи съдебното решение и да осигурява реда, но обикновено съдия-изпълнителите даваха пет долара на полицаите и очакваха от тях да изхвърлят имуществото, а ако е необходимо, да разбият вратата на апартамента и да изгонят наемателите. Серпико си спомняше първия път, когато го изпратиха с един съдия-изпълнител. Франк отказа да приеме петте долара, но съдията бе тъй навикнал да изпълняват нарежданията му, че като намериха вратата заключена, му подаде тежък ковашки чук и каза:

— Няма значение, полицаю, разбий я!

— Разбий я ти! — отвърна му Серпико. — Това е твоя работа.

След този случай, винаги когато при разпределението на нарядите на Серпико се падаше да връчи съдебно решение за опразване на някой апартамент, някои полицаи, знаещи как гледа той на това задължение, отиваха при него и казваха:

— Ей, Франк, искаш ли да свърша тая работа вместо тебе?

По време на опразванията винаги се насъбираше тълпа зяпачи и Серпико си мислеше как ли се отразява на авторитета на полицаия обстоятелството, че го гледат как върши „мръсната“ работа на съдия-

изпълнителя. Но в гардеробната на участъка често чуваше думите: „Тълпата ли, че какво разбира тая скапана тълпа?!“ По-късно, когато отчуждението между полицията и цивилните граждани се задълбочи, когато започна да чува как хората по улиците се подиграват с полицаите и ги наричат „свине“, той отново взе да размишлява върху тези неща.

Както и останалите „новобранци“, Серпико бе посветен в тънкостите на изкуството, наречено „къртене“, тоест спане по време на дежурство. То се практикуваше от полицаите години наред и в други градове се наричаше „гушене“ или „потъване“. Всеки полицаи на пост бе длъжен да звъни в участъка през един час, в точно определено време. Обажданията се записваха от дежурния сержант, който към три часа сутринта биваше сменян от някой полицаи. Сержантите не желаеха се излагат на риск от понижение и затова не смееха да записват несъществуващи обаждания, но сменящите ги полицаи го правеха, без да им мигне окото, когато някой техен колега ги бе предупредил, че се кани да „кърти“ през нощта. За всеки случай много от полицаите носеха със себе си малки будилници, за да звънят, когато дойде време за обаждане в участъка. Считаше се за особено остроумна шега да навиеш нечий будилник, тъй че да дрънка в джоба му точно по време на проверката, преди излизане в наряд.

Някои от полицаите започваха да „къртят“ веднага щом минеше първото „киризене“ — така наричаха огледа, който правеше патрулиращият сержант, за да се убеди, че всички постове в района са надлежно охранявани. Обикновено това ставаше към един часа през нощта и се повтаряше чак в шест, когато всеки полицаи и без това бе длъжен да провери „стъкларията“ — тоест витрините на магазините — в пределите на поста си.

В лапавицата на една отвратителна мартенска нощ, по време на първото си дежурство от полунощ до осем, Серпико стоеше на пост до телефонната кабина, когато патрулиращият сержант се приближи до него и запита:

— Как върви службата, момче?

Серпико поздрави и отвърна:

— Всичко е наред, сержант.

— Добре, така и предполагам — каза сержантът и се отдалечи.

Може би около час по-късно, на връщане за участъка, той отново мина, приведен срещу пронизващия вятър и суграшицата, и попита Серпико:

— Ти защо си още на улицата?

— Ъ? — не схвана Серпико.

— Господи, сигурно си премръзнал!

— Да, хладничко е.

— Хайде, прибирай се — каза сержантът. — „Киризенето“ мина.

— Къде да се прибирам?

— Е, къде... има едно училище там... в съседния пост.

— А, да — рече Серпико.

От любопитство Франк отиде при училището и видя една празна радиокола, паркирана точно срещу входа. Полицайте бяха донесли със себе си сгъваеми походни легла и „къртеха“ по всички правила на изкуството. Някои предпочитаха да „къртят“ в колите, без да изключвай двигателя и отоплението. На страничните стъкла залепваха червени индикатори, които започваха да светят, щом настъпеше опасност от задушаване. Разбира се, когато времето беше достатъчно топло, всички спяха в колите и Серпико така и не можа да се начуди на необикновената им способност да се пробуждат от дълбокия си сън винаги когато съобщаваха по радиото техния номер, и да измърморват: „Да, ние сме!“

Докато Франк стоеше на тротоара срещу училището и се чудеше какво да прави, входната врата се отвори и той разпозна колегата си, който тъкмо излизаше.

— Ще влизаш ли? — запита той с нехаен тон.

Всичко бе толкова открито, че Серпико едва вярваше на очите си. Той изчака другият полицай да се обади по телефона и после влезе в училището заедно с него. Колегата му имаше ключ както от външната, така и от вътрешната врата. Той поведе Серпико надолу по стълбите към котелното на парното отопление. То бе претъпкано с полицаи: някои — на походни легла, други — изтегнати върху пейки, с надуваеми възглавници под главите, трети — направо на пода, подпрени на някакви касетки, вероятно от бутилки за мляко. В помещението се вмъкна още един полицай. Той мина покрай Серпико и потривайки премръзналите си ръце, започна да се вайка заради теснотията.

— Да ти пикая на сурата — обади се някакъв глас в сумрака. — Друг път да идваш по-рано!

В зависимост от това, в коя част на района се намираше постът им, полицаите използваха различни места за „къртене“: фойето на кинотеатър, мазето на старопиталище, бараката, в която работниците от един парк държаха инструментите си. В бараката бе монтирана паянтова нафтова печка, която от време на време бълваше кълбета дим и тогава полицаите, препъвайки се един в друг и псувайки, хукваха да отварят прозорците. Мястото обаче имаше това предимство, че бе само на няколко крачки от една телефонна кабина. Серпико „кърти“ един или два пъти в тази барака, но не я намери достатъчно удобна за почивка. През цялата нощ дрънчаха будилници. Някой от полицаите скачаше, втурваше се към телефонната кабина, за да се обади в участъка, после се връщаше и възкликваше шумно:

— Боже, какъв кучешки студ е навън!

Всеки се мъчеше да задреме отново, преди някой друг да хукне към телефона и да се върне, мърморейки:

— Ама че скапана служба! Трябва да ида при някакъв болен. Представяте ли си... по това време! Кой ми е гепил палката? Къде е проклетата ми фуражка? Ей, ти... отмести се, за бога!... Фуражката ми е под задника ти!

В края на краищата Серпико заряза „къртенето“ и единствено през арктически мразовитите нощи влизаше за няколко минути да се сгрее. Вместо това си купи топло бельо, чорапи и ръкавици с дебела подплата. Така, мислеше си той, щеше да бъде много по-добре, отколкото да търпи непрестанните събуждания, да понася зловонието и какофонията от хъркания, оригвания и пръдни, които бяха неделима част от спането по време на служба. А освен това имаше по-голяма възможност да залови престъпник.

В едно отношение осемдесет и първи район оправда всички очаквания на Серпико. Както го бяха предупредили, това се оказа „работен“ район, та Франк скоро изпита и разочарованието, и удовлетворението, които предлагаше полицейската професия.

Веднъж около два и половина след полунощ Серпико обхождаше поста си и свърна край един ъгъл, за да излезе на Фултън Стрийт —

широка и оживена артерия, пресичаща търговския център на Бруклин. В района на осемдесет и първи участък от едната ѝ страна се точеше редица от малки сбутани магазинчета. Изведнъж някъде наблизко се чу дрънчене на счупени стъкла, но тъй като все още не бяха инсталирани живачно — кварцовите улични лампи, на мъждивото старомодно осветление Франк не можа да забележи счупена витрина. Той беше сигурен, че това е взлом и че крадецът вероятно все още се намира в някой от магазините. Трябваше да провери само едната страна на улицата, тъй като на отсрещната нямаше магазини.

Първото нещо, което направи, бе да свали шинела си заради блясъка на медните копчета, отразяващи дори оскъдната светлина. Извади револвера си и предпазливо тръгна по тротоара. Доколкото виждаше, улицата беше безлюдна. Не чуваше никакъв шум.

Внезапно от един магазин за електроуреди излезе някакъв мъж с телевизор в ръце и буквално се блъсна в Серпико. За част от секундата двамата се гледаха стъписани. Бяха толкова близо един до друг, че Франк можеше да види гротескното му обезобразено лице. От устата към ухото преминаваше белег от нож, придръпваше част от физиономията му и я разкривяваше. На другата буза имаше още две възморави следи от порязване.

Пръв се съвзе Серпико.

— Не мърдай! — каза той. — Не хвърляй телевизора и не се опитвай да бягаш!

Франк отстъпи малко назад, тъй че човекът да не може да хвърли телевизора върху него. После му нареди да го остави внимателно на тротоара.

— Обърни се с лице към стената и се долепи до нея! — продължи Серпико.

В академията им бяха казвали, че повечето задържани просто се обръщат с лице към стената и се опират с ръце на нея, за да имат готовност да се оттласнат и да побегнат. Серпико забеляза, че човекът прави точно това, и почти почувствува как тялото на крадеца се напряга в очакване на удобния за бягство момент. Тъй че се доближи до него и кресна:

— Казах ти да се долепиш до стената!

Стиснал револвера в едната ръка, Франк впримчи крак около глезена на задържания и с рязко движението дръпна назад. В същото

време нанесе силен удар със свободната си ръка в областта на кръста му. Мъжът изстена изненадан и каза:

— По-внимателно!... Ще падна.

— Точно това искам — отговори Серпико. — И имай предвид, че предпазителят е махнат.

Докато арестуваният стоеше долепен до стената, Франк го претърси и намери в джоба му сгъваем нож, чийто вид го накара да потръпне. Разгъна острието — то беше дълго около шест инча.

— Обичаш да колиш хората, а? — рече Серпико.

Мъжът не отговори. Франк го отведе до телефонната кабина на ъгъла и се обади да пратят радиокола. Когато тя пристигна, сложиха на арестувания белезници и го настаниха на задната седалка редом с телевизора. Един от дошлите с колата полицаи остана на пост пред разбитата витрина. От вратата на магазина надничаше смутено някакъв старец по халат. Той се представи — беше собственикът. Заедно с жена си живеел над магазина. Серпико си записа името и телефонния му номер.

В участъка тикнаха задържания в задната стая и Франк се зае да попълва акта за извършен арест. Трябваше да впише името и адреса на арестувания, датата и мястото на раждане, професията (ако има такава), обстоятелствата, при които е извършен арестът, и обвиненията: разбиване на витрина и влизане в магазин, което означаваше взлом; задигане на телевизионен приемник, кражба на едро; притежание на опасно оръжие — нож. После отведе задържания при дежурния сержант, където в дневника на участъка и в регистъра за арести бе вписано накратко защо Серпико е напуснал поста си. Тъй като осемдесет и първи участък не разполагаше с помещение за охраняване на задържаните през нощта, телефонираха да бъде пратена затворническа кола, за да откара арестувания до съседния осемдесет и трети участък, където имаше специална килия. Междувременно Серпико отведе крадеца в стаята на детективите, за да му бъдат взети отпечатъци от пръстите. Всяка нощ поне веднъж, а понякога и два пъти събираха дактилоскопичните картони от всички участъци в града и ги отнасяха в Бюрото за криминална регистрация към Дирекцията на полицията, за да се установи дали задържаните имат открито досие.

Тъй като сутринта Серпико трябваше да придружи арестувания до съда, в пет часа го освободиха от дежурството и той се оттегли в

едно от спалните помещения на горния етаж на участъка. По правило тези помещения трябваше да се поддържат от вдовиците на загинали полицаи. Предвиждаше се да им се плаща с част от ежемесечната вноска (когато Серпико служеше в района, тя беше долар и осемдесет и пет цента), удържана от всеки полицай и изразходвана за кафето, кифлите, служебното списание и тъй наречения „вдовишки фонд“. Само че единственият човек, когото Серпико бе видял да се грижи за реда в спалните, беше „чичкото с метлата“ — стар полицай, който изпълняваше ролята на разсилен и понякога приготвяше топла храна за чиновническия персонал на една печка в мазето.

Около осем часа сутринта Серпико пристигна в осемдесет и трети полицейски участък, за да вземе арестувания от него крадец. Качи се в една закрыта кола заедно с други полицаи, които също водеха своите арестанти. Отправиха се към Бруклинското районно комендантство, за да им направят снимки за полицейския архив. В комендантството връчиха на Серпико лист хартия, изпратен от Бюрото за криминална регистрация. Това беше списък на предишните престъпления, за които бе съден неговият арестант. Полицаят, който му даде списъка, каза:

— Голям хубавец си хванал!

Арестуваният бе лежал в затвора пет години за ограбване касата на някаква бензиностанция, две години за обир чрез заплаха с нож и година и един ден за употреба на нож при сбиване. Това бе четвъртото му углавно престъпление и като „трикратен рецидивист“ го очакваше присъда от двадесет години, че и повече, включително доживотна.

— Как може да си толкова глупав — каза му Серпико, — та да си съсипеш живота за един телевизор!

— Трябва да се живее — отвърна оня. — Нещо трябва да се прави.

Серпико го отведе в мъжкия арест в съседство със съда, за да изчака реда си за разпит. Тъй като не можеше да бъде пуснат под гаранция, задържаният престоя там до три часа следобед и чак тогава работният ден на Серпико приключи.

След около три седмици Франк трябваше да се яви в съда на предварителното следствие. По това време арестуваният вече имаше адвокат. Серпико наблюдаваше как адвокатът, съдията и заместник-прокурорът, които водеха следствието, се съвещават. След това с

изумление той чу, че обвинението е сведено до обикновено хулиганство, незаконно проникване в чуждо място. Обвиняемият пристъпи напред, призна се за виновен и съдията го осъди на три месеца затвор.

Серпико отиде при помощник-прокурора.

— Каква е тая дивотия, става дума за трикратен рецидивист! — каза той. — Този тип е злосторник. Извършил е три углавни престъпления.

— Е, да не искате да лежи двадесет години заради един въшлив телевизор?

— Слушайте, не видяхте ли ножа му? А там, над магазина, живеят двама старци. Какво ще кажете за онова, което би могъл да направи с тях?

— Да — рече помощник-прокурорът, — но не го е направил.

Серпико започна да споделя, а и да разбира — криещото се зад цинизма на много полицаи разочарование относно спазването на законността. Но няколко дни по-късно се случи нещо, което уталожил гнева му и го накара отново да изпита радост, че е станал полицай, да почувствува, че не би могъл да направи нищо по-добро.

Тъкмо бе привършил да регулира уличното движение на кръстовището пред едно училище, когато при него дотича запъхтян млад негър и каза:

— Полицаю, елате бързо!

— Какво има?

— Елате бързо, моля ви се! Жена ми... жена ми е на път да роди.

Серпико тръгна след него. Свиха край ъгъла, изкачиха се по стълбите и влязоха в оскъдно обзаведен двустаен апартамент.

— Това е първото ни дете — каза чернокожият. — Всичко се случи толкова бързо, че не зная какво да правя.

Серпико надникна в спалнята. Жената беше в леглото, увита в одеяло, и го гледаше с широко отворени ужасени очи. Той прецени, че няма повече от двадесет години. От стенанията и конвулсиите на тялото ѝ разбра, че ще роди всеки момент.

Франк свали шинела и отиде в банята, за да измие ръцете си. Запита мъжа имат ли телефон. Нямаха.

— Нищо — бързо рече Серпико. — Иди да намериш и повикай линейка.

После бързо се върна в спалнята.

Всичко е наред — успокой той жената. — Няма от какво да се страхувате.

Тя нададе кратък пронизителен писък от болка и започна да гризе кокалчетата на пръстите си. Серпико дръпна одеялото встрани и видя, че раждането всъщност не предстоеше, а вече бе започнало. Водата на плодния мехур изтичаше.

В академията ги бяха инструктирали какво да правят в случай на спешно раждане, бяха им прожектирали и учебен филм. Серпико се напегна да си спомни всичко, което им бяха казали по този въпрос. За своя изненада не усети никакво смущение. Напротив, както си спомняше по-късно, тогава изпита чувство на гордост, че има възможност да бъде от полза на тази жена, свита в леглото безпомощна и уплашена, зависеща от него, вярваща в него; че в неговите ръце ей сега ще се роди едно дете, ще започне един живот...

Франк видя, че главата на детето се показва, и подложи ръцете си под нея, за да я придържа. „Раждането ще е леко — помисли си той, — без усложнения.“ Но изведнъж забеляза, че бебето започва да се задушаваше. Пъпната връв се бе увила около шията му и постепенно се опъваше все повече и повече. С едната си ръка Серпико започна да задържа — доколкото можеше — излизането на детето, а с другата трескаво се опитваше да преметне пъпната връв през главата му. Най-сетне успя.

След като бебето се роди, Франк го обърна с главата надолу, почисти с пръст устата му и го плесна, за да изплаче.

— Готово! — каза той на жената. — Момченце е!

В академията му бяха казали да не срязва пъпната връв, освен ако това е крайно наложително — трябваше да остави тази работа на хората от линейката, която за негово учудване все още не беше пристигнала. Без да изпуска детето от ръцете си, той се обърна и видя негъра, току-що станал баща, да стои като прикован, вкопчен в рамката на вратата.

— Ти тук ли беше през цялото време? — запита Серпико.

Младият мъж кимна тъпо.

— И не се ли обади за линейка?

Негърът преглътна с мъка.

— Не, сър. Разбирате ли... беше ме страх да изляза. А сега няма да плащам за доктор.

Серпико го накара да извари парче конец и ножици. Постави бебето върху корема на майката и като използва педята си за мярка, завърза пъпната връв с част от стерилизирания конец на около шест инча от пъпчето на детето. После направи същото малко по-далеч и срязва връвта между двата възела. След това изтри новороденото с хавлиена кърпа и го подаде на майка му.

Като полицаи Серпико помогна при още четири раждания, но това, първото, нямаше да забрави никога. След около седмица, докато обхождаше района си, се появи бащата на детето.

— Мистър! Къде ли не ви търсих!

— Сега пък какво има?

— Всичко е наред. И бебето е добре. Нямаме неприятности. Само исках да ви питам как се казвате.

— Серпико.

— Не... искам да кажа... цялото ви име.

— Франк. Франк Серпико.

— Е, ето така ще го кръстим: Франк. Нали разбирате — на вас.

Някои ноци през зимата наистина бяха отвратителни, но иначе Серпико обичаше да обхожда поста си и да изпитва чувството на свобода, което винаги го обземаше, щом прекрочеше прага на участъка и излезеше на улицата — чувството, че е оставен да решава нещата както намери за добре, че от него зависят безопасността и благополучието на всеки жител в тези пет и половина градски карета, над които щеше да бди по време на дежурството си. Тъй или иначе, той бе завършил Полицейската академия и приемаше съвсем сериозно онова, което му бяха казали в деня на промоцията — че за мнозинството граждани той е олицетворение на правителството. Затова винаги се усмихваше, или кимваше с глава на минаващите край него хора, спираше се да побъбри с търговците в пределите на поста си и не пропускаше да помогне на някоя възрастна дама да пресече улицата.

Все пак, що се отнася до съблюдаването на законността — работата му като униформен полицаи в основни линии се свеждаше до

предотвратяване на престъпността или до залавяне на нарушителите на местопрестъплението. Останалото, изследователската страна на полицейската професия — търсенето на улики, разследването, разобличаването на заподозрени лица, разплитането на криминални случаи, — се вършеше от детективи и Серпико започна все по-често да мечтае за деня, в който сам ще стане един от тях. Кажиречи, единственото, което можеше да прави в тази насока, докато дежуреше на поста си, беше да издирва откраднати коли и в това отношение той стана най-добрият полицай в района. Свикна да обръща особено внимание на регистрационните номера. Всеки път, когато погледнеше табелка с регистрационен номер, мислено си отговаряше на ред въпроси, които биха могли да го доведат, до откриването на подозрителни подробности. Беше ли табелката зацапана, а колата чиста? Бяха ли винтовете изкривени или главичките им издраскани? Виждаше ли се около някоя празна дупка ръжда, показваща, че някога там е имало винт, който е изваден? Бяха ли винтовете хлабаво завити, или пък табелката — вързана с тел? Всяко от тези неща бе достатъчно основание да се разпита шофьорът на колата. Понякога се оказваше, че собственикът е бил небрежен при подмяната на номерата, но много по-често излизаше, че или колата, или табелките са били откраднати.

Постоянното му старание да се изяви като добър служител, да бъде такъв, какъвто беше полицаят в някогашните му детски представи, най-сетне даде възможност на Серпико да изиграе ролята на детектив в един случай, при който съвсем не ставаше дума за открадната кола.

Наред, с другите престъпления в осемдесет и първи район ставаха и много изнасилвания, но повечето от полицаите в участъка се отнасяха с пренебрежение към тях, особено когато жената беше черна. „Все пицят, че са ги изнасилили, а половината сами си го търсят“ — му бе казал един стар детектив. Веднъж по време на дежурство Серпико чу приглушен писък в някакво мазе. Бързо слезе надолу по стълбите и видя две черни сенки — мъж и жена, — боричкащи се на пода. Мъжът скочи на крака и побягна през вратата, водеща към двора. Франк можеше да стреля след него, но си спомни какво му бе рекъл детективът и се въздържа. Както се оказа, жената не само бе пияна, но и не пожела да подаде оплакване.

— Виждаш ли? — припомни му детективът. Няма ли оплакване, няма и престъпление. Ако стреляш, ще трябва да се отчиташ пред службата по балистика. А може и да пречукаш случайно някой зяпач и всичко ще се трушне на твоя задник. И за какво? За да заловиш един скапаняк, за когото си предположил, че иска да изнасили някоя черна кучка?

Една нощ обаче — тогава Серпико заместваше болен полицай, който работеше с радиокола — съобщиха, че към единадесет часа някаква жена крещяла на граничната улица на сектора, който охраняваха той и партньорът му. Докато отговаряха на обаждането, радиоколата от съседния сектор бе пристигнала до въпросното място и колегите им съобщиха: „Фалшива тревога.“ Вместо да смени посоката, Серпико, който беше на волана, продължи да кара към мястото, където бяха чути виковете. Когато стигнаха, вляво видяха училищен двор.

— Много пъти съм стоял тук на пост — рече Серпико. — Този двор е доста голям. Я да го огледаме!

Той качи колата на тротоара тъй, че фаровете ѝ да осветят двора и в тъмното му дъно се откритоиха фигурите на четирима младежи, заобиколили някакво тяло, проснато на земята. Те моментално се пръснаха в различни посоки. Серпико и партньорът му се втурнаха към тялото на земята и видяха, че това е негърка, която бе съблечена гола и стенеше нещо несвързано. После хукнаха след младежите. Трима от тях се измъкнаха през дупките в оградата. Четвъртият се опитваше да се прехвърли през нея и тъкмо бе стигнал до горния ѝ край, когато Серпико скочи, сграбчи го за единия крак, дръпна го обратно в двора и му сложи белезници.

Помогнаха на зашеметената жена да се изправи и я увиха в одеяло, което взеха от радиоколата. Серпико запази разкъсаните ѝ бикини като веществено доказателство. Тя обясни объркано, че седяла сама в колата на приятеля си, който слязъл да отнесе някакъв багаж. Изведнъж била измъкната от колата, отведена в двора на училището и насилена. Много от жените, както бели, така и черни, станали жертви на изнасилване, не подаваха жалби, защото се страхуваха от публичния позор, отмъщенията и униженията, които трябваше да изтърпят (особено младите) в полицейските участъци — преценяващи погледи, шушукания. Но когато негърката бе доведена да идентифицира

осемнадесетгодишния младеж, заловен от Серпико, не можа да сдържи гнева си.

— Това е един от тях! — извика тя. — Той ме държеше, докато оня... другият... си насочи оная работа към устата ми и каза, че ако не... нали разбирате... ще ме убие.

„Е, добре... — помисли си Серпико — от нея ще излезе чудесен свидетел!“

Жената бе настанена в болница, а Серпико предаде задържания на детективите в участъка, които трябваше да го разпитат за съучастниците му. Детективите бяха трима. Единият от тях носеше прякора Въртипух заради ентусиазма, с който използваше напълнената с олово и обвита в кожа полицейска палка.

— Е, копеле, кои бяха другите? — започна разпита Въртипух.

Когато не последва отговор, той посегна към палката и я стисна в юмрука си тъй, че да се подават около два инча от края ѝ. После удари с нея младежа в корема. Оня се прегъна с тих стон. Палката продължи да свисти към корема, бъбреците и врата му. Младежът припадна. За да го свестят, изляха върху него кана вода. Сложиха го да седне. Един от другите детективи застана зад него и го удари по ухото с телефонния указател. Момчето бавно приведе главата си от болка, а в това време телефонният указател се стовари върху другото му ухо. Детективът продължи да го удря ту от едната, ту от другата страна. Понякога дебелият указател не улучваше ухото, а носа и от него шурна кръв. Но арестуваният все още мълчеше и най-после каза на Серпико:

— Разкарай оттук това скапано копеле!

Тъй като именно Франк бе извършил ареста, на сутринта той трябваше да придружи задържания до служебната фотолаборатория, а след това — до съда. Но вместо да се качи заедно с другите във фургона, той тръгна след тях с колата си. Струваше му се, че миналата вечер детективите се бяха постарали повече да набият арестанта, отколкото да измъкнат сведения от него. Беше му хрумнала идея. И тъй, след като снимките бяха направени, той наруши едно от служебните правила. Според установения ред арестантите биваха откарвани със закрыта кола в мъжкия арест, където чакаха да бъдат повикани на разпит по-късно през деня. Но Серпико дръпна младежа настрана и запита:

— Как се чувствуваш?

Момчето, с белезници около китките, се наведе, сякаш очакваше ритник в слабините.

— Питам те сериозно — каза Серпико. — Снощи те обработиха доста добре. Нямахте как да се намеся. Кажете, гладен ли си?

Момчето не отговори, явно не му се доверяваше.

— Виж какво — рече Серпико. — Отсреща на улицата има кафене. Ще ти снема белезниците и ще те заведе там. Искам обаче добре да разбереш едно нещо. Снощи не те докоснах с пръст, освен когато те хванах. Но ако се опиташ да ми изиграеш номер, ще получиш един право в гърба.

Когато влязоха в кафенето, Серпико му даде два долара. Седнаха на бара. Момчето си поръча яйца и кафе, но гърлото му бе пресъхнало и едва преглъщаше яйцата. Сега то за пръв път заговори на Серпико:

— Може ли да си купя цигари?

— Двата долара са твои. Можеш да ги харчиш както намериш за добре.

На излизане Серпико реши да рискува и да го откара в ареста с колата си, вместо да го натика във фургона. Но не смееше да го вози без белезници, тъй че му каза какво смята да направи и добави:

— Ще трябва да ти сложа белезниците. Иначе, ако ни види някой, ще си имам сума неприятности.

Франк включи някаква музика по радиото и след известно мълчание рече:

— Искам да поговоря с теб. Трябва да ме разбереш. Сигурно хич не ти е весело.

Серпико замълча, после продължи:

— Лошо е, дете трябва да опереш пешкира заради ония другите. И аз не зная дали ти си най-виновният, или не... може би си тръгнал с тях просто ей така, но точно тебе хванахме.

Момчето не отговаряше. С крайчеца на окото си Серпико го видя как пуфка яростно цигарата, втренчило поглед право напред.

Франк спря колата пред големите стоманени врати на временния арест.

— Е, добре — каза той. — Тогава поемете последната си глътка въздух на свобода, защото ще мине дълго, дълго време, преди да имаш отново тази възможност. Не мога да те разбера. Чувствуваеш се задължен на ония момчета или какво? Плюй на тях — те избягаха и те

зарязаха в капана. Сигурно точно сега ти се присмиват: „Оня тъпанар се остави да го хванат, но майната му!“ Да знаеш, че наистина лошо ти се пише. Имаш ли представа колко могат да ти лепнат?

Арестуваният се размърда на седалката, дръпна още веднъж дълбоко от цигарата, измърмори: „Добре де!“, и каза имената на тримата си съучастници.

— Ще говоря с прокурора — рече Серпико. — Ще обясня, че си ни оказал съдействие.

Същата вечер, макар че не беше дежурен, Франк отново отиде до училището, което не се затваряше след свършването на занятията, за да могат младежите от квартала да използват двора и гимнастическия му салон. Серпико познаваше разсилния и му показа листчето с трите имена.

— Разбира се, че знам кои са — рече човекът. — Те непрекъснато са тук.

Франк се обади в участъка и поиска да го свържат със стаята на детективите. Обясни къде се намира и каза:

— Пратете някого насам. Хванах дирите на ония, от снощния случай с изнасилването. Всеки момент ще дойдат.

Детективът от участъка му отвърна:

— Ами! С този случай се занимава Въртипух, а пък той има два дни почивка.

— Е, и?

— Добре де, какво мога да направя аз? Нали знаеш, че не се занимавам с този случай.

„Да вървят по дяволите!“ — помисли си Серпико. Проследяването на заподозрените беше работа на детективите. Но той вече я беше започнал, значи можеше и да я довърши. На следващия ден отново беше дежурен като пешеходен патрул от четири следобед до полунощ и помоли дежурния по участък да го изпрати в сектора, който включваше училището. Каза на колегата си от съседния пост в седем часа да бъде някъде наблизо.

— Струва ми се, че ще направим някой и друг арест — рече му той. — Може да ми потрябваш.

Франк отиде при училището и почака, докато се появиха двама от младежите, чиито имена бе записал. Единият седна на пейка в двора и се загледа в децата, които играеха с пластмасова топка. Другият

влезе в гимнастическия салон. Серпико прекоси двора, като направи широк кръг, и застана зад оня на рейката. Чу как дишането на младежа се учести и каза:

— Призля ли ти, копеле такова? Само да си посмял да мръднеш — ще те пречукам като нищо!

Полицаят от съседния пост бе застанал във врата пред оградата и Серпико му направи знак да влезе в двора. Вкараха задържания в училището, после Франк отиде в гимнастическия салон, за да потърси другия. Намери го облегал на стената и впил жаден поглед в две момичета.

— Ела с мене — рече му Серпико. — Искам да приказвам с тебе.

— Нищо не съм направил! Нищо не съм направил! За какво съм ви?

— Ха познай де! Имаш право на три опита.

Франк телефонира на жената, нападната от младежите, и я помоли да дойде в участъка. Когато тя пристигна, стаята на детективите беше празна и Серпико реши да се оправя сам. Жената погледна през прозорчето, което даваше възможност да се вижда само в едната посока, и разпозна задържаните.

След известно време двама от детективите пристигнаха и Серпико им даде името и вероятния адрес на четвъртия нападател, който все още не се беше появил. После отведе жената долу, попълни някакви допълнителни формуляри във връзка със случая и изпи чаша кафе. След около час се върна в стаята на детективите. Един от тях му каза, че четвъртият младеж не е намерен на адреса, но по сведения на един информатор е бил проследен и заловен на улицата и скоро ще бъде доведен в участъка. Серпико възседна един стол и зачака пристигането му. Почти веднага усети, че нещо не е наред. В стаята бе станало прекалено тихо. Детективът, който го бе заговорил, сега четеше вгълбено някакви книжа. По едно време вдигна за момент очи към него и му каза, че няма смисъл да виси повече в участъка.

— Какво имаш предвид? — учуден попита Серпико.

— Просто не може така, момчето ми — рече детективът.

— Какво не може така?

— Арестът и всичко останало трябва да направим ние. Доносът получихме ние, това е наш случай и няма да изглежда нормално — разбираш ли какво искам да кажа? — ако всичко идва от тебе.

— Я си гледай работата! — сопна се Серпико. — И без туй вече съм замесен. Дори снощи позвъних, за да ви кажа къде да намерите момчетата, но на вас не ви пукаше.

Детективът започна да го увещава. Припомни му в каква ярост бе изпаднал един от лейтенантите миналата седмица, когато някакъв патрул бе арестувал човека, търсен от детективите.

— Божичко — рече той, — шефът едва не получи мозъчен кръвоизлив!

— Този арест го направих аз!

Детективът въздъхна и каза, че ще трябва да телефонира на лейтенанта. Серпико го чу да описва накратко случилото се, а после да заеква:

— Но, шефе... не... не се сърди на мене... Аз не съм виновен.

Детективът остави слушалката и каза:

— Тоя път наистина е бесен. Сега ще слезе, тъй че остани.

Когато лейтенантът дойде, заповяда на Серпико да иде с него в кабинета му, уведоми го, че провежда служебно разследване, и с химикалка в ръка започна да го разпитва: Име? Звание? Номер на значката? После поиска да види бележника му. Бележникът на патрула всъщност беше дневник на онова, което се бе случило на поста. Теоретически там трябваше да бъде записано всичко до последната минута, а в цялата бъркотия Серпико все още не бе направил това.

— Хм!... — каза лейтенантът и си записа: „Непопълнен бележник“.

После поиска да узнае защо Серпико е напуснал пределите на поста си, защо е зарязал без разрешение улицата, за да влезе в училището. Формално погледнато, това бе друго нарушение на служебните правила и разпоредби.

— Какво се опитвате да покажете, лейтенант — че искате да припишете ареста на себе си ли? — запита най-сетне Серпико.

Лейтенантът отвърна, че или ще стане така, или Серпико ще бъде обвинен в нарушение на правилника. Резултатът щеше да бъде полицейско съдебно дирене, равнозначно на военния съд в армията. Серпико, който беше само младши полицаи, изпита такъв ужас от перспективата да бъде изправен срещу обвиненията на лейтенанта, до такава степен се уплаши да не бъде написан рапорт срещу него (което

в най-добрия случай щеше да доведе до служебно мъмрене), че се предаде.

— Добре — каза той. — Щом толкова държите на този арест, считайте го ваш.

И излезе от кабинета.

Последиците от инцидента бяха доста интересни. На следващия ден някои от детективите се опитаха да развеселят ядосания Серпико, но той вече бе разказал случая на много от колегите си и мълвата бе стигнала до капитана, началник на района. Той разпита Серпико и се втурна да говори с лейтенанта. Когато се върна, каза, че съжالياва, но съответните книжа вече са попълнени и ще бъде твърде неудобно за всички да се поправят. Но, добави капитанът, съучастието на Серпико в ареста ще бъде признато и той ще бъде „вписан“ за похвала.

Франк едва се позна в рапорта, който му донесе първата похвала за „отлично изпълнен служебен дълг“. За да няма противоречие с всичко, което вече беше написано, не се споменаваха и дума за проведеното от него разследване, довело до трите ареста след нощта на изнасилването. Вместо това се отбелязваше, че той и колегата му от радиоколата са извършили първия арест при много рисковани обстоятелства, тъй като се очаквало „един или повече от извършителите на престъплението“ да са въоръжени с ножове.

Похвалата за отлично изпълнен служебен дълг бе най-малката награда в Полицейското управление и ако при явяването си пред съвета за удостояване с награди Серпико не беше казал, че не е видял никакви ножове да се размахват в училищния двор, сигурно щяха да му дадат по-голяма. В последна сметка го удостоиха с похвалата затова, че той и колегата му са спасили жертвата от по-сериозни телесни повреди.

Докато навлизаше в службата си като полицаи от осемдесет и първи район, Серпико се натъкна за пръв път и на приемане на подкуп. Случи се веднъж, когато отново заместваха един колега от редовните екипи на радиоколите. Към него имаха особено предпочитание като заместник, защото винаги с охота оставаше зад волана по време на цялата осемчасова смяна, вместо, както обикновено, да дели с колегата си времето за управление на колата. Всъщност това не го

затрудняваше. Той предпочиташе да шофира. Тогава изпитваше усещането, че е господар на събитията, че е свободен и самостоятелен.

И тъй, един ден забеляза пред себе си някаква кола да пресича на червено, догони я, без да каже дума, и я принуди да спре. Колегата му, шкембест ветеран, се отпусна на облегалката, а Серпико слезе и поиска от водача документите на колата, и шофьорската му книжка. В книжката бяха отбелязани няколко нарушения на правилата за движение и мъжът бе силно смутен. Каза, че е видял светлините да се сменят чак когато се намирал на средата на кръстовището. Бил търговец и зависел от колата си. При още едно наказание щели изобщо да му вземат книжката.

— Не бихте ли могли да ми простите? — примоли се той.

Колата не бе профучала безразсъдно край червената светлина, по-скоро се бе плъзнала край нея спокойно, сякаш, както твърдеше мъжът, той наистина не беше забелязал светофара. Серпико почти бе склонил да се задоволи с предупреждение, когато мъжът каза:

— Вижте, ще стигнат ли тридесет и пет долара, за да не ме наказвате?

Франк го изгледа втренчено.

— Искате да ми дадете тридесет и пет долара, за да ви пусна?

— Това е всичко, което имам в портфейла си, господин полицай. Честно!

— Почакайте само минутка — рече Серпико. Той се върна при радиоколата и подвижна на съекипника си: — Ей, ела да чуеш! Трябва ми свидетел. Тоя ще го окошаря за подкуп.

— За подкуп ли? Какво се е случило?

— Казва, че ще ми даде тридесет и пет долара, ако не го санкционирам, задето пресече на червено.

Шкембестият отвърна:

— Хм, я влез в колата. Остави аз да се оправя с него.

Като по-младши, Серпико трябваше да се подчини. Почака в колата около минута, след което видя колегата му да се връща, а нарушителят — да продължава пътя си.

— Какво става? — попита Франк.

Другият полицай влезе в колата, разтвори дланта си и преброи три смачкани банкноти от десет долара и една от пет.

— Имаш ли дребни? Нали знаеш, ще делим по равно.

Серпико подкара колата.

— Не — сухо отвърна той. — Аз наистина не искам да се забърквам. Парите не ми трябва.

— Сигурен ли си? Наистина ли мислиш така? Искам да кажа... нали знаеш... полага ти се половината. Ние делим всичко по равно — до последния цент.

— Няма значение — отговори Серпико. — Ти го пусна. Ти спечели парите. Можеш да ги задържиш.

— Франк, момчето ми, много мило от твоя страна. Това е сума мляко за дечурлигата!

Когато случката се разчу, старите служители от радиоколите започнаха още по-настойчиво да търсят Серпико за партньор. А той, след като преодоля първоначалното смущение, се опита да осмисли онова, на което бе станал свидетел. В края на краищата още като малчуган бе виждал как полицаите си вземат плодове от пазарите в квартала и всички го приемаха за нещо нормално. Случаят с нарушението на правилата за движение беше само едно продължение на същия синдром. Нямаше значение дали е ябълка или подкуп от шофьор нарушител — някои полицаи просто бяха свикнали да гледат на това като на нещо, което естествено им се полага, и вероятно моментално го забравяха. А и именно човекът в колата — тъй да се каже, цивилният гражданин — беше този, който започна всичко... Той беше истинският инициатор на корупцията. Във всеки случай, каза си Серпико, най-важното е, че той самият не бе приел парите. Другият полицаи взе, но това не го засягаше.

Дори и да разсъждаваше другояче, какво би могъл да стори като младши полицаи в участъка? Можеше, разбира се, да доложи на дежурния сержант или на лейтенанта, че колегата му, полицаи с над десет години стаж, е приел подкуп. Но доколкото му беше известно, те знаеха, че стават такива неща и вероятно при удобен случай сами приемаха пари. Нямаше надежден способ да разреши проблема, нито пък можеше да се надява на подкрепа, за да направи нещо. Никой не отваряше дума за корупцията. Всичко бе забулено в мълчание, но тя съществуваше и бе пуснала дълбоки корени в управлението. Някои полицаи приемаха подкупи, други — не. Рано или късно всеки млад полицаи трябваше да реши за себе си как да постъпва. Изборът обаче бе ограничен до две възможности: или да участва в „комбината“, или

да стои настрана, но да си затваря очите. За нещо друго не можеше и да се мисли. Би било в разрез с правилата.

Все пак Серпико спомена за случая пред едно момиче, с което ходеше по онова време. Девојката работеше като секретарка в някакво рекламno бюро в Манхатън. Беше я срещнал в една агенция за трудови резерви — тогава тя бе секретарка там, — когато търсеше работа временно, докато го приемат в Полицейската академия. Бяха завързали разговор и той сподели, че мечтата му е да стане полицај. Оказа се, че нейният чичо е полицај, а братовчед ѝ — детектив. След като започнаха да излизат заедно, все намираха да се скарат за нещо. Тя почти го подлудяваше с приказките си за бляскавия живот в рекламното бюро, за това, че всеки момент ще стане фотомодел, че той пилее твърде много от свободното си време, за да си играе на полицај, че не ѝ обръща достатъчно внимание, че трябва да си купи нова кола, че никога не ѝ е направил приличен подарък. Той непрестанно се заричаше да скъса с нея, но тялото ѝ бе толкова пищно, колкото умът ѝ — оскъден. В леглото се преобразяваше, ставаше дива, демонична и именно тогава желанието му да я зареже се изпаряваше.

Вечерта, когато ѝ каза за подкупа, тя лежеше в кревата с цигара в уста и рече:

— Защо не си взел парите? Другите вземат.

Независимо от всичко тогава той вярваше — и винаги щеше да вярва, че съществува някаква магическа сила, която свързва полицаите, че има моменти на безрезервна сплотеност, когато е без значение дали полицајт е покварен или честен. Това бяха моментите, когато някой полицај изпаднеше в беда.

Една лятна нощ се запечата завинаги в паметта му. Към два часа след полунощ дежуреше на поста си в осемдесет и първи район и чу зад себе си някакъв трясък — сякаш се мачкаше ламарина. Когато се обърна, разнесе се шумно стържене и тогава забеляза голям бял кадилак, тътрещ се по улицата в забранена посока с около пет мили в час. Франк насочи фенерчето си към колата и видя, че един от предните калници е жестоко смачкан.

— Спрете! — викна той.

Колата спря и Серпико се доближи до нея откъм страната на шофьора. Отвътре долетя глъч от крясъци и псувни — искаха да знаят защо шофьорът е спрял и го караха да продължи. Франк запристъпва

по-внимателно, с ръка върху револвера. Щом стигна до вратата на шофьора, той я откряна леко, само колкото да се включат светлините в купето. Това предизвика нова вълна от викове и кикот. Надникна в колата и видя петима много пияни мъже. Един от задната седалка пипнешком затърси ръчката на вратата, за да се измъкне.

— Полиция! — каза Серпико. — Никой да не излиза!

В отговор отново се чува протести и подигравки.

— Запазете тишина! — нареди Франк.

Шумът в колата позагълхна, но все още се долавяше гневно несвързано мърморене. Серпико поиска документите на шофьора.

— Защо? — с фъфлене запита мъжът. — Не съм направил нищо лошо.

— Да, то си личи по калника. Хайде, дайте си документите!

Докато шофьорът тършуваше из портфейла си, Серпико чу далечен вой на сирени, който постепенно се усилваше и накрая стана оглушителен. Внезапно в пресечката връхлетяха няколко радиоколи със свистящи гуми и включени сигнални светлини, които озариха цялата улица. По прозорците се надвесиха хора и сякаш няколко дузини полицаи се втурнаха към Франк с извадени револвери.

Всичко изглеждаше някак нереално, като че ли го виждаше на филм, и за момент Серпико остана също тъй изненадан и стъписан, както пътниците в колата, вцепенили се от ужас.

— Добре ли си, момчето ми? — запита един сержант.

По-късно Франк разбра, че някакъв гражданин от квартала чул разправията след спирането на колата, обадил се в полицията и до радиоколите бил изпратен сигналът „десет-тринадесет“, означаващ „Помогнете на патрула!“, тоест, че полицаи се намира в опасност. Серпико обясни, че просто е спрял пиян шофьор и е искал да провери дали няма пострадали. Изненадата му се смени със смущение и той започна да се извинява за ненужната тревога, която бе предизвикал.

— Не се притеснявай — рече сержантът, — никой не знае кога нещата ще се окажат наистина сериозни!

След този случай Франк често си спомняше как бе дежурил сам на улицата, как колегите му бяха пристигнали веднага, без колебание, смятайки, че той има нужда от помощта им, и споменът за този момент остана в паметта му завинаги — както споменът за изгубената детска невинност.

Пак тогава — докато служеше в осемдесет и първи район — Серпико използва за първи път револвера си: прицели се хладнокръвно в друго човешко същество и натисна спусъка.

Една вечер, около единадесет часа, той обхождаше поста си и се спря да размени няколко думи с полицаия от съседния пост. Докато разговаряха, дотича някакъв мъж и съобщи, че се извършва кражба в една къща долу на ъгъла, на отсрещната страна на улицата.

— Да идем да видим! — каза Серпико.

— Почакай малко — забеляза другият полицаи, — оная страна на улицата е извън нашия район.

Франк вече познаваше този вид бюрократично мислене, изглеждаше, че то е заляло цялото управление — да вършиш колкото е възможно по-малко, да се пазиш от усложнения.

— Да не се шегуваш? — отсече той. — На тая значка, дето са ти я дали, не пише „Осемдесет и първи район“, а „Град Ню Йорк“. Хайде, тръгвай!

Оня го последва неохотно. Улицата, разделяща двата района, бе застроена с жилищни сгради, в по-голямата си част еднофамилни и двуфамилни постройки с оградени задни дворове. Въпросната къща бе по-навътре от останалите здания. Серпико влезе през желязната порта и се доближи към прозореца на приземния етаж. Стаята беше тъмна, но през отворената към съседното помещение врата проникваше светлина и той можа да види някакъв мъж, който претърсваше чекмеджетата на един шкаф. После забеляза втори отворен прозорец, донякъде прикрит от храсталациите в двора.

Франк се върна на тротоара и попита човека, съобщил за кражбата:

— Кой живее в тази къща? Вие ли?

— Не — развълнувано обясни мъжът, — аз съм просто съсед, но познавам собствениците и зная, че ги няма. Затова се усъмних, като минах край къщата им и видях вътре светлина.

— Много добре! — рече Серпико. — Заслужавате похвала. А сега се успокойте и стойте настрана.

После каза на другия полицаи да охранява предната част на къщата, а сам се върна при отворения прозорец, прехвърли се през

перваза и тръгна на пръсти към стаята, където се намираше крадецът. Изглежда обаче, неволно беше причинил някакъв шум, защото тъкмо когато се промъкваше през вратата, светлината угасна. И кариерата му на полицаи можеше да завърши в същия момент. Но някакъв инстинкт го накара да се приведе и да посрещне удара, нанесен с огромен свещник от ковано желязо, с лявото си рамо, а не с главата. Серпико се олюля и залитна към стената, но успя да се съвземе и дори за миг се вкопчи в нападателя си, но оня се отскубна и хукна нагоре по стълбите. Залитайки, Серпико се втурна след него и измъкна револвера си от кобура. Прозорецът на една от задните стаи на втория етаж беше отворен. Когато стигна до него, Франк забеляза фигурата на мъжа, възседнал оградата. Силуетът му се очертаваше срещу светлината на лампата, разположена на една тясна алея диагонално на прозореца.

— Полиция! — извика Серпико. — Стой или ще стрелям!

Беглецът започна да се прехвърля през друга ограда. Серпико се прицели и стреля. Стори му се, че чу приглушен стон, и това бе всичко. Повече не долови нито звук, нито движение. Реши, че ще стигне по-бързо до алеята, ако заобиколи карето, вместо сам да започне да прескача оградите. На излизане видя другия полицаи, който все още стоеше на пост пред къщата, без да знае как да реагира.

— Какво стана, за бога? — попита той.

— Ела с мене — отвърна Серпико, — може би ще успеем да го хванем.

Когато стигнаха до алеята, тръгнаха по нея предпазливо, с револвери в ръце. Но както тя, така и дворът, към който водеше, бяха пусти. Внезапно близо до оградата фенерчето на Серпико освети следи от прясна кръв и късчета човешка плът.

— Изглежда, че си го улучил — каза другият полицаи.

— Да — отговори Серпико, — но все пак се е измъкнал.

Тъй като бе стрелял, Франк трябваше да докладва, а се налагаше да изчака и пристигането на фотографите, които щяха да направят снимки в къщата, за да се докаже, че е имало опит за обир. След всичко това, малко потиснат, той се прибра в полицейския участък. Там нищо не подобри настроението му. Новината за инцидента бе пристигнала преди него и докато Франк се разписваше в присъствената книга, един полицаи рече с насмешка:

— Ей, Серпико, бях чувал, че минаваш за голям стрелец!

Но най-лошото все още предстоеше. Извика го дежурният сержант.

— Трябва да подам рапорт срещу тебе, Серпико — рече му той. — Непрекъснато се мотаеш из чуждите райони и се опитваш да се изкараш герой, а през това време в твоя собствен пост е нападен и обран някакъв човек. Почти са му откъснали тестисите.

— Какво? — възкликна Серпико.

— Иди да го видиш сам. В момента лежи на горния етаж, чака линейката.

Франк се втурна по стълбите към стаята на детективите. Няколко от тях бяха заобиколили един мъж, който, проснат на стол, стенеше и придържаше с ръце окървавените си тестиси.

Серпико се вцепени. Мина време, докато успее да проговори:

— Това е той... човекът, по когото стрелях!

— Не, не! — извика раненият. — Те ми ги отрязаха!

Един от детективите попита Серпико:

— Сигурен ли си?

— Сигурен съм, разбира се.

— Добре, хитрец такъв! — рече детективът. — Сега ще ти сложа малко сол на яйцата и тогава ще видим какво ще ни кажеш!

Потресен от гледката, Серпико излезе и отиде в гардеробната. Беше потънал в пот, усещаше пулсираща болка в натъртеното си рамо, главата му сякаш щеше да се пръсне. Седна на една пейка и остана така може би двадесетина минути, докато се посъвземе. После тръгна към бюрото във фоайето, питайки се дали ще трябва да придружи ранения до болницата.

Когато застана пред бюрото, един детектив се приближи до него и каза:

— Можеш да се прибереш вкъщи. Ние ще се оправим. Обадихме се на район седем-девет. Ще дойдат всеки момент. Те го издирват.

— Така ли?

— Да. И той вече няма да прилага специалитета си. Чукнал си го точно където заслужава. Търсят го за изнасилване.

ГЛАВА ПЕТА

Втората „съболезнователна“ картичка пристигна в Еврейската болница на 10 февруари 1971 година, седем дни след като бяха стреляли във Франк Серпико. Беше картичка, която някой, неспособен да намери собствени думи, би изпратил на приятел или познат, загубил близък човек. Печатният текст гласеше:

ИСКРЕНО СЪЖАЛЯВАМ

Ала сега тя съдържаше ръкописна добавка: „че не ти пръснаха мозъка, гаден плъх. Все пак дано пукнеш!“.

Ухото му продължаваше да тече, но не така обилно. Големите дози антибиотици бяха предотвратили — поне до момента — развитието на инфекция и имаше всички основания да се очаква, че разкъсаната мозъчна обвивка е започнала да заздравява. В противен случай щеше да се наложи хирургическа намеса, тази възможност все още не бе изключена. Евентуалната операция беше деликатна — неврохирургът би трябвало да стигне чрез страничен достъп до основата на мозъка — и като всяка операция от този род носеше голям риск, особено от непредвидим и неконтролируем мозъчен оток.

Лявата половина на лицето на Серпико все още бе парализирана и устата му — все така изкривена, но той можеше да отваря десния ѝ ъгъл достатъчно, за да говори разбираемо и да поглъща бебешката си диета, на която премина, след като престанаха да го подхранват по венозен път.

Най-неприятни бяха пристъпите от шеметно главоболие, които го връхлитаха с коварна неочакваност.

Помоли да му дадат огледало и видя вляво от носа си запушената с кръвен съсирек дупка от куршума. Тя му се стори абсурдно безобидна в сравнение с другите белези. Той изглеждаше като боксьор след тежък мач. Отокът бе почти спаднал, но лицето му беше покрито с петна. Лявото око, заобиколено с тъмносин кръг, все още стоеше

полупритворено. Франк си помисли, че брадата придава на физиономията му пиратска осанка. Една от сестрите се опита да го предума да се обръсне, но той отказа. Харесваше му корсарският вид, който бе придобил.

Същия следобед, когато получи втората анонимна картичка, го закараха върху носилка на колелца за нова серия рентгенови снимки, наречени томограми. Изследването представляваше продължителен процес, при който цялата му глава почти сантиметър по сантиметър бе заснета на различни нива и в различни равнини, тъй че неврохирурзите да разполагат с по-точна и триизмерна картина на заседналите метални парчета. Потвърди се, че те всички са в зоната на костния масив зад ухото и че едно от тях е съвсем близо до сънната артерия. Точно това парче и възможността то да се измести бяха причина за най-сериозните опасения. Но томограмите показаха, че за момента първоначалното му положение не се е променило.

Серпико се намираше под прякото наблюдение на шефа на неврохирургическото отделение, д-р Алън Дж. Бъркман, и помощника му, д-р Зеки Ъгър, бивш корабен лекар от турския военен флот. Той бе следвал в Съединените щати и се беше върнал там след приключване на службата си във флота. Д-р Ъгър не бе лекувал американски полицаи, още по-малко такъв като Серпико, и очарован от пациента си, прояви към него интерес, надхвърлящ служебните му задължения. Навестяваше го всеки следобед, за да побъбри с него няколко минути, и се стараше да повдигне духа му. След като направиха томограмите, той съобщи на Серпико колко окуражителни са резултатите.

Но Серпико се вълнуваше от нещо друго.

През по-голямата част от първата седмица, прекарана в болницата, той бе лежал на дясната си страна, безразличен към околната обстановка. От два дни обаче започна да осъзнава какво става край него. От време на време повдигаха горната част на леглото му за по няколко минути. Франк забеляза, че когато някой му заприказва, трябва да обръща към него дясната половина на главата си, за да чува добре. Предполагаше, че лявото му ухо е запушено от засъхналата в него кръв, и сега попита д-р Ъгър скоро ли ще започне да чува нормално.

Това усложнение вече беше отбелязано в болничния картон на Серпико. Д-р Ъгър знаеше, че то е последица от индиректната травма в

резултат на причиненото от куршума сътресение на костната част на ухото и че на практика шансовете за възстановяване са равни на нула. Но отвърна само, че всичко е въпрос на време. Той не виждаше никакъв смисъл да каже на и без това страдащия Серпико, че освен всичко друго по всяка вероятност ще остане завинаги глух с едното ухо.

Когато пристигна първата картичка, в която го наричаха „капут“, Франк бе все още тъй замаян, че не й обърна сериозно внимание. Но втората, със злостното обвинение „гаден плъх“, го засегна дълбоко и той изпадна в мрачно настроение. Когато предприе самотната си борба срещу корупцията в Полицейското управление, Серпико бе вярвал, че злината е заложена в системата, а не в отделните полицаи, и сега си задаваше въпроса какви бяха хората, които можеха да му пращат подобни картички. И дали това наистина показваше, че го мразят толкова много?

Не можеше да се примири с мисълта, че го считат за „плъх“, тоест предател, шпионин. Друго би било, ако се беше заклел във вярност, да речем, към мафията и след това бе издал тайните и. Това можеше да разбере, във всичките му варианти. Но като полицаи той се бе заклел единствено да осигурява спазването на законите и в тази клетва не се споменаваха, че полицаите се ползува с някакви особени права да ги нарушава. Напротив, мислеше си той, дълг на всеки полицаи бе да се придържа към по-строги норми на поведение, отколкото обикновеният гражданин, да дава пример какво трябва да бъде обществото, а не да го олицетворява такова, каквото е. Кой знае, навярно подобно изискване бе твърде голямо. В това отношение можеше да отговаря само за себе си.

Няколко дни по-късно вратата на стаята се отвори и една от сестрите понечи да влезе, но спря и се обърна, за да каже нещо на някого отвън. После се приближи към Серпико, поклащайки глава.

— Какво има? — попита той.

Сестрата обясни, че полицаите, оставен на пост пред вратата, искал да знае как изглежда Серпико. Тя му казала да влезе и да го види сам, но той отвърнал, че бил предупреден да не влиза. Тогава Франк изведнъж съобрази, че болницата се намира на територията на осемдесети район и охраната му сигурно е оттам. Това беше същият район, в който Франк бе изобличил двамата полицаи, изнудващи брат

му, и не беше трудно да си представи какво се говори за него в участъка.

Все пак някои от по-младите полицаи започнаха да го навестяват. Когато първият от тях влезе колебливо в стаята и каза: „Здрасти, как е?“, Серпико отвърна:

— Не те ли предупредиха да не влизаш при мене?

— Разбира се, че ме предупредиха, но хич не ми пука. И аз като тебе минавам за „беляджия“.

Той разказа на Серпико как по време на една „акция“ за повишение на заплатите на полицаите, състояла се в града преди няколко месеца, не се отказал да ходи на работа. В резултат на това го изгонили от хубавия район в Куинс, където работел преди, и го пратили в далеч по-неприятния осемдесети, включващ голяма част от Бедфорд-Стайвесънтското гето.

Разговорът им съвсем естествено се завъртя около корупцията в полицейските среди и тъкмо когато Серпико казваше нещо във връзка с това, влезе една сестра. Той обаче не млъкна. Полицаят се изчерви и предупредително постави пръст на устните си. Серпико не обърна внимание на жеста му и продължи да говори. Полицаят стана и незабавно излезе от стаята. Върна се чак когато сестрата си отиде.

— Не трябва да приказваш такива неща пред хората — рече той. — Ще останат с погрешни впечатления.

— Ти какво, майтапиш ли се? — отвърна Серпико. — Да не мислиш, че хората не знаят — че тя не знае какви ги вършим? Грешката ти е, че вярваш на словесната помия, с която те заливат. Време е вече да видим нещата такива, каквито са в действителност, и да направим нещо. Само така ще спечелим доверието на хората.

Полицаят не изглеждаше убеден.

— Не зная — рече той. — Трябва да мислим за авторитета си. Не можем да изкарваме наяве кирливите си ризи.

Ето в какво се криеше същността на проблема. Даже този млад, донякъде непокорен служител, бе възприел идеята, че всичко е въпрос на „ние“ против „тях“. Изглежда, полицаите не се смятаха за част от обществото. Твърде много от тях, мислеше Серпико, се бяха изолирали не само в професионален, но и в социален смисъл. Смятаха, че са неразбрани от „външния свят“, че хората са враждебно настроени към тях, и тази представа се бе разпространила до такава степен, че на

практика се бяха обособили „страни“, неспособни да се разберат една друга. Серпико беше уверен, че ако полицаите общуваха повече с цивилните граждани, а не само помежду си, ако направеха първата крачка, биха могли да преодолеят някои от бариерите. Но те все повече и повече се затваряха в себе си и гледаха на останалите с презрение.

Вярно, полицаите се сблъскваха ежедневно с грозната страна на живота, знаеха на какво са способни хората и това се отразяваше на възгледите им изобщо. Ако някой младеж имаше дълги коси, непременно трябваше да бъде претърсен за наркотици. Ако се случеше да намерят противозачатъчни хапчета в чантата на някоя девойка, решаваха, че тя води безразборен полов живот, Серпико си спомняше как при подобен случай един полицай бе възкликнал: „Ето нà, тя проституира!“

Франк се опитваше да приеме, че в една страна, където чернокожият — въпреки всички красноречия — дори не можеше да се сравнява и с най-обикновения бял човек, е прекалено много да искаш от белия полицай да се смята равен на останалите. Но все пак някъде трябваше да има граница, полицаят носеше пред обществото отговорност, която не можеше да пренебрегва.

Серпико бе видял полицаи, забравили основната цел на професията си, започнали да съществуват сами за себе си, да създават свой начин на живот. Веднъж, когато седеше с колеги в някакъв бар, един от тях заяви:

— Имам си патлак и ще защитавам себе си и своите.

Другите кимаха одобрително. „Своите“ означаваше семейството му. Сега, като мислеше за този полицай, Серпико с насмешка си го представяше как трупа в дома си пушки и патрони в очакване на революцията.

Затворената полицейска общност бе създавала свои собствени закони. Ако даден полицай беше, да речем, католик, той ходеше на църква всяка неделя, защото се страхуваше, че в противен случай ще иде в ада. Но да приема подкупи, изглежда, не беше никакъв грях. Отначало в Полицейското управление се говореше за „чисти“ и „мръсни“ пари. „Чистите“ пари представляваха подкупи от нарушители на уличното движение, рушвети за „незабелязване“ на хазарта и проституцията и други от този род. „Мръсни“ бяха парите, извлечени

от търговците на наркотици. Но постепенно разликата се заличи и в края на краищата започна да се говори просто за пари.

Без да съзнава, Серпико бе започнал да страни от този затворен полицейски свят още докато бе на служба в осемдесет и първи район. В началото общуваше почти само с полицаи, но малко по малко започна да се отегчава от безконечните разговори на служебни теми, от еднообразието на разказите и разсъжденията. Въпреки че харесваше работата си, след осемчасовата смяна той жадуваше за нови, по-различни впечатления и преживявания. И тъй, първата стъпка в тази насока бе лесна. Той реши да се върне в колежа, за да завърши курса по социология, и през повечето от свободните си вечери ходеше на лекции.

По-сериозна промяна настъпи след две години, когато Серпико бе назначен в БКР Бюрото за криминална регистрация. В управлението излезе указание, съгласно което полицаите, завършили в свободното си време курс по дактилоскопия — при това с добри бележки, — получаваха право да кандидатствуват за назначение в БКР. Серпико веднага се записа в курса и го завърши с високи оценки. Въпреки че БКР поначало беше един вид картотека, чийто персонал представляваше смесица от детективи, полицаи, курсанти и цивилни агенти, то се водеше за част от Детективския отдел и се считаше за трамплин към златната детективска значка — представа, която никой в управлението не се стараеше да опровергае. В действителност това бе измама: черната работа в бюрото вършеха хора, които непрестанно прииждаха, подлъгани от илюзията, че ще бъдат повишени, но след това им обясняваха, че „за момента“ това е невъзможно поради бюджетни затруднения.

Единствено членовете на секцията за търсене на отпечатъци се занимаваха наистина с изследователска дейност — в случаите на убийства и други тежки престъпления, — но там работеха хора, които вече бяха детективи. В началото Серпико се хвана на въдицата. Нищо, че работата му беше скучна — обработваше отпечатъци, изпращаше копия до Федералното бюро за разследване във Вашингтон, за да се провери дали заподозреният няма досиета на други места, извличаше поименни справки от картотеката, необходими на някой детектив, провеждащ разследване, и той не обръщаше внимание на това, защото

бе уверен, че ако върши всичко достатъчно добре, скоро сам ще стане детектив.

Канцелариите на БКР бяха разположени в една пристройка срещу Дирекцията на полицията в Долен Манхатън, недалеч от Гринич Вилидж. Серпико работи там почти цяла година, докато най-сетне скъса със секретарката от рекламното бюро и започна да прекарва свободните от лекции вечери — междувременно се бе прехвърлил от Бруклинския колеж в един от клоновете на Нюйоркския университет в центъра — в Гринич Вилидж, където се разхождаше, киснеше по кафенетата и се навъртеше в джаз салоните. Въпреки двете отпуски, прекарани в Пуерто Рико — там се печеше на плажа и усъвършенствуваше познанията си по испански език, който бе научил сам, — до този момент Франк си бе останал обикновено бруклинско момче.

Не след дълго започна да завързва връзки със сервитьорки от заведенията, които посещаваше. Те всички бяха все амбициозни млади актриси, певици и балерини, стекли се тук от цялата страна с надеждата, че ще направят големия си удар в Ню Йорк. Този нов начин на живот взе да му допада. Бе обикнал операта още в детските си години, когато слушаше оперна музика в оранжерията на баща си, но не беше посещавал представление, докато не започна да излиза с една певица. Оттогава редовно ходеше на опера. Една балерина за пръв път му откри очарованието на балета. Серпико веднага се пристрасти към това изкуство, обаян от грациозните отмерени движения на телата върху сцената. Той поддържаше собственото си тяло с особено старание, почти с фетишизъм, и често тренираше в гимнастическия салон на Полицейската академия, тичаше по плажа на Кони Айланд, караше велосипед, яздеше на хиподрума в Бруклин и оставаше верен на упражненията по карате, които бе научил като войник в Корея.

Франк все още живееше при родителите си в Бруклин, но започна да наема мебелирани стаи в Гринич Вилидж за по един месец. Остави си по-дълги коси. Служителите от БКР ходеха в цивилни дрехи. В това отношение нямаше специални разпоредби и Серпико започна да се облича все по-небрежно — понякога носеше сини джинси, а понякога дори и сандали. Полицаяте в бюрото бърбеха главно за секс и спорт и нежеланието му да се включва в подобни разговори още повече го отдалечи от тях. Той получаваше толкова секс,

колкото му бе необходимо, и не изпитваше особена нужда да говори на тази тема, а пък обикновеният спорт никога не беше го привличал, ако не се смяташе аматьорският бокс, който бе упражнявал известно време като гимназист.

Всички тези неща не останаха незабелязани в бюрото, а когато го завариха да чете програмата за някакъв балет, физиономиите на колегите му се удължиха още повече. Те се стъписаха съвсем, когато една смайващо красива стюардеса, която Серпико бе срещнал при един от полетите си до Пуерто Рико, дойде няколко пъти в бюрото да го вземе. Франк знаеше какво си мислят всички и вътрешно се наслаждаваше на объркването, което предизвикваше.

— Ей, Франк, това парче си го бива! — каза един от женените полицаи. — Къде ще го водиш?

— Ами тази вечер в Сити Сентър танцува Алегра Кент. Може би ще успеем да я видим.

— Франк, ти май ни премяташ!

По време на отпуската Серпико за пръв път си пусна брада и известно време ходи така на работа. Това отчасти бе плод на влиянието на останалите обитатели на Гринич Вилидж и отчасти — бунт срещу скучното еднообразие на службата му. Но имаше и нещо друго — понякога в бюрото идваха брадати типове с дебели вратове и той чуваше някой да пита: „Кой е този?“, а друг да отговаря: „Тайно ченге.“ Франк веднага даваше простор на въображението си, в което се виждаше като таен агент.

Веднъж, когато отиде в бюрото да вземе заплатата си, може би прекали. За да се пошегува, заведе и двата дребни пудела, които разхождаше по молба на една от приятелките си. Случи се тъй, че в момента ръководещият бюрото инспектор — червендалест, лишен от чувство за хумор мъж с оредяла коса и щръкнали зъби — отсъствуваше и Серпико остави пуделите върху писалището му. За нещастие един от луделите го намокри. Около седмица тази случка бе повод за смях в бюрото. По-късно Франк забеляза, че инспекторът го гледа хладно, и разбра, че той знае какво е станало.

Един ден Серпико слезе от петия етаж, където обикновено работеше, на четвъртия, за да прибере в архива някакви книжа. Приходи му се до тоалетната и тогава си спомни, че преди няколко дни група полицаи дърдореха за чудесния изглед от прозореца на тази

тоалетна към спалнята на някакво момиче — вероятно проститутка, — което приемало различни мъже. Беше решил да слезе и да погледне, но после забрави, а след това чу, че момичето започнало да спуска щорите. Когато влезе в тоалетната, светлините бяха угасени. Край прозореца забеляза някаква фигура. Доближи се и видя, че това е друг полицај, доста затворен млад човек, един от любимците на инспектора.

— И ти ли? — рече Серпико. — Мислех, че щорите са спуснати.

— Да — отвърна полицајат. — Тъй или иначе, няма нищо интересно.

Тръгнаха да излизат заедно. Стигнаха до вратата в същия миг, в който друг мъж влизаше. Младият полицај продължи, а Серпико спря, за да пропусне третия човек. Изведнъж лампите светнаха и Франк се намери лице в лице с инспектора, поставил ръка на ключа за осветлението. Сцената беше комична и Серпико с мъка се сдържа да остане сериозен, а после забрави за случката. Но веднага щом се върна на работното си място, един от лейтенантите, заместник-началник, му каза:

— Шефът те вика.

Още щом влезе в кабинета, Франк почувствува, че го очаква нещо много неприятно. Лицето на инспектора се бе наляло с кръв до такава степен, че почти светеше. Той се тресеше от гняв и едва се владееше. Но за чак такава гадост, каквато последва, Серпико бе напълно неподготвен.

— Какво правехте на тъмно в тоалетната с друг мъж? — запита инспекторът.

— Сър?

Устните на инспектора се разкривиха в подигравателна усмивка.

— Чухте ме много добре — каза той.

Серпико стоеше като онемял. После усети, че в главата му нахлува кръв и го обзема ярост.

— Инспекторе — рече той, — обвинението, което ми отправяте, е твърде тежко.

— Намерете другия — кресна инспекторът — и го доведете тук!

Серпико го погледна право в очите.

— Не! — отвърна той. — Може да помислите, че сме се наговорили. Ще чакам тук, пратете някой да го доведе.

Инспекторът повика в кабинета си лейтенанта. После попита Серпико:

— Кой беше?

Когато Франк произнесе името на един от любимците му, по лицето на инспектора се изписа изумление. Изглеждаше, че вече съжالياва, дето е подхванал цялата история, но беше късно да се спре и нареди на лейтенанта:

— Доведи го тук!

Другият полицаи влезе и погледна въпросително към Серпико и инспектора, чийто глас стана малко по-сдържан, но все още остър:

— Какво правехте в тоалетната на тъмно с друг мъж?

Полицаят запримигва.

— Почакайте, инспекторе! Аз съм женен човек с три деца!

Изведнъж Серпико избухна:

— Какво общо има това? Аз съм ерген без деца. Въпросът е, че тук се отправя тежко обвинение.

Инспекторът нетърпеливо барабанеше с пръсти по писалището.

— Никой не е отправял никакво обвинение. — Той се обърна към другия полицаи, освободи го и оня излезе. После се загледа за момент в Серпико и продължи: — Не мога да ви понасям от деня, в който дойдохте.

— Съжالياвам да го чуя. — Серпико се стараеше да говори с възможно най-учтив тон.

— Живеете във Вилидж, идвате на работа по сандали, с брада и...

— Инспекторе! Идвах с брада непосредствено след отпуската си, и то само два дни, след това я обръснах. Ако ме бяхте уведомили за чувствата си, щях да се съобразя с тях.

Инспекторът даде на Серпико да разбере, че трябва да реши дали все още иска да работи в БКР, или предпочита да бъде преместен.

— Естествено, че не искам да бъда преместен при такива обстоятелства — отговори Серпико. — Представям си какво ще кажат хората.

— В такъв случай ще трябва да спазвате изискванията...

— Инспекторе, бих искал да изясним едно нещо. Добре ли си върша работата?

— Не сте най-нескопосаният, но или ще се държите както подобава, или ще ви видя сметката.

При конкретните обстоятелства, помисли си Серпико, последната закана на инспектора можеше да има сериозен подтекст. Франк се беше примирил с факта, че рано или късно ще бъде върнат към униформена служба или — както се изразяваха полицаите — щеше да „увисне“. Бюрото за криминална регистрация нямаше да му липсва, но той щеше да отпадне от Детективския отдел и се безпокоеше как би се отразило това върху шансовете му някога да стане детектив. Беше се надявал, че все някак ще успее да се прехвърли в отряда за борба с уличните джебчии. Както и да е, в настоящия момент най-голямата му грижа беше какво да прави, ако инспекторът го оклевети. Щеше да му бъде трудно, защото нямаше влиятелни връзки в управлението.

На следващия ден Серпико отиде за съвет при католическия свещеник. Обясни му какво се е случило. Свещеникът изглеждаше потресен. Каза, че това е невероятно, че инспекторът го е обвинил в гнусно престъпление и той има пълно право да се защитава, ако нещата не спрат дотук. Но когато Серпико обясни, че най-много се страхува от вероятността да се разпространят слухове, свещеникът го успокои, че клюките не означават нищо. „В края на краищата — тържествено рече той — те говорят разни неща дори и за мене.“

Все още неспокоен и ядосан, Серпико направи нещо, което не се беше случвало дори и в сънищата му. Излезе и купи миниатюрен касетофон — бе решил да се срещне отново с инспектора и да запише думите му. След като инсталира касетофона на скрито място в дрехите си, отиде при лейтенанта и му разказа цялата история.

— Той ли каза това нещо? — запита лейтенантът.

— Да, той.

Както обясни лейтенантът, инспекторът бил убеден, че в мъжката тоалетна се вършат някакви гнусотии, а в една от кабинките открил гащи със сперма по тях. Серпико се запита: „И какво ли, по дяволите, е направил с тия гащи? Да не ги е пратил в лабораторията за анализ?“

— Изслушай ме, Франк, не смятам да те пусна при него — каза лейтенантът. — Никой няма да бъде преместен. Забрави всичко, за бога! Не започвай отначало.

Макар и неохотно, Серпико се съгласи, ала след няколко седмици го включиха в група, която се връщаше на униформена служба. Обяснението беше, че трябвало да се освободи място за обучение на нови курсанти. Макар в служебното му досие да не бе вписано нищо, предчувствието, че инцидентът няма да остане без последствия, се оказа вярно. Пет години по-късно, когато застана на свидетелската скамейка срещу един полицаи, пример за корумпиран служител, старото обвинение бе подновено, за да се поставят под съмнение показанията му пред съда.

На 24 февруари — три седмици след настаняването на Серпико в болницата изворът от ухото му вече не течеше, а само сълзеше. Преди няколко дни се бе оплакал от болки в лявата половина на гръдния кош. Незабавно направиха електрокардиограма и рентгенова снимка. Рентгенографията показва лека форма на плевропневмония, вероятно резултат от настилка през нощта след прострелването.

Тъй като бяха отбелязани преходни смущения в говора и мисленето, направиха и изследване с ултразвук — ехо енцефалография, за да се установи дали изстрелът не е причинил мозъчно увреждане. Но резултатите бяха благоприятни, и смущенията постепенно отзвучаха. Подложиха го и на радиоизотопно изследване на мозъка, за да се открият евентуални други, непреки поражения, но и този тест се оказа отрицателен.

Докато общото състояние и ориентацията на Серпико се подобряваха, в областта на лявата му буза се появиха леки болки. Наскоро след това парализата на лицевия нерв, причинила изкривяването на устата, започна да преминава. Направиха серия електродиagnostични тестове, за да установят състоянието на мускулите, през които бе минал куршумът. Оказа се, че увредата на нерва е само частична и постепенно лицето на Серпико — поне доколкото можеше да се съди на око — придоби нормален вид. Такъв случай на възстановяване беше доста рядък и д-р Тъгър изпитваше особено задоволство. От време на време той водеше при Серпико студенти по неврохирургия и специализиращи лекари и обясняваше подробно какво е било нараняването и как е проведено лечението.

— Къде съм — запита го Серпико, — на изложба ли?

— Искам да ви видят всички — отвърна му лекарят с бърза усмивка. — Вие сте голям късметлия.

Поставиха в стаята му телевизор, но почти всички предавания го дразнеха и той гледаше с критично око и на новините, и на мелодрамите, и на рекламите. Струваха му се глупави и предвзети. Накрая започна да следи сравнително редовно само детския образователен сериал „Сесъми Стрийт“. Това предаване, леко и успокояващо, го караше да се отпусне и беше единственото, което можеше да понася.

Когато най-сетне му разрешиха да приема посетители, те запристигаха — често на тълпи — и стаята се превърна в сцена, на която можеше да види целия си живот. Понякога гостите образуваха странна смесица. Идваше Джон О’Конър, старият му другар от дните, когато бяха още „зайци“ в Полицейската академия. Идваха и шефът Купър, и инспекторът на име Пол Дилайс — той му бе оказал морална подкрепа, когато най-много се нуждаеше от нея, — и шепа други полицаи, запазили приятелските си чувства към него. Другари от детството, стари съседи, които не бе виждал от години, бяха прочели какво му се е случило и се отбиваха да побъбрят за миналото. Дойдоха и група млади служители от прокуратурата в Бронкс, участвували с него в следствия срещу корупцията, и репортери, които ги бяха подкрепяли, и съседи от Вилидж — художници, актьори и студенти. Един от тях, собственик на малка художествена галерия, донесе китара и цял следобед му пяха народни песни. Идваха и момичета — разни стюардеси, чернокожата манекенка, една балерина. Майка му го посещаваше всеки следобед. Обикновено сядаше малко настрана и разговаряше с някоя приятелка, която я бе придружила. Веднъж жените бяха три — все възрастни, облечени в черно, разговарящи помежду си на италиански. И всички му бяха донесли един и същ подарък — пижама, — „та Франк да е хубав“.

Към края на февруари Серпико внезапно изпадна в тежка депресия. Една сестра му съобщи, че е убит полицай.

— Изглежда, че случаят е почти като вашия — каза тя. — Пишеше го във вестниците.

Серпико я попита не би ли му донесла изрезка със съобщението и на следния ден тя му я връчи. Загиналият беше млад чернокож полицай на име Хоръс Лорд, член на елитната бригада ППМ — съкратено от Патрул за превантивни мерки. Това бе полицейска команда, съставена изключително от негри и пуерториканци. Тя имаше

широки пълномощия, голяма свобода на действие и предназначението ѝ бе да поддържа реда в харлемското гето, да ликвидира системата на незаконните хазартни машинации, особено залаганията на „числа“, както и търговията с наркотици, и да прочисти улиците от крадци, джебчии и проститутки. Издаваше се периодичен бюлетин, в който се съобщаваше за успехите на командата, цитираше се броят на извършените арести, на конфискуваните пакети хероин, пушки и пистолети. Едно обявление гласеше: „Целта на бригадата е, наред с осигуряването на реда, да покаже на жителите на бедните квартали, че Полицейското управление действително се грижи за тях и е в състояние да им окаже неоценима помощ.“

Според съобщението във вестника Хоръс Лорд беше убит по време на престрелка с двама търговци на наркотици в едно харлемско свърталище. Сърцето на Серпико се сви от болка, когато прочете кратките подробности около смъртта му. Той се бе запознал с Лорд преди малко повече от година, когато работеше като цивилен агент в Харлем. По това време борбата му срещу корупцията в управлението бе станала широко известна и той беше почти напълно отлъчен от обществото на колегите си. По време на едно дело, на което Серпико присъствуваше, Лорд седна до него, представи се и каза колко много му се възхищава.

— Моите хора имат чудесно мнение за вас — бе рекъл той. — Вие сте честен и те ви уважават за това, макар и да се страхуват от вас. Поне не си затваряте очите пред престъпленията на белите. Знаете, че ви наричат Фантома, кали?

Прозвището му бе дадено заради неговата склонност да се дегизира и заради начина, по който скачаше от покрив на покрив, преди да връхлети в някое комарджийско свърталище. Той бе чувал за този прякор. Усмихна се и отвърна:

— Е, това е силно казано. Впрочем казват, че работите с доста добър екип.

— Ами, нищо подобно! — отговори Лорд. — Нямайте представа какво е напрежението. Двадесетина души сме, а само трима, между които и аз, все още не участвува ме в „комбината“. Да можех да правя това, което правите вие!

Серпико остана като втрещен. Той бе вярвал, че Патрульът за превантивни мерки е точно такъв, какъвто го представяха, че докато

белите полицаи са склонни към корупция, особено в гетата, една отбрана група от полицаи негри и пуерториканци не би издевателствувала над собствените си събратя. Накрая каза на Лорд, че биха могли да се срещнат и евентуално да поговорят по въпроса. Ала Лорд вече беше мъртъв. „Всичко върви наопаки“ — мислеше Серпико, лежейки в болничната постеля. Първо „съболезнователните“ картички, после нежеланието на охраняващите го полицаи да говорят с него, а сега смъртта на Лорд, който желаше да помогне на своите хора и бе заплатил за това с живота си. Серпико винаги бе мечтал да стане полицай, а ето че полицаят, когото бе съзерцавал с такава почит в детството си, се бе превърнал във враг, от когото трябваше да се бои. Сам той, в качеството си на полицай, в известен смисъл бе станал враг на себе си. Трябваше да намери начин да се махне, да започне нов живот на друго място.

Спомняше си, че като момче се боеше от полицаите, по тогава страхът се пораждаше от уважение, а сега уважението бе изчезнало. Докато работеше като цивилен агент и шофираше колата си облечен като хипи и с брада, неведнъж се случваше някой униформен полицай да го спре — не за друго, а само заради външността му. Серпико показваше полицейската си значка и казваше: „По служба съм“, а полицаят винаги отговаряше със смях: „Ей, този наистина си го бива! Доволен съм, че работиш за нас!“

Франк отново се замисли какво ли би се случило тогава, ако не беше под закрилата на значката. Какви ли неприятности щеше да си има?

Следобед задряма и сънува сън, в който всички полицаи на Ню Йорк бяха хипита — с бради, дълги коси и гривни от мъниста. Двама бяха застанали на Медисън Авеню и наблюдаваха спретнат минавач. Единият каза: „Как може човек да ходи подстриган по този начин?“ Друг полицай хипи спря добре облечен бизнесмен, който премина с колата си на червена светлина. Бизнесменът му предложи подкуп и полицаят хипи каза: „Вие, порядъчните хора, всички сте еднакви. Мислите, че с пари можете да се измъкнете от всяко положение!“

Малко по-късно дойде Купър и го завари в мрачно и потиснато настроение. Серпико сподели колко е разстроен от гибелта на Лорд и Купър се опита да го ободри:

— Хайде, хайде, Франк! Придаваш на това прекалено голямо значение.

Серпико не обърна внимание на думите му. Каза, че иска да махнат полицаите, които го пазят пред вратата. Купър отвърна, че те са там не за да го пазят, а за да му правят компания. Серпико се изсмя иронично:

— Знаеш ли колко от тях са влезли в стаята, откакто съм тук? Трима! Кого залъгваш?

Сега и Купър се ядоса.

— Слушай, Франк — каза той, — не зная дали ти е известно, но когато те простреляха, тридесет и петима полицаи пожелаха да дадат кръв за тебе. Един момък дойде чак от Лонг Айланд!

Серпико не знаеше това, но бе късно да отстъпи.

— Голямо чудо! — отговори той. — Значи от тридесет и две хиляди полицаи имам тридесет и петима приятели!

Тогава Купър изигра най-силния си коз. Той бе дошъл с новината, която Серпико очакваше толкова отдавна — новината, че ще го повишат в детектив.

— Франк — каза Купър, — ще ти дадат златната значка, решено е!

— Кажим им да си я наврат... те знаят къде! — отвърна Серпико.

Тази нощ, останал сам в болничната стая, за първи път, откакто бе станал мъж, Серпико заплака — от гняв, от мъка и от безсилие.

ГЛАВА ШЕСТА

Флиртът на Серпико с Гринич Вилидж временно бе прекъснат, освен през някои от свободните му дни, когато в началото на 1965 година той напусна Бюрото за криминална регистрация и отново стана униформен пешеходен патрул в седемдесети район, в центъра на Бруклин. Този район значително се различаваше от осемдесет и първи. Голяма част от него включваше западния край на Флетбъш — една от най-елегантните жилищни зони в града, с редици добре поддържани тухлени къщи и обградени с дървета улици. Жилищните блокове бяха малко, а в долния край на района, откъм Кони Айланд, имаше няколко дребни фабрики, гаражи и фирми за търговия със стари коли. Повечето от обитателите бяха бели, главно евреи — с примес от някои други етнически групи, — и средна ръка хора. Районът не беше „курортен“ в точния смисъл на думата, употребявана в Полицейската академия, но беше спокоен.

Да пътува всеки ден от Вилидж дотам, бе твърде неудобно, тъй че Серпико нае отначало мебелирана стая, а после апартамент близо до района. Според едно отдавнашно разпореждане на управлението никой полицейски служител нямаше право да живее в района, в който работи. Началниците обичаха да повтарят това често, за да покажат колко са загрижени за предотвратяването на корупцията.

Когато Серпико се яви в участъка, за да се представи, косите му бяха по-дълги от допустимата норма, а си бе оставил и доста големи рунтави мустаци.

— Първо да махнеш тоя боклук над горната си устна — каза лейтенантът от канцеларията. — И да се подстрижеш!

Но началникът на участъка, капитан Джоузеф Финк, повика Серпико в кабинета си. Финк беше офицер с богато въображение и покъсно получи широка известност заради дипломатичните си действия срещу притока на хипита и хомосексуалисти към Ист Вилидж. Той разреши на Серпико да остави мустаците и косите си такива, каквито бяха, тъй като щели да бъдат много подходящи за изпълнението на някои специални задачи, които имал предвид.

Все пак забележките на лейтенантите и сержантите от участъка — негови непосредствени началници — по отношение на външността му не престанаха и послужиха за основа на разпространените се по-късно слухове, че той е малко нещо „психо“.

— Как можеш да се мъкнеш в тоя вид? — заяждаше се един от сержантите. — Ако бях на мястото на капитана...

— Да, но не си. А той каза, че всичко е наред.

От време на време, по нареждане на Финк, Серпико обхождаше района без униформа и проверяваше постъпилите оплаквания на някои родители, обезпокоени, че децата им вземат наркотици. При всички арести, които направи, бяха открити незначителни количества марихуана, а когато научи повече за същността на проблема, когато разбра кое е важно и кое — не, започна да съжالياва за напразно загубеното време. Ставаха и много обири — чупеха се витрини и се задигаха стоки — и когато Серпико беше на смяна от нула до осем часа, Финк му разрешаваше да отива на поста със собствената си кола. Франк или правеше обхода с колата, или я паркираше някъде, сваляше униформата, обличаше спортно яке и тръгваше по улиците с нехайна походка.

Една нощ бе заловен крадец и Серпико едва не се прости с живота. На територията на района част от линията на метрото излизаше на повърхността и една от спирките представляваше чудесен наблюдателен пункт към булеварда, на който преди няколко нощи бе извършена кражба с взлом. Серпико, облечен в спортното си яке, забеляза от чакалнята на спирката някакъв мъж, застанал на отсрещния ъгъл. Беше около пет часът сутринта. Мъжът носеше кафява книжна торба и непрекъснато се озърташе наоколо. „Вероятно — помисли си Серпико — човекът просто отива на риболов към Шийпсхед Бей и чака някой приятел да го вземе с колата си.“ Подобна гледка беше нещо обикновено в района по това време на денонощието. Но мъжът огледа още веднъж кръстовището и после бързо се отдалечи.

Серпико го изчака да измине около две трети от разстоянието до следващия ъгъл и тръгна след него, като вървеше в сянката. Внезапно се чу шум от счупено стъкло — както се оказа, витрина на бижутериен магазин — и сигналната инсталация се включи. Серпико извади револвера си и се втурна натам. Вече виждаше пред себе си мъжа, застанал на тротоара с чантата в ръце. В същия момент откъм ъгъла

зад крадеца изскърцаха спирачки. В безкомпромисния си стремеж да спре обирите капитан Финк бе изпратил двама други полицаи да кръстосват квартала с кола без отличителни знаци и те се бяха случили наблизко, когато прозвуча аларменият сигнал.

Мъжът се затича право срещу Серпико. Двамата полицаи изскочиха от колата и се спуснаха след него, като му викаха да спре. Той погледна назад, но продължи да бяга. Още малко и щеше да връхлети върху Серпико, когато един от полицаите стреля. Франк чу как куршумът изсвистя край главата му и моментално залегна на плочника. Миг след това беглецът се просна върху него. Хартиената торба се разтвори и по тротоара се посипаха часовници и транзисторни радиоприемници. Серпико сграбчи крадеца и извика към полицаите:

— Не стреляйте! Това съм аз, Серпико, тъпоглавци!

— Божичко! — възкликна единият. — Не те видяхме.

А другият, след като се увери, че Серпико не е ранен, бързо запита:

— Ей, можем ли да кажем, че ние сме го заловили? Стрелях и ще трябва да давам какви ли не обяснения. Нали разбираш, така ще имаме оправдание.

Наистина в случаите, когато полицай е стрелял с пистолета си, трябваше да се докладва на дежурния офицер в участъка, после на Службата по балистика в управлението, да се съобщи серийният номер на оръжието и да се претърси околността, за да се намери куршумът — винаги можеше да се очаква, че по случайност е увредено нечие имущество или е наранен човек. Това, което вбеси Серпико, беше безцеремонният начин, по който бе даден изстрелът — без предварително предупреждение. Но след като наруга добре двамата полицаи за проявената глупост, той най-сетне отстъпи пред молбите им да припишат ареста на себе си, въпреки че каза на Финк какво се бе случило в действителност.

— Капути такива! — изруга Финк. — Двама тъпанари! — И благодари на Серпико, че се отказва от заслугата си за ареста.

Това бе единственият случай по време на едногодишната служба на Франк в седемдесети район, когато му се наложи да извади револвера си. И наистина в участъка имаше толкова спокойни периоди, че арестът на някой маниак екхибиционист беше главното събитие на

деня. Все пак Серпико бе доволен, че е далеч от Бюрото за криминална регистрация с неговите рафтове, натъпкани с папки, с нескончаемия приток на нови документи за картотеката и че е отново на улицата, между хората. Сутрин, когато беше дневна смяна и отиваше в участъка, не пропускаше да се отбие в дома на един стар италианец, за да изнесе креслото му вън на тротоара, та човекът да поседи на слънце. Запозна се с една жена, собственичка на антикварен магазин. Тя имаше тежко заболяване на белите дробове, поради което трябваше да използва кислороден апарат, и Франк редовно я навестяваше, за да види как е и да я увери, че винаги може да разчита на полицията. На Кони Айланд Авеню, на отсечката, намираща се на територията на района, имаше множество антикварни магазини и когато го изпращаха там на пост, той научаваше туй-онуй за мебелите — какво да подбира, кое е добро и кое не.

Имаше и моменти — превърнали се в част от ежедневието на почти всеки полицай, — когато оставаше смаян от онова, на което бяха способни някои хора. Една вечер отиде в частен дом — бяха се обадили, че има случай на самоубийство. Бащата на самоубиеца мрачно го покани да влезе и посочи стълбите към втория етаж. Франк видя една жена — майката, която хълцаше, олюлявайки се, на дивана във всекидневната. В една от спалните намери мъртвото тяло на момче — изглеждаше на около двадесет и две години. Серпико бе виждал трупове и преди, но този беше особено страшен — голяма част от главата заедно с мозъка се бе размазала върху стената отзад. До тялото лежеше пушка. Имаше и бележка, на която бе написано: „Скъпи мамо и татко! Моля ви да ми простите. Не можах да намеря друг изход. Молете се за мене!“

Серпико се запита какво ли е довело момчето до такава отчаяна постъпка, какво го е накарало да напише тази трогателна бележка. След като се обади в Службата по съдебна медицина, той разпита съкрушения от скръб баща за подробностите около самоубийството и научи, че момчето било влюбено в някакво момиче, което го карало да купи кола. С малкото си спестени пари момчето купило употребявана кола. Но тя се оказала таратайка, нуждаела се от постоянни ремонти в гаража и момичето го зарязало. Няколко часа по-късно момчето се застреляло.

Ала имаше и други моменти, които го изпълваха с удовлетворение. Тогава още веднъж се убеждаваше, че е избрал една в най-висша степен полезна професия — не само да залавя престъпници, но и да помага на хората, дори да спасява живота им. Една вечер тъкмо бе паркирал колата и се канеше да се яви на рапорт, когато забеляза, че от прозореца на отсрещната къща се вие струйка дим. Грабна фенерчето си и се втурна към къщата. В преддверието имаше пощенски кутии за три апартамента. Вратата на партерното жилище не беше заключена. Когато я отвори, Франк видя, че по една от стените на кухнята, разположена вдясно, пълзят пламъци. Наляво имаше къс коридор, водещ към малкото помещение, където Франк зърна бебе в детско креватче. Грабна бебето на ръце, а в съседната стая намери заспал мъж. Отначало помисли, че човекът е зашеметен от дима, но щом го докосна, той скочи и тръгна да излиза след него, мърморейки:

— Какво има, какво се е случило?

Мъжът обясни, че бебето е на сестра му, която му гостувала. В това време се чу лай.

— Кучетата ми! — извика той. — В мазето са, дайте ми фенерчето, трябва да ги изведе!

Навън бяха започнали да се трупат съседи и Серпико, след като му даде фенерчето си, излезе и остави бебето на един от тях. После бързо влезе обратно в къщата и се затича нагоре по стълбите. Димът се бе стъстил и Франк веднага разбра, че е сгрешил, като е изкачил стълбите тичешком: беше задъхан и му се налагаше да поема повече въздух, а следователно и повече дим. Когато изби с ритник вратата към следващия апартамент, усети, че подът започва да се огъва. Отвътре изригнаха пламъци и пушек, които го тласнаха назад и му попречиха да продължи пътя си. После се оказа, че апартаментът е бил празен.

Франк излезе отново навън и видя, че хората сочат към един от прозорците на третия етаж, където жена с две деца бе останала в плен на огъня. Вторият и третият етаж на къщата бяха изтеглени леко назад, тъй че над първия се образуваше нещо като корниз, широк шест или седем стъпки. Серпико се изкачи дотам по водосточната тръба. Беше ясно, че сам няма да успее да се справи, и един от наблюдаващите също допълзя на корниза при него. Подкрепян от мъжа, Серпико

достигна перваза на прозореца на втория етаж, протегна ръце и пое двете деца от жената. После ги спусна долу към хората на улицата.

Жената бе възседнала перваза на прозореца над Серпико и той забеляза, че е извънредно пълна. В далечината се дочуха сирените на пожарната команда.

— Не скачайте! — извика той. — Пожарникарите идат!

— Не! — пищеше жената. — Не мога да остана тук!

Серпико изгледа огромното ѝ тяло и се примоли:

— Почакайте само една секунда!

Той се обърна, сграбчи ръцете на другия мъж тъй, че да се образува „столче“, и напрегна мускули. Жената скочи веднага и падна по корем върху опората. На Серпико се стори, че ръцете му ще се изтръгнат. Двамата мъже се свлякоха на корниза, но не паднаха от него, а дебелината се отърва с цицина на челото и ожулени колене. Пожарникарите вече бяха пристигнали и с помощта на стълба я свалиха на тротоара.

От цялата работа, освен личното удовлетворение, на Серпико му остана и толкова пушек в дробовете, че трябваше да излезе в отпуска по болест за две седмици. Той не получи служебната похвала, която му се полагаше за това, че е спасил обитателите на горящата къща, тъй като не пожела да играе старата игра, въведена в Полицейското управление да се самопрепоръча за отличие. Според традицията в управлението онзи, който смяташе, че заслужава награда трябваше да плати на някой чиновник в участъка такса от пет долара, за да му напечата на машина съответните докладни записки, възхваляващи проявените от него инициативност и смелост. И когато се върна на работа, Серпико реши да прати всичко по дяволите.

Полицейското управление бе организирано на военни начала и Франк Серпико винаги се бе съобразявал с дистанцията между себе си и по-висшите служители. Той нямаше, нито се опитваше да придобие „покровители“, хора на високи постове в управлението, които да му помагат да напредва в кариерата, — каквито имаха толкова много други полицаи, и смяташе това за нещо съвсем нормално. Но специалните поръчения, възлагани му от капитан Финк, който междувременно бе оценил и факта, че Серпико не вдигна шум, когато

други си приписаха заслугите за ареста на крадеца, — естествено, доведоха до разговор относно бъдещето на Франк като полицай. Той призна на капитана, че това, към което се стреми в действителност, е да стане детектив. Финк отвърна, че според него от Серпико би излязъл първокласен детектив, но потвърди вече пръсналия се слух за въведеното в управлението ново изискване, съгласно което, преди да бъде приет в детективския отдел, даден полицай трябва да работи четири години като цивилен агент. А пък за да стане цивилен агент, униформеният полицай трябваше да бъде препоръчан от началника на участъка си и капитан Финк увери Серпико, че може да разчита на енергичната му подкрепа.

Като забеляза колебливото изражение на Серпико, Финк попита какво го смущава. Франк не знаеше как да изложи опасенията си пред капитана. Във всички участъци из града отдавна се знаеше, че подкупите и изнудванията са неразделна част от работата на цивилните агенти. Това обстоятелство се считаше за нормално до такава степен, че когато цивилен агент извършеше арест в някой нелегален игрален дом, от него се очакваше да даде пет долара на дежурния лейтенант и поне един долар на чиновника от канцеларията за писмената работа — предполагаше се, че цивилните агенти се обогатяват от подкупите и са длъжни да разделят една част от парите, колкото и да е дребна сумата, с по-онеправданите си колеги.

— Е — рече най-сетне Серпико, — и вие сте чули какво се говори за цивилните агенти. — По-късно си спомняше как от смущение гласът му пресипна и той не можа да продължи.

Капитан Финк се опита да разсее опасенията му. Посъветва го да не обръща внимание на слуховете, да добие собствени впечатления за нещата и да постъпва както намери за добре.

— Единствено по този начин можеш да станеш детектив, Франк — каза той накрая.

За Серпико това беше най-важното съображение и решението, което последва, промени живота му напълно. Финк го представи за назначаване като цивилен агент и Франк бе повикан в Дирекцията на полицията за формална беседа със съвет от инспектори. Въпросите, с които го отрупаха, се отнасяха до финансовото му състояние. Какви са авоарите му? Колко пари има в банката? Вземал ли е пари на заем? Купувал ли е кола или нещо друго, което още не е изплатил? Серпико

каза на инспекторите каква е банковата му сметка, обясни, че няма дългове и за всичко плаща в брой. Попитаха го в кои ресторанти се храни. Той изброи няколко заведения, известни със скромността си, в Бруклин и Гринич Вилидж. Това предизвика снизходителни усмивки.

— В такъв случай се предполага — рече един от инспекторите, — че не посещавате често ресторанти като „Клуб двадесет и едно“ например.

— Не, сър — отговори Серпико. — Никога не съм бил там.

Усмивките се умножиха, когато друг инспектор го запита какво знае за работата на цивилните агенти и Серпико призна, че е чул неща, които го тревожат.

— Това е минало — каза инспекторът. — Имаше нещо такова, но сега всичко е наред.

На 24 февруари 1966 година Серпико бе включен в школата за цивилни агенти, или, както я наричаха официално — Школа за разследване на престъпления. Още от началото го обзе чувството, че принадлежи към елитна група, че той и останалите полицаи, подбрани за този двадесет и осем дневен курс, са вече господари на себе си, край на проверките, край на ежечасното обаждане по телефона в участъка, край на стоенето по уличните ъгли в униформа. Те, както се изрази един от инструкторите, се бяха „издигнали“. Франк забрави опасенията си почти веднага и се потопи в новия вълнуващ свят, в който го обучаваха как се върши разследване, как се търсят престъпници, как се вербуват информатори, как се води наблюдение. Научи за „М. О.“ — *modus operandi*^[1] на букмейкърите^[2], как да разпознава и разчита кодовете и шифрите, с които те прикриват „операциите“ си, и как да установява наличието на такива хитроумни приспособления, като, да речем, „консервени кутии“. Тези устройства бяха наречени така, защото първото, намерено от служителите на полицията, наистина бе скрито в кутия за сирене. Букмейкърът наемаше апартамент и поставяше в него два телефонни апарата с различни номера. После инсталираше „консервена кутия“ — електрическо приспособление, свързващо линиите на двата телефона. На залагащите даваше единия номер. Когато те го набираха, разговорът автоматически се прехвърляше към другия апарат, с който в определени часове букмейкърът се свързваше от трети телефон в друг апартамент, където се намираше самият той. По този начин, ако

полицията засечеше линията, използвана от залагащите, и нахлуеше в апартамента, букмейкърът на практика се оказваше на километри от адреса, посочен в телефонния указател.

В лекциите се обръщаше особено внимание на нелегалните игрални домове, особено на свърталищата за залагане на „числа“. И Серпико отново си пусна брада в очакване на деня, когато щеше да излезе из улиците на гетата. Вече се виждаше как провежда наблюдение, облечен като скитник, как после се промъква крадешком, за да разкрие някой „тайник“, в който се оставят залозите от даден район, или дори „банка“, в която по-късно се събират сумите.

По времето, когато Серпико беше в школата за цивилни агенти, там се изучаваха и начините за борба с търговията на наркотици, но на това се обръщаше много по-малко внимание, отколкото на игралните домове, тъй като Полицейското управление разполагаше със специални отреди, чието основно предназначение бе да преследват търговците на наркотици, уличните пласьори и наркоманите. На практика продажбата и притежанието както на марихуана, така и на хероин се считаха за еднакво тежка заплаха за обществото, но по време на курса им дадоха да опитат само марихуана.

— Обърнете внимание на горчивия й аромат — важно пропя инструкторът.

В същото време двама курсанти, пуфкащи точно пред него, си прошепнаха:

— Ей, хубава работа са тия фъшкии!

Бяха го предупредили, че всеки цивилен агент ежесечно получава оценка от непрекъснато наблюдаващите го началници за проявената надеждност, начин на разсъждение, инициативност, познания, интерес към работата, честност, активност при разследванията и извършените арести. От всички тези неща най-много се държеше на арестите. При това важно беше какъв е арестът, а не какво ще бъде крайното решение на съда. Така например при задържането на комарджия, за да се квалифицира нарушението като углавно престъпление, а не като обикновена простъпка, трябваше да намерят у него поне сто „игри“, тоест облози. Серпико ставаше свидетел как цивилните агенти броят намерените у арестуваните комарджии облози и в случай, че броят им бе по-малък, „поръсваха“

жертвата си — прибавяха допълнителни облози, за да изравнят разликата.

— Какво пък, по дяволите — казваха те, — съдията и тъй и тъй ще му види сметката!

Арестите, извършени от цивилните агенти, се степенуваха по важност според областта, в която бе извършено нарушението. На първо място се поставяха арестите на комарджии, а след това, в низходящ ред, на букмейкъри, на търговци на наркотици и наркомани, на разни играчи на зарове и карти, на проститутки, на изпаднали типове, на нарушители на закона за спиртните напитки. На последно място идваха арестите, обединени в категорията „разни“. Както гласеше една шега, в случай че цивилен агент заловеше убиец, арестът щеше да се впише в графата „разни“, ако, разбира се, не намереха у задържания фишове за залагане на конни надбягвания.

Когато завърши Школата за разследване на престъпления, Серпико бе изпратен обратно в Бруклин и причислен към отряда на цивилните агенти в деветдесети район. Почти веднага преживя инцидент, който нямаше връзка с работата на цивилните агенти, но отговаряше на най-смелите му представи за „полицая в действие“.

Наскоро си бе купил мотоциклет — хонда 350 — и отиде с едно момиче на кино в Манхатън. На връщане мина по Уилямсбъргския мост и продължи по широк булевард, който пресичаше деветдесети район. Бе спрял пред червената светлина на един светофар, когато чу гърмежи, които в първия момент му се сториха фойерверки. Погледна към отсрещната страна на булеварда и на няколко стъпки в пресечката, пред един грил — бар, видя да проблясва светлина от изстрел, после — трима мъже с пистолети и някаква фигура, просната на тротоара. Каза на момичето да слезе от хондата и да се скрие зад някоя колона на надлеза. След това прекоси булеварда и се насочи към ъгъла на пресечката.

Изглеждаше, че престрелката се е завързала светкавично. Неколцина минувачи, стъписани от внезапните изстрели, се бяха заковали по местата си. Когато Серпико стигна до ъгъла, тримата мъже отстъпваха към една златиста лимузина „Олдсмобил“. Изведнъж двама от тях изоставиха колата, спуснаха се към ъгъла и побягнаха по

булеварда. Дори и да бе имал време да извади късия си тридесет и осемкалибров неслужебен револвер, Серпико не би рискувал да стреля, защото по булеварда имаше твърде много хора.

Докато двамата бегълци се отдалечаваха, третият мъж скочи в лимузината и потегли по улицата. Серпико незабавно даде газ. С бясна скорост, почти на две колела, колата свърна край следващия ъгъл и пое по другата улица, като пресече няколко кръстовища, без да се съобразява със светофарите. После отново зави, продължи по трета улица, върна се по обратния път и обиколи още три или четири карета, за да се отскубне от евентуално преследване. Серпико караше след нея, като спазваше дистанция, равна на около две трети от разстоянието между две пресечки, без да се опитва да приближи, но се стареше да не я изпусне от погледа си, докато колата стигне до местоназначението си и той успее да се обади за помощ.

Най-сетне олдсмобилът се върна на булеварда, където Серпико бе чул изстрелите. Той видя как колата намали скоростта си, спря за момент и двамата мъже, побягнаха пеша, скочиха в нея. После лимузината отново потегли, набра скорост, свърна в една пресечка от отсрещната страна на булеварда и пак закриволичи още по-бързо и отпреди. Серпико се уплаши, да не би да са го забелязали и реши, че няма друг избор, освен да направи нещо, което никак не му се искаше: в момента, в който гумите на олдсмобила изсвистяха и той изчезна зад един от ъглите, Франк изключи фара на хондата. Някои от страничните улици, по които се носеха, нямаха светофари, а само стоп знаци, и когато Серпико профуча през едно от кръстовищата, едва не се сблъска с някаква кола — разминаха се на няколко сантиметра. На уличното платно пред себе си видя фигура, която отскочи от пътя на олдсмобила, тръгна да пресича отново и пак се дръпна назад — тъкмо в момента, когато той щеше да натисне спирачката, за да избегне сблъсъка. На един завой се поднесе — продължително, шеметно поднасяне, — и пред него се изпречи редица от паркирани коли. „Това е краят“ — помисли Серпико, но в последния момент успя да овладее мотоциклета.

Струваше му се, че е изминала цяла вечност, когато най-послед червените стопове на олдсмобила светнаха и той спря за втори път, малко след един запустял двор. Серпико веднага изключи двигателя. Улицата имаше лек наклон надолу и благодарение на него и на

инерцията той успя да продължи пътя си безшумно. Когато се приближи на около десет метра, се мушна между две коли, паркирани пред празния двор. Успя да приклепне, преди да угасят двигателя на олдсмобила. Една от вратите се отвори и Серпико видя как от лимузината излезе мъж, който се насочи към двора. Той държеше небрежно два пистолета, по един във всяка ръка. Докато пресичаше тротоара, от колата му извикаха на испански да побърза.

Серпико издърпа револвера си и се притисна към една от паркираните коли. Беше убеден, че мъжът възнамерява да хвърли пистолетите в двора и набързо прецени положението, в което се намираше. Минаваше полунощ и улицата беше безлюдна. Мъжът бе на не повече от дванадесет стъпки. Серпико можеше лесно да го застреля — револверът му беше зареден. Но в колата имаше още най-малко двама души и кой знае още колко пистолета. Освен това Серпико знаеше с какво разполага, а то не бе много: пет патрона. Резервен пълнител нямаше. Разбира се, би могъл да продължи преследването, но то му бе омръзнало. Беше минал през прекалено много прекеждия. Рано или късно щастieto щеше да му изневери и колата — да му се изплъзне.

Серпико заговори на испански с възможно най-тих глас, като се надяваше онези от олдсмобила да не го чуят.

— Полиция — каза той. — Хвърли оръжието!

Мъжът се извърна, вдигна пистолетите и показалецът на Серпико обра луфта на спуська. Но оня само се взираше към пространството между паркираните коли — изглежда, не бе сигурен откъде е дошъл гласът. Изведнъж изкрещя: „Ла полисия!“, и хукна към олдсмобила. Серпико даде предупредителен изстрел във въздуха. Сега му оставаха само четири патрона, но се надяваше, че гърмежът ще накара някой от живеещите на улицата да се обади в полицията.

Веднага след изстрела олдсмобилът потегли и мъжът не можа да го догони, но продължи да тича. Серпико се втурна след него. Един от пистолетите на беглеца изтрополи на тротоара. Разстоянието между двамата се скъсяваше. Мъжът сви зад ъгъла, препъна се, но не падна и стиснал в ръка втория пистолет, направи опит да се обърне. В този момент Серпико връхлетя върху него и го събори с лице към земята. После го възседна, сграбчи ръката му и приложи една хватка от джудото — изви силно китката нагоре до критичната точка, в която

болката е страхотна и най-слабият допълнителен натиск би довел до счупване.

Серпико почувствува, че мъжът под него примря. Не разполагаше с белезници, затова го претърси, без да отпусне хватката. В джоба на сакато му намери и трети пистолет със зареден пълнител. После позволи на мъжа да се изправи и застана край него с насочен револвер. След известно време се появи някаква дама, разхождаща кучето си. Серпико ѝ каза, че е полицай, и я помоли да позвъни за помощ. Тя изгледа подозрително ботушите му, работния дочен комбинезон, коженото яке, брадата и попита:

— Щом сте полицай, как така не знаете, че при оная улична лампа има полицейски телефонен пост?

Серпико се почувствува като звезда в някоя от комедиите за кийстоунските полицаи.

— О! — рече той с театрална важност, като се надяваше, че тонът му е достатъчно подходящ за случая. — Сега го виждам. Много ви благодаря, госпожо!

След няколко минути пристигнаха две радиоколи. Серпико и задържаният бяха отведени обратно на мястото на престрелката. Там имаше други радиоколи. Серпико даде на командувачия ги сержант номера на олдсмобила и поиска разрешение да изпрати приятелката си до дома ѝ. Сержантът му разреши, но му нареди след това да докладва в щаба на Четирнадесети отдел, към който се числяха няколко района, включително и деветдесети. После добави:

— Струва ми се, че тоя ще е интересен за шефовете.

Серпико завари момичето си потънало в оживен разговор с някакъв мъж.

— Ей, не мога да те изпусна от погледа си за минутка! — рече той.

— Опитваше се да ме сваля, Франк!

— Само я охранявах — възрази мъжът.

Когато се качи на мотоциклета, момичето каза раздражено:

— А ти какво очакваше? Оставяш ме сама на сред улицата и хукваш нанякъде като луд! Защо не си намериш сваятна работа като другите мъже? На всичко отгоре дори не беше дежурен!

Изведнъж Серпико се почувствува много уморен. Лудешкото преследване, страхът от евентуална престрелка, боричкането с беглеца

на улицата, гневът на момичето и липсата на съчувствие от негова страна — всичко му дойде много. След като остави приятелката си пред дома ѝ, изпитваше само едно желание — да се прибере вкъщи и да си легне.

В Четиринадесети отдел Серпико научи, че в едно отношение е бил късметлия: задържаният имаше открито досие, в което бяха отбелязани четири предишни ареста за въоръжени нападения. Научи също, че жертвата на престрелката е съдържателят на грил — бара. Говореше се, че това е част от организирана акция за ограбване на баровете в квартала.

Но истинската причина за нареждането Серпико да се яви в отдела беше, че неговото участие в инцидента спадаше към случаите, които в Полицейското управление се наричаха „извънредни произшествия“. Въведоха го в кабинета на един инспектор, който, седнал зад бюрото си, каза безцеремонно:

— Добре, ще трябва да причислим случая към „извънредните“. Разследването е служебно.

После поиска да узнае какво е правил Серпико на въпросното място в извънработно време. Серпико обясни, че е изпращал една приятелка след кино и че най-близкият път до дома ѝ минава пред деветдесети район. Той не можа да се сдържи и поклати глава при спомена за съвета, който му бяха дали, когато чакаше да го приемат в Полицейската академия: никога да не се забърква в нищо, ако не е на работа.

— Какво ви става? — рязко запитва инспекторът.

— Нищо, сър, просто си помислих нещо.

След това инспекторът попита за името и адреса на момичето. Серпико ги съобщи. Инспекторът продължаваше да го гледа хладно.

— Женен ли сте?

— Не, сър.

— Момичето омъжено ли е?

— Не е — остро отвърна Серпико, комуто цялата тази безсмислица бе започнала да омръзва.

Но инспекторът, вече успокоен, че не му предстои да се намесва в нищо скандално, се пресегна над бюрото и разтърси ръката на Серпико.

— Позволете ми да ви поздравя. Направили сте важен арест.

Инспекторът направи и нещо повече: Серпико бе препоръчан, а впоследствие и удостоен с награда — медал за „бдителност и съобразителност при изпълнение на служебния дълг“. Както винаги Франк се радваше, че е полицай, беше доволен от това, което бе направил, и два пъти по-доволен, че е награден, без да му се налага да прави обичайните постъпки за тази цел. Това е добро предзнаменование, мислеше си той, в началото на новата кариера като цивилен агент.

Въодушевлението му обаче бе краткотрайно.

[1] Начин на действие (лат.) — Б.пр. ↑

[2] Събирачи на облози при конни надбягвания (англ.) — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

Когато Серпико се присъедини към цивилните агенти на Полицейското управление, те наброяваха около четиристотин и петдесет. Работеха в тъй наречената Служба за поддържане на обществената нравственост. Във всеки район на града тази Служба бе организирана на три нива. На върха на пирамидата стоеше заместник-главният инспектор с двадесетина човека, подчинени директно на него. На следващото ниво се намираха цивилните агенти към отделите, средно по шестнадесетина на отдел, подчинени на инспектори или заместник-инспектори и лейтенанти. Най-долу бяха участъковите екипи, командувани от сержанти.

В деветдесети полицейски участък екипът се състоеше от сержант и трима цивилни агенти. Жителите в сектора бяха от средно заможни до бедни. Тази част от града бе забележителна най-вече с отдавна установилата се общност от фанатично спазващи традициите евреи, привърженици на хасидизма^[1], която беше задължителен обект на предизборна агитация от страна на градските щатски политически кандидати. Имаше и остатъци от по-старата италианска емиграция, както и разрастващи се групи от пуерториканци. И наред с облозите на „числа“ се залагаше много и на болипол, пуерторикански вариант на играта. Незаконното залагане на конни надбягвания се ширеше и в другите райони на града. Имаше също много проститутки, особено по Бродуей. Те бяха бледо подобие на „колежките“ си от Манхатън.

Когато постъпи на работа, Серпико бе предупреден от сержанта, че най-вероятно ще изискват от него да изпълнява „месечната си норма“ по отношение на извършените арести — нещо, за което не беше ставало дума в школата за цивилни агенти, а и говорителите на управлението твърдо отричаха съществуването на подобни „норми“. Но сержантът го посъветва на първо време да не се тревожи за това, а да насочи вниманието си към опознаването на района. Няколко ареста на проститутки щели да му бъдат достатъчни, докато свикне с работата.

Повечето от цивилните агенти работеха от девет сутринта до пет следобед, най-активните часове на техните главни „клиенти“: участниците в залаганията на „числа“ и на конни надбягвания, освен ако по една или друга причина, например за да следят заподозрян или да дебнат за нарушения на закона за спиртните напитки, предпочитаха да работят през нощта. Обикновено изборът се оставяше на самите тях. Не ги засягаха ограниченията, които важаха за униформените полицаи — нямаше проверки, нямаше строго определен работен ден. Ако се случеше някой цивилен агент да закъснее, достатъчно беше да позвъни в стаята на екипа и да каже: „Пристигам след малко.“ Цивилните агенти можеха да пият и пушат в работно време, от тях се искаше „да се слоят с тълпата“. Ала като наблюдаваше повечето от колегите си с техните подстригани бакенбарди, обувки с дебели подметки и традиционно тъмни костюми, Серпико трудно можеше да повярва, че те биха минали за нещо друго, освен за полицаи.

Франк си измисляше свои собствени „маскировки“. Ако работеше из гетата и издирваше свърталища за залагане на „числа“, той си оставяше дълга коса, не поддържаше брадата и мустаците си, ходеше обут в сандали, обличаше старо войнишко яке и работен комбинезон, слагаше си даже пончо, тъй че заприличваше на един от многото наркомани, шляещи се безцелно по улиците. Но за да извърши изискваните арести на проститутки, Серпико подстригваше косата си, нахлупваше мека шапка, рошавата брада се превръщаше в тънка спретната козя брадичка. Обличаше костюм с жилетка, понякога си слагаше очила без рамки и се запътваше в нощта с вид на изнервен бизнесмен, тръгнал да намери малко разтуха в света на забранените удоволствия.

Серпико изживя и дълбока психологическа пренагласа. Той вече не беше набиващият се в очите униформен полицаи. Когато влезеше в кафене или бар, за да пийне нещо, никой не го заглеждаше, никой не предполагаше, че има револвер и значка. Вместо да привлича погледите, сега самият той се бе превърнал в наблюдател, оставащ в сянка. Живееше в своя измислен, пълен с романтика и опасности свят, дебнеше, прилепен до стената на някоя сграда, сгушен в паркирана кола, или наблюдаваше улиците отвисоко, застанал на някой покрив.

По правило цивилните агенти работеха с партньори, но когато Серпико опозна живота в участъка — той внимателно наблюдаваше

какво става наоколо и постепенно усетът му към тъмните сделки се изостри до такава степен, че в края на краищата се превърна в инстинкт, — реши да действа сам. Особена неловкост изпитваше, когато се случеше да влезе в стаята на цивилните агенти от участъка или отдела. Те си шушукаха по ъглите и прекъсваха разговора, щом се доближеше до тях. Въздухът бе наситен с потайност и сплетни. И все пак това бе само едно усещане — нищо определено. Серпико не знаеше за какво приказват, а и не се опитваше да разбере. Просто бе решил да върви по свой собствен път.

Тъй като беше нов човек в екипа, възлагаха му да се занимава с по-голямата част от „кореспонденцията“ на участъка. Това бяха писма с оплаквания, написани от жители на района. В много от тях се отправяха обвинения срещу полицаи в изнудване и вземане на подкуп, а в други се съобщаваше за неразследвани престъпления. Писмата бяха адресирани до Белия дом, кмета, ФБР, полицейския комисар и т.н. Въпреки че неизменно съдържаха фразата „моля, не уведомявайте за това районния полицейски участък“, на практика те се връщаха за разглеждане именно в участъка. „Не е чудно — мислеше Серпико, — че повечето от писмата са анонимни.“ Често минаваха месеци, докато ги препратят от по-горната инстанция на по-долната, и макар всяка да изискваше съответното обяснение, за Серпико бе ясно, че не им обръщат особено внимание и че те са само едно досадно бреме, с което обикновено товареха новопостъпилите.

Понякога обаче писмата бяха подписани и благодарение на едно от тях Серпико извърши арест. Някаква жена бе писала до полицейския комисар, че апартаментът, разположен над нейния, се използва като клуб, в който се продава алкохол след определеното от закона време. За да се заведе дело, бе необходимо да се извършат „наблюдения“ и Серпико се зае с това, за да се убеди, че твърдението на жената е основателно. Една вечер отиде до апартамента, в който се намираше предполагаемият клуб, но вратата беше затворена и вътре явно нямаше посетители. Може би бе дошъл твърде рано. Серпико бързаше за вечерните занятия в колежа, но реши да се отбие при жената, която се бе оплакала. Почука и едно около четиринадесетгодишно момиче отвори вратата. Франк попита за майката и момичето го заведе в кухнята. До масата, с гръб към тях,

седеше пълна жена и съсредоточено пишеше нещо. Серпико погледна над рамото ѝ и видя, че попълва фишове за залагане на „числа“.

— Мисис — учтиво рече той, — бях дошъл само за да ви задам няколко въпроса, но сега сте арестувана.

— Защо ви е да арестувате една нещастна старица като мене? — занарежда жената с оскърбен вид: — По-добре направете нещо, за да сложите край на ония събирания горе!

— О, щях да го направя — каза Серпико, — но се намеси съдбата под формата на точки деветстотин седемдесет и четвърта и деветстотин седемдесет и пета от Наказателния кодекс. Те се отнасят до онова, което обикновено се нарича „игра на числа“. Да ги цитирам ли?

Жената се оказа активистка на една съседна църква. Явиха се безброй свидетели в нейна защита и в края на краищата съдията прекрати делото, основавайки се на обстоятелството, че Серпико е проникнал в апартамента под фалшив претекст.

Независимо от всичко Франк продължи да следи пристигащата „кореспонденция“, като проучваше с особено внимание писмата, в които се съобщаваше за подкупи, взети от полицаи.

— Ей, Франк — каза му един ден сержантът, — недей да се съсипваш с тая работа.

Серпико отвърна:

— Защо не?!

Оттогава в отношенията му с колегите започна да се усеща известно напрежение — неопределимо, ала осезаемо. И той винаги щеше да си спомня, че тъкмо от този момент всичко тръгна наопаки. Но връщане назад нямаше.

Около седмица след като се бе сопнал на сержанта, Серпико обядваше в една закусвалня. До него седна цивилен агент от отдела, някога бяха ходили заедно на лекции в колежа. Той подхвърли, че отдавна не го е виждал, после добави:

— Франк, чувам, че... хм... си станал много затворен... разбираш ли... не дружиш с момчетата.

Серпико съсредоточено разбъркваше чая си. Агентът се покашля деликатно.

— Но аз им казах, че те познавам отдавна и че няма за какво да се тревожат. Казах им още, че живееш във Вилидж и вероятно пушиш

марихуана или кой знае какво, но едно нещо е сигурно: Франк Серпико няма да им създава неприятности. Франк Серпико, рекох им, живее както намери за добре и не пречи на другите да правят същото.

Серпико гледаше право пред себе си и отпиваше малки глътки чай.

— Ако те вълнуват някои въпроси по отношение на цивилните, ако има неща, които искаш да знаеш, защо не ме попиташ направо... ще се радвам да задоволя любопитството ти.

Отново настана неловко мълчание. Серпико знаеше много добре какви въпроси очакваха от него и най-после отвърна:

— Не, всичко е наред... Нямам въпроси. Просто си гледам работата.

— Точно това им казах и аз, Франк! Все пак, ако решиш да питаш нещо, знаеш къде да ме намериш... Разбрано, нали?

Тази случайна среща стана през юли 1966 година. Беше поредното „дълго и горещо“ нюйоркско лято, в гетата цареше смут. В Браунсвилския сектор на Бруклин вече бяха избухнали размирици, имаше опасност да се разпространят. И към края на юли всички цивилни агенти, които бяха на разположение, получиха заповед да преминават на униформена служба до потушаването на вълненията. Много от тях — включително и Серпико — бяха насочени към Тринадесети отдел, една от най-неспокойните зони. Въпреки че задачата им беше в случай на безредици да окажат подкрепа на редовните униформени полицаи по улиците, дадоха им да разберат, че за тях не важат общите правила, валидни за полицейските патрули, като например задължението да се обаждат всеки час в участъка. Това само би могло да доведе до блокиране на линията в момент, когато е най-необходима. „Е, вие сте все хора с опит — им казаха преди първото излизане в наряд. — Знаете защо е всичко това, знаете и какви са условията. Не се забърквайте в нищо. Просто бъдете на разположение в случай, че ни потрябват. Ако отидете някъде, нека знаят къде сте.“

Няколко дни по-късно Серпико заедно с друг полицай пиеше тоник с целина в гастронорм, разположен на територията на определения им паст. Хвърли поглед към витрината и забеляза въвн на тротоара един капитан.

— Ела — каза Франк на колегата си, — може да търси нас.

Двамата излязоха и капитанът, без да каже дума, разписа дневниците им в уверение, че е извършил „проверка“. Серпико забрави за случката.

На следния ден, 10 август, Франк беше на улицата, когато пристигна същият капитан и му направи втора „проверка“ — само пет минути преди определеното за обедна почивка време. При не особено строгия режим, на който бяха оставени, беше чиста случайност, че когато капитанът се появи, Серпико все още не обядваше в някой ресторант. Запита се защо ли го следят толкова внимателно. Мнозина от „мобилизираните“ цивилни агенти просто съобщаваха, че ако имат нужда от тях, могат да ги намерят в сградата на близката пожарна команда, където ходеха да играят карти. Други пък изминаваха значително разстояние, за да идат до Шийпсхед Бей, прочут с крайбрежните си ресторанти.

В съзнанието на Серпико се прокрадна първото слабо подозрение, че е „белязан“ по някаква причина. Направи опит да се успокои, като си каза, че всичко е плод на възбуденото му въображение, че го е обзела лека параноя. Но за свое изумление и ярост научи от един чиновник в отдела, че капитанът е подал рапорт срещу него в деня на срещата им пред гастронома. Рапортът бил само срещу Серпико, не и срещу другия полицай.

— За какво е цялата тая дивотия? — попита Франк.

Чиновникът му каза, че според рапорта капитанът бил принуден да го търси повече от час, преди да го намери.

Серпико остана като замаян. Опитваше да разбере какво се мъти. Негодуванието му постепенно нарастваше. Освен предварителните инструкции, които им бяха дадени, съществуваше и неписано правило, според което цивилните агенти, дори и временно в униформи, не бяха длъжни да се съобразяват с ограниченията, валидни за редовните униформени полицаи. Най-неприятното беше, че един рапорт, подаден от капитан, лесно можеше да доведе до отстраняването му от редовете на цивилните агенти, до връщането му на униформена служба и фактически да сложи край на шансовете му да стане детектив.

За първи път Серпико — дисциплинираният полицай — се разбунтува. Той телефонира на един от инспекторите в отдела и му каза какво е чул. Инспекторът потвърди наличието на рапорта и добави, че всъщност точно в този момент обвинението е на бюрото му.

— В какво съм обвинен?

— В напускане на поста — отговори инспекторът. — Имате ли да кажете нещо за свое оправдание?

Едва владеейки гласа си, Серпико отвърна:

— Много неща имам да кажа!

— Добре, да ги чуем.

— Не — отсече Серпико. — Каквото имам за казване, ще го спестя за пред съда. Зад тая работа се крие нещо. Някой иска да ми види сметката и ми се струва, че знам защо.

— Какво искате да кажете?

— Инспекторе, за момента предпочитам да не говоря за това. Ще кажа всичко пред съда, щом толкова им се иска.

Изглежда, че заканата — по-скоро блъф от страна на Серпико — оказа известно въздействие.

— Е, не отдавайте на това прекалено голямо значение — рече инспекторът. — И не се горещете без нужда. Ще поговорим пак.

На другия ден Серпико беше свободен. Той бе отличен стрелец и често отиваше с колата си до полицейското стрелбище в Родманс Нек, Бронкс, за да се упражнява самостоятелно. За тая цел, както и за извънслужебните състезателни стрелби, в които понякога участвуваше, му бяха необходими собствени запаси от патрони и той се бе сприятелил с управителя на стрелбището, който му ги продаваше с отстъпка. Сега отиде там повече за разтуха след разговора си с инспектора, отколкото за тренировка, и разказа на управителя какво се бе случило.

— Може би се опитват да ти внушат нещо — рече приятелят му. — По дяволите, Франк, ти наистина не си като другите.

— Да — отвърна Серпико. — Сигурно си прав.

Когато се яви на работа в Тринадесети отдел, инспекторът, с когото бе разговарял по телефона, го извика при себе си и му каза, че е уредил въпроса с рапорта. Добави, че Серпико може да му се отплати, като го „поздрави“ за Коледа.

И тогава, няколко дни по-късно, изпитанието дойде — ей така, без предупреждение, толкова бързо и изненадващо, че дори и да искаше, Франк не би могъл да се справи с положението без чужда помощ.

Всеки ден временно униформените цивилни агенти бяха освобождавани от наряд в гаража под административната сграда на Тринадесети отдел. Този гараж бе предназначен само за служебни автомобили и Серпико тъкмо излизаше, за да се качи в колата си, паркирана на улицата, и да се върне в деветдесети участък, където се преобличаше в цивилни дрехи. Някакъв чернокож полицай се приближи към него и каза:

— Серпико, ако не се лъжа?

— Да, аз съм.

— Ето, това е за вас — рече полицаят и му подаде бял плик. — Праща го евреинът Макс.

Евреинът Макс — както Серпико научи впоследствие — беше известен комарджия, подвизаващ се в този район.

— Какво да го правя?

Негърът го изгледа безизразно.

— Каквото искате.

Серпико опипа дебелия тежък плик и продължи към колата си. Когато седна зад волана, отново го погледна. В горния ляв ъгъл беше задраскано с молив някакво число и под него бе написано друго: 300. Иначе по плика нямаше никакви означения. Франк го отвори и видя парите — дебела пачка банкноти. Всички бяха по десет и двадесет долара, и все стари. По-късно, когато имаше възможност да ги преброи, откри, че са общо триста долара — сумата, написана с молив върху плика.

На Серпико му призля, изби го пот. Озърна се виновно наоколо, сякаш го наблюдаваха, и помисли: „Ами ако някой намери това у мене?“

Трима-четирима от другите цивилни агенти също излизаха от гаража и отиваха към колите си. Никой от тях не го погледна.

Франк седеше на мястото си с плика в ръце. Нямаше представа — и никога нямаше да разбере — дали парите са лично за него, или трябва да ги предаде на екипа от участъка. Никога нямаше да научи и друго — дали полицаят просто от глупост ги бе дал на него, или цялата система за събиране на подкупи беше до такава степен привична и открита, че подобна непредпазливост бе нещо нормално. Или пък го проверяваха как ще постъпи?

Той пъкна плика в пазвата си и подкара колата към деветдесети полицейски участък, където свали униформата и заключи парите в гардеробчето си.

Отначало Серпико не можеше да реши към кого да се обърне. Това не беше подкуп от нарушител на правилника за движение, нито пък жалко изнудване. Времето, когато все още вярваше, че всичко, което се приказва, е само празен брътвеж, бе отминало. Случайно или не, сблъсъкът, от който се страхуваше, бе настъпил. Трябваше да направи нещо, но какво? За борбата срещу корупцията пряко отговаряше първият заместник-комисар Джон Ф. Уолш, втори по ранг в управлението — недостъпен мъж с грубо лице, от когото всички се страхуваха.

По какъв начин, разсъждаваше Серпико, би могъл да се добере до Уолш? При строгата по военному организация на управлението това щеше да бъде равносилно на опит редник от армията да иска среща с главнокомандуващия. През колко междинни инстанции трябваше да мине, обяснявайки защо настоява да разговаря с Уолш? След натиска, упражнен върху него през последните няколко седмици — чак дотам, че инспектор да си проси коледен подарък — Серпико бе изгубил вяра в почти всички около себе си.

Дилемата относно комисаря Уолш важеше с еднаква сила и за другите инстанции, отговорни за борбата с корупцията — особено за пряко подчинената на полицейския комисар Поверителна служба за разследване и Службата за разследване, подчинена на главния инспектор. Имаше и друга малобройна Служба за разследване, ръководена от началника на патрулите. По онова време я оглавяваше Сидни Купър. Ако тогава Франк Серпико познаваше Купър или някой от приближените му, всичко можеше да завърши другояче, но той не познаваше никого, а онова, което искаше да разкаже, трябваше да бъде чуто от загрижен, влиятелен служител, готов да се отнесе с внимание и да организира обстойно разследване. Нямаше свидетели на случката в гаража. Разбира се, пликът с парите беше налице, но ситуацията, както се изразяваха юристите, бе „глас срещу глас“ — думата на Серпико срещу тази на чернокожия полицай. А Серпико дори не знаеше името му...

Все пак трябваше да се довери на някого и късно същата вечер Франк най-после реши да поиска съвет от един цивилен агент, когото познаваше от школата за разследване на престъпления. Името му беше Дейвид Дърк. По това време работеше към Градското управление за разследване, което бе пряко подчинено на кмета и бе упълномощено да контролира дейността на всички агенции в града.

Дейвид Дърк, тридесет и една годишен (почти връстник на Серпико), висок шест стъпки, с леко болнав цвят на лицето, с преждевременно посивели коси и агресивни маниери, беше син на лекар. И той бе завършил колеж, но не беше минал по трънливия път на вечерните занятия в някой от клоновете на Градския университет както повечето полицаи. Дипломата му бе от авторитетния университет в Амхърст, където бе следвал политически науки. Беше посещавал Колумбийския юридически факултет в продължение на една година, преди да реши, че адвокатската професия не е за него, и да се заеме с внос на дървени украшения от Африка. Ала и това не го бе удовлетворило и под напора на вътрешното си влечение Дърк постъпи в полицията през 1963, четири години след Серпико.

Франк го срещна за първи път в Дирекцията на полицията, където бяха извикани за разговор, преди да ги приемат в школата за цивилни агенти. Дърк носеше сив спортен костюм от каша, рипсена вратовръзка и риза, чиято яка бе малко поизносена.

— Това е представителната ми риза! — каза Дърк и двамата се разсмяха.

Серпико бързо се привърза към Дърк. Докато посещаваха школата за разследване на престъпления, двамата често обядваха заедно, а и по-късно Франк от време на време вечеряше с Дърк и жена му. До този момент Серпико не само не бе срещал полицаи, който да се облича като Дърк, но и не бе познавал никой, който да говори като него. Те постоянно разискваха проблема за корупцията в полицията и как тя се отразява на ролята на отделния полицаи в обществото. Дърк умееше леко и впечатляващо да изразява с думи много от нещата, които вълнуваха Серпико: че корупцията процъфтява, защото високопоставени служебни лица в управлението проявяват търпимост към нея, че същите тези корумпирани началници почти не отдават значение на факта, че да си полицаи, означава да служиш и да помагаш на другите.

Но не убедителната лекота, с която говореше Дърк, подтикна Серпико да се обърне към него по въпроса за плика с парите. Когато ходеха заедно в школата за цивилни агенти, Дърк бе намекнал, че има влиятелни връзки в новата администрация на кмета Линдзи. Серпико си спомняше, че често извикваха Дърк на телефона по средата на някоя лекция. Това бе твърде необичайно и Франк се досещаше, че най-вероятно се обажда някоя важна личност. И най-малките съмнения в това отношение изчезнаха, когато въпреки правилото, че цивилните агенти трябва да натрупат четиригодишен стаж, преди да добият право да кандидатствуват за Детективския отдел, Дърк незабавно бе изтеглен в отдела и назначен в Управлението за разследване, където по-късно получи златната си детективска значка.

В действителност връзките на Дърк с администрацията на Линдзи бяха много по-сериозни, отколкото Серпико предполагаше. Те бяха започнали чрез познанството му с един друг възпитаник на Амхърст, Джей Крийгъл — „дете чудо“ и добър специалист, който, въпреки че нямаше и тридесет години, принадлежеше към кръга на най-доверените съветници на кмета Линдзи.

Според разказите на Дърк той срещнал Крийгъл през 1965 година, в началото на лятото, когато бил на пост като пешеходен патрул близо до Сентръл Парк. Заговорили се, разбрали, че и двамата са завършили Амхърст, и Крийгъл изразил учудването си, че Дърк е станал полицаи. Започнали да се срещат редовно. По това време Джон Линдзи провеждал първата си предизборна кампания за кметския пост и Крийгъл поискал от Дърк някои сведения за ефикасността на полицията, за да ги използва в кампанията. Дърк се съгласил охотно, с което съществено допринесъл за написването на речта на Линдзи по въпросите на престъпността.

Чрез Крийгъл Дърк се запознал с Робърт Прайс, организатора на предизборната кампания, който след избирането на Линдзи станал заместник-кмет и втората най-влиятелна фигура в Сити Хол^[2]. Между другото, Прайс имал задължението да издирва способни хора за новосформиращата се администрация и представил Дърк на Арнолд Фрейман, избран от Линдзи за комисар на Управлението за разследване.

Около двадесет полицаи от Детективския отдел били със специално назначение към Управлението за разследване и когато

Фрейман поел поста си в началото на 1966 година, една от първите му грижи била да намери подходящ човек, който да ги оглави. Той показал на Дърк списъка на кандидатите. Дърк го прегледал и отбелязал, че не вижда името на най-подходящия човек — капитан Филип Форън, офицер с подчертан галски чар и вежливи маниери, по това време на работа в СРГИ — Службата за разследване към главния инспектор. Форън, казал Дърк, е добре осведомен за корупцията в управлението, изцяло предан на дълга си и притежава големи способности като ръководител. На следващата си среща с Фрейман Дърк продължил да се застъпва за капитан Форън, описвайки го като „най-честния полицай, когото е срещал“.

Постепенно стана ясно, че Дърк е човек, който не може да се въздържа от изказване на мнение почти по всеки въпрос, който му се зададеше. В действителност, въпреки възторжените си изявления по адрес на Форън, той го познаваше сравнително отскоро. Беше го срещал на някои вечерни лекции в колежа „Бърнард М. Барух“ в Манхатън: Бяха разговаряли за корупцията в полицията. Възгледите на Дърк явно бяха направили силно впечатление на Форън и той уреди прехвърлянето му в СРГИ. Но Дърк работи там съвсем малко, защото скоро бе приет в школата за цивилни агенти. Междувременно препоръките му за Форън бяха изиграли своята роля и още преди капитанът да бъде официално поканен да поеме командването на детективския отряд в Управлението за разследване, Дърк му се обади по телефона и му каза, че ако желае, постът е негов. Отначало за Форън бе трудно да повярва, че един цивилен агент може да си позволи да направи такова предложение, но като се увери, че Дърк говори сериозно, каза, че естествено, желае поста. Беше назначен и скоро след това Дърк отиде на работа при него. По-късно, запитан дали връзките с Крийгъл и заместник-кмета Прайс имат нещо общо с новата му служба, Дърк бе отговорил, без да му трепне окото: „Иска ми се да вярвам, че не.“

На другия ден, след като Серпико се обади на Дърк и му каза за плика с парите, те се срещнаха, за да решат как да постъпят. Дърк изглеждаше въодушевен от разкрилата се възможност да се предприеме широко разследване на корупцията и каза, че познава точно човека, към когото трябва да се отнесат — неговия началник Филип Форън. Серпико попита защо не отидат направо на върха, при

комисаря Фрейман. Дърк отговори, че не е достатъчно близък с Фрейман, за да се обърне към него по такъв деликатен въпрос. Форън, настоя той, бил човек с опит, който щял веднага да схване положението и да реши как точно да постъпи.

Серпико се съмняваше. „Сигурен съм, каза той на Дърк, а и са ми казвали, че Форън е бивш цивилен агент и доколкото всичко това го засяга, ще си имаме неприятности.“ Но Дърк отвърна, че това не значи нищо, че Форън е „мъж на място“ и той вярва в него.

Накрая Серпико се съгласи и Дърк уреди среща с Форън. Франк измъкна плика от гардеробчето си и двамата с Дърк отидоха в кабинета му. Когато видя за пръв път Форън, Серпико бе поразен от невероятната му прилика — ако се изключеше височината му, около пет стъпки и осем инча — с Джон Ф. Кенеди. Франк се бе възхищавал на Кенеди и сега помисли, че това е добро предзнаменование.

Седнаха така, че Дърк остана между Серпико и Форън. След няколко уводни думи от страна на Дърк, който обясни защо Серпико е пожелал да се срещне с Форън, Франк заговори. Разказа за слуховете, които бе чувал по адрес на цивилните агенти, за опасенията, които бе имал, преди да се присъедини към тях, и за приятелски настроения цивилен полицаи, който така настоятелно го бе поощрил да задава „всякакви въпроси“ във връзка с новата му служба.

Форън изглеждаше крайно изненадан. Той вметна, че макар и да му е било известно, че са се случвали подобни неща, не е предполагал, че положението и в момента е същото.

По-нататък Серпико разказа за несправедливото обвинение, отправено му от капитана по време на „мобилизацията“ на цивилните агенти, и как след протеста му един инспектор бе спрял рапорта при условие, че ще бъде „поздравен“ за Коледа. Най-накрая Франк събщи на Форън за случката в гаража — как чернокожият полицаи се беше приближил към него и му бе дал плик с триста долара от името на евреина Макс.

Докато приказваше, Серпико извади парите от джоба си и ги подаде на Дърк, който пък ги връчи на Форън. По-късно Франк си спомняше как тогава Форън повъртя плика в ръцете си, огледа го и го върна обратно. После се облегна назад в креслото и отправи поглед към Серпико. Било е твърде необмислено от негова страна, отбеляза Форън, да приеме плика от непознат човек. Серпико усети първата

неприятна тръпка. Какво искаше да каже Форън? Прииска му се да го запита как би могъл да разбере какво има в плика, ако не го беше приел. Но не можеше да вземе думата — Форън продължаваше да приказва с твърд авторитетен глас. Серпико, изтъкна той, сега е изправен пред две възможности. Разбира се, би могъл да продължи да настоява на своето, ако желае. В такъв случай било наложително да го заведат при комисаря Фрейман, който пък щял да го „завлече“ пред Висшата следствена комисия, а това неизбежно би довело до изтичане на информация за действията на Серпико. Форън спря за малко. После добави: „И когато всичко привърши, ще ви намерят в Ист Ривър.“ Последва нова пауза. Другата възможност била Серпико да забрави за случилото се.

Франк седеше като онемял. По тялото му се разливаше мъчителна гореща вълна. Беше ужасно объркан и смутен. Не можеше да повярва на онова, което току-що беше чул от този, за когото Дърк бе казал, че е човекът, способен да оглави разследването. Дали не бе започнал да полудява? Сигурно не беше чул добре. Форън не би могъл да каже такова нещо... Но не, ето го Форън, седнал на не повече от шест стъпки. Наблюдава го спокойно през бюрото си и чака да чуе отговора му.

Единственото желание на Серпико беше да се измъкне от кабинета колкото е възможно по-скоро. Той каза почти машинално:

— Разбирам... по-добре да забравя всичко... Но какво да правя с плика? Не желая някой да помисли, че съм го задържал.

Серпико още си спомняше отговора на Форън:

— Постъпете както намерите за добре.

Разговорът бе станал сякаш недействителен, а цялата среща — безсмислена, Серпико все още седеше, виеше му се свят.

— Може би ще ги дам на сержанта — каза най-сетне той.

Форън се съгласи, че това е добра идея. Гласът му бе утешителен, бащински.

— Дайте ги на сержанта си — рече той, — отървете се от тях.

[1] Религиозно-мистично учение при евреите, възникнало в XII в. — Б.пр. ↑

[2] Тоест кметството на Ню Йорк. — Б.р. ↑

ЧАСТ ВТОРА

ГЛАВА ОСМА

Нюйоркското полицейско управление беше основано през 1844 година. То бе най-старата градска полицейска формация в Съединените щати и почти от самото начало подкупите и корупцията в редовете на служителите му бяха толкова разпространени, рушветите и изнудванията — нещо толкова обикновено, че за повечето от тях изобщо не си струваше да се съобщава в пресата.

Ала от време на време ставаха скандали, които не можеха да бъдат отминати с мълчание. Един от първите избухна през деветдесетте години на миналия век поради огромните подкупи, които съдържателите на публичните домове в града плащаха на полицаите, за да си осигурят тяхното покровителство. Началникът на управлението бе принуден да подаде оставка, беше извършена генерална реорганизация и за комисар бе назначен Теодор Рузвелт. Той встъпи в длъжност с обичайното бравадо^[1]. „Поемам в ръцете си — писа Рузвелт в едно писмо — най-важното и най-корумпираното управление в Ню Йорк, но съм доволен, защото това е мъжка работа.“ Две години по-късно, след като извърши някои реформи, започна да мисли другояче: „Направих за полицията всичко, което можах при съществуващите законни разпоредби; а сега бих посрещнал уволнението си със задоволство.“ За негово щастие страната бе на прага на войната с Испания и той се оттегли с голямо облекчение, за да стане министър на военноморските сили.

В началото на тридесетте, когато сухият режим беше към края си, едно разследване на корупцията в градската администрация и съдилищата установи между другите неща, че цели полицейски взводове са били подкупвани от такива прословути гангстери като Чарлс (Лъки) Лучано и Дъч Шулц. Това разкритие сложи началото на политическата кариера на дотогава неизвестния млад прокурор, наречен Томас Е. Дюи, който след това бе губернатор на щата в продължение на дванадесет години и на два пъти участва в изборите за президент като кандидат на Републиканската партия.

После, през 1950 година, дойде скандалът с Грос. Хари Грос беше бруклински букмейкър, който плащаше всяка година един милион долара на полицията, за да осигури спокойствие на своята комарджийска империя, носеща двадесет милиона долара годишна печалба. Още преди приключването на аферата полицейският комисар подаде оставка. Бяха замесени повечето от висшите чиновници. Над сто полицаи, включително инспектори и капитани, бяха уволнени или принудени да напуснат, а трима се самоубиха.

Междувременно продължаваха да възникват по-малки скандали. През 1959 година например един пенсиониран нийоркски сержант пострада при автомобилна катастрофа в северната част на щата. Изглеждаше, че това е просто поредният случай на шофиране в нетрезво състояние, докато в колата му не бяха намерени 19 495 долара в брой наред със списъка на букмейкърите, от които той бе събирал подкупи за корумпираните полицаи. А през 1964 година излезе най-вече поредният случай на участие на полицията в събирането на подкупи, пак от организатори на незаконни залагания, и се стигна до разобличаването — а съответно и до разформироването — на едно от най-авторитетните подразделения на управлението: четиридесет и осем членната Поверителна служба към главния инспектор.

Положението бе такова не само в Ню Йорк. През последния четвърт век нееднократно бяха разтърсвани от скандали полицейски управления из цялата страна — в Атланта, Балтимор, Сан Франциско и Филадельфия, Нюарк, Луисвил, Рино и Канзас Сити, в Детройт, Рийдинг и Олбъни, щата Ню Йорк.

През лятото на 1966 година — точно когато Серпико се срещна с капитан Форън — едно разследване на корупцията сред полицаите в Бостън, Вашингтон и Чикаго показа, че всеки пети полицай е бил „уличаван в престъпна дейност“, *макар всички те да са знаели, че са под наблюдение*. Разследването, ръководено от д-р Албърт Дж. Райе от Йейлския университет и финансирано от президентската Комисия по престъпността, бе извършено от тридесет и шест опитни наблюдатели, които докладваха за действията на 597 наслуки подбрани полицаи от трите града. Вниманието на наблюдателите бе насочено към такива престъпления като кражби, вземане на подкуп за осигуряване на протекция или за промяна на показания, дадени под клетва. Ползуването на дребни облаги като безплатна храна и напитки,

приемането на малки подаръци и отстъпки в цените на покупките не бяха вземани предвид.

В Ню Орлиънс, в началото на петдесетте години, тридесетина полицейски служители бяха обвинени в покровителство над нелегални игрални и публични домове срещу подкуп. След продължително протакане на делото обвинението бе оттеглено „по технически причини“. По-късно, през 1969 година, управлението бе zlepоставено още повече, този път от полицаи, организирали кражби с взлом.

При едно разследване, извършено в Сиатъл от федералната Висша следствена комисия, почти сто полицаи — около десет процента от общия им брой — бяха уличени в поддържане на старателно организирана система за изнудване. Между попадналите в затвора беше и заместник-началникът на местната полиция.

В Денвър, въпреки репутацията му на „чисто“ за живеене място, наличието на два добри вестника и, както следваше да се очаква, добре информирано население, най-голямата престъпна банда в историята на града вилня безнаказано в продължение на петнадесет години под прякото ръководство на полицията. Денвърските полицаи се оказаха не само специалисти по кражбите с взлом, но и членове на поне пет различни банди от касоразбивачи, след като тяхната активна „странична дейност“ най-сетне бе разкрита и повече от четиридесет души бяха арестувани. В града се разказваше зареденият с черен хумор виц за търговеца, който се обадил в полицията, за да съобщи, че магазинът му е разбит и ограбен. Отговорили му: „Знаем всичко — ние бяхме там!“

Чикаго бе известен с корупцията си от години. През 1960 година градът бе развълнуван от нова поредица неприятни заглавия във вестниците — някакъв полицейски лейтенант бе придружавал главатаря на чикагската мафия по време на едномесечната му почивка, прекарана в Европа. По-късно един професионален крадец, изправен пред заплахата да получи двадесетгодишна присъда, реши да се разприказва за другите членове на бандата, към която принадлежеше — те всички се оказаха чикагски полицаи. Както се изрази — малко преувеличено — кметът Ричард Дж. Дали, това бе „най-потресаващият и позорен случай в историята на Чикагското полицейско управление“. Тъй като годината беше и изборна, Дали назначи нов полицейски началник с безукорно досие, който да проведе „чистка“.

Новоназначеният началник реорганизира и модернизира управлението, но зад новата фасада не настъпиха никакви сериозни промени. През 1967 година например при внезапното задържане на група организатори на залагания на „числа“ бяха намерени описи на събираните подкупи, предназначени за десет от общо двадесет и един полицейски района в Чикаго. Наскоро след това ръководилият акцията шеф на разузнавателния екип към управлението бе отстранен от длъжност. А през 1971 година още една вълна от скандали — последица от проучванията на федералната Висша следствена комисия, засягащи търговията с хероин, покровителството над незаконните игрални домове, изнудванията на бизнесмени и „продажбата“ на по-високи постове — разтърси Полицейското управление, което кметът Дали продължаваше да величае като „най-доброто в национален мащаб“.

Тези и други подобни случаи бяха само пример за размерите на корупцията, завладяла полицията в цялата страна. Но повече или по-малко скандални, те имаха една обща отличителна черта: редовият полицай, колкото и да беше честен, или се правеше, че не ги забелязва, или се измъкваше, или — в много редки случаи — съобщаваше анонимно за някой отделен случай на събиране на подкупи. Никой не искаше сам да бие тревога, а след това да излезе и открито да свидетелствува в съда, както би трябвало да се очаква при всеки съдебен случай. Никой не беше като Франк Серпико.

След срещата си с капитан Форън Серпико не можа да се види със сержанта от деветдесети участък в продължение на няколко дни, тъй като лятната „мобилизация“ на цивилните агенти в бруклинските гета бе нарушила обичайното ежедневие. Когато най-после го срещна, попита дали може да поговори с него насаме. Двамата отидоха в мрачната гардеробна на цивилните агенти, отатък двора, зад главния корпус на участъка.

Серпико извади плика с тристата долара от гардеробчето си, каза на сержанта, че му ги е дал един от хората в отдела, без да му обясни какво да прави с тях, и ето, сега той ги предава.

— Не ми трябва — рече Серпико, — не искам да се забърквам.

— Добре, Франк — отвърна сержантът. — Разбирам.

Серпико видя как той отвори плика, взе парите и ги прибра в джоба си. Франк не ги зърна повече. Сержантът не изглеждаше ни най-малко изненадан. Той не попита нищо нито за обстоятелствата, при които Серпико е получил плика, нито за някакви подробности относно полицая, който му го беше дал.

Франк предаде парите на сержанта, защото не знаеше какво друго да направи или към кого да се обърне, поне за момента, и си казваше, че ще му е нужно време, за да събере мислите си. От деня, в който му връчиха плика, бе изминала повече от седмица и той беше разчитал на суматохата, предизвикана от вълненията в гетата, за да го задържи, докато се види с Форън. Надяваше се, че той ще начертае план за действие. Но след като Форън го разочарова, Франк бе останал сам и ако — както му се струваше много вероятно — пликът беше един вид проверка, сега щяха да започнат въпросите. Вече си представяше как някой отива в Тринадесети отдел и пита: „Къде са парите?“, а друг му отговаря: „Серпико ги взе.“ Никога в живота си Франк не се бе чувствувал така самотен. И това бе само началото...

Когато излезе от кабинета на Форън, Дейвид Дърк го беше последвал и бе казал: „Ще се видим пак, ще ти се обадя, ще поприказваме.“ И наистина му се обади. Заяви, че не може да разбере що за човек е Форън. „Това копеле — рече той — го е страх да не се забърка“.

— Да, сигурно — отговори Серпико. — Не мисли повече.

Дърк поиска да се срещнат, за да решат каква ще бъде следващата им стъпка, но Серпико отклони предложението. Той не винеше Дърк за случилото се, но голяма част от доверието му в него се бе изпарила. Беше усетил, че зад външния си светски блясък той е — най-малкото — наивен. Макар и с неохота, Серпико признаваше, че това е качество, което може да припише и на себе си. Но поне бе готов да си го признае. И вероятно тук се криеше и разликата между тях.

Разбира се, Франк би могъл да напусне управлението и той обмисли тази възможност, но я отхвърли. Помисли, че би било равнозначно на предателство към самия него, а той не искаше да се предава, не желаше да се откаже от намерението, което бе таил в себе си още от момче — да посвети живота си на полицейската професия.

Дори се улови, че допуска вероятността — макар и съзнавайки колко несериозно бе това — цялата история с плика да е изолиран

случай, с който би могъл да се сблъска само в деветдесети район или в Тринадесети отдел, че той просто по случайност е налетял на гнилата ябълка в коша — лош късмет, какво да се прави! Все още не можеше да приеме, че всичко в коша е гнило.

Предаването на плика с парите на сержанта имаше един осезаем ефект: напрежението в отношенията му с останалите цивилни агенти почти моментално изчезна. Причината, разсъждаваше Серпико, бе достатъчно ясна. За тяхно облекчение той бе дал да се разбере, че е безопасен, че е поел традиционния път на честния полицаи, затварящ очите си за онова, което става наоколо. Нямаше защо да се страхуват от него, а и можеха да си поделят и неговата част от печалбите.

След като вълненията из гетата утихнаха, Серпико се върна в участъка и започна да работи предимно сам. Никой не направи ни най-малко усилие да съгласува действията му с тези на останалите полицаи. Това също бе част от мълчаливото споразумение. Никой не желаше Франк да бъде наблизко, когато се приемаха подкупи или пък когато се случеше да се мерне някой от ония, които плащаха, за да получат „покровителство“.

После напрежението се възвърна. Вместо да се примири и да си кротува, Серпико започна да прави арести в нелегалните игрални домове, без да споделя с никой от колегите си какво върши или какво е намислил. Докато бродеше из улиците в обичайния си вид, той бе забелязал, че в един бар недалеч от участъка кипи трескава „дейност“. Непрекъснато влизаха и излизаха хора, които се задържаха достатъчно дълго, за да могат да зложат, но не и да изпият някоя и друга чаша. Няколко дни държа бара под наблюдение и един следобед, когато имаше само неколцина посетители, влезе вътре.

Облечен в овехтял работен комбинезон и старо войнишко яке, Серпико не будеше подозрение и барманът, след като му наля чаша бира, бързо поднови разговора си с един клиент. В далечния край на тезгяха Франк забеляза някакъв мъж, който напрегнато вписваше с молив цифри върху лист хартия. Изпи бирата си, отиде до тоалетната, а когато се върна, поръча втора чаша и се настани близо до човека с молива. Оня му хвърли бърз поглед и отново се приведе над хартията.

Сега Серпико можеше да види, че той попълва фишове за залагане на „числа“. Хартията, която се използваше за целта, беше извънредно тънка и опитният играч лесно можеше да скрие

попълнения фиш, като бързо го смачка на топче и го хвърли или като го глътне, ако се наложи. Серпико се пресегна внезапно и сграбчи китката на мъжа. Движението му бе толкова бързо, че няколко от фишовете останаха върху бара. Серпико затягаше хватката си, докато най-сетне мъжът, съвзел се от изненадата, сви рамене и се отпусна. Тогава Франк посегна към фишовете и ги прибра. Заповяда на неколцината посетители да напуснат бара и каза на стъписания барман да заключи вратата. После се обади в участъка и поиска да изпратят радиоколата.

Пак без да предупреди никого, Серпико направи втори арест, после трети. От една страна, това беше негово служебно задължение, но от друга, той си даваше сметка, че си търси белята, че рано или късно ще се натъкне на игрален дом, който е под „покровителство“. Отношението на другите цивилни агенти към него ставаше все по-враждебно и той разбираше, че ще бъде принуден да се махне от участъка. Не че се страхуваше от сблъсък — дори би му се зарадвал, — но просто му се повдигаше от обстановката там.

Серпико научи, че в отдел „Наркотици“ търсят да назначат стотина души. В продължение на почти цяла седмица не се бръсна, после облече най-мърлявите дрехи, които можа да намери, и се запъти към отдела, намиращ се в първи район, в края на Долен Манхатън. Намерението му бе да покаже колко полезен би могъл да бъде като таен агент и когато влезе и видя няколко души, спретнато нагласени с бели ризи и вратовръзки, да попълват молбите си, разбра, че не е сбъркал. Съобщил името си на човека при пропускане и без да обяснява какъв е, поиска да види някой от инспекторите. Усети върху себе си погледите на мъжете, които явно го взеха за „информатор“. Когато го прие, инспекторът го изгледа въпросително.

— Аз съм полицай — рече Серпико и показа значката си. — Чух, че имате нужда от хора, и дойдох.

Инспекторът едва не онемя от учудване, като разбра, че Франк работи в полицията.

— Добра работа ще ни свършите — каза той и наистина извади някакъв формуляр и започна да го попълва, като задаваше на Серпико въпроси. — Къде работите сега?

— Цивилен агент съм.

Ръката на инспектора се разколеба.

— Хм... — рече той — не зная дали ще ви пуснат оттам.

„Май съм полудял!“, помисли си Серпико, но бе сигурен, че сега в гласа на инспектора няма и следа от ентузиазъм. Сякаш, като бе признал, че е цивилен агент, Франк сам се беше заклеил. В гърдите му се надигна вълна от гняв срещу лицемерието в управлението. От една страна, трябваше да работи четири години като цивилен агент, за да може да стане детектив, а от друга, самият факт, че е цивилен полицай, като че ли автоматически го правеше подозрителен. Серпико можеше да прочете мислите на инспектора по изражението на лицето му: цивилните агенти вземаха подкупи от игралните и публичните домове; да преминат към събиране на подкупи от търговците на наркотици, бе сравнително лека стъпка, а изкушенията наистина бяха големи.

Инспекторът довърши попълването на формуляра и каза на Серпико да се обади по телефона след една седмица, ако дотогава не го потърсят. Франк изчака седмицата да мине и се обади.

— Съжалявам — рече инспекторът. — Не можахме да уредим въпроса.

Докато Серпико си блъскаше главата какво да предприеме по-нататък, решението дойде само, съвсем неочаквано. През ноември 1966 година, след малко повече от три месеца, откакто в гаража му бяха дали плика с парите, го уведомиха, че ще бъде прехвърлен в друга група цивилни агенти, към Седми отдел, в Бронкс. Заповедта за прехвърлянето му дойде толкова ненадейно, че той така и не разбра, а и никога нямаше да научи дали това бе обикновена случайност или машинация, чрез която целяха да го махнат от деветдесети район. А на следващия ден, в който Серпико бе свободен от наряд, му позвъниха вкъщи от отдел „Свързки“ към управлението и му предложиха и друга работа. Докато беше в Бюрото за криминална регистрация, често му се налагаше да играе ролята на преводач по време на сутрешните инструктажи заради лекотата, с която говореше испански. Сега от отдел „Свързки“ му обясниха, че се открива нова секция за приемане на оплакванията от говорещите испански език граждани, и поискаха да знаят дали той желае да работи там.

— Какво да ви кажа... — отвърна Серпико — аз съм цивилен агент, нали знаете... Мисля, че няма да мога да се измъкна...

— Не се безпокойте за това. Ако желаете, ние ще уредим всичко.

— Ще ви отговоря утре — рече Серпико.

Работата в отдел „Свързки“ — състояща се главно в отговаряне на телефонните обаждания — се различаваше твърде много от оная полицейска работа, за която Серпико бе мечтал като момче, но в желанието си да се махне от деветдесети район той намираще за привлекателно почти всичко друго. А освен това, ако отидеше в Седми отдел, щеше да работи пак като цивилен агент и имаше вероятност да се сблъска с абсолютно същата действителност, от която се опитваше да избяга.

Но сега поне имаше избор и през нощта, след дълги размишления, реши да се посъветва с опитния офицер от управлението капитан Корнилиъс Дж. Бихан — висок, представителен мъж с тясно лице, който в миналото бе оглавявал отряда за борба с уличните крадци и изнудвачите. Една „школа“ за джебчии в Богота, Колумбия, редовно изпращаше своите възпитаници „на работа“ в Ню Йорк Сити и когато Серпико служеше в Бюрото за криминална регистрация, Бихан му бе възложил три или четири специални задачи, за които бе необходим човек, говорещ испански. Впоследствие Бихан зае административен пост в секцията на нравствената полиция към кабинета на главния инспектор и неотдавна, когато започнаха да посещават заедно вечерните занятия в колежа, връзката им се поднови. Веднъж Бихан запита Серпико какво мисли за цивилните агенти и Франк изтъкна, че е отвратен от ширещата се сред тях корупция. Бихан го бе изслушал със съчувствено изражение. Освен това Серпико се осланяше и на нещо друго. Капитанът ръководеше събиранията на полицаите католици, които се организираха всеки уикенд в един манастир и се посвещаваха на молитви, медитация и религиозни спорове. И макар да не бе посетил нито едно от тези събирания, Серпико считаше Бихан за човек, на когото можеше да се довери. Обади му се на домашния телефон в Куинс и обясни затрудненията си при избора на нова работа. Без да се впуска в подробности, му напомни за неприятните страни на сегашното си положение и го помоли да се осведоми как стоят нещата в Седми отдел. Обясни, че ако и там го очакват същите прекеждия, ще предпочете да постъпи на работа в отдел „Свързки“.

Бихан го увери, че е постъпил правилно, като се е обадил именно на него. Един от съседите му, който живеел на отсрещната страна на

улицата, Фил Шеридан, бил заместник-инспектор в Седми отдел и той незабавно щял да се свърже с него.

Бихан позвъни на Серпико още същата вечер. Каза, че говорил с Шеридан и го попитал дали има нужда от трудолюбив служител, който говори испански и ходи с брада и от когото би излязъл първокласен таен агент. Шеридан отговорил, че му трябва тъкмо такъв човек. Тогава Бихан уведомил Шеридан, че човекът, за когото става въпрос, всеки момент ще бъде прехвърлен в Седми отдел, но взема „твърде присърце“ проблема с корупцията в полицията. Шеридан отвърнал, че в това отношение нямало основания за опасения и че Седми отдел бил — тук Бихан цитира думите му — „чист като изворна вода“.

В резултат на този разговор Серпико се отказа от мястото в отдел „Свързки“. Беше му се събрал почти един месец отпуска и той реши, че ще му се отрази добре да напусне града за известно време. Във Вилидж бе завързал приятелство с една млада финландка, която учеше балет. Когато си заминаваше, момичето го покани на гости в Хелзинки и той бе обещал да отиде, без да мисли сериозно, че ще се възползува от поканата. Сега обаче реши, че Хелзинки е идеалното място за прекарване на почивката — бе толкова далеч от Ню Йорк и от всичките му тукашни грижи, колкото можеше само да мечтае, — и си спомни за предложението на приятелката си.

Във Финландия Серпико прекара чудесно. Момичето бе много щастливо да го види отново. Серпико остана очарован от снежния и горист финландски пейзаж, от сауните, от спокойния живот. Достави му удоволствие и традиционният туристически излет до съветската граница. На улиците в Хелзинки се запозна с няколко полицаи, които се държаха с него сърдечно, като приятели. Хареса му начинът, по който те правеха път и поздравяваха учтиво не само него, но и обикновените граждани. Момичето го заведе в един студентски клуб, където пееше американец, изпълнител на народни песни. Двамата си допаднаха и понякога Серпико пееше заедно с него. Една вечер, когато настроението в клуба бе особено весело, помолиха певеца да изпее „Ел ранчо гранде“. Той попита Серпико дали знае думите и след отрицателния отговор каза:

— Нищо, ще си ги измисляме. Никой няма да разбере.

И двамата изпяха една безкрайна песен с импровизиран текст, а останалите им пригласяха с възторжени крясъци.

Като завършек на пътуването си Серпико реши да посети и Стокхолм. Когато не беше на турне, певецът живееше там и му предложи да се настани в свободния му апартамент. Докато се луташе да търси адреса, Серпико се изгуби и влезе в един бутик, за да помоли да го упътят. С неизменния си късмет попадна на зашеметяващо красиво момиче, което говореше английски и се оказа собственичка на бутика. Заприказваха се, разговорът продължи по време на вечерята и така Франк намери компания за престоя си в Стокхолм. Девойката го наричаше „моето моряче“ и когато я попита защо, тя се засмя и обясни, че е заради начина, по който той се беше появил в живота ѝ и по който, без съмнение, щеше да изчезне.

В Ню Йорк Серпико се завърна в средата на декември — напълно освежен, готов да започне работа на новия си пост в Седми отдел.

[1] Перчене, фукане (непр. от ит.) — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕВЕТА

Правило номер едно от циркулярната листовка с инструкции, адресирана до цивилните полицаи на Седми отдел, ги приканваше да бъдат извънредно внимателни по отношение на личното си поведение, да служат за „пример на гражданска доблест“.

Отделът включваше четири района в Южен Бронкс — зона от седем квадратни мили с приблизително половин милион жители. Най-голямата ѝ забележителност беше стадионът „Янки“. Западащите дребни буржоа, които я населяваха, бяха предимно евреи и италианци, а имаше и обширни пренаселени квартали с пуерторикански и негърски коптори, каквито не можеха да се срещнат не само в другите части на града, а и на което и да е друго място. На законите и спазването им се гледаше с насмешка.

Начело на всички цивилни униформени полицаи в отдела стоеше един от заместник-главните инспектори. Негова дясна ръка беше заместник-инспекторът Филип Шеридан, с когото Бихан бе разговарял за Серпико. Имаше и друг заместник-инспектор, специалист по проблемите на нравствеността, който заедно с двама лейтенанти беше пряко отговорен за цивилните агенти към отдела, шестнадесет на брой. Той контролираше и дейността на колегите им от отделните районни участъци.

Кабинетът на „цивилните“ в отдела представляваше обширно помещение, боядисано в обичайния зелен цвят. Намираше се на втория етаж на полицейския участък в четиридесет и осми район. Имаше няколко очукани бюра за агентите и едно по-голямо, в ъгъла — за лейтенантите. Обзавеждането се допълваше от черна дъска — на нея бяха написани с тебешир имената на всички агенти и броят на извършените от тях арести през месеца — и редица пощенски кутии. Вратата вляво водеше към кабинетите на началник-отдела и двамата заместник-инспектори.

Пристигането на Серпико не бе отбелязано с особена тържественост. Беше по времето на коледните празници и отделът изглеждаше опустял — мяркаха се само неколцина цивилни агенти.

Един лейтенант каза, че ще му бъде определен партньор. После добави, че има месечна „норма“ за арестите — по два на човек или по четири на екип, без значение кой колко ареста е направил. Дадох му ключ за една от пощенските кутии, списък на „и.к.“ — известните комарджии, на контролираната територия и карта с емблемата на Седми отдел, на която пишеше: ПО СЛУЖЕБНА ЗАДАЧА и която той трябваше да поставя на предното стъкло на колата си, когато я паркира. Един от агентите му показа служебното барче и обясни, че се събира месечна вноска от три долара за кафе и кейк. Серпико обичаше само еспресо или силно турско кафе и рече:

— Аз пия чай и ще си нося от къщи каквото ми трябва.

Чу някой зад него — изглежда, беше лейтенантът — да казва:

— Никога не се доверявам на полицаи, който пие чай.

Серпико не знаеше как да реагира и се направи, че не е чул забележката. Вместо пура, каквато пушеше обикновено, той току-що бе запалил красиво гравирана лула от морска пяна, която беше намерил в един антикварен магазин и бе поправил. Същият глас добави:

— Хм, а на всичко отгоре и пуши с лула.

Серпико се обърна, за да види кой приказва, но никой не вдигна глава.

На другия ден в канцеларията на отдела Франк се натъкна на стария си познат Робърт Стенърд, който беше цивилен полицаи в седемдесети район в Бруклин по времето, когато той самият служеше като униформен патрул при капитан Финк. Стенърд беше плещест, двадесет и девет годишен мъж с квадратно лице. Носеше очила с рогови рамки. Другите полицаи го наричаха Кларк Кент. Имаше нахакани светски маниери и бабаитския навик да говори през ъгъла на устата си. Бе завършил университета „Сейнт Джон“ и по-късно, когато Серпико прочете, че единственият начин да се заздравя Полицейското управление и да се изкорени корупцията е привличането на повече служители с висше образование, си спомни за него с мрачна усмивка.

Там, в канцеларията на Седми отдел, Стенърд радушно го тупна по рамото. Той обичаше да оцветява речта си с думи от италианския жаргон, които бе чувал по улиците, и сега поздрави Серпико, като си послужи със сицилианското умалително за името Франк:

— Ей, Чич, как я караш? Чух, че идваш на работа при нас.

Серпико го помнеше много добре. В участъка на седемдесети район бяха разговаряли три или четири пъти. Стенърд обичаше да разказва за баровете и мотелите край Шийпсхед Бей, където го бяха изпращали със специални задачи.

— О, *мама миа!* — възклицаваше той. — Няма да повярваш, ако ти кажа какви мадами се навъртат там!

След като капитан Финк го бе препоръчал за цивилен агент, Серпико бе попитал Стенърд как е работата при тях. Тогава Стенърд, смущавайки го закачливо в ребрата, бе отвърнал:

— Не работа, а чудо!

Тъй като новогодишният празник на 1967 се падна в неделя, понеделникът бе неработен ден и Серпико, като новак в отдела, пое дежурството. Сутринта, когато отиде на работа, с известна изненада видя, че Стенърд го очаква. Той отново го поздрави многословно и му каза колко е доволен, че са го назначили в отдела.

— Тук ще ти хареса — рече той. — Момчетата са чудесни. Никой няма да ти създава неприятности.

После Стенърд покани Серпико да свършат заедно една работа. Имало донесение, което трябвало да се провери. Ако се окажело вярно, срещу името на Серпико щял да бъде вписан арест.

Стенърд седна зад волана и отидоха до едно заведение под надлеза на Джером Авеню, наречено „Грил — бар на Ото“. В единия край на салона бяха наредени маси като в ресторант, а в другия имаше овален бар. Независимо от ранния час — около единадесет и половина предобед — край бара вече стояха доста посетители. Стенърд поръча бира за Серпико и за себе си. Телевизорът над главите им бе включен на канала, по който предаваха „Парад на Купата на розата“. Вляво от тях, където барът се извиваше, върху един от високите столове се бе настанил тумбест мургав мъж с оредяващи коси и развлечен кафяв костюм. Пред него имаше чаша кафе. Името му, както Серпико щеше да научи по-късно, беше Паскуале Троцо. Позицията на Троцо край бара бе такава, че трите телефонни автомата бяха само на няколко стъпки от него. От улицата влизаха един след друг мъже и се насочваха право към мястото, където седеше той. След като поговореха шепнешком, Троцо вписваше нещо върху лист хартия и някои от мъжете си тръгваха веднага, но повечето оставаха да пийнат по някоя чашка. Единият телефон звънеше постоянно и Троцо вдигаше

слушалката, след което записваше още нещо върху хартията. От време на време ставаше от бара и сам се обаждаше. Бе очевидно, че се занимава със залагания, и Серпико се учуди, че върши всичко толкова открито. Запита се за какво ли се правят залаганията и изведнъж си спомни, че същия ден — следобед и вечерта — се играят всички важни мачове за футболната купа между колежите.

Докато наблюдаваше Троцо, Франк чу как Стенърд един-два пъти гневно измърмори нещо под носа си. Най-послед той пресуши втората чаша, избърса устата си с ръка и се отправи към Троцо. Серпико тръгна плътно зад него. Стенърд сграбчи Троцо за ръката и кресна грубо:

— По дяволите, не ти ли казахме да се чупиш оттук?! Предупредихме те, че това място не е здравословно. Получихме донесение и сега ще трябва да те отведем.

Серпико забеляза, че Стенърд дори не си направи труда да се легитимира, но Троцо знаеше много добре за какво става въпрос. Дори изглеждаше учуден от избухването на Стенърд.

— Съвсем честно ви казвам — рече той, — че не знаех. Никой не ме е предупреждавал.

— Не ме баламосвай — отвърна Стенърд. Хайде, тръгвай!

Троцо хвърли бърз поглед към Серпико, после каза на Стенърд:

— Слушай, ще ви дам по стотачка.

— Тръгвай! — повтори Стенърд.

— Е, добре, — въздъхна Троцо — четиристотин. Повече нямам у себе си. Честно.

Стенърд отпусна ръката му.

— Вече ти казах, че се получи донесение и трябва да те задържим. Но ще те пусна „да минеш метър“. Това е най-много, което мога да направя.

„Да минеш метър“, означаваше да бъдеш арестуван под такъв претекст, че адвокатът лесно да намери слаби места в обвинението и да прекрати делото. Като чу разговора, Серпико незабавно се отдалечи. Инстинктът му подсказа, че е по-добре да не знае как ще се разберат двамата, и затова застана да ги наблюдава отстрани. Троцо жестикулираше оживено, Стенърд клатеше глава, а безсмисленият брътвеж на коментатора от телевизора заглушаваше онова, което приказваха.

Най-сетне Стенърд кимна с глава към изхода и Троцо неохотно се заклатушка след него. На тротоара той продължи да отрича, че е бил предупреден да не приема залаганията в бара, а Стенърд каза:

— Глупости! Предупредихме те, а ние предупреждаваме само веднъж.

— Божичко — рече Троцо, — жена ми вече приготвя обяда. Исках да обядвам с нея и децата.

— Когато стигнем в участъка, можеш да й се обадиш по телефона, че ще закъснееш — отвърна Стенърд. — Ако не се размотаваш толкова, можеш да минеш на вечерното съдебно заседание и да си вървиш.

Троцо се намести на задната седалка и Стенърд подкара колата към участъка. По пътя той отново поклати глава и промърмори на италиански:

— Ама че скапан тъпак!

Троцо бе изпаднал в унило мълчание и не отговори.

В участъка Серпико остави Стенърд да регистрира задържания и си отиде. Прекара остатъка от деня сам, обиколи някои от близките квартали, за да ги опознае, като се опитваше да забрави разменените между Стенърд и Троцо думи — макар и предварително да знаеше, че няма да успее — и се питаше какво ли още ще се случи в отдела, за който го бяха уверили, че е „чист като изворна вода“.

Доста скоро разбра и това. Когато на сутринта отиде на работа, Стенърд вече бе там. Той дръпна Серпико настрана и посегна да му подаде сгънатата стодоларова банкнота.

— Мръсно копеле — рече той. — Даде само две стотачки, защото съм го бил регистрирал.

Серпико отказа да вземе банкнотата.

— Не — каза той. — Ти го арестува, парите са твои. На мене не ми трябват.

— Сигурен ли си?

— Да.

Стенърд го изгледа замислено, после каза:

— Чич, хайде да се поразходим. Искам да ти кажа нещо.

Серпико донякъде бе очаквал предложението на Стенърд да си поделят парите, дадени от Троцо. Това беше нещо обичайно, част от „устава“ на корумпираните полицаи, и той си спомни за първия

подкуп, предложен му още като беше „новобранец“, когато бе задържан нарушител на правилата за уличното движение. Тогава партньорът му бе казал: „Нали знаеш, делим всичко по равно.“ Но за онова, което последва, той бе напълно неподготвен.

Стенърд подкара колата и попита нехайно:

— Ей, ти откога си в занаята?

— Шест или седем години... нещо такова.

— И ето че сега си цивилен агент. Знаеш ли какво означава това?

Серпико реши да отговори колкото е възможно по-неопределено:

— Да. Някои неща съм чувал, за други се досещам сам.

Извади лулата си от морска пяна и я запали.

— О, боже! Смъкни малко стъклото — изпъшка Стенърд. — Как можеш да пушиш с такова нещо?

— То ми помага да се отпусна.

— Както и да е... Момчетата разправят, че... Виж какво, позволи ми да ти кажа нещо. Имаш възможност да спечелиш лесно чисти пари.

— Какво имаш предвид?

— Искам да кажа, че можеш да печелиш по осемстотин долара на месец ей така, без да си мръднеш пръста.

— Ей така ли?

— Да. Нали това ти казвам. Аз ти го казвам. Аз...

Изглежда, че Стенърд се разколеба. Шофира мълчаливо до следващата пресечка, преди да заговори отново с тих повелителен глас:

— Някой, не знам кой, дори сбърка името ти, нарече те „Сертко“ или нещо такова, ни се обади по телефона и каза, че не може да ти се има доверие.

Серпико се изсмя злъчно.

— И за какво злобееха? Че не искам да приемам пари?

— Да, нещо подобно. Но това няма значение. Аз казах на момчетата, че те познавам от седемдесети район и че ти си окей. Когато искаме да разберем що за птица е някой от новопостъпилите, ние разпитваме за него полицаите, с които е работил. Но ти си малко особен. Не се сработваш с другите, тъй че нямаше кого да разпитаме. Казах на момчетата, че в седемдесети си бил окей, а когато са ти предложили да станеш цивилен агент, си се посъветвал с мене и аз съм те насърчил да приемеш. Рекох им: „Да, особняк е, ходи с брада, мотае

се из Вилидж и кой знае какво прави там, но е добър момък.“ Искам да кажа, успокоих ги, че няма да създаваш неприятности на колегите си.

Серпико гледаше право пред себе си и пуфкаше с лулата. С крайчеца на окото си забеляза, че Стенърд го наблюдава.

— Би ли навредил на друг полицай?

— Не зная какво разбираш под думите „да навредиш на друг полицай“.

— Знаеш много добре. Ти би ли направил нещо, за да навредиш на друг полицай?

— Ами... зависи какво е направил той.

— Ей — рече Стенърд, — тук никой не прави нищо лошо. Единственото, с което се занимаваме, е да изкараме малко „чисти“ пари от комарджиите. Тъй или иначе, те си вършат работата и ни плащат да не ги закачаме.

Докато караше бавно по осеяните с отпадъци улици край порутените, гъмжащи от плъхове къщурки в центъра на една от зоните с най-висока степен на престъпност в града, Стенърд оживено обясняваше:

— Няма начин да стане провал или нещо такова. Тук не се престараваме много с „покровителството“. Ето например негрите и пуерториканците... ако използват телефонна връзка, не ги пазим. Толкова са тъпи, че все ще изтърсят нещо, дето ще ги вкара в беля. Виж, италианците... те са по-различни. Знаят си работата, вършат я както трябва и на тях може да се разчита. Оставяме ги да правят каквото си искат. А останалите, използват ли телефони, сгачваме ги. И им разрешаваме да работят само на определени места. Ако работят другаде, също ги наказваме. Особено когато не ни достигат арести за месечната норма — арестуваме ги, и толкоз! Тъй че при всяко положение сме на чисто. Сега разбра ли?

Серпико изсумтя неодобрително. Не можеше да повярва на ушите си — толкова глупав ли беше Стенърд, че да признава тъй открито съществуването на „комбината“, тоест организираното събиране на подкупи от полицията? Но после осъзна, че това изобщо не бе въпрос на глупост. Беше нещо далеч по-лошо. Подкупите бяха станали толкова обичайни за управлението, до такава степен се бяха превърнали в ежедневие за полицаите като Стенърд, че той не можеше и да си представи някой негов колега да си позволи да му държи

сметка какво върши, камо ли пък да предприеме действия срещу него. Единственото нещо, което го интересуваше, беше дали Серпико иска да участва в „комбината“, или не.

— Виж какво! — продължи Стенърд, — ако не искаш да работиш при нас, можем да уредим преместването ти. Имаме връзки тук-там... трябва само да бутнем малко мангизи... и готово. Решавай сам, Чич. Искаш ли да работиш при нас?

Серпико беше любопитен да чуе какво още ще се изтърве да каже Стенърд.

— Разбира се, че искам — рече той. — И защо не?

Серпико имал възможност и на друг избор, великодушно изтъкна Стенърд — да бъде включен в отряда за борба с проституцията на Таймс Скуеър, тъй наречената „хайка за мацки“, в която участвували посменно цивилните агенти от целия град. Стенърд можел да уреди нещата тъй, че Серпико да участва в хайката шест месеца и да прибере своя дял от „комбината“ на Седми отдел.

— Както ти казах — продължи Стенърд, — в момента се падат по около осемстотин долара месечно на човек. — После, сякаш бе началник, обясняващ на новопостъпващ служител всеобщата изгода от действията му, добави: — Ето как става работата. Първия месец и половина, докато всички се убедят, че си сериозен мъж, не получаваш нищо. Но в края на краищата си го вземаш. Например преместват те на друго място... Месец и половина след това продължаваш да получаваш пая си.

Стенърд се смълча зад волана. След известно време попита:

— Е, какво ще кажеш? Влизаш ли в „комбината“, или не?

Серпико имаше нужда да подреди мислите си. След шока и разочарованието, които бе изпитал при срещата с капитан Форън, вече нищо не можеше да го изненада и сега му се струваше, че отдавна е очаквал да се сблъска с описаната от Стенърд ситуация. Стъписа го обаче спокойният и непринуден тон, с който той му бе разказал всичко, и сега, седнал до него в колата, Франк си блъскаше главата над един-единствен въпрос: как бе възможно всичко да се върши толкова открито, без да предизвика намесата на по-висшите офицери от управлението?

— Не ме интересува какво правите — каза най-после той. — Стига да не ме забъркате в някоя каша.

Отговорът му като че удовлетвори Стенърд.

— Добре, чудесно! — рече той. — Боже, след всички тия приказки ми се иска да пийна нещо. — Зави по една уличка в италианския квартал, през който минаваха, спря пред някакъв бар с надпис „Салон на спортиста“ и добави: — Хайде да влезем за минутка.

На бара Стенърд поръча за себе си скоч и попита Серпико какво иска да пие.

— Една бира ще ми дойде добре.

Стенърд гаврътна съдържанието на чашата си, после на още една, след което каза на Серпико: „Почакай ме за секунда“, и отиде в задната стая. Не след дълго се показа на вратата, махна му с ръка и извика:

— Ей, Чич, ела тук!

До масата в стаята седеше мъж, приближаващ четиридесетте, който изглеждаше тъй, сякаш бе гледал много гангстерски филми. Черните му коси бяха гладко вчесани, а поддържаното му лице лъщеше от бръснарски крем. Носеше снежнобяла риза, светлосиня копринена вратовръзка и добре скроен тъмносин костюм. На маншетите му блестяха големи златни копчета, а на малкия пръст на лявата му ръка — диамантен пръстен. По-късно Серпико щеше да види фотографията му в управлението, в досиетата на комарджиите. Казваше се Нино Рибустело. Стенърд каза само:

— Хей, Нино, запознай се с един мой приятел, Франк Серпико. Наше момче е.

Рибустело изгледа Серпико, брадата му, лулата, дочения комбинезон, пуловера с висока яка, износеното маслиненосиво войнишко яке и каза:

— Никога не бих допуснал. Приятно ми е.

Той подаде ръката си — пръстите му бяха с маникюр — и Серпико забеляза колко е пухкава. После попита Стенърд как е прекарал коледните празници и как вървят работите в управлението.

— Всичко е наред — отвърна Стенърд.

— Добре. Така и трябва да бъде.

Рибустело бръкна в джоба си и извади пачка банкноти. Отдели две десетачки и ги подаде на Стенърд. После още две — на Серпико.

— Вземи — лениво рече той. — За шапка.

На жаргона им „шапка“ означаваше добавка към редовния подкуп. Серпико реши да се направи на глупак.

— Не нося шапка.

Веждите на Рибустело леко се извиха.

— Тогава купи си нещо друго... каквото си харесаш.

Серпико го погледна в очите, после кимна към Стенърд и каза:

— Дай ги на него.

След това излезе от стаята, прекоси бара и се качи в колата.

Няколко минути по-късно излезе и Стенърд с пламнало лице. Седна в колата при Серпико и измърмори:

— Ей, Чич, защо направи така? Постами ме в дяволски неловко положение!

След обясненията на Стенърд за „комбината“ в Седми отдел Серпико бе решил да се държи колкото е възможно по-дипломатично с надеждата да научи нещо повече за това как функционира, кои участвуват в нея и до какво ниво е достигнала. Но бе така отвлечен от гледката — служител от полицията да раболепничи пред гангстер като Рибустело, а Рибустело най-безцеремонно да го третира като платен лакей (и Стенърд търпеше това), — че избухна гневно:

— Аз ли те поставих в неловко положение? — изкрещя той. — Кажми ми първо: кой, по дяволите, те накара да ме доведеш тук?! Не желая да ме забъркваш в каквото и да е! Значи ти си се почувствувал неловко, така ли? А как, според тебе, се почувствувах аз?

Серпико не се съмняваше, че това избухване ще сложи край на приятелството му със Стенърд. Но за негово изумление той не влезе в разпра. По-късно, размишлявайки върху случая, Франк разбра, че Стенърд е отстъпил просто защото много е искал да го въвлече в „комбината“. В същото време е бил твърде сигурен, че няма от какво да се страхува, че е над закона, неуязвим от него.

— Е, трябваше да те запозная с обстановката — каза Стенърд. — Имаме нов приятел, бяхме длъжни да го зачетем и аз просто те представих, това е всичко.

— Виж какво — рязко отговори Серпико, — не ме интересуват вашите работи. Можете да бъркате каквито си искате фъшкии, мене не ме засяга. Ще се справям сам.

— Добре, добре, недей да се горещиш. Разбирам те. — Стенърд подкара колата. — Докачливо момче си ти. — Той сви по Сто

шестдесет и първа улица, една от главните артерии, пресичащи Южен Бронкс от изток на запад, и намали скоростта, когато наближиха районния съд. Отпред се бяха стълпили множество полицаи и Стенърд фамилиарно им махна с ръка.

— Чич — каза той, — тук е човекът, определен да ти бъде партньор. Върнал се е от отпуска.

Стенърд паркира колата малко по-надолу, върнаха се пеша пред сградата на съда и Серпико се запозна с Кармело (Джил) Дзумато — едър, кръглолик цивилен агент, който приличаше на артиста Ърнест Борнайн.

След като побъбриха няколко минути, Стенърд рече:

— Слушай, Джил, ако те смущава, че Франк е нов и прочие... и не искаш да работиш с него, аз ще му стана партньор.

— Тц! — поклати глава Дзумато. — Той е определен да работи с мене. Освен това ние двамата сме paisanos^[1]. Ще се сработим чудесно.

Стенърд погледна часовника си.

— Господи, гледай кое време стана! Умирам от глад. Хайде да хапнем някъде!

Серпико се извини, като каза, че има час при зъболекаря. Докато се отдалечаваше от съда, хвърли бърз поглед през рамото си и видя Стенърд и Дзумато, задълбочени в разговор.

Тази вечер Серпико се прибра в апартамента си в Гринич Вилидж. Той беше прочел обявата във вестника, бе се нанесъл малко преди да го прехвърлят в Седми отдел, и все още разчистваше двора, наречен в обявата „градина“.

Засега в апартамента имаше само легло, маса, която Франк бе довялкъл отнякъде, и два стола. След деня, прекаран със Стенърд, обстановката бе твърде потискаща, за да остане вкъщи. Нямахше и настроение да се среща с приятели, тъй че предприе дълга самотна разходка из улиците на Вилидж, докато стигна при един от кейовете на река Хъдсън и приведен срещу поривите на вятъра, се загледа във въртопите на черната вода. Но вятърът и студът скоро го прогониха оттам и той се подслони в един мрачен бар с изглед към реката под Уест Сайд Хайуей. Вътре имаше двама-трима посетители, вероятно моряци. Обзе го внезапно желание сега да плава с тях някъде в открито

море. Обикновено Серпико пиеше съвсем малко, но този път изгълта набързо няколко скоча. Никакъв ефект. „Боже — помисли си той, — дори не мога да се напия.“

Върна се в апартамента и закрачи безцелно из него. За първи път му мина мисълта, че може би ще трябва да напусне Полицейското управление, че действителността разбива всичките му илюзии и представи за смисъла на полицейската професия. Може би най-много от всичко го вбесяваше мисълта за измамените надежди, за пропилените години в служба на полицията. Не бе искал да има нищо общо с корупцията. Тя му бе натрапена от корумпираните полицаи, които се чувствуваха в управлението като у дома си. Но ако решеше да напусне, нямаше да се предаде без борба. Нямаше да се остави да бъде изгонен от търгащите и да живее с това унижение до края на дните си... Първо щеше да си разчисти сметките с тях... и със системата, която им даваше свобода на действие.

Най-после Серпико отново позвъни на домашния телефон на капитан Корнилиъс Бихан. Обаждаше му се за първи път, откакто го бе помолил да се поинтересува за Седми отдел.

— Да, Франк — отговори Бихан. Гласът му, както обикновено, беше тих и замислен, подобен на оня, който Серпико бе чувал като момче в мрака на изповедалнята.

— Моите почитания, капитане — безцеремонно започна Серпико, — но къде, по дяволите, ме навряхте? Това място, за което казахте, че било толкова „чисто“, се оказа по-мръсно и от предишното. Само дето плащат повече, друга разлика няма.

— Не разбирам за какво говориш, Франк.

— Нали ви обяснявам. Вече ми казаха, че мога да печеля по осемстотин на месец, без да правя нищо. Ей така...

— О, господи! — рече Бихан. — Какво змийско гнездо!

— Не зная какво да правя, но трябва да предприема нещо. Нямам намерение да стоя със скръстени ръце и да търпя всичко това.

— Не, разбира се, че не, Франк. Но сигурен ли си във фактите?

— Майтапите ли се? — върна въпроса Серпико. — Казаха ми го направо. Хубава „комбина“ са си направили там.

— Змийско гнездо — пропя отново Бихан. — Истинско змийско гнездо.

— Капитане, какво да правя?

— Не зная, Франк. Ще трябва да помисля.

Серпико продължи да настоява и накрая Бихан каза, че няма да е лошо да се срещнат, за да продължат разговора. Тъй като и двамата ходеха на вечерни лекции по наказателно право в колежа „Джон Джей“, можеха да си уредят среща някоя вечер, когато програмата им съвпаднаше. Междувременно, каза Бихан, той щял да се опита да сондира мнение по въпроса с Джон Уолш, първия заместник-комисар. Това направи силно впечатление на Серпико. Очевидно Бихан бе готов да стигне много по-високо от своя „чист като изворна вода“ съсед — заместник-инспектора от Седми отдел Шеридан. Уолш беше дясната ръка на началника на Полицейското управление и — според повечето полицаи — в действителност го ръководеше. Серпико започна да се надява, че в края на краищата от цялата работа може би ще излезе нещо.

След няколко дни Франк се натъкна на Бихан в един от коридорите на колежа.

— Не, не тук — каза Бихан и двамата се разбраха да се срещнат на близкия ъгъл. Серпико беше с колата си и Бихан заяви, че това е чудесно. За да се прибере, той трябвало да хване влака от станция „Пенсилвания“ и можели да разговарят, докато Серпико го закара дотам.

Спрял на ъгъла на Тринадесета улица и Четвърто Авеню в Манхатън, Серпико наблюдаваше как Бихан се приближава. Със сивата си мека шапка, сивото пардесю на „рибена кост“ и дипломатическото куфарче, той имаше извънредно изискан вид. Франк искаше да вярва, че е толкова порядъчен, колкото изглеждаше. Бе заложил на него всичките си надежди, а едва го познаваше.

Бихан се качи в колата. Серпико зави в една странична уличка и спря. Почти тъжно, Бихан го попита още веднъж дали е сигурен в онова, което бе съобщил по телефона. Серпико разказа двете случки в бара, на които — заедно със Стенърд — лично бе станал свидетел, и отново потвърди как един от участниците в „комбината“ го е уверил, че месечната печалба възлиза средно на осемстотин долара на човек. Франк обаче не спомена името на Стенърд. Страхуваше се, че ако го стори, Бихан незабавно ще го съобщи, Стенърд ще бъде задържан и с това работата ще приключи. В управлението обикновено ставаше именно така, а Серпико бе твърдо решен да разкрие колко далеч и

колко нависоко се бяха разпространили събирането на подкупи и другите мошеничества. Принасянето в жертва на един отделен полицай бе най-лекият начин да се излезе от положението, а Франк не искаше да се задоволи с това.

„Извратена е самата система — горчиво каза той на Бихан — и именно тя трябва да бъде променена, за да могат честните полицаи да изпълняват задълженията си успешно.“ Видимо Бихан бе съгласен. Поне не възрази нищо. След малко запита Серпико дали все още желае да иде при комисаря Уолш и когато Франк отговори утвърдително, съобщи, че вече се е свързал с кабинета му и очаква в най-скоро време лично да се срещне с комисаря.

Макар че тая вечер Бихан не изплю камъчето, по-късно стана ясно, че е бил при един лейтенант от кабинета на Уолш — той донякъде изпълняваше задълженията на негов административен помощник — и му бе казал, че някакъв полицай от Седми отдел се е натъкнал на доказателства за корупция между служителите на отдела, като добавил от себе си, че полицаят иска да бъде освободен от цивилна служба. При дадените обстоятелства подобно освобождаване би изисквало намесата на Уолш и лейтенантът казал, че ще види какво може да направи. Както по-късно Бихан призна, тогава сметнал, че Серпико „преувеличава“ нещата, че той несъмнено се е сблъскал с някои нередности, но е направил „твърде обобщаващи“ заключения.

Когато Франк го остави на станция „Пенсилвания“, Бихан обеща да поддържа връзката. Той насърчи Серпико да не губи надежда, да има вяра. Дори го покани да присъствува на някое от духовните уединения, които периодически организираше. Това щяло да бъде полезно за душевния му мир, каза Бихан, ала го предупреди, че „ще се обогати само толкова, колкото даде от себе си“.

Серпико насмалко не изтърси, че това би било малко неудобно, защото инспекторът от Бюрото за криминална регистрация, който го бе обвинил, че е хомосексуалист, посещаваше уединенията най-редовно, но успя да се въздържи. Благодарни на Бихан за поканата и каза, че ще си помисли.

Когато Серпико започна да работи с Джил Дзумато, определения за него партньор в Седми отдел, не му се наложи да си блъска

прекалено дълго главата над въпроса какво бяха разговаряли Дзумато и Стенърд, след като ги бе оставил пред сградата на съда в Бронкс. Дзумато го попита почти веднага:

— Какво мислиш за парите?

Серпико отново се престори на безразличен.

— Не ме интересува какво вършите, стига да не съм забъркан — рече той. — Не искам да си имам неприятности.

Този отговор, изглежда, изобщо не смути Дзумато.

— Е, не се тревожи. Ето какво ще ти кажа: аз ще заделям твоя дял и ще ти го пазя, а когато размислиш, можеш да си го прибереш.

Животът на цивилните агенти в Седми отдел течеше много спокойно. Те се разписваха в присъствената книга, проверяваха пощенските си кутии за писма или възложени задачи, после убиваха някой и друг час в кафе барчето, а понякога следобед отиваха и на кино. Много от тях живееха из близките предградия. Някои имаха плувни басейни, тъй че през пролетта и особено през лятото често прекарваха следобедите в някоя от къщите, където се къпеха и играеха карти. Те трябваше през определено време да се обаждат в отдела, но телефонната централа не се контролираше, никой не проверяваше дали се обаждат и в края на краищата всичко бе сведено до общото правило „да се поддържа връзка“. Тъй че от време на време, докато се къпеха в басейна на някоя крайградска къща или играеха билиард в задната стая на някой бар, се чуваше глас:

— Ей, обаждат ли се в службата? Не е лошо да им звъннем.

Както Серпико скоро забеляза, главната работа на цивилните агенти от отдела беше да закрилят участниците в „комбината“, като си затварят очите за мошеничествата на своите корумпирани „клиенти“. Основната предпазна мярка бе да се извърши някой дребен арест — колкото да има какво да се запише в дневника, — когато в отдела постъпеше донесение за незаконни спекулации. Един ден Дзумато каза:

— Ела с мене, трябва да проверим едно донесение.

Някаква майка от гетата бе съобщила, че у съседите им усилено се залага на пари и тя се страхува малолетният ѝ син да не бъде въвлечен като събирач на облози — най-ниския „чин“ в системата на хазарта. Играта на „числа“ беше един от най-доходните клонове на организираното мошеничество. Събирачът на облози ходеше от

квартира в квартира и помагаше на „бирника“ в събирането на парите и попълнените фишове от даден район. Следващото стъпало в хитро скроената машина беше специално избран човек, който отнасяше „заработката“ — събраните пари и фишове — от различните „бирници“ на „контрольора“. Той на свой ред ги предаваше на „банкера“. Спиралата продължаваше да се вие нагоре, множество „банки“ се обединяваха в други, още по-големи. Играта на „числа“ поначало бе игра на бедняците, но все пак носеше голям доход и изнудвачите дояха от гетата стотици хиляди долара годишно.

Серпико и Дзумато пристигнаха на мястото, посочено в писмото на жената, и не след дълго различиха местния „бирник“. Той беше „в обход“: обикаляше от място на място — затънтени улички, жилищни блокове, сладкарници, — за да събира „заработката“. Дзумато го следи известно време с любопитство, докато най-сетне каза:

— Хайде да го гепим!

Спряха го, претърсиха го и намериха у него достатъчно пари и фишове, за да го арестуват под неподлежащ на възражения предлог. „Бирникът“ бе озадачен.

— Какво има? — попита той. — Какво не е наред? Не сте ли от отдела? Нали знаете, че сме приятели? Всичко е уредено.

Той даде името на „банкера“, за когото работеше, и Дзумато каза:

— Не е трудно да проверим. Но се получи оплакване и бяхме длъжни да направим нещо.

— То се знае, мой човек! Разбирам ви, но тъкмо сега всеки миг е загубен долар. Докато приказваме, губим пари. Не мога да дойда с вас веднага. Нали знаете, сега моментът е много важен. Какво ще кажете, ако се срещнем пред участъка в четири и половина? Става ли?

Дзумато се усмихна.

— Ще донеса хубава заработка — продължи „бирникът“. — Дори и собствената си, тъй че няма да съжалявате.

— Добре. Но помни, в четири и половина!

После Дзумато каза на Серпико:

— Можехме да му видим сметката, но каква полза? Пък и оня, за когото работи, е добър човек — винаги си плаща навреме.

Случката бе станала в четиридесет и втори район и по-късно същия ден Дзумато заведе Серпико в един бар, наречен „Пикадили“ и разположен точно срещу районния полицейски участък. Дзумато

попита дали Серпико желае арестът да бъде вписан на негово име. Отговорът беше „не“. Тогава Дзумато се огледа из бара, разпозна друг цивилен агент и предложи ареста на него. Той прие със задоволство и всички излязоха на тротоара пред участъка. Точно в четири и тридесет „бирникът“, чието име, както научи Серпико, беше Брук Симс, се приближи с усмивка, стиснал шепа фишове — колкото да има повод за извършването на ареста. Третият цивилен агент подкара Симс пред себе си, отведе го при бюрото и вписа името му в регистъра. На следния ден в съда делото бе прекратено, но ако се преразгледаше документацията, щеше да се види, че донесението е било проверено и е бил извършен арест.

Ако някой от организаторите на играта на „числа“ не плащаше дължимото, комуто трябва, с него съвсем не се отнасяха така внимателно. Веднъж Серпико шофираше по една улица, когато партньорът му Дзумато внезапно рече:

— Спри, искам да поговоря с този момък.

Обектът на вниманието му беше огромен негър на име Лойд Хасъл. Дзумато забърза към него, а Серпико последва партньора си, като мислеше, че може би ще се наложи да му окаже помощ. Но Хасъл просто си стоеше с овчедушна усмивка на лицето.

— Още ли не си събрал парите? — попита Дзумато.

— Не съм бе, човек. Гледай, душата ми излезе. Правя всичко възможно, истина ти казвам. До довечера ще ги събера на всяка цена.

На другия ден Дзумато каза на Серпико:

— Негърът не се яви. Хайде да го намерим.

Започнаха да го търсят. Дзумато все слизаше от колата, за да разпита някой минавач, провери няколко бара и два-три входа. Серпико си мислеше, че той не би могъл да прояви по-голяма енергичност дори ако разследваше престъплението на века.

— Нещо не ми е ясно — рече Серпико. — Негърът е само прост „бирник“. Шефът му не се ли грижи за него?

— Точно такъв е — отвърна Дзумато, — нищо и никакъв скапан „бирник“. Преди време беше един от най-големите оператори в този район, но се провали. Не знам как. И кой ли им знае номерата на тия копелета? Сега отново се опитва да се изправи на крака. Работи за някакъв тип, но оня не плаща за него и той трябва сам да се откупва.

Най-после откриха Хасъл пред входа на едно жилище. Дзумато изхвъркна от колата като стрела, блъсна негъра в преддверието и след малко се показа с пачка фишове в ръката.

— Сега вече с тебе е свършено, копеле мръсно!

— Дай ми още малко отсрочка бе, човек! — примоли се едрият негър, свит в преддверието.

— Казах ти да донесеш тия скапани мангизи, а ти само ме разиграваш. Уж ще бъдеш еди-къде си, а все никакъв те няма!

Серпико забеляза как една възрастна негърка надзърна за миг през едва откренатата врата зад Хасъл и след това тихо я затвори.

— Душата ми излезе бе, човек! — каза Хасъл. — Наистина правя всичко възможно. Но тази нощ със сигурност ще ги имам. Ще ги имам!

— Прощавам ти за последен път! — рече Дзумато. — Ако пак ме излъжеш, свършено е с тебе!

На сутринта Дзумато поздрави Серпико с усмивка.

— Е — каза той, — тези път копелето се яви. Видя ли, ако се оставиш да те будалкат... сам си помисли къде ще му излезе краят.

Услужливостта, която цивилните агенти от отдела проявяваха към своите „клиенти“, беше съразмерна на алчността им и Серпико никога не можа да се начуди на начина, по който Стенърд продължаваше да демонстрира и двете, без ни най-малко да се смущава. Един ден, когато Дзумато беше в съда, Серпико излезе на работа със Стенърд. Спряха колата пред някаква къща в спокоен квартал, населен с пуерториканци, и Стенърд махна с ръка на една жена, застанала на верандата на втория етаж. След няколко минути на входната врата се появи мъж и тръгна към колата.

— Това е Франк — каза Стенърд. — Той е добро момче, от нашите е.

Мъжът, пуерториканец, стисна ръката на Серпико, след което Стенърд продължи:

— Дойдох да ти кажа, че в участъка се получиха донесения за два от твоите обекти — сладкарницата и шивачницата.

Мъжът благодари. Той каза, че ще прекрати залаганията на двете места, докато нещата се уталожат, и се върна в къщата.

Стенърд ядосано включи двигателя и потегли. Гумите изскърцаха.

— Стиснато копеле! — каза той. — Виж, ако беше италианец, щеше да пусне нещо — някоя петдесетачка или поне бутилка добро уиски.

Няколко дни по-късно Серпико и Дзумато спряха пред една закусвалня — предпочитаното място, където се събираха полицаите от отдела, за да се хранят. В дъното, в сепаре, бяха седнали двама цивилни агенти и Серпико видя на масата пред единия няколко отворени кутии с двадесет и петкалиброви патрони. Набит мъж с груби черти на лицето, облечен добре, но без вратовръзка, влезе в сепарето и седна. Серпико видя как той взе патроните и дори показа револвера, за който бяха предназначени.

Когато двамата с Дзумато напуснаха закусвалнята, Серпико попита:

— Кой беше оня мъж, дето взе патроните?

— О, това е Вик — безгрижно каза Дзумато. — Вик Гутиерес. Той е добър информатор.

В действителност Виктор Гутиерес беше дребен мошеник и една от най-добрите услуги, които правеше на цивилните агенти от Седми отдел, бе да ги уведомява кога някъде на територията, контролирана от отдела, се организира нова игра на „числа“. Ако операцията беше достатъчно крупна, тя се включваше в общата „комбина“, а Гутиерес биваше възнаграждаван с част от приходите.

Серпико гледаше с особена ирония на факта, че Стенърд, Дзумато и другите цивилни агенти, които познаваше, бяха истински професионалисти, в смисъл че бяха първокласни следователи и притежаваха всички качества, необходими за техния занаят — инстинкт, търпение, обиграност, решителност, както и точни сведения, доставяни от старателно организираната мрежа от информатори. Стига да пожелаеха, биха могли да разтурят с лекота — практически само за една нощ — по-голямата част от нелегалните игрални домове, тяхната главна цел. Ала вместо това те се стремяха към парите, които извличаха от тях. Серпико постоянно се възхищаваше на вещината, с която те разкриваха и най-хитро замаскираните спекулации, но целта им винаги беше да измъкнат пари от задържаните мошеници.

Когато някакъв „банкер“ от Източен Харлем си позволи да оперира и в Южен Бронкс, без да влезе в „комбината“, Дзумато и двама други цивилни полицаи, подпомогнати от доноса на Гутиерес,

скоро откриха един от неговите „тайници“ — място за събиране на фишове и пари — и нахлуха в него. Преброиха парите на масата и те се оказаха четири хиляди долара. Цивилните агенти поискаха още и „контрольорът“ се обади на „банкера“. Той пристигна с други хиляда долара, но и те не бяха достатъчни. Дзумато придружи „контрольора“ обратно до Източен Харлем за още две хилядарки.

Когато подкупът се събираше извън „комбината“, както в дадения случай, участващите полицаи задържаха за себе си парите, наречени „чист удар“. Стенърд например веднъж се похвали на Серпико, че само за миналите две години в резултат на „чисти удари“ и дела си от „комбината“ е събрал „шестдесет бона“ — шестдесет хиляди долара, — разбира се, неподлежащи на облагане с данък.

Серпико бе чувал най-различни обяснения — от общоприетата максима, че хората, тъй или иначе, ще продължават да играят на комар, до твърдението, че работата на полица е неблагодарна и той просто получава заслуженото си възнаграждение, като задържа конфискуваните пари, вместо да ги върне на общината, където ще преминат — уж за благотворителни цели — в ръцете на мошеници. Много хора биха се съгласили със Стенърд, че тия пари и тъй и тъй са заложени и затова са „чисти“. Същите тия хора биха се ужасили от мисълта, че подобни подкупи могат да се приемат и от търговците на наркотици, но Серпико постепенно се убеди, че философията за „чистите“ пари в действителност е твърде разтеглива.

Същевременно корупцията се отразяваше пагубно върху работата на полицията. Из гетата нямаше дори дете, което да не знае какво се върши, и въпреки това във всеки вестник и във всяко телевизионно предаване някой политик хленчеше за упадъка на реда и законността. В теоретичните „салонни“ разговори този парадокс едва ли беше очевиден, но Франк Серпико лично се сблъскваше с него всеки път, когато излезеше на улицата.

[1] Земляци (исп.) — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕСЕТА

Около три седмици след първата им среща капитан Бихан съобщи на Серпико една доста обнадеждаваща новина. Той каза, че бил извикан в кабинета на комисаря Уолш и го уведомил за нередностите, на които се е натъкнал Серпико в Седми отдел. Уолш останал доволен, че „един истински мъж е изплувал на повърхността“ и че може да разчита на „честния служител, готов да говори открито за корупцията“.

Бихан добави, че са разисквали с Уолш възможността за тайното прехвърляне на Серпико от отдела в отряда за борба с корупцията, където той би могъл да продължи започнатите самостоятелно разследвания. Уолш обаче сметнал, че за дадения момент това не било „препоръчително“. Той „предпочитал“ да го остави там, където е — в Седми отдел, — за да се сдобие с повече информация.

Втората част от съобщението на Бихан накара Серпико да се почувствува неудобно. Никак не му хареса идеята да бъде тикнат в глуха линия, без всякакви официални пълномощия, без каквато и да била пряка връзка с Уолш. Безпокоеше го също мисълта докога ще успее да се задържи в деликатното положение, в което се намираше, без да възбуди подозрението на останалите цивилни агенти от Седми отдел.

Когато Бихан каза, че Уолш поискал да се срещнат отново, за да получи от Серпико допълнителни подробности за събитията в отдела, Франк отговори, че ще позвъни по-късно и ще определи времето на срещата, но не се обади повече. Разочарован, сега той се опасяваше най-много да не бъде внезапно прехвърлен в отряда за борба с корупцията и почувствува отчаяна нужда от човек, с когото да сподели страховете си.

Още откакто капитан Форън го бе предупредил, че ако продължава да търси корените на корупцията в полицията, рискува да бъде „намерен в Ист Ривър“, Серпико отбягваше Дейвид Дърк. Но Дърк, който все още работеше под ръководството на Форън в управлението за разследване, продължаваше да го търси по телефона.

Чувствувал се „объркан“, „разочарован“ и „смутен“ от поведението на Форън, обясняваше Дърк, но предполагал, че той просто „отразявал истинското положение“ в Полицейското управление. Дърк настояваше да продължат съвместната си работа, защото и двамата били заинтересовани нещата да се изяснят, а това било твърде важно, за да се пренебрегне. Накрая Серпико се съгласи да се срещнат и му разказа с какво се е сблъскал в Седми отдел, как е ходил при капитан Бихан и как той е говорил с комисаря Уолш. Въпреки явната липса на ентузиазъм у Серпико вестите, изглежда, направиха силно впечатление на Дърк.

През средата на февруари 1967 година Бихан се свърза още веднъж със Серпико, за да уточнят срещата и тя бе определена за неделя, 19 февруари, следобед, на рампата над Ван Уик Експресуей в Куинс, по шосето за летище „Кенеди“. Серпико уведоми за това Дърк, който помоли да го придружи. Ако нещо станело, изтъкна Дърк, той би могъл да свидетелствува, че срещата се е състояла.

Серпико реши да го вземе със себе си. Когато пристигнаха на мястото, Бихан бе паркирал встрани от пътя. Денят беше сив и мрачен и Серпико тръгна под ситния дъждец към колата му, а Дърк остана назад. Веднага щом Серпико седна, Бихан попита:

— Кой е този с тебе?

— Един приятел, полицай. Докара ме дотук. Може ли да дойде с нас?

Бихан видимо се смути.

— Господи, не! Всичко е поверително. Знаеш това.

Серпико избухна:

— Какво, пр дяволите, мога да направя? Трябва да се доверя на някого!

Вероятно Бихан разбра колко напрегнат е Серпико, защото не подхвана повече този въпрос. След кратка пауза продължи:

— Както вече знаеш, уведомих комисаря Уолш за онова, което си ми казал досега, и той наистина пожела да останеш на мястото си и да го държиш в течение за всичко, което става. Какво решаващ?

Серпико се поколеба. Той знаеше какво иска, но се намираще в крайно неудобно положение. Името на Джон Ф. Уолш всяваше ужас в Полицейското управление. Даже и най-близките му сътрудници се чувствуваха неловко в присъствието на този мъж с тънки устни и

студени очи. Звездата му бе изгряла бързо, по време на големия скандал, разтърсил управлението в началото на петдесетте години, когато букмейкърът Хари Грос имаше на свое разположение почти толкова полицаи, колкото и градската полиция. Като глава на Поверителната служба за разследване Уолш си бе създал репутация на човек, който държи на желязната дисциплина. В Дирекцията на полицията, на тържеството по случай коледните празници, пред повече от двеста офицери той бе изрекъл една от най-известните си „сентенции“: „Ще направя всичко възможно, за да накажа всеки, който опетни името на управлението.“ Това бе малко силно казано, защото, макар следователите — или „мухоловките“ — на Уолш да бяха уличили безброй полицаи в дребни нарушения на правилата и разпоредбите на управлението, бяха разкрити само няколко случая на вземане на подкупи.

И все пак както за Серпико, така и за повечето полицаи Уолш — това беше Полицейското управление. Той бе човекът, който го ръководеше. Полицейските комисари идваха и си отиваха, ала първият заместник-комисар Уолш оставаше. Беше служил на този пост под ръководството на четирима комисари и властта му постепенно се бе увеличавала. Първият заместник поемаше командването на управлението, когато комисарят отсъствуваше от града, а тъй като Хауард Лиъри — помощникът на кмета Линдзи — бе решил да постави нов рекорд по отсъствие от работа, Уолш бе укрепил позицията си повече от всякога. С благословията на Лиъри той бе обединил под свое ръководство всички отреди за борба против корупцията в управлението, бе си присвоил много от пълномощията на главния инспектор — формално отговорен за целия личен състав — и успешно бе започнал да се домогва до много от прерогативите на шефа на Детективския отдел, включително правото да повишава цивилните агенти в детективи.

Най-сетне Серпико отвърна на Бихан:

— Ще постъпя така, както комисарят Уолш сметне за най-правилно.

— Добре — рече Бихан с явно облекчение. — Той желае да останеш там, където си. Това е, което в основни линии се иска от тебе.

Серпико се опита да обясни колко несигурен и неспокоен се чувства в Седми отдел. Какво би могло да се направи във връзка с

това?

Бихан отговори бързо:

— Франк, доволен съм, че задаваш този въпрос. Комисарят каза, че е готов да се срещне с тебе на всяко място и по всяко време на деня или нощта, които посочиш. Ако е необходимо, ще дойде на последната спирка на метрото в кой да е край на града. Виждаш колко твърдо е решил да не те разконспирира.

— Чудесно — рече Серпико. — Много мило от негова страна.

Бихан съобщи, че Уолш искал да знае допълнителни подробности за корупцията в отдела, и чак сега Серпико назова имена — изтъкна, че по всяка вероятност Стенърд е този, който ръководи „комбината“, а Дзумато е един от първите му помощници.

— Сега задачата ти е да се върнеш там и да си отвариш очите — заключи Бихан. — Комисарят ще поддържа връзка с тебе.

Серпико се върна при Дърк, който запита кратко:

— Е?

— Каза, че ще работя директно за Уолш — отговори Серпико. — На строго поверителна основа.

Дърк продължаваше да вижда във всичко това основания за добри надежди, но Серпико все още бе измъчван от най-различни съмнения. В края на краищата той бе на топа на устата, а и много неща оставаха неясни. Как щеше да се свързва с Уолш или пък Уолш с него? По какъв начин трябваше да действа, до каква степен можеше да си позволи да навлезе в „комбината“ на отдела? Не беше попитал Бихан, защото усещаше, че и той няма отговори на тези въпроси, които вероятно не бе посмял да постави пред Уолш.

На 25 февруари Франк отново говори с Бихан по телефона. Бихан каза, че се е срещнал с Уолш и му е предал целия им разговор. Решили да се срещнат отново на 2 март.

Тази среща така и не се състоя. На 1 март Бихан постъпи в болница за повече от месец поради някаква инфекция на крака. Тогава Серпико не знаеше това, ала не се разтревожи, че Бихан не се обажда. Той очакваше да го потърси Уолш.

Главната грижа на Серпико беше какво ще прави, след като веднъж влезе в „комбината“ на Седми отдел. Предложението на Джил

Дзумато да съхранява неговия дял от печалбите, докато вземе решение, до известна степен го облекчаваше. Дзумато можеше да направи такова предложение, защото бе един от тримата „касиери“ в отдела, които събираха подкупите — това обикновено ставаше два пъти в месеца — и участваха в разпределянето им. Не след дълго при някои свои „обиколки“ той започна да води Серпико със себе си. Веднъж се обърна към него и каза:

— Ей, надявам се, че няма да ми създаваш главоболия, защото казах на момчетата, че си мъж на място.

В началото Франк не можа да разбере дали Дзумато се опасява да не бъде натопен, че събира подкупи, или пък се страхува другите участници в „комбината“ да не разберат, че прибира двоен дял от печалбата — той вече сигурно бе наясно, че Серпико никога няма да си поиска парите. По-късно се оказа, че е вярно второто.

Дзумато бе наел в Бронкс допълнителен апартамент за „социални контакти“, както се изразяваше той, и понякога, когато броеше събраните през деня пари, канеше Серпико там. Край една от стените имаше висок дървен шкаф с остъклени врати. На най-горната му полица се виждаше куп пликове. Дзумато посочваше един от тях и казваше:

— Когато си го поискаш, Франк, той е тук горе. Само кажи, и парите са твои, до последното пени. Както вече ти обясних, аз просто ти ги съхранявам. Но ако не възразяваш, ще отделя десет долара за чиновниците от канцеларията, за да си кротуват и да вършат писмената работа вместо нас.

Може би, за да затвърди у другите убеждението, че Серпико прибира своя дял от парите, Дзумато го заведе на едно събрание на полицаи от отдела, участници в „комбината“. Тези събрания — на тях Стенърд играеше ролята на председател — често се свикваха в някой мотел, но в дадения случай бе избрана задната стая на един бар недалеч от сградата на отдела. Серпико остана да чака в бара, но след известно време, уж за да каже на Дзумато, че трябва да иде някъде, влезе в задната стая и огледа обстановката. Видя около половин дузина цивилни агенти, насядали около масата, да пият и да режат късове месо от голям бут шунка. Смръщил вежди, Стенърд казваше за някакъв комарджия, кандидат за покровителство:

— Не, според мене той малко се увлича... Най-добре да го държим настрана един месец и да видим как ще тръгнат нещата.

И Серпико отново си помисли, че ако те използваха само половината от загрижеността и изобретателността, които влагаха в организирането на „комбината“, за своята пряка работа, ефектът върху живота в града щеше да бъде магически.

Към средата на април положението на Серпико в Седми отдел стана много несигурно. Дзумато му каза:

— Франк, мисля, че се канят да ме преместят.

Серпико все повече се изнервяше, защото Уолш не показваше с нищо, че си спомня за неговото съществуване. А пък и сега, след като Дзумато му бе дал да разбере, че очаква да го преместят, разкритието, че Серпико не взема своя дял от печалбите на „комбината“, беше само въпрос на време.

Франк телефонира на Бихан и му каза, че трябва да се видят колкото е възможно по-скоро. Срещнаха се на 12 април вечерта, на ъгъла на Тринадесета улица и Седмо Авеню, откъдето започва Гринич Вилидж, близо до квартирата на Серпико. Защо, запита Франк, Уолш все още не бе му се обадил, нито беше дал на Бихан номер на телефон, по който могат да се свържат с него директно? Бихан явно се почувствува неудобно. Изведнъж Серпико осъзна, че той страшно се бои от Уолш. Като че ли го разпитваше за самия господ бог. Най-после Бихан отговори, че първият заместник-комисар „често прилага в работата си странни похвати“. Тогава Серпико описа положението, в което щеше да се окаже, ако Дзумато напусне отдела. Каза, че „комбината“ процъфтява, че парите се събират два пъти месечно, а поне веднъж в месеца се организират събрания, на които се решава кой да остане в „комбината“ и кой — не, че се отдава предпочитание на играта на „числа“, защото при залаганията на конните състезания са необходими много телефонни разговори, които винаги могат да бъдат подслушани, че е разрешено да се правят „чисти удари“, стига „удареният“ да не е „братовчед“, тоест участник в „комбината“. Серпико обясни: не е правил опит да навлезе твърде дълбоко в цялата история — например не е посещавал ежемесечните събрания, —

защото е сметнал, че това изисква официално нареждане и инструкции.

Бихан го увери, че възнамерява да се посъветва с Уолш на другия ден, и по-късно наистина се обади, за да каже, че е предал получените сведения. Комисарят Уолш, добави той, бил извънредно доволен и щял „да подаде ръка“ на Серпико.

— И кога — поинтересува се Серпико, без да прави опит да прикрие сарказма в думите си — ще стане тая работа?

В гласа на Бихан, обикновено толкова сдържан, сега прозвуча нотка на раздразнение. Той каза, че е направил всичко, което е било по силите му, и сега цялата история се решава независимо от неговата воля. После продължи:

— Отсега нататък не гледай на мене като на посредник.

Последва развълнувана тирада. Бихан изтъкна, че не бил в състояние да направи повече. Доколкото се отнасяло до проблемите на Серпико, той се бил намесил не като служебно лице, а се опитал да окаже помощ по най-добрия възможен начин и предал на Уолш всичко, което научил от Серпико. Останалото било работа на Уолш. Явно на Бихан му се искаше никога да не бе срещал Франк Серпико.

Серпико бе стъписан от внезапното оттегляне на Бихан. Независимо че беше загубил търпение да чака обаждането на Уолш, Франк се бе утешавал с мисълта, че в края на краищата той е само един обикновен полицаи, а Бихан е капитан, който говори от негово име с първия заместник-комисар. Но бе очаквал, че те знаят какво правят и най-послед, някоя вечер — а в случай като този, защо не и всяка вечер? — ще му се обадят вкъщи, за да го инструктират какво да прави по-нататък.

Сега тези надежди бяха рухнали. Серпико се чувствуваше като в средата на някакъв чудовищен омагьосан кръг. Ала първоначалното му стъписване отстъпи място на яростта. Той все още не бе решил да се предава.

През цялото време Франк бе продължавал да се среща с Дейвид Дърк, може би веднъж в седмицата. Дърк му се обаждаше по телефона и идваше в квартирата му да пийне по някоя чашка. Разговаряха например какво ли би било, ако можеха да работят заедно. „Представи си — палеше се Дърк, — че ни дадат радиокола и ни пуснат из града!“ Колкото и невероятна да беше тази възможност, Франк с удоволствие

мечтаеше заедно с Дърк. Ако не друго, това бе поне едно приятно откъсване от действителността в Южен Бронкс.

За изненада на Серпико Дърк не споделяше песимизма му, когато станеше дума за това, че Уолш не се обажда. Нещата ще се оправят, загадъчно вметваше Дърк, скоро ще настъпят промени. Той продължи да държи на своето и след като Франк му предаде думите на Бихан. Не след много време Серпико разбра защо. Дърк бе ходил в Сити Хол при приятеля си Джей Крийгъл и му бе описал в общи линии корупцията, на която се бе натъкнал Серпико. Крийгъл наистина бил разтревожен от корупцията в полицията, настояваше Дърк, и което е по-важно, имало възможност да се направи нещо. Дърк добави, че е издирил още няколко полицаи, недоволни от обстановката в управлението, и всички те, чрез Крийгъл, ще получат възможност да се срещнат лично с кмета Линдзи и промяната ще настъпи веднъж завинаги. Сега въпросът бил Серпико да се съгласи Дърк да го заведе при Крийгъл, за да може той да чуе със собствените си уши какво става в Седми отдел.

Идеята се хареса на Серпико. Той все повече се убеждаваше, че Полицейското управление не е в състояние да се преобрази с помощта на сили, действащи отвътре. Висшите офицери, които бяха пълзели нагоре по йерархичната стълбица в продължение на двадесет години, бяха станали свидетели на всички прояви на корупцията по пътя си, без да реагират, бяха си създали връзки и заемаха позиции, изключващи възможността да променят съществуващото положение. Промени можеха да настъпят само при условие, че бъдат предизвикани отвън, и Джей Крийгъл, изглежда, беше точно човекът, който можеше да задвижи нещата. Нямаше никакви причини, които да го възпират от намеса в работите на полицията — беше член на кабинета на кмета и едно от първите му задължения бе надзорът над Полицейското управление.

Джей Крийгъл още нямаше двадесет и седем години, беше израснал в Бруклин и след завършването на университета в Амхърст и Юридическия факултет в Харвард, практически в разцвета си, бе влязъл в екипа на Линдзи. Дребен на ръст, очилат, къдрокос и безпределно предан на кмета, той работеше обикновено по дванадесет до петнадесет часа на ден, седем дни в седмицата, като доверен помощник на Джон Линдзи. Изваждаше го от всяко затруднение, изстрелваше недовършени изречения със скоростта на картеница, а

мисълта му винаги кипеше — заета едновременно с проектите и проблемите на градската администрация в Ню Йорк, Олбъни и Вашингтон. Беше казал на един репортер, че обича бясното темпо. Когато работите вървяха добре, това означаваше, че се занимава с „тридесет или четиридесет неща“, като знае точно кое от тях в кой момент да свърши.

Серпико бе въведен в претрупания му сутеренен кабинет в Сити Хол през един съботен следобед, в края на април. Тогава видя Крийгъл за първи път и после си спомняше, че се бе учудил как може толкова млад и дребен човечец да бъде такава важна фигура в администрацията на Линдзи. Според Франк той досущ приличаше на комика Уди Алън.

Окуражаван от Дърк, Серпико говори в продължение на два часа за слуховете, които бе чувал за цивилните полицаи, и разказа всички подробности около предаването на плика, в който бе намерил триста долара. Крийгъл го слушаше съсредоточено, като от време на време записваше нещо в бележника си, или поклащайки глава, вмъкваше по едно: „Господи, не мога да повярвам!“, или: „Виж ти!“

Серпико разказа всичко, което бе преживял в Седми отдел. Крийгъл го засипа с въпроси. На колко възлиза делът на всеки цивилен агент, включен в „комбината“. Кои са участниците в нея? Колко нависоко се е разпростряла? Веднъж отбеляза, че е чувал за подобни неща, но никога по този начин, никога направо от полицаи, който говори открито, както сега правеше Серпико.

Серпико каза, че доколкото му е известно, всички цивилни полицаи в отдела — освен него и един или може би двама лейтенанти — участвуват в „комбината“. Добави, че има силни основания да вярва, че и други полицаи от районните и градските инстанции събират подкупи и точно в това е основният проблем. Оставен сам и без подкрепа, той трудно би могъл да каже точно какви размери е взела корупцията и до кои нива е стигнала. Единственият начин да се определят размерите ѝ, каза Серпико, е да се предприеме основно разследване, като се използва целият арсенал от средства, с които разполага управлението: скрити камери, микрофони, надзор, подставени лица. И отново разказа, подчертавайки голямото си разочарование, как влязъл във връзка с Бихан, как Бихан отишъл при Уолш и как от цялата работа не излязло абсолютно нищо.

Крийгъл измърмори нещо, което Серпико не можа да разбере, и отново поклати глава. Дърк се намеси, за да каже, че положението на Серпико в Седми отдел е опасно и ако е необходимо да продължи да работи за същата кауза, най-малкото, което трябва да се направи, е той да бъде преместен от Южен Бронкс на друго място.

Крийгъл веднага отговори, че вече е схванал това и ще гледа да уреди въпроса, но не уточни какво има предвид. Щял да говори с кмета, каза той, да начертае план за действие... И благодари на Серпико, като изрази съчувствието си за преживените от него премеждия.

След няколко дни Дърк отиде в квартирата на Серпико. Франк му наля една чаша.

— Какво прави твоят приятел Крийгъл?

Дърк избухна.

— Тоя Джей е един дрисльо — ядосано рече той — и не може да прави друго, освен фъшкии!

Крийгъл му казал, че е говорил с кмета — „Големият Джон“, както го наричаше Дърк — и той не приел срещата, предложена от Дърк. „Големият Джон“ не можел да си позволи да смущава работата на полицията точно сега, когато се очаквало поредното „дълго и горещо лято“ в гетата. Дали този израз бе на кмета или на Крийгъл, или просто интерпретация на Дърк, Франк така и не разбра, пък и не го интересуваше.

Онова, което разбра, беше, че е стигнал до края на още една задънена улица.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

Джил Дзумато, партньорът на Серпико, бе преместен на 25 май и Франк започна да работи в екип с друг цивилен агент, вече ветеран.

На освободеното от Дзумато място още същия ден бе назначен спретнат, женствено красив полицаи, наречен Джеймс Парети. Идваше направо от кабинета на главния инспектор и в отдела се пръсна мълвата, че „с него трябва да се внимава“. Серпико, като удавник, готов да се хване за всяка сламка, се питаше дали Парети не е подставено лице, изпратено от Уолш, и изпълнен с надежда, зачака някакъв знак, че е именно така.

Междувременно Дейвид Дърк бе идвал в квартирата на Франк няколко пъти. Той седнаше в градината при алпинеума, измайсторен от Серпико, и с чаша в ръка продължаваше да сипе високопарни хули срещу лицемерието на Крийгъл.

— Стига с тия глупости! — пресече го най-сетне Серпико. Беше му втръснало да слуша всеки път едно и също.

Дърк зае отбранителна позиция. Последва яростен спор. Не му ли вярва вече Франк, попита Дърк, или иска да каже, че той е виновен, дето от срещите с капитан Форън и Крийгъл не е излязло нищо?

— Не, не съм казал такова нещо — отговори Серпико. — Но ми омръзна всеки път да разпалваш надеждите ми с тия твои пикливи големи имена, а после да установяваш, че никой не желае да се забърква в кашата.

— Добре, ако не ми вярваш, отивам си веднага и край на всичко. Само кажи една дума.

— За бога, Дърк — отвърна Серпико, — налей си още една чаша!

Вечерта на същия ден, когато преместиха Дзумато, Дърк се обади на Серпико по телефона и възбудено започна да обяснява, че е настъпил край на несполуките им. Най-после той бил намерил изход от положението. Бил уредил на 30 май, Деня на падналите във войните, двамата да се срещнат с Арнолд Фрейман, комисар-

следователя към щаба на кмета Линдзи. Срещата щяла да се състои в Манхатън, в апартамента на Фрейман.

Серпико попита каква би била ползата от тази среща. Капитан Форън, който беше от управлението за разследване, не работеше ли все още, както и самият Дърк, за Фрейман? Можели да прескочат Форън, обясни Дърк. Най-сетне той се бил сблизил с Фрейман — нещо, с което не можел да се похвали по времето, когато бяха ходили при капитан Форън, за да му покажат плика с трите стотарки. Дърк каза още, че успял да проведе няколко дълги разговора с Фрейман, по време на които изтъкнал, че макар управлението за разследване да има пълномощия за контрол върху работата на всяка служба в града, на практика обвиненията срещу корумпирани полицаи се прехвърлят за разглеждане в самото Полицейско управление. Според думите на Дърк Фрейман бил въодушевен от възможността да разследва лично някои дела, отнасящи се до корупцията в полицията. Дърк добави, че казал на Фрейман за познанството си с точно такъв полицай, който е в състояние да им помогне, и Фрейман проявил силно желание да се срещне с него.

— Продължавай, Дърк — рече Серпико.

— Франк, казвам ти, той има желание да свърши работа. Не е политическа курва като Крийгъл. Дай му сведения, за да задвижи нещата.

— Ще помисля, Дърк.

— Франк, послушай ме! Казвам ти, че това е начинът да направим нещо.

В крайна сметка Серпико реши, че няма какво да губи, и се съгласи да иде на срещата с Фрейман.

Късно следобед в Деня на падналите във войните, по пътя към апартамента на Фрейман, у Франк се промъкна първото подозрение, че в края на краищата може би и у него тлеят някакви политически амбиции. Дърк го бе предупредил да не споменава, че са ходили при Крийгъл. Нямало смисъл, както се изрази той, да усложнява нещата.

Не би могло да има среща, до такава степен предварително обречена на неуспех, както тази между Серпико и Фрейман. Арнолд Гай Фрейман, атлетичен мъж с квадратни челюсти, надменен глас, високомерен поглед и по младежки подстригани сивеещи коси, държеше извънредно много на аристократичния си вид. Човек можеше

да си го представи как напуска тенис корта след няколко изиграни сета без капчица пот по тялото си или как, удобно облегат в дълбокото кожено кресло на някой екстравагантен мъжки клуб, се готви да се наслади на пурите и брендито. Даже и най-горещите му почитатели признаваха, че Арнолд Фрейман отдава прекалено голямо значение на външния вид — както на собствения си, така и на останалите — и че скромността не е негова добродетел.

Серпико усети това още в първия момент. Фрейман ги посрещна на входа с добре изгладен сив фланелен панталон, лъснати чехли, бяла риза с отворена яка и жилетка от кашмирена вълна. Той заоглежда Серпико — перчема и гъстата му брада, протритите му обувки, износения панталон от рипсено кадифе, черния пуловер с висока яка и златния Мечо Пух, окачен на шията му. Серпико почти го чуваше как си мисли: „Какво иска от мене този човек, какво ли може да ми каже той?“

— Господин комисар — рече Дърк, — това е Франк Серпико, човекът, за когото съм ви говорил. Сега ще чуете със собствените си уши нещата, които той иска да ви каже.

Фрейман протегна ръка — малко предпазливо, както се стори на Серпико.

— Приятно ми е — рече той.

Настаниха се около масичка във всекидневната. Фрейман и Дърк си наляха скоч, а Серпико помоли само за чаша газирана вода.

Дърк отговори на въпросителния поглед на Фрейман с няколко встъпителни думи, като обясни усърдието, с което Серпико се е посветил на полицейската професия. След това Франк отново разказа историята си. Той бе решил да се опита да смекчи високомерието, което усещаше у Фрейман, и при всеки удобен случай вмъкваше по едно почтително „сър“. Чувствуваше се смутен и объркан. Фрейман не задаваше въпроси. От време на време посягаше към купичката с лешници и един или два пъти погледна към Серпико, но през повечето време гледаше втренчено в пространството.

Когато Серпико млъкна, настъпи продължителна пауза. После Фрейман каза:

— Е, и какво искате да направя аз?

Серпико бе отишъл на срещата с голяма доза скептицизъм относно ползата от нея, но сега въпросът на Фрейман го порази и той с

труд овладя гнева си. Искаше му се да изкрещи: „Защо, по дяволите, питаш мене? Аз съм само едно тъпо ченге, нали така? Ти си великият комисар-следовател, а питаш мене какво да правиш!“ Но устоя на изкушението и отговори:

— Е... сър... може да направите много неща. Може да инсталирате в отдела скрити подслушватели... като начало...

Фрейман вече клатеше отрицателно глава. За това било необходимо съдебно нареждане, каза той. Щяло да му се наложи да излезе извън рамките на управлението си, твърде много хора неизбежно щели да разберат какво се готви. После попита Серпико би ли носил у себе си скрит микрофон.

Серпико отговори, че от това едва ли ще има голяма полза. В най-добрия случай би могъл да запише някой обикновен полицаи като себе си, а важното в случая е да се разбере колко нависоко се е разпростряла корупцията. Освен това, продължи той, след напускането на Дзумато останалите цивилни агенти всеки момент ще научат, че той не участва в разпределението на печалбите от „комбината“, и едва ли някой от тях ще говори пред него за подкупи.

В първия момент Серпико не разбра забележката на Фрейман за съдебното нареждане, което било необходимо за инсталирането на скрити подслушватели, но макар и с известно закъснение осъзна, че той сигурно бърка скрития подслушвател с таен телефонен дериват. Обясни, че скритият подслушвател е електронно устройство, излъчващо сигнали, които могат да бъдат уловени от приемател, разположен на две пресечки от мястото на разговора. За това, обясни Серпико на комисар-следователя, понастоящем не е необходимо разрешение от съда. А ако Фрейман изпитва неудобство да ходи в отдела, то Серпико има и друга идея. Цивилните агенти от Седми отдел често използват един закрит камион с шпионки, когато излизаха да провеждат тайни наблюдения. Серпико сам бе излизал с него и знаеше как полицаите, отегчени от работата си, приказват там за какво ли не. Камионът, каза Серпико, всеки момент ще бъде откаран за ремонт в Манхатън, в един от гаражите на Полицейското управление, и за него и Дърк ще бъде проста работа да се вмъкнат вътре и да инсталират скрит подслушвател.

Фрейман все още се колебаеше и Дърк се намеси, за да го убеди да даде съгласието си. Разговаряха още известно време по въпроса и

накрая Фрейман се съгласи, че този план за действие е добър.

След малко, когато си тръгнаха и бяха стигнали до вратата, Серпико отново забеляза съмнение в погледа му.

— Е, хайде... добре... — каза Фрейман, сякаш се чудеше дали наистина е взел правилно решение.

След като излязоха, Дърк разсея съмненията на Серпико.

— Горе главата, Франк! — рече той. — Стига с тая проклета параноя! Всичко се уреди.

На по-следващата вечер Дърк позвъни на вратата на Серпико и го помоли да отиде с него до колата му, паркирана отвън. В колата Дърк се пресегна, бръкна в жабката и извади някакъв малък предмет. Поддържа го на дланта си, после го остави обратно и каза:

— Е, ето че го получихме!

Серпико изпадна във възторг. Най-после, мислеше си той, една отговорна инстанция наистина е готова да чуе онова, което от толкова време се опитва да каже на толкова хора! А имаше и друг план. Ремонтът на закрития камион нямаше да започне до един-два дни и вместо да рискува и да инсталира скрития подслушвател чак когато колата бъде откарана в гаража, той можеше да я изкара от Бронкс и заедно с Дърк да свършат работата предварително.

Едновременно с въодушевлението Серпико чувствуваше и угризение на съвестта, задето се беше държал тъй грубо с Дърк и бе оценил съвсем неправилно Фрейман. „Това е добър урок — рече си той, — ще трябва да го запомня.“

Дърк каза, че ще се обади на другия ден, за да разбере кога Серпико ще изкара камиона. Но когато се обади, избълва познатия порой от ругатни. Било му наредено да върне подслушвателя на управлението за разследване, бил необходим във връзка с някакъв случай на вземане на подкуп, в който бил замесен един инспектор по градоустройството. Новината донякъде раздразни Серпико, но това не беше краят на света. Кога, попита той, ще им дадат отново подслушвателя?

Тогава Дърк трябваше да признае истината — целият план бе пропаднал. Комисарят Фрейман смятал, каза той, че Серпико е „психо“.

Беше първата седмица на юни, време бе „комбината“ на цивилните агенти в Седми отдел да събере парите. В колата новият партньор на Серпико разучаваше списъка на местата, където трябваше да спрат. Доколкото бе известно на Франк, за по-голяма сигурност списъкът съдържаеше само имената или шифрованите названия на „банкерите“ и „контрольорите“, които се „откупваха“, но не и адресите им.

— По дяволите! — изпъшка агентът. — Не знам къде точно се намират половината от тия места! — И се обърна с надежда към Серпико.

— Хм, знаеш ли, никога не съм си давал труд да ги запомня — отговори Франк.

Партньорът му изсумтя и каза:

— Тая проклетата работа ще ни отнеме целия ден!

Когато не знаеше къде точно се намира дадена явка, той бе принуден да обикаля из квартала, докато открие някой от уличните „бирници“, който да го упъти. Всичко се вършеше съвсем открито, тъй че това обикновено никак не беше трудно, само дето се губеше време.

Серпико изпитваше симпатия към новия си партньор. Слаб, мургав, леко прегърбен, той носеше очила и зад кичура над челото косата му бе започнала да оредява. С любезните си маниери приличаше на човек, който може да се види зад тезгяха на някоя аптека. Докато обикаляха с колата, той започна да философствува за „комбината“.

— Не зная за какъв дявол съм се хванал на хорото — каза той и с мрачен вид се размисли на глас как би погледнал семейството си, ако нещо се обърка и стане известно с какво се занимава.

— А защо рискуваш? — попита го Серпико.

Човекът вдигна рамене.

— Ех, Франк, всички правят така. Ти знаеш.

При тази мисъл настроението му малко се разведри и той добави, че наличието на „комбината“ е една от малкото добри страни на полицейската професия. Важното е, рече, да не си прекалено алчен. Ако не станеш прекалено алчен, няма да си имаш неприятности.

После се смълча и настроението му, изглежда, отново се помрачи. А и, обясни той, всичко това се очаква от тебе, ти си длъжен да го правиш и... просто приемаш нещата такива, каквито са. Веднъж

се опитал да излезе от играта, добави агентът, но не се доизясни и Серпико не можа да разбере дали са го разубедили, или просто сам се е отказал от намерението си. Споменът за това време обаче явно съживи някакви стари угризения в душата на човека и той внезапно заяви, че някой ден може би ще излезе от „комбината“, че ако трябва, би се върнал и в „торбата“ — така полицаите наричаха униформата.

Серпико му вярваше наполовина. „Ето, мислеше си той — как работи системата. Има хиляди полицаи, които искат да бъдат честни, но тя не им позволява.“ Някак всичко се беше объркало, честните полицаи трябваше да се страхуват от покварените, вместо да бъде обратното.

След всяко спиране пачката банкноти, която носеше партньорът на Серпико, ставаше все по-дебела. Най-накрая стана толкова огромна, че той вече се страхуваше да я държи у себе си. Пресегна се и мушна парите в жабката, като каза, че сега трябва да свърне зад ъгъла за още една вноска.

— Не оставяй мангизите при мене — рече Серпико. — Ами ако ме гепят с тях?

— Тук никой няма да те гепи — уверено отвърна агентът. — Явката е на следващата пресечка. Аз съм този, който трябва да се страхува. Виж, ще ги мушна под седалката.

После тръгна, а Серпико прекара десет напрегнати минути, представяйки си как го хващат в колата сам с парите.

Привечер партньорът на Серпико бе събрал вече толкова много пари, че се видя принуден да ги раздели на две. Докато вършеше това, седнал в колата, той започна да отделя стодоларови банкноти и каза на Серпико:

— Ето. Мога да ти дам твоите още сега.

Серпико вече бе мислил за евентуалните обстоятелства, при които ще бъде разкрито, че не участва в „комбината“, и как трябва да реагира. Сега само погледна към партньора си с недоумяващ израз и попита:

— Какво е това?

— Твоят дял.

— Какво искаш да кажеш?

— Ей, Франк, ти какво — шмекеруваш ли? Какво значи туй „какво искаш да кажеш“? Ето твоя дял за месеца.

— Но досега аз не съм вземал никакви пари — рече Серпико. Докато говореше, той гледаше партньора си право в очите и видя, че лицето му буквално побеля. Човекът се разтрепери.

— Франк, какво се опитваш да ми погодиш?

— Не се опитвам да ти погодя нищо.

— Ами какво правеше с Дзумато?

— Защо не питаш него?

— Искам да кажа, какво ставаше с твоята част? Къде отиваше тя?

— Казах ти — спокойно отговори Серпико. — Питай Дзумато. Той твърдеше, че ми ги заделя.

Докато се връщаха с колата в отдела, партньорът му седеше като парализиран, лицето му беше пепеляво и на Серпико се струваше, че той всеки момент ще получи инфаркт.

Новината, че Франк Серпико не е участвувал в „комбината“, бързо се пръсна сред цивилните агенти и Стенърд обяви спешно събрание на следващия ден.

— Ти *трябва* да дойдеш — каза той на Серпико.

Франк бе силно изненадан от мястото, което Стенърд бе избрал за провеждане на събранието. Вместо в задната стая на някой бар или в някой сумрачен мотел, както трябваше да се очаква, то се състоя пред сградата на съда в Бронкс, на отсрещната страна на улицата, един малък триъгълен парк със сенчести дървета. До този момент Серпико не се беше натъквал на толкова смайващ пример за безпределната арогантност на корумпираните полицаи. Към пладне, когато всички се скупчиха около Стенърд, паркът се превърна в най-оживеното кътче на Южен Бронкс. Те стояха под едно дърво — бяха около половината от всички цивилни агенти в отдела, включително един лейтенант — и свободно разговаряха за „комбината“, докато край тях се нижеше парад от съдии, полицаи, адвокати, помощник-прокурори, репортери, гангстери и обикновени граждани.

Самото събрание беше още по-смайващо. Серпико беше напълно сигурен, че ще бъде прицел на обвинения от рода, че е шпионин, изпратен от Службата за разследване към Дирекцията на полицията, и се бе подготвил за това. Но всичката злоба в изказванията, целият гняв и подозренията на мъжете бяха насочени към Дзумато, задето е вземал двоен дял от печалбата.

— Това потайно копеле! — каза един от тях. — Ще му откъсна мръсните яйца! Той е крал от моите пари!

Стенърд се опитваше да успокои колегите си.

— Бъдете спокойни за Дзумато — рече той. — Аз ще се оправя с него. Ще прибера парите обратно. А ако се опъва, няма да получи допълнителното си възнаграждение.

Причината, поради която ги е събрал, каза той, била необходимостта от затягане на дисциплината между участниците в „комбината“. Искал да бъде сигурен, че това, което е направил Дзумато, няма да се повтори. Вместо само трима души да събират подкупите за целия отдел, той предложи в тази работа да вземат участие всички цивилни агенти. Който не ходи на явките, рече той, за него няма хляб.

След известни колебания и препирни агентите гласуваха в полза на това предложение и Стенърд се обърна към Серпико:

— Ти какво ще кажеш, Франк?

Серпико не възнамеряваше да се включва в „комбината“, но и не искаше да се отчуждава от останалите.

— Не — отвърна той, — досега не съм вземал пари и не си струва тепърва да започвам.

Стенърд се опита да го убеди:

— Добре де, ако започнеш сега, бихме могли да уредим нещата. Ще ти дадем парите, завлечени от Дзумато, а пък и... сам знаеш... остават ти още много години служба.

— Слушай, по-добре да не започвам. Нека нещата си останат както са.

— Виж какво ще ти кажа. Може да ти даваме по сто долара на месец за разноските.

— Защо по сто? Ако изобщо ще вземам пари, бих могъл да получавам целия си дял.

— Но, Франк, това ще бъдат просто пари за покриване на служебните разноски. Трябва да пускаш по нещо на полицаите от канцеларията, нали?

Стенърд имаше предвид парите, които цивилните агенти, извършили арест, трябваше да дават на чиновниците.

— Какво значи „пари за покриване на служебните разноски“? — попита Серпико. — Те идат от същото място, нали?

— Добре, Франк... Кажу какво искаш.

— Казах ти вече. Искам само да ме оставите на мира, за да си гледам работата както намеря за добре.

— Е, добре. Ето какво ще направим тогава — каза Стенърд, обръщайки се към цялата група с тон, който показваше, че това е последното му решение. — Който от вас работи с Франк, ще плаща обяда му и ще поема всички подобни разноски, а в края на деня ще представя сметката, за да му я уредим.

Серпико прецени, че ако продължава да се опъва, вече има опасност да предизвика нова вълна от подозрения, и не възрази. Знаеше, че Стенърд се опитва да го въвлече в „комбината“ с всички възможни средства. Дали щяха да се наричат „пари за покриване на служебните разноски“ или другояче, ако той приемеше дори и един долар, щеше да бъде толкова виновен, колкото и останалите. А приемайки да му плащат храната, поне нямаше да получава пари на ръка. Ако неговият партньор му платеше закуската или обяда, на следния ден той самият щеше да плати общата сметка. Ако знаеше нещо за тези момци, помисли си Серпико, то беше отношението им към парите. Никой от тях не би си направил труда да възрази, ако Серпико предложеше да му купи нещо за ядене, и без съмнение щеше да представи касовата бележка, за да му я осребрят.

Когато се разотиваха от събранието, един цивилен агент от отдела тръгна редом с Франк и предложи да се отбият в някое барче, за да изпият по бира. След като им сервираха, агентът каза:

— Ей, нищо не разбирам.

— Какво?

— Франк, защо не вземаш парите?

— Не ми трябва въшливите ви пари — отвърна Серпико. — Какво ще правя с тях?

За бога, не знам... Каквото искаш. — Агентът се загледа замислено в бирата си. Изведнъж лицето му просветна. — Можеш да се отървеш от тях... Например, като ги даваш за благотворителни цели.

— За благотворителни цели ли?

— Да, точно така. По този начин ще направиш маса добрини.

— Слушай, няма значение какво ще правя с парите, важното е, че съм ги взел. А защо трябва да ги вземам?

— Е, това просто ще накара другите да се почувствуват по-добре.

— Казваш да ги давам за благотворителни цели. А ти, по дяволите, за какво ги вземаш?

Агентът поруменя. Започна разпалено да говори за мизерното си детство.

— Никой не ми даваше нищо. Сега аз сам си вземам. Вземам всичко — два долара, десет, сто, хилядарка! Падне ли ми — вземам!

— Виж — каза Серпико. — Какво образование имаш?

— Приравнено на средно.

— И колко получаваш на година?

— Колкото и ти, предполагам. Около дванадесет бона. Така ли?

— С такова образование — ядосано каза Серпико — къде на друго място можеш да печелиш толкова пари, да ползуваш всички тези облаги, да си осигуриш пенсия и какво ли не? И все пак трябваше да вземаш подкупи! За бога, та ти си полицаи! Знаеш ли какво означава това? Давал ли си си някога сметка какво вършиш? Лежал ли си нощем буден в леглото, мислил ли си за това?

Агентът гледаше встрани.

— Не — рече той накрая. — Не мога да мисля за това. Ако мислех, щях да измъкна пицова и да си пръсна черепа.

Голямото събрание, състояло се след преместването на Дзумато, имаше странни последствия. Няколко дни по-късно Стенърд дойде при Серпико и заговори за Джеймс Парети — новия човек, заел мястото на Дзумато в Седми отдел.

— Слушай, Франк, знаеш ли, този Парети е от центъра, може да е шпионин. Искаме да го провериш, виж какво можеш да разбереш за него.

— Вие искате аз да го проверя? Защо аз?

— Е — каза Стенърд и в думите му имаше известна логика, — ти не вземаш пари и можеш спокойно да разговаряш с него. Няма за какво да се безпокоиш, нали така?

Другите полицаи в отдела избягваха Парети и Серпико неведнъж се бе питал как би могъл да се сближи с него, за да разбере дали той наистина не е подставено лице, изпратено от първия заместник-комисар Уолш. Предложението на Стенърд разкриваше великолепно

възможност да направи това, без да предизвика никакви подозрения. Серпико просто отиде при един от лейтенантите в отдела и заяви, че този ден иска да работи с Парети.

По време на обяда Парети започна да описва „чистката“, която се готви да предприеме в Южен Бронкс.

— Първият, когото ще окошаря — каза той, — е Мо Шлитън.

Моис и Самюъл Шлитън бяха кралете на играта на „числа“ в Бронкс и бяха свързани с поне две от петте мафиотски семейства в Ню Йорк. За полицаи като Серпико и Парети да арестуват кой да е от братята Шлитън бе все едно да арестуват президента на „Юнайтед Стейтс Стийл“ или на „Дженеръл Мотърс“ в собствения му кабинет. Нивото, на което те се „откупваха“, бе толкова високо, че Серпико едва ли би могъл да си го представи.

— Ще пипна Шлитън, каза Парети, — освен ако не участва в „комбината“. Но сигурно участва, а?

— Не бих могъл да зная — отвърна Серпико.

— Слушай, изпратиха те да ме провериш, нали?

— Какво те кара да мислиш така?

— По дяволите, никой от тях не умира от желание да се хвърли на врата ми. Сигурно са си организирали „комбина“. Защо тук да е по-различно, отколкото на друго място? Какъв е месечният пай?

— Не зная — отговори Серпико. — Не съм вземал никакви пари.

— Да? Е, а какво чуваш да се приказва?

Ако Парети бе подставено лице, помисли си Серпико, той играеше ролята си доста добре.

— Около осемстотин, така съм чувал.

— Осемстотин, а? И кога започваш да ги получаваш?

— Както се приказва, след месец и половина.

— Месец и половина! — възкликна Парети. — По дяволите, искам своето още сега!

На другия ден Стенърд попита Серпико какво е научил и Серпико му каза, че Парети го е разпитвал за „комбината“ и иска да получи дела си веднага.

— Майната му! — рече Стенърд. — Защо да правим изключение за него?

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

През лятото на 1967 година психологическото бреме, стоварило се върху Серпико, стана почти непоносимо. Наред с несигурното му положение в Седми отдел, терзаеше го и един личен проблем, сам по себе си безкрайно по-мъчителен и нямащ нищо общо с корупцията. Гой осъзна, че противно на всички представи за честност и откровеност, с които бе закърмен в детството си, сега, в Гринич Вилидж, води един фалшив живот. Никой от приятелите и съседите му на Пери Стрийт не знаеше, че е полицаи.

Метаморфозата у Франк Серпико, крушението на гордостта му, че е полицейски служител, бяха почти пълни. Само преди две години например най-горещите политически спорове в града се водеха по въпроса дали да бъде създаден граждански контролен съвет, който да разглежда някои от дейностите на Полицейското управление, и Серпико — всъщност както всички други членове на полицията — беше противник на тази идея, убеден, че полицейските служители могат да се грижат за собствените си работи и без външно вмешателство. А сега дори криеше факта, че е полицаи.

Първоначално това не му създаваше затруднения. Животът в Гринич Вилидж течеше спокойно, хората идваха и си отиваха, никой не се интересуваше какво вършат другите. Но когато Серпико си намери приятели, когато започна да се среща с тях по кафенетата и да им гостува, той с ужас откри почти всеобщото презрение към полицията и страха от нея — не само заради бруталността ѝ (такива обвинения бяха нещо обичайно), но и заради безразличието ѝ към обаянията за извършени грабежи само защото бяха станали във Вилидж; заради мръсотията, които полицаите подмятаха на момичетата, оплакали се, че ги закачат; заради липсата на добри обноски (или „професионализъм“, както би се изразил Серпико), особено към ония, които имаха дълги коси или ходеха с бради.

Серпико дълбоко вярваше, че полицаите са приятели и защитници на обществото, и отначало гледаше на оплакванията като на празни приказки. Но харесваше хората от Гринич Вилидж. Общо взето, те

бяха внимателни и във висша степен зачитаха законите, ако се изключеше това, че много от тях пушеха марихуана. Макар самият Серпико да не пушеше — извиняваше се, като казваше: „Аз си падам по други пороци“. — Франк бе стигнал до заключението, че марихуаната не води задължително към гибел на личността. С течение на времето той все повече застава на тяхна страна. Облеклото и външността му го правеха неразличим от повечето обитатели на Вилидж и когато се разхождаше по улиците, някои от тях му се усмихваха, кимаха с глава и казваха: „Мир на тебе, братко!“ „Боже — мислеше си той, — ако знаеха, че съм полицай, щяха да ме мразят!“ Понякога се случваше да мине край някой полицай и усещаше враждебността му, превърнала се в рефлекс. За полицаия той бе едно от многото хипита и Серпико лесно се убеди в онова, което му казваха някои негови приятели — че полицаите обикалят по улиците не за да пазят, а за да преследват хората.

Тъй че в края на краищата, когато го питаха с какво се занимава, започна да отговаря, че е емигрант — лентяй, че никога не е успял да се спогоди с родителите си и те са готови да плащат толкова, колкото е необходимо, само и само той да стои далеч от тях. Всеки, на когото разказваше тази история, му вярваше и добродушно заблазяваше, че има такива заможни и благоразумни родители. Случваше се някое момиче, останало да преспи в квартирата му, да открие револвера и да попита за какво му е. Тогава той измърморваше неясно, че имал нужда от оръжие, за да се защитава, или пък че е „намислил да прави нещо“ и колкото по-малко въпроси, толкова по-добре. Като резултат не след дълго плъзна мълвата, че той е мафиот.

Емигрант-лентяй или мафиот, това само обкръжи Серпико с романтичен, тайнствен ореол и в началото му бе твърде забавно. Но после започна да изпитва угризения за лъжите си и колкото повече се сближаваше с обитателите на Вилидж, толкова повече започваше да се безпокои от мисълта какво би станало, ако някой от тях бъде арестуван — за пушене на наркотици, да речем — и стане известно, че той е полицай. Разбира се, щяха да помислят — и не би могъл да ги упрекне за това, — че е бил изпратен да ги шпионира, да се опита да ги уличи в нещо.

По туй време само един човек знаеше за неговите терзания, породени от трите различни начина на живот, които трябваше да води

— да бъде полицай, да се бори против покварата у колегите, с които работи, и в същото време да крие от хората във Вилидж с какво се занимава. Тя беше медицинска сестра и първото момиче, за което Серпико сериозно възнамеряваше да се ожени. И наистина почти бяха стигнали до женитба, когато кошмарното му съществуване разруши връзката им. Беше я срещнал при едно от пътуванията си до Пуерто Рико. По-късно, в Ню Йорк, излизаше с нея все по-често, представи я на родителите си и започна да я води на неделните семейни обеди, оглавявани от майка му. Девојката не живееше в Гринич Вилидж, тъй че в това отношение той нямаше проблеми, и още в самото начало разбра, че Серпико работи в полицията. Общо взето, тя се отнасяше с безразличие към факта, че той е полицай. Тъй или иначе, това не бе от особено значение за нея. Значение имаше самият Серпико и истински я интересуваха само нещата, които го правеха щастлив и го удовлетворяваха. Но по-късно, когато напрежението на работата му като полицай се превърна в част от съвместния им живот, във всяка минута, прекарана заедно, тя се бе видяла принудена да споделя чувства, които не я вълнуваха истински, и не беше издържала — бе избягала в Европа, за да се освободи от привързаността си към него. После се омъжи и отиде да живее извън града. Когато мислеше за изминалото време, изпитваше тъга, съчувствие и болка. Даваше си сметка, че не е била достатъчно зряла, за да се справи с положението. „Той беше толкова подвижен и жизнерадостен, не че понякога не го прихващаше — например, когато от време на време си позволявах да изпуша малко марихуана, започваше да ми държи проповеди, — но щом започна оная история с корупцията, Франк изцяло се промени. Стана тъй мрачен и потиснат... и това разваляше всичко, което правехме.“

После бяха започнали кавгите им. „За повечето от тях бях виновна аз — казваше тя. — Спомням си как той обясняваше, че не може повече да върши тази работа и че я мрази. Писна ми да слушам колко корумпирани били всички и как никой не искал да направи нищо. Понякога му крясвах: «Щом като мразиш службата си толкова много, защо не я напуснеш?!», а Франк отговаряше, че аз не разбирам на какъв огън се пече, че той трябвало да разговаря с някого и ако не можел да говори с мене, с кого можел да говори? Е, продължавахме в

тоя дух и ставаха грозни сцени. Не зная... като че ли имаше цели месеци, в които не правех нищо друго, само плачех.“

Спомняше си, че когато се гневял срещу корупцията, Серпико изпадал в крайни настроения: в един момент заявявал, че няма да се примири, докато не я ликвидира, а в следващия потъвал в дълбока меланхолия, измъчван от мисълта как ще може да извърши това сам, без чужда помощ. Тя помнеше и други моменти, когато той бе изглеждал „уплашен като малко дете“.

— Най-ужасното — разказваше тя — беше да го гледаш как отива на работа със свито сърце. Но не можеше и да напусне. Мисля, че онова, което желаше повече от всичко, бе просто да бъде добър полицаи. Човек не би повярвал, че това е толкова трудно.

И най-слабите надежди на Серпико, че може би Парети е подставен човек в Седми отдел, изчезнаха към края на лятото по време на акцията срещу една „банка“ от системата на играта на „числа“ в пуерториканския квартал на Южен Бронкс. Екипът, натоварен да извърши акцията, се състоеше от Серпико, Стенърд, Парети и четвърти цивилен агент от отдела. Обикновено Стенърд държеше сметка за местонахождението на „банките“, участващи в „комбината“, но понякога „банките“ се местеха и в дадения случай той не знаеше точно при кого отиват. Когато нахлуха вътре, пред тях се изпречи мургав шишкав мъж, който сякаш нямаше шия, а само кръгла глава, кацнала върху късото му шкембесто тяло. Той беше самият „банкер“, Мануел Ортега. И беше като побеснял.

— Аз съм в „комбината“! Платил съм си за месеца! — кресна той на Стенърд. — Какво, по дяволите, правите?

Серпико никога не бе виждал Стенърд толкова объркан.

— Хм — отвърна най-после той, — не знаехме, че идваме при тебе.

Тогава се намеси Парети, за да го извади от затруднението. На стената бе окачен телефон, а край него — лист хартия със списък от имена. Парети откъсна листа от стената.

— Това сигурно е списъкът на „бирниците“ му. Искате ли да го проверите?

— Да — отвърна Стенърд и след като прегледа списъка, поведението му изведнъж се промени. — Ей, Мани — рече той, — ти плащаш за двадесет души, а тук са двадесет и шест. Не е хубаво, Мани. Криеш ги от нас, така ли?

Ортега отново започна да крещи, че все плащал и плащал, а каква полза имало от това. Стенърд отговорил:

— Както и да е... този път ще ти се размине, но „банката“ ти беше под наблюдение и трябва да направим арест. Тъй че дай ни някого от хората си.

Това предизвика нов пристъп на истерия у Ортега.

— Не, не, не! — развика се той. — Непрекъснато плащам, а в замяна не получавам нищо. Тръгвам с вас. Арестувайте мене!

— Ей, Мани — каза Стенърд, — не се горещи толкова. Не искаме да окошарваме тебе.

— Арестувайте ме, казах! Щом искате да имате неприятности, ще ги имате! Повече нищо не ме интересува.

Парети ги прекъсна.

— Вижте какво, момчета — рече той, — вие излезте отвън и ме оставете да поговоря с Мани.

След десет минути Парети се присъедини към другите в колата — усмихнат, размахващ пачка банкноти. Разбрал се с Ортега, каза той, и му разяснил, че бизнесът си е бизнес и ако иска да има допълнителни „бирници“, трябва да плаща за тях, защото иначе от бизнеса му няма да остане нищо.

Когато пристигнаха в четиридесет и осми район, където се намираха канцелариите на отдела, Парети започна да разпределя парите.

— Аз не искам нищо — каза Серпико.

— Защо? — попита Парети.

— Хм — отвърна Серпико, — отново ли трябва да обяснявам всичко?

— Добре — рече Парети — Тогава всеки ще даде на Серпико по десет долара за служебни разноски. — И докато слизаха от колата, пъкна в джоба на ризата му тридесет долара.

На сутринта Серпико върна парите, като пусна по една десетдоларова банкнота в пощенските им кутии, и след това, изгубил вяра в Парети, започна все повече и повече да се затваря в себе си,

както бе направил в Бруклин, когато му бяха пъхнали в ръцете плика с тристата долара.

Прекарваше времето си по улиците самичък, без да казва на другите цивилни агенти какво прави, и един ден от покрива на някаква сграда в квартал, заселен предимно с негри, забеляза, че долу в една алея кипи усилено залагане на „числа“. На отсрещния тротоар на улицата бе застанал наблюдател и Серпико, облечен в работен комбинезон и вехта риза, реши да опита да се промъкне край него. Нарамн чувал с отпадъци и някаква празна кутия и закуцука по улицата с надеждата да мине за разносвач. Номерът успя. Наблюдателят почти не му обърна внимание и Серпико навлезе в алеята. Някъде по средата ѝ, където оградата се вдаваше навътре, той видя „бирника“. Седнал на стол и поставил на коленете си телефонен указател, който му служеше за писалище, той трескаво събираше залозите от наредените на опашка играчи. Серпико пусна на земята чувала и кутията и се насочи към него. В същия момент чу как наблюдателят извика зад гърба му:

— Бил, изчезвай! Ченге!

Серпико започна бясно да крещи, опитвайки се да заглуши предупреждението, но „бирникът“ го чу, скочи на крака, захвърли събраните пари и фишове, които се пръснаха по земята, и хукна по алеята. Серпико се спусна след него, като заобиколи стъписаните мъже от опашката, мина през някакъв заден двор и излезе на съседната улица. Най-после извика:

— Стой или ще стрелям!

Тогава „бирникът“ се обърна и бавно тръгна към него.

— Мой човек — каза той, — нямаше да стреляш, нали?

— Как можа да си го помислиш! — иронично отвърна Серпико.
— Пистолетът ми даже не е зареден!

— А така, мой човек! Харесваш ми. Но трябва да ти кажа... ти изскочи изневиделица, като човекче на пружина...

Серпико отведе „бирника“ обратно в алеята. Децата от квартала бяха отмъкнали повечето от парите, но настилката наоколо все още бе осеяна с фишове. Когато Франк си тръгваше заедно със задържания и събраните веществени доказателства, пристигна наблюдателят с един „контрольор“ — следващия по ранг в йерархията на бранша.

— Какво става? — попита „контрольорът“. — Ние сме в играта, мой човек. „Братовчеди“ сме.

Серпико не се бе чувствувал така доволен от месеци.

Ни най-малко не го интересуваше дали „контрольорът“ говори истината и той просто го подмина.

— Казвам ти, ние сме редовни — настояваше „контрольорът.“ — Провери. Провери де! Не можеш ли да се обадиш по телефона?

— Не, не мога — отговори Серпико.

— Добре, тогава ме изслушай. Този, дето си го хванал... той е най-добрият ми работник. Какво ще кажеш да ти дам някой друг?

— Ами! — отвърна Серпико. — Да не мислиш, че ще го пусна, след като се наложи да го гоня из цял Южен Бронкс? Довиждане.

Когато затвори за задържания, последва бурна разправия със Стенърд.

— Чич, те си плащаха — развика се той. — Защо забъркваш такива фъшкии? Ако ти трябват арести, ще ти ги осигурим... каквито искаш. Но не закачай „братовчедите“.

— Слушай, не съм знаел дали си плащат, или не и хич не ми пука. Там на улицата видях двама бели в кола. Може би бяха инспектори от дирекцията, отде да знам? Набий си в ума следното, Стенърд: няма да си залагам главата заради вас! Вие си гледайте вашата работа. Аз ще си гледам своята.

Отчуждението между Серпико и останалите цивилни агенти в отдела нарастваше постоянно и подмятанията, че той вероятно е шпионин, пуснат сред тях, ставаха все по-опасни.

През същата тази година, един ден преди партньорът му Дзумато да се премести, Серпико го бе придружил до прокуратурата в Бронкс при шефа на отдел „Кражби“ във връзка с някакъв нерешен криминален случай. Когато Дзумато напусна кабинета, Серпико остана след него и почти цял час говори за корупцията в полицията с шефа на отдела, Сеймор Роткър. Разговорът се водеше с общи думи. Серпико разказа как в управлението се шири вземането на подкупи и как, изглежда, никой не прави нищо във връзка с това. Роткър се съгласи, че несъмнено има много корумпирани полицаи, но изтъкна, че е трудно този проблем да бъде решен, защото било необходимо

сътрудничеството на отделни честни полицаи, а те не искали да проговорят.

Сега, когато натискът върху Серпико бе нараснал, той се обади на Роткър за втори път — по телефона — и отново постави въпроса за корупцията. Да предположим, че полицай, който е в течение на нещата, каза Серпико, проговори... Докъде би стигнал Роткър? Това, от което се нуждаеше Серпико, беше безрезервна подкрепа. Но Роткър отговори, че ще трябва да разгледа показанията, преди да може да обещае нещо, а това просто не удовлетворяваше Серпико.

Тъкмо по същото време — тогава Серпико от ден на ден се вкисваше все повече — неговата приятелка, медицинската сестра, стигна до предела на търпението си и след последна бурна размяна на обвинения отлетя за Европа, за да го забрави.

„Гледах как всичко продължава и продължава... и все напразно, никакъв резултат“ — казваше тя по-късно.

В душата на Серпико се трупаше ярост срещу нея, срещу него самия, срещу всички, които го бяха отблъснали. Това беше, спомняше си той, най-окаяният период в живота му.

Най-после, на 1 октомври, неделя, в порив на отчаяние, Серпико вдигна телефона и позвъни на капитан Бихан. Каза, че му е писнало да се бори срещу корупцията и ако трябва да се върне на униформена служба, няма нищо против; че „комбината“ в Седми отдел не само се е разраснала повече от всякога, но и другите цивилни агенти постоянно се опитват да го забъркат в комбинациите си и че въпреки многократните уверения на Бихан не е получил — нито пряко, нито косвено — никакви указания от първия заместник-комисар Уолш.

В гласа на Бихан прозвуча искрена изненада.

— Франк — каза той, — не предполагам, че е така.

— Е, така е, рече Серпико, а щом като цивилните агенти постоянно го водят със себе си по местата, където събират подкупите, как би могъл да докаже, че сам не участва в „комбината“, ако по някаква случайност тя бъде разкрита?

— Господин капитан — продължи Серпико, — мисля, че е честно само да ви уведомя, че влязох във връзка с — и той изрече две думи, които щяха да променят всичко — *външни служби*. И ако трябва, ще ида и в други такива.

Тревогата в гласа на Бихан пролича веднага.

— Външни служби ли? — възкликна той. — Какви външни служби?

— Наистина не смятам, че трябва да разисквам това с вас.

— Франк — каза Бихан, — по този начин можеш да си навлечеш неприятности. Това е против правилата. Ние сме в състояние сами да изперем кирливите си ризи.

— Да, и аз мислех така — пренебрежително отвърна Серпико, — но вече не мисля. Няма да мълча повече, не ме е грижа кой може да пострада, та дори и да съм аз.

Усилието, което правеше Бихан, за да запази самообладание, се усещаше дори по телефона. Той настоя Серпико да не предприема нищо прибързано. Междувременно щял да види какво става и да му се обади.

Серпико се бе надявал, че този разговор ще принуди Бихан отново да влезе във връзка с Уолш. Но Бихан, може би съвсем обяснимо, нямаше смелост да се обади на всяващия ужас първи заместник-комисар и да го пита защо е допуснал да изминат шест месеца, без да потърси Серпико, или дали изобщо е направил нещо за оправяне на нередностите, съобщени от него. Вместо това Бихан отиде пак при съседа си, Филип Шеридан, административния началник на Седми отдел, и му каза, че Серпико се е сблъскал с „широко разпространена корупция“ между цивилните агенти в отдела, че там има организирана „комбина“ и Серпико вече е ходил — или заплашва, че ще отиде — при външни служби.

Когато Бихан му съобщи какво е направил, Серпико се ужаси. Заместник-инспекторът Шеридан не само бе казал, че отделът е „чист като изворна вода“, но беше и негов административен началник повече от една година, а преди това бе служил като специалист в нравствения сектор и бе отговарял пряко за цивилните агенти. Серпико изобщо не можеше да си представи, че той не е знаел какво се върши под самия му нос, и го каза на Бихан.

— Франк — рече Бихан, — трябваше да направя нещо. — И добави, че има пълна вяра в почтеността на Шеридан.

— Добре — отвърна Серпико, — но забелязвам, че не казвате нищо за това колко е хитър.

Структурата на Полицейското управление беше такава, че през цялото време, откакто бе в отдела, Серпико едва ли бе разменил повече

от дузина думи с Шеридан — оплешивяващ мъж без чувство за хумор, който изглеждаше като роден за банков служител. Но ето че още на следващия ден Шеридан го очакваше, застанал напред кабинета. И пред очите на другите офицери се приближи към него и му прошепна, че началникът на отдела, заместник-главният инспектор Килорин, иска да го види вечерта, щом се освободи от работа. Серпико кимна. Искаше му се да попита Шеридан защо не вземе да надуе един ловджийски рог и да бие барабана за общото благо.

Срещата между Серпико и Килорин не даде надежди за добър развой на нещата. Заместник-главният инспектор Стивън Килорин оглавяваше Седми отдел от приблизително четири месеца. Беше висок слаб мъж с лице, сякаш издялано от гранит. Хвърли на Серпико леден поглед и като начало го запита дали смята, че е единственият честен полицай в управлението.

— Какво мислите, че правя през всичките тези години? — продължи той, преди Серпико да успее да отговори. — Защо не сте дошли при мене с тези сведения?

Серпико го погледна право в очите.

— Моите уважения, господин началник — рече той, — но аз изобщо не съм виждал лицето ви. Не съм имал възможност да говоря с вас.

Килорин каза, че досието му е чисто, че никога не се е колебал да разжалва полицаите, които „се отнасят небрежно към дълга си“, и после поиска да узнае в какви чужди служби е ходил Серпико.

Серпико все още упорствуваше.

— Не виждам какво значение има — каза той и си помисли: „Ето какво ги тревожи всъщност. Това ги е накарало да треперят всичките!“

Добре, продължи Килорин, а какво знае Серпико за „комбината“?

— Зная не повече от който и да е друг в управлението — озъби се Серпико. — Ей богу, тя съществува вече доста отдавна!

После Килорин го попита дали е готов да окаже съдействие и Серпико безцеремонно отвърна, че ще трябва да си помисли. Той може да е само един прост полицай, продължи Серпико с глас, пропит със сарказъм, но не разбира как отделът би могъл да се разследва сам.

Килорин опита друга тактика. Изтъкна, че инспектор Джул Саксън, който ръководи работата на цивилните агенти в Бронкс,

доскоро е бил в Поверителната служба на полицейския комисар. Би ли говорил Серпико пред него? И какво мисли за Саксън?

Серпико продължи да отговаря уклончиво.

— Нямам нищо лично против него — каза той. — Чувал съм да споменават името му. Това е всичко.

— Добре, сега можете да си вървите — рече Килорин и докато Серпико се обръщаше, за да излезе, той сякаш поомекна. — Искам да знаете — добави, сякаш се извиняваше, — че в управлението има хора, които се чувствуват като вас.

През седмицата, която започна на 1 октомври, Серпико проведе още два разговора с Килорин — и двата в присъствието на Шеридан. Той даде адресите на четири покровителствувани свърталища, където се залагаше на „числа“, а също и името на Виктор Гутиерес, информатора, когото бе видял да получава патрони от един цивилен агент от отдела и който беше свързващо звено между полицаите и „откупващите се“. Но след като месеци наред напразно беше очаквал обаждането на Уолш, той си остана подозрителен и враждебно настроен и едва успяваше да прикрие презрението си към Шеридан, убеден, че „комбината“ в отдела едва ли бе организирана без знанието или поне без мълчаливото съгласие на висшите офицери. А дори и да не бяха директно замесени, разсъждаваше Серпико, те най-малкото бяха отговорни за действията на хората си. Как биха могли да разследват сами себе си?

В събота, 8 октомври — съгласно официалното разследване, което трябваше да сглоби отделните части от историята на Серпико — Килорин се среща с помощник-главния инспектор Томас С. Ринагън на стадиона „Янки“, където „Ню Йорк Джайънтс“ играеха футболен мач. По това време Ринагън беше районен комендант на Бронкс и имаше на подчинение около 3500 униформени и цивилни полицаи. Килорин разказа на Ринагън какво се мъти в Седми отдел, обясни, че то лесно може да прерасне в първокласен скандал, че Серпико, както изглежда, няма особено желание да му съдействува, и подхвърли, че на инспектор Саксън може да му провърви повече. Ринагън се съгласи Саксън да работи с Килорин, но предупреди, че всички обвинения, които възникнат в хода на следствието, трябва да се предават за разглеждане в Дирекцията на полицията. Явната незаинтересованост на Ринагън по въпроса стана по-обяснима три години по-късно, когато

бе осъден за отказ да отговаря на въпросите във връзка с дело за подкуп, засягащо един от най-известните събирачи на облози в града. Впоследствие присъдата му беше анулирана, макар че решението бе обжалвано от прокуратурата в Манхатън. Както отбеляза един друг помощник-главен инспектор от отдела, „Ринагън не би искал да има нищо общо с човек като Серпико“.

Следващият ден, 9 октомври, бе почивен за Серпико.

Инспектор Саксън му позвъни вкъщи, каза, че трябва да го види незабавно, и предложи да се срещнат недалеч от квартирата на Серпико, на ъгъла на Деветнадесета улица и Уест Сайд Хайуей. Предупреден от Килорин за характера на Серпико, Саксън, мъж с едро телосложение и месести ръце, се опита да се държи приятелски, със самонадеяността на бивш армейски полковник, свикнал да постига своето. Той спомена за собствените си усилия да се бори с корупцията като член на Поверителната служба за разследване към полицейския комисар и увери Серпико, че му съчувствува за напрежението, на което е подложен. Но всичко, което трябвало да прави Серпико, било да предава информация — какво знаел и за кого? — и след това Саксън щял да се погрижи за останалото.

— Да, да — рече Серпико, — чувал съм тия приказки и преди. Но колко далеч сте готов да стигнете? Какво ще кажете за началствата? Ще притиснете ли и тях, или само някои мазни ченгета?

Тогав Саксън му даде да разбере как точно стоят нещата.

— Слушай, момчето ми — каза той, — сега работата е в ръцете ни. Ако настояваш, можем да привикваме хората, да им казваме какво твърдиш ти, но те ще отрекат всичко, и толкоз. Ще ти се наложи да ми се довериш.

Серпико се облегна на седалката на колата, пое въздух и реши, че за момента Саксън е прав — той нямаше друг избор. И така, като започна със Стенърд и Дзумато, изброи имената на всички цивилни агенти, за които знаеше, че участвуват в „комбината“, и докато Саксън усилено записваше всичко в бележника си, му продиктува адресите на около тридесет свърталища в Южен Бронкс, които плащаха за „покровителство“.

Същия ден Саксън, Килорин и Шеридан се събраха в Дирекцията на полицията, за да се посъветват с помощник-главния инспектор Джоузеф Макгъвърн, тогава шеф на Разузнавателния отдел

и смятан за най-близък от всички висши офицери с първия заместник-комисар Уолш. Веднага щом разбра защо са дошли, Макгъвърн уведоми Уолш и всички отидоха в кабинета му.

Говореше главно Килорин, а лукавият шестдесет и три годишен Уолш слушаше. Свъсеното му лице както обикновено оставаше безизразно. Килорин спомена името на Серпико няколко пъти. Той каза, че Серпико ги уведомил за съществуването на „комбина“ в Седми отдел, а тя включва служители не само в районен, но и в градски мащаб и очевидно вече е наложително да се започне разследване.

Когато Килорин свърши, всички погледнаха към Уолш. Настана продължителна неловка пауза. Най-после Уолш каза:

— Добре, действайте!

Измина може би минута, преди да проумеят, че всъщност Уолш прехвърля отговорността за разследването върху самите тях. Килорин запита колебливо дали това не е работа, с която следва да се заеме Дирекцията на полицията.

— Не — каза Уолш. — Вие ще се справите. Опитни мъже сте, а имате и достатъчно капитани и лейтенанти, които да ви помагат. — Такова разточителство на думи за него беше равносилно на цяла реч.

Офицерите от Бронкс седяха като приковани към столовете си, объркани от решението на Уолш, но никой не смееше да възрази. Килорин зададе още един въпрос. Може ли прекият началник на цивилните агенти от Седми отдел, един заместник-инспектор на име Бенджамин Хелман, да бъде уведомен за обвиненията, отправени от Серпико?

Уолш каза „не“, вече твърде много хора знаели за тях. Той добави, че Макгъвърн ще осигури необходимата „техническа помощ“, и освободи посетителите.

По време на цялата среща Уолш с нищо не показва, че някога е чувал за Франк Серпико.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

За да се издигне до чин капитан, един служител от Полицейското управление в Ню Йорк трябва да издържи конкурсни държавни изпити. Оттам нататък издигането му през различните степени на инспекторския ранг става по усмотрение на полицейския комисар. Този неприятен факт, макар и да не прозираше в официалните доклади, последвали отправените от Серпико обвинения, се бе загнездил здраво в съзнанието на онези, които бяха натоварени да извършат разследването.

Серпико се сблъска с това почти веднага по време на втория разпит, проведен на Уест Сайд Хайуей от инспектор Саксън и заместник-инспектора Шеридан след срещата им с УОЛШ. Саксън го измъчваше с въпроси за местонахождението на някои комарджийски свърталища, които плащаха за „покровителство“. Понякога Серпико не можеше да си спомни точния адрес, знаеше само приблизително къде се намира мястото. Саксън започна да става нетърпелив и Серпико каза:

— Какво искате, всичко наготово ли? Да не съм машина? Трябва да помисля. Давам ви информацията. Вие сте тези, които трябва да извършат разследванията.

Саксън избухна.

— Ами да! — каза той с треперещ от негодувание глас. — Ти хвърли горещите кестени в шепите ни, и толкоз! Няма какво да губиш. Не сме те молили да ни казваш нищо. Днес сме инспектори, а утре може да се окажем капитани.

По време на друга среща между тримата, в стая, наета на името на мистър Голд в хотел „Конкорд Плаца“ в Бронкс, Саксън се държа по-меко. Тук могат да се отпуснат, рече той, и да си поприказват, да премислят всичко още веднъж. По време на срещата Серпико спомена за един лейтенант, който му бе казал, че ако няма подходящо място, където да държи парите си, съвсем спокойно може да използва неговата мансарда. Спомена и за друг лейтенант, който със сигурност

знаеше за „комбината“, но бе достатъчно предпазлив, за да не говори открито за това пред него.

— Първото нещо, което ще направя, е да ги изхвърля от отдела! — закани се Шеридан.

Това бе традиционният начин, по който висшите офицери се предпазваха от евентуални неприятности в службите си: прехвърляха отделни хора на нови места, оставяха други да им берат грижата. Но Саксън, може би усетил надигащата се у Серпико ярост, побърза да се намеси:

— Да ги прехвърлим, е нищо! Аз ще им видя сметката!

Серпико вече бе дал адресите на тридесет и шест комарджийски свърталища, които се „откупваха“, а и срещите със Саксън и Шеридан продължаваха. Понякога присъствуваше и Килорин. Тези срещи постепенно започнаха да приемат характер на инквизиция. Какъв точно бил този адрес? Ами този? В продължение на повече от шест месеца Серпико, съвсем сам, се бе опитвал да състави общ списък на операциите в „комбината“, очаквайки инструкции от Уолш, напълно уверен, че ще стане неделима част от екипа, който щеше да организира и разгърне борбата с корупцията. Сега от него искаха подробност след подробност. Понякога бе в състояние да каже само приблизително как звучи името на някой от „банкерите“ и тогава рукваше порой от обвинителни въпроси: как точно се пише името на еди-кой си? Но когато той самият питаше за някоя подробност във връзка с разследването, отвърщаха му, че това не го засяга.

А Саксън все още настояваше Серпико да носи скрит магнетофон и да записва разговорите между другите цивилни агенти в отдела. Серпико не се съгласи. Той продължаваше да държи на своето — че само по себе си това с нищо няма да спомогне за ограничаването на корупцията, — а и изтъкна, че по понятни причини цивилните полицаи бяха станали твърде внимателни в приказките си пред него, дори когато уж на шега разговаряха за „комбината“, постоянно го потупваха по тялото и дрехите, опитвайки се да открият скрит магнетофон, и ако той действително започнеше да носи такова устройство, намирането му щеше да бъде само въпрос на време.

Срещите между Серпико и Килорин обикновено ставаха след здрачаване на пустия паркинг пред един супермаркет. Вечерта на 27 октомври 1967 година, след като се срещнаха там, към тях приближи

друга кола. Дойде някакъв слаб, сивокос, червендалест мъж. Това беше Джеймс Дък, вторият по ранг в Бронкс. Накараха Серпико отново да разкаже всичко. Франк си спомняше как тогава Дък го бе изслушал хладно и безмълвно и той още веднъж беше усетил, че по някакъв начин се е превърнал в подсъдим.

Най-после самият помощник-главен инспектор Джоузеф Макгъвърн, вторият по ранг след Джон Уолш, позвъни на Серпико и каза, че иска да го види за малко, за да обмислят нещата, и предложи да се срещнат сами близо до рибния пазар „Фултън“ в Долен Манхатън. Серпико отиде на срещата с готовност. Макгъвърн беше най-високопоставеният офицер, когото някога бе срещал, и сега Франк виждаше възможност да сподели с него дълбоката си загриженост за Полицейското управление. Серпико бе посветил живота си на полицейската професия. Това, към което се стремеше, беше основна реорганизация на системата, която бе превърнала корупцията в ежедневие за управлението, и сега той се страхуваше, че разследването в Южен Бронкс може само да „замаже“ положението, да хвърли на вълците няколко цивилни агенти и всичко да приключи. Но когато изрече всичко това на глас, той не забеляза съчувствие у Макгъвърн. Макгъвърн каза, че според него Серпико преувеличава. Системата била добра. Проблемът опирал до няколко гнили ябълки — всяка голяма организация трябвало да бъде готова да се сблъска с такъв риск. И когато Серпико отново настоя да изяснят мащаба на разследването, Макгъвърн започна да говори неопределено и го посъветва да бъде „търпелив“.

Имаше достатъчно основателни причини за нежеланието на Макгъвърн да говори за предполагаемите „крупни мерки“, които Полицейското управление взема за ликвидирането на разкритата от Серпико корупция. Защото в действителност не се извършваше никакво сериозно разследване. Цялата работа се контролираше от Килорин, когато той успяваше да отдели време — основното му задължение бе да ръководи Седми отдел. Обходите, надзорът и разузнаването се провеждаха от инспектор Саксън и заместник-инспектора Шеридан, които също си имаха текущи задължения. Помагаха им един капитан, един лейтенант, а понякога и един сержант. В края на краищата, въпреки инструкцията на Уолш, в разследването до известна степен бе въввлечен и заместник-инспекторът Бенджамин

Хелман, отговорен за цивилните агенти в отдела, под претекст, че „няма как да не му се каже“. „Техническата помощ“, която трябваше да бъде осигурена от Макгъвърн, се състоеше от двама тайни агенти, които правеха залагания в някои свърталища, посочени от Серпико, от звукозаписващо приспособление, наречено „Минифон“ и използвано главно за записване показанията на Серпико, и от телефонен подслушвател, чието монтиране се оказа безполезно.

Тайните агенти успяха да направят облози в две или три от посочените свърталища, но когато Саксън и Шеридан разпитаха техните съдържатели, те отрекоха да са плащали подкупи на полицията. Мануел Ортега, „банкерът“ от играта на „числа“, когото Стенърд и Парети бяха заловили „погрешка“, също бе разпитан и заяви, че не знае нищо за „комбината“. Чак на 19 януари 1968 година, три и половина месеца след започването на акцията, бе открито първото съществено уличаващо доказателство. При претърсването на поредното свърталище, посочено от Серпико, Шеридан намери записан телефонния номер на един цивилен агент от Седми отдел, Филип Монталван.

Независимо от ограничения характер на разследването, до цивилните полицаи от отдела достигна мълвата, че „нещо се мъти“ — предупреждението несъмнено бе дошло от подложените на разпит агенти на залаганията на „числа“, — и положението на Серпико стана по-опасно от всякога. Той не само не знаеше абсолютно нищо за това докъде е стигнало разследването, но и бе станал обект на всеобщо подозрение от страна на другите полицаи.

В началото той просто усещаше, че атмосферата в отдела е някак напрегната. Цивилните агенти шушукаха помежду си и при неговото приближаване внезапно се смълчаваха, погледите им го следяха, но щом се обърнеше, се отклоняваха встрани.

Най-после един от тях направи непохватен опит да го накара да се издаде, като го обвини, че дава дела си от „комбината“ на отряда за борба с корупцията.

— Чух — каза той, — че предаваш парите си срещу разписка.

Серпико се справи с положението сравнително леко.

— Как мога да ги давам срещу разписка — попита той с престорено раздражение, — като изобщо не ги вземам? Между другото кой лайнар е пуснал такъв слух?

Тогава Стенърд го дръпна настрана.

— Ако някога тази работа се размирише — рече той, — не си въобразявай, че ще се измъкнеш само защото не си вземал пари. Ти си част от тайфата. Носиш отговорност, както и всички останали.

— За какво ще нося отговорност, ако не съм приемал пари? — възрази Серпико. — За какво има да се тревожа?

— Тия работи не стават така. Те не питат кой какъв е. Почнат ли да прочистват някой отдел, всички отиват по дяволите.

— Да вървят на майната си! Няма от какво да се страхувам. Поне аз самият си знам, че не съм вземал пари. Мога да спя нощем. Съвестта ми е и ще си остане чиста.

— Помисли пак — каза Стенърд. — Правиш голяма грешка.

И отмина.

Разследването се проточи още два месеца и вероятността да заглъхне съвсем от ден на ден ставаше все по-голяма, когато изведнъж нещата тръгнаха особено успешно.

Едно от свърталищата, включено в „комбината“ и посочено от Серпико, беше същевременно бакалница и винарна. Съдържателите бяха двойка пуерториканци — Хуан и Долорес Карерас. Серпико бе чул за това място най-напред от стария си партньор Дзумато, малко преди да го преместят от отдела. Дзумато бе споменал как една вечер, като се разхождал с приятелката си, му се сторило, че във винарната на Карерас се правят облози на „числа“, и се канел да провери. Но след като напусна отдела, Дзумато позвъни на Серпико и го предупреди, че не трябва да предприема нищо във връзка с тази информация, преди да говори със Стенърд. Когато Серпико събщи на Стенърд, че се кани да надзърне във винарната, той каза:

— Слушай, не ги закачай, те са „братовчеди“. Ако ти трябва информация, за да направиш арест, ще ти дадем колкото искаш, но тях остави на мира.

Виктор Гутиерес, плъзгавият информатор на Седми отдел, чието име Серпико също бе дал на Саксън и Шеридан, беше разпитан за винарната на Карерас. Когато ставаше дума за подкупите, вземани от полицията, той извърташе нещата и стараяйки се да извлече максимална изгода, променяше показанията си почти ежедневно. Но в

края на краищата потвърди, че Карерас получават „покровителство“. Тогава бе изпратен таен агент да направи облог в бакалницата. Тя периодически бе поставяна под наблюдение и няколко цивилни полицаи от отдела бяха забелязани да влизат в нея „най-вероятно не за покупки“, както гласеше служебното донесение. На 29 март 1968 година заместник-инспекторът Шеридан получи писмена заповед за обиск.

Това, което никой от участващите в разследването не знаеше, бе, че по онова време двамата Карерас, и особено госпожата, бяха в крайно затруднено положение. Те ръководеха независима, средно голяма „кантора“ за залагания на „числа“. Нещастieto ги бе сполетяло миналия декември. В продължение на две седмици трябваше да изплащат две печеливши числа и семейството загуби около двадесет и седем хиляди долара. Това може би беше случайно съвпадение — в края на краищата случваше се някои числа да спечелят, — но можеше да бъде и нагласено, за да ги разори. Най-любопитното при тези две числа, на които бяха заложили толкова много играчи, бе, че те се състояха от еднакви цифри, макар и в различна последователност. Тъй или иначе, „кантората“ на Карерас, неспособна да продължи самостоятелната си дейност, бе погълната от една голяма „банка“ на мафията в Ню Джързи и съпрузите се бяха превърнали в наемни работници, принудени да се задоволяват с процент от печалбите, които преди това прибираха изцяло. Долорес Карерас, тъмнокоса, тридесет и седем годишна жена с плаха нервна усмивка и майка на три деца, се бе стреснала от случилото се и искаше да се откажат окончателно от бизнеса с „числата“, но мъжът ѝ Хуан не се съгласяваше и все твърдеше, че не след дълго отново ще стъпят на краката си.

Случи се тъй, че на 30 март, когато Саксън и Шеридан самолично нахълтаха в бакалницата, госпожа Карерас беше сама. Точно тогава, все още, без да знае докъде е стигнало разследването, Серпико най-после бе включен в него. Заместник-инспекторът Хелман, шеф на цивилните агенти от отдела, му бе наредил през този ден да остане в канцеларията. Но после някой се обади на Хелман по телефона и той рече:

— Е, добре... Да вървим!

Серпико разпозна адреса, даден му от Хелман — беше на бакалницата на Карерас. Тръгнаха с колата на Серпико — спортно

беемве купе с люк на покрива — и той си спомняше как Хелман стоеше прав и му подвикваше през люка да кара по-бързо, сякаш предвождаше кавалерийска атака. Когато пристигнаха в бакалницата, завариха Саксън и Шеридан навъсени на поста си. С тях беше и Долорес Карерас. Ръцете ѝ трепереха, а усмивката на лицето ѝ бе застинала.

Саксън заповяда на Серпико да претърси заведението и зад един хладилен шкаф той намери книжна торба с фишове за залагане на „числа“. Още фишове бяха намерени в един от складовете. После Саксън нареди на Серпико да арестува мисис Карерас и да я откара в участъка.

Докато ѝ вземаше отпечатъци от пръстите, тя го попита с лек испански акцент:

— Защо не вземате пари?

— Откъде знаете, че не вземам? — попита в отговор той.

— Ако вземахте, нямаше да направите това.

Вместо да бъде отведена за разпит в кабинета на цивилните агенти, мисис Карерас бе пхната в друга стая. Новината, че тя е арестувана и в момента е насаме със Саксън и Шеридан, бързо се разпространи между цивилните агенти и като минаваше край кабинета им, Серпико чу шума от разговорите вътре. Един от мъжете излезе, тръгна след него и запита:

— Какво става?

— И аз не загарявам — отговори Серпико донякъде искрено. — Казаха ми само да изпълня нареждането.

Агентът го изгледа недоверчиво и рече:

— Добре, за бога, не казвай нищо.

Серпико беше побеснял от яд срещу инспектор Саксън, заради положението, в което го бе поставил. Отначало го беше държал напълно изолиран от разследването, а сега изведнъж, по средата му, го бе разконспирирал изцяло. Но в едно отношение Серпико грешеше. Това не беше средата на разследването. То бе завършило с обиска в бакалницата на Карерас. Натоварените с провеждането на цялата акция искаха да бъдат сигурни, че отсега нататък, каквото и да се случеше, щеше да бъде приписано на Франк Серпико. Искане да му попречат някога да каже, че след неговите разкрития във връзка с корупцията в Полицейското управление не е било направено нищо. По-късно, когато

запитаха Саксън защо е избрал Серпико да отведе мисис Карерас в участъка, той отговори иронично:

— Това беше един добър арест... И все някой трябваше да го извърши. Чувствувах, че му правя услуга.

Долорес Карерас се предаде почти веднага, призна, че съпругът ѝ редовно е плащал подкуп на полицаите, и назова едно след друго имената на много цивилни агенти, между тях Стенърд, Дзумато и Парети. Информаторът Виктор Гутиерес, който бе замесен в операциите на Карерас, сега потвърди показанията ѝ. Най-корав се оказа Хуан Карерас. Стана ясно, че ако бе присъствувал на първоначалния арест, разследването, което и без това беше формално, щеше да стигне до позорен провал. Упорит, съобразителен и опитен агент в системата на „числата“, в началото той отрече наличието на каквато и да било „комбина“, но в края на краищата, изправен пред признанията на жена си и Гутиерес, се съгласи да проговори. И в средата на май с благословията на първия заместник-комисар Уолш въпросът за първи път бе поставен сериозно пред Бъртън Робъртс, прокурора на Бронкс. Беше разкрита корупция, полицията бе извършила разследване и доказателствата, грижливо систематизирани, бяха налице.

Членовете на прокуратурата бяха ужасени от начина, по който бе претупано цялото разследване. Никой не би могъл да каже дали то не би се задълбочило още и не би било проведено по-резултатно, ако прокурорът бе държан в течение на нещата от самото начало. Но веднага ставаше ясно, че щеше да е изключително трудно да се представят доказателства срещу полицаи с иначе безукорни досиета — а още повече да се стигне до присъди, — ако обвиненията се основават единствено на думите на свидетели с такава съмнителна репутация като Карерас и Гутиерес. И тъй, всичко щеше да зависи пак от Франк Серпико. Ако се възбудеше дело, той трябваше да дава показания пред Висшата следствена комисия.

Бъртън Робъртс беше главен районен прокурор. Набит, червенокос, самоуверен, по онова време четиридесет и шестгодишен, той бе изкарал стажа си в кабинета на прокурора на Манхатън — Франк Хогън, — преди да заеме поста си в Бронкс през 1966 година. Някои намираха театралните му маниери за забавни, а други — за дебелашки. Говореше — или по-скоро ръмжеше — през ъгъла на

устата си и елиптичните му словоизлияния — да не говорим за пурата, от която тръскаше пепел, когато искаше да подчертае някоя мисъл — напомняха за монолозите на У. С. Фийлдс.

В стремежа си да спазва известна дискретност, първия път Робъртс се срещна със Серпико в един мотел в Бронкс. Присъствуваха негови сътрудници, както и Макгъвърн, Килорин и Саксън. Серпико вече бе добил ясна представа за мизерните размери на разследването и се яви на срещата сърдит и обиден.

Тогава Робъртс не знаеше, че Серпико е прекарал по-голямата част от годината в очакване да получи инструкции от първия заместник-комисар Уолш, пък и Серпико не спомена за това. Той не се съмняваше, че всички присъстващи го знаят. Но Робъртс забеляза колко е разстроен и се опита да се държи с него бащински. Похвали го, че е решил да говори открито. Това, както се изрази, било „нещо изключително“. После го помоли да разкаже още веднъж цялата история за Седми отдел. „Все едно — рече той, — че аз не знам нищо.“

Когато Серпико свърши, Робъртс каза:

— Добре, с тия дрисльовци ще се занимае Висшата следствена комисия и вие ще свидетелствувате срещу тях.

Серпико помисли за истинските виновници — висшите офицери, „шефовете“, — които бяха позволили на корупцията да залее управлението и които щяха да се измъкнат сухи. Каза на Робъртс и на всички в стаята, че могат да вървят по дяволите. Всичко е фарс. Ала той е решил да говори открито с надежда постъпката му да предизвика обстойно разследване, което да прочисти Полицейското управление.

— И какво излезе? — рече той. — Хванаха няколко въшливи полицаи, а контрата остана у мене. Шефовете сигурно ще се пръснат от смях.

Ако Серпико се тревожел, че ще бъде белязан, каза Робъртс, нямало от какво да се страхува. Ако не всички, то поне повечето от цивилните агенти в отдела щели да бъдат извикани пред Висшата следствена комисия и никой нямало да разбере каква била неговата роля.

— Мистър Робъртс — отговори Серпико, — вие май не ме разбрахте. Не ме е страх да дам показания и нямаше да ме е грижа кой

тиквеник ще го разбере, ако виждах някакъв смисъл във всичко това.

Серпико насочи погледа си към Килорин, Макгъвърн и Саксън. Напрежението нарастваше и Робъртс реши да закрие заседанието. По-късно един от помощниците му го запита какво ще правят сега, щом Серпико отказва да сътрудничи.

— Не бъди толкова сигурен в това — отговори Робъртс. — Той не каза, че ще ни сътрудничи, но не каза и обратното.

Новината, че е свикана Висша следствена комисия, която ще разследва корупцията в полицията, плъзна из целия отдел. Един от цивилните агенти, когото Серпико не познаваше много добре и който най-меко можеше да бъде наречен „шило в торба“, дойде при него с кисела физиономия, за да се посъветва.

— Ей, Франк... Тия висши и не знам какви си следствени комисии... Според тебе какво трябва да правя, ако ме повикат?

— Трябва да решиш сам — отговори му Серпико. — Не мога да ти кажа какво да правиш.

— Момчетата казват, че трябва да се държим един за друг и всичко ще се размине. Мисля, че ще бъде най-добре да си затварям устата и да правя като останалите. А ти какво ще правиш?

— Не знам — каза Серпико. — Но няма да си пъхам главата в торбата заради никого.

Робърт Стенърд също го попита какво би казал пред комисията и Серпико отвърна:

— Ще им кажа истината — че не съм вземал никакви пари.

— И друго?

— Откъде, да знам какво, по дяволите, се канят да ме питат? Каквото знам, знам. Каквото не знам, не знам.

— Само не забравяй, че работата е сериозна — рече Стенърд. — Може да пострадат много хора, включително и ти.

— Как да го разбирам?

— Помисли сам — отговори Стенърд.

Серпико седеше в колата си пред четиридесет и осми полицейски участък, когато друг цивилен агент се вмъкна на предната седалка до него.

— Какво разправят за тая скапана следствена комисия?

— Откъде да знам? — отговори Серпико.

Агентът изсумтя.

— Аз имам какво да губя. Ти може да нямаш, но аз имам. Ако се яви опасност да ме разобличат и се усъмня, че някой се кани да ме наклепа — искам да кажа, преди да съм орезилил жената и роднините, — ще трябва да се изръся два бона, за да се погрижат за този „някой“.

— Така ли?

— Ами да!

— Е — каза Серпико, то си е твоя работа.

„Значи и дотам се стигна“ — помисли си той. Но веднага осъзна, че то бе неизбежно. Животът му можеше да се окаже застрашен — не от престъпниците, а от корумпираните полицаи. А после се запита защо изобщо прави това разграничение. Имаше ли някаква разлика между тях?

На следващия ден Серпико отиде в един оръжеен магазин в Манхатън. Като стана полицаи, още в началото му бяха дали тридесет и осемкалибров служебен револвер, обаче той бе твърде обемист, за да се носи под цивилни дрехи, и както повечето цивилни агенти и детективи Франк обикновено ходеше на работа с малкия си пистолет с къса цев, предназначен за извънработно време. Но той пък не беше достатъчно точен и побираше само пет патрона, поради което нямаше да бъде от особена полза в случай на сериозна опасност. Най-после Серпико направи избора си в оръжейния магазин — спря се на един автоматичен деветмилиметров белгийски броунинг с четири на десет патронен пълнител. Беше сигурен, точен, мощен, колкото бе необходимо, и удобно прилягаше към дланта му. Макар че беше доста тежък, плоската му форма позволяваше да се носи сравнително незабелязано в кобур, прикачен към колана. Ако изобщо имаше някакъв недостатък, това бе голямата му тежест, но Серпико излезе от положението, като използваше свръхскорострелни куршуми само с оловен връх, вместо с цялостно стоманено покритие. Допълнителният барутен заряд ги караше да се пръскат мигновено при съприкосновението си с целта. Улучеха ли я, за този, към когото бяха изстреляни, нямаше надежда за спасение. Нито пистолетът, нито патроните бяха разрешени от полицейските разпоредби. Ала това бе последното нещо, което вълнуваше Серпико.

Висшата следствена комисия вече заседаваше, когато в края на юни Бъртън Робъртс се среща за втори път със Серпико в апартамента на един от сътрудниците си, Дейвид Гринфийлд.

Робъртс беше делови.

— Казахте ни доста работи — рече той. — Да видим сега дали сте готов да действувате. Настъпи моментът да поставите нещата на мястото им.

Серпико язвително отвърна, че съвсем безсмислено е бил превърнат в „белязан човек“ в отдела. След това отново се нахвърли срещу началниците на управлението и специално срещу Джон Уолш.

— Един момент — каза Робъртс, — не преувеличавате ли малко за Уолш?

И тогава Серпико му разказа как преди почти година и половина е докладвал на Уолш чрез капитан Бихан за корупцията в Седми отдел и как първият заместник-комисар никога не е пожелал да разговаря с него.

За първи път Робъртс не можа да отговори веднага. Но скоро се хвана за това откровение, за да започне нова хитра атака. Давайки показания, Серпико можел да ги разобличи всичките. Серпико, каза той, все повтарял, че само няколко въшливи ченгета били замесени в историята, а то не било така. Работата била много по-дебела.

— Вие — продължи Робъртс, като посочи с пурата си към Серпико, — вие можете да оправите цялата тази проклета бъркотия.

И това било само началото, възкликна Робъртс, разгорещен от собствените си доводи. Той продължи да рисува покъртителната картина на тържествуващата правда. Под негово ръководство Висшата следствена комисия щяла безжалостно да се разправи с корупцията, където и да се е загнездила тя. Скандалът щял да бъде по-грандиозен и от скандала около Хари Грос във връзка със събирането на облози за конните състезания! След Бронкс, заяви той, „идва ред на Манхатън, Бруклин, Куинс“. Всичко, което се искало от Серпико, било да каже пред Висшата следствена комисия каквото знае — това щяло да свърши работа. После дори нямало да го викат като свидетел на нито едно дело.

Най-после Серпико каза:

— Добре.

На следващия ден, 26 юни, започна поредицата от явявания на Франк пред Висшата следствена комисия и почти веднага той се почувствува измамен. Една следствена комисия, била тя щатска или федерална, сама по себе си е следователско тяло и може да бъде водена за носа от прокурора. Въпросите, които Робъртс и Гринфийлд задаваха на Серпико за „комбината“, засягаха само цивилните агенти. За висшите офицери изобщо не стана дума.

Висшата следствена комисия продължи да заседава през лятото и есента на 1968 година, а кулминацията беше през ноември, когато пред нея на два пъти бе извикан Робърт Стенърд. Той не само отрече да е участвувал в „комбината“, но и заяви, че изобщо не знае да е имало такова нещо в Седми отдел.

Междувременно Серпико все повече и повече се затваряше в себе си. Враждебността на другите полицаи растеше ежедневно, макар че нямаше открити действия срещу него, нито пък зле прикрити заплахи, каквито получаваше преди свикването на комисията. Сякаш го подозираха, но не можеха да го уличат в нищо конкретно.

Именно тогава Серпико разбра колко полезен би бил един скрит магнетофон, стига да беше отстъпил пред безкрайните увещания да го носи у себе си. Работеше сам както обикновено, без да се интересува кой участва в „комбината“ и кой не, и веднъж арестува някакъв агент на залаганията на „числа“, чийто брат бе вписан в картотеката на ФБР като член на едно от семействата на нийоркската мафия. Преди делото да бъде отнесено в съда, адвокатът на арестувания се срещна със Серпико и предложи да обсъдят заедно показанията му. Опитът за подкуп беше явен и Серпико веднага съобщи за случката, като този път се съгласи да скрие у себе си „подслушвател“. Но още преди да успее да говори повторно с адвоката, той внезапно се оттегли от делото.

— Какво да ви кажа — рече на Серпико един помощник-прокурор. — Бил е уведомен.

В началото на декември, когато Висшата следствена комисия се канеше да приключи разследването, Серпико научи, че ще бъде преместен от Седми отдел. За това го уведоми самият помощник-главен инспектор Макгъвърн. Щеше да работи пак като цивилен агент в Северен Манхатън и да „покрива“ предимно Харлем. Това било

„крачка нагоре“, каза Макгъвърн, тъй като Серпико щял да действа по-скоро на градско ниво, отколкото на нивото на отдела. Серпико не беше очарован. След като се беше явил пред Висшата следствена комисия, прокурорът Робъртс нееднократно му бе дал да разбере, че вероятно ще бъде произведен в детективски ранг заради смелостта си и съдействието, което бе оказал. Това, разбира се, бе старата мечта на Серпико и той постоянно мислеше за тази възможност. Ала когато Макгъвърн го извика и му съобщи къде го пращат, не каза нищо.

Още преди да се примири напълно с разочарованието, Серпико направи последния си арест в Седми отдел. Този арест го изпълни с огромна погнуса. Съзнаваше с болезнена яснота какви са последствията от корупцията за самоуважението на полицаия и за законността изобщо и единственото нещо, което желаше, бе да се махне от отдела — на всяка цена и колкото е възможно по-скоро.

През последните месеци в Южен Бронкс Серпико си бе осигурил доста информатори. Между тях беше и един чернокож хлапак, агент на „числа“, когото можеше да арестува, но не го направи заради получаваната информация. Един ден младежът го попита:

— Би ли окошарил някой бял?

— Разбира се, защо не? — отговори Серпико. — Цветът на кожата не ме интересува.

Информаторът каза, че човекът, за когото става дума, бил „важна клечка“, италианец, който „имал приятели“.

— Ти само ми го покажи — рече Серпико — и аз ще го сложа на топло.

Тогава информаторът обясни, че италианецът бил известен изнудвач, а също и шеф на големи операции с „числа“. Един от тайниците се намирал близо до пазара за месо на едро. Всеки ден събирачът от този район поставял пликите със залозите зад разхлабена тухла в една ограда, вградена навътре от улицата. Операцията била толкова добре обезпечена, толкова безопасна, че италианецът често сам идвал да прибере пълните пликите, когато събирал пари от длъжниците си.

На 13 декември Серпико постави тайника под наблюдение. В дванадесет и половина на обяд, както пишеше в доклада му, той видя „непознато лице от мъжки пол“ — събирача — „да укрива плик от бяла хартия в една стена на споменатия район“.

С брада, облечен в работен комбинезон и подплатено войнишко яке, за да се предпази от студа, Серпико нарами два празни кашона и се запъти към тайника. За случайния наблюдател той изглеждаше като един от многобройните работници на месния пазар. Когато стигна при разхлабената тухла, той я измъкна и видя плика, пълен с фишове за залагане. Извади го, бързо постави върху него инициалите си, затисна го отново с тухлата и продължи наблюдението си.

След четиридесет минути една лимузина, светлосин кадилак, се плъзна към мястото, където беше тайникът. Серпико видя как от колата излезе среден на ръст, облечен в скъпи дрехи мъж, който пооправи пардесюто си и тръгна към тухлата с безгрижна походка. Серпико го изчака да вземе плика, да го постави в джоба си и да се върне в кадилака. Тогава се приближи бързо, дръпна вратата и каза:

— Стой!

Мъжът се наежи, явно обзет от паника, и Серпико се наруга наум, докато тършуваше в дълбокия джоб на войнишкото яке, за да намери значката си. Лявата ръка на мъжа направи движение. Серпико забеляза традиционния диамантен пръстен, който блесна на малкия му пръст, за момент му се стори, че човекът се опитва да извади пистолета си (макар че агентите на „числа“ рядко ходеха въоръжени), и каза:

— Аз съм от полицията!

Чак тогава успя да измъкне значката от джоба си.

Мъжът веднага се успокои.

— Божичко! — рече той. — Защо не кажеш така? Помислих, че си някой смахнат наркоман или кой знае какъв!

— Мръдни малко — каза Серпико. — Искам да вляза.

— Какво се е случило, началство?

— Мръдни, ти казах! — повтори Серпико. Той влезе в колата и заповяда на мъжа да му даде плика от десния джоб на палтото си. Разгледа го, видя инициалите си, а вътре — около двеста фиша. После измъкна визитна картичка, на която пишеше: „Рудолф Сантобело, 65–84 Бут Стрийт, Куинс“, и още три плика с неколкостотин облога. Зад сенника над предното стъкло намери други осем плика.

В това време Сантобело вече стискаше в шепата си пачка стодоларови банкноти. Отброи шест от тях и протегна ръка към Серпико.

— Ето каза той, — позволи ми да ти услужа.

— Нямам нужда — отвърна Серпико. — А ако настояваш, ще си имаш още по-големи неприятности.

Отведе го в съответния полицейски участък, четиридесет и втори, остави го вътре, за да го регистрират, и се върна при колата да търси други доказателства. Не намери такива и влезе обратно в участъка, но отначало никъде не можа да види Сантобело. Най-сетне го откри в стаята на детективите. Не можа да повярва на очите си. Сантобело, елегантен, с диамантена игла на вратовръзката, хармонираща с пръстена на малкия му пръст, бе седнал край масата, пиеше си кафето и най-приятелски бърбеше с няколко детективи и цивилни агенти.

— Ей, ти — подвижна му Серпико, — ела тук!

— Защо? — попита Сантобело с нотка на възмущение в гласа.

— Защо ли? — кресна Серпико, изненадан и ядосан. — Ей тъй, идвай тук и вади каквото имаш в джобовете си!

— Не съм длъжен. Няма да го направя.

— Виж какво — каза Серпико, — ти си арестуван. А сега изпразвай джобовете. Веднага!

— Е, стига вече. Ставаш адски досаден.

— Ще ти кажа аз кой става досаден! — вбеси се Серпико.

Той пристъпи напред, блъсна Сантобело към стената, заповяда му да опре ръцете си на нея и да се разкрачи, после започна да опипва дрехите му, както би направил с някой задържан на улицата.

Един от детективите се обади:

— Ей, по-полека. Руди е приятел на някои от момчетата.

— Не си пъхай мръсната човка, където не ти е работа — изръмжа Серпико. — Аз го арестувах. — Продължи да го претърсва. — Сега ще ти стане ясно какво значи да си арестуван — каза той и подкара Сантобело към арестантската клетка в ъгъла на стаята. Отвори вратата и го натика вътре.

Квадратната клетка беше широка около четири стъпки. В нея вече бяха затворени двама мръсни, отвратителни наркомани. Очите и носовете им бяха разлигавени, кожата им бе покрита с язви. Сантобело побърза да се обърне с гръб към тях, притисна лице към решетката и вкопчи пръстите си в нея, като се стараеше да се отдалечи колкото е възможно повече. Сега вече не казваше нищо, смълчаха се и детективите, и цивилните агенти.

Серпико го държа затворен в клетката около час, преди да му сложи белезници и да го отведе в града, за да го фотографират. Остави го в арестантската клетка на фотодокументалната служба и отиде да провери досието му в Бюрото за криминална регистрация. Прочете го и буквално се разтрепери от гняв. Когато се върна при Сантобело, все още едва се контролираше.

— Ти, кучи сине! — озъби му се той. — Трябваше да те смачкам на стената! Досието ти е чудесно, няма що!

Сантобело се дръпна назад.

— Тогава бях хлапак — рече той. — И си излежах присъдата.

— Е, да — рече Серпико. После телефонира в четиридесет и втори участък и поиска да го свържат с детектива, протестира срещу начина, по който се бе отнесъл със Сантобело.

— Обажда се Серпико — каза той. — Знаеш ли, че твоят мил приятел Руди е бил осъден на доживотен затвор, но са го пуснали само след петнадесет години? А знаеш ли за какво е бил в затвора?

— Не.

Серпико сякаш изплю думите си:

— За убийство на полицай! Той е един гаден убиец на полицай! Кажете това там на всичките му скапани приятели!

За момент другият край на жицата остана безмълвен.

— Да, ама... — отвърна най-сетне стъписаният детектив — ние откъде можехме да знаем?

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

През януари 1969 година Висшата следствена комисия вече бе изслушала свидетелите и подготвяше доклада си. Теоретически работата ѝ трябваше да остане в тайна, но тъкмо преди да бъде преместен на служба в Северен Манхатън, Серпико се натъкна на един стар приятел — полицай, с когото бяха работили заедно в Бруклин. Той вече беше цивилен агент и, изглежда, знаеше всичко.

— О, Серпико! — каза приятелят му. — Чувам, че си се явил пред комисията и не си премълчал нищо.

— А какво трябваше да направя? — запита Серпико. — Да си напъхам главата в торбата заради тия копелета ли?

— Хъм, всички приказват, че ако си бил готов да пострадаш заради тях, щели да се погрижат за тебе.

— Как?

— Е, знаеш как... Петдесет бона за мълчанието. А сега всички ще се пазят от тебе. Никой не иска да промени системата.

Серпико беше още по-разочарован от преместването си в Северен Манхатън, тъй като научи, че новият му началник ще бъде Филип Шеридан, вече титулярен инспектор — без съмнение, повишили са го, с ирония си помисли Франк, заради отличната му следователска работа при разобличаването на корумпираните полицаи в Седми отдел. Когато Серпико се представи, приеха го точно така, както бе предсказал приятелят му. Все едно, че не съществуваше. В канцеларията на цивилните агенти в Северен Манхатън имаше може би дванадесетина мъже, които, прави или насядали, пиеха кафе и бърбяха помежду си. Никой не му обърна никакво внимание. Никой не го заговори, нито погледна към него.

И тогава се случи онова, което се очакваше.

Един цивилен агент, ирландец с черна къдрава коса и воднисти сини очи, се приближи до застаналия настрана Серпико. Спря на около три стъпки от него, бръкна в джоба си, извади сгъваем нож и без да го отваря, го полюшна в ръката си. Другите в стаята се смълчаха. С

крайчеца на окото си Серпико забеляза, че някои от тях се подсмиват самодоволно. Агентът с ножа каза:

— Знаем как да се оправяме с такива като тебе. — Той протегна дясната си ръка, с която държеше ножа, натисна с палец някакво копче върху дръжката и от нея изскочи стоманено острие, дълго пет инча. — Сега ще ти отрежа езика — каза агентът.

Серпико се напрегна. Той изгледа агента, ножа, вторачените погледи на другите, които се усмихваха подигравателно. Беше невероятно, че всичко това се случва в действителност, и то в полицейски участък. Серпико помнеше как тогава си помисли: „Опитват се да ме унижат.“ Разбираше, че трябва да направи нещо, но какво точно — не знаеше. Видя, че ножът се задвижи. Не изчака да види накъде бе насочено движението. Рефлексите му се задействуваха инстинктивно. Лявата му ръка рязко отскочи нагоре и удари китката на агента. Ножът издрънча на пода. С плавно движение Серпико сграбчи дясната ръка на мъжа и я изви назад и надолу. Агентът изкрещя. Серпико продължаваше да извива ръката му назад и надолу и той бе принуден да се наведе иначе китката му щеше да се счупи.

Сега агентът беше съвършено безпомощен. Изненадан, превит на две, той все още стенеше от болка, когато Серпико пусна ръката му и го ритна с коляно. Оня се строполи тежко на пода с лицето надолу. Ножът лежеше на няколко инча от протегнатата му ръка. Серпико незабавно възседна нападателя си. Измъкна автоматичния броунинг, зареди го и го опря в тила му.

— Само мръдни, мамка ти мръсна — каза той, — и ще ти пръсна черепа!

Мъжът примря, лицето му бе така плътно опряно о пода, че не можеше да гъкне. Без да отмества пистолета, Серпико се огледа наоколо. Всички бяха замръзнали по местата си и вече никой не се подсмиваше.

Изминаха може би тридесет секунди, преди един от полицаите в стаята да се изкашля нервно и да попита:

— Господи боже, четиридесет и петкалибров ли е?

— Не. Деветмилиметров — отговори Серпико.

— А, значи това е новият броунинг? Колко патрона побира?

— Четиринадесет.

— Четиринадесет? И за какво са ти четиринадесет патрона?

— Вие колко сте в стаята?

— Ей, виж какво, ние само се пошегувахме.

— Да де, и аз се пошегувах — каза Серпико. Той се отдръпна от агента, проснат на пода.

Човекът извърна внимателно глава, погледна нагоре към Серпико и изпъшка:

— Аз само се майтапех. Света Богородице, само се майтапех!

После, докато Серпико прибираше броунинга си в кобура, той с труд се изправи на крака и излезе от стаята.

— Да ти покажа къде ни е барчето, а? — рече един друг агент.

Инспектор Шеридан незабавно препрати Серпико на временна служба от Северен Манхатън в „хайката за мацки“ — отряд за борба с проституцията, който оперираше извън пределите на осемнадесети район, в центъра на града, в западния край на Петдесет и четвърта улица. Тази вечер Серпико отбеляза в дневника, който водеше от време на време: „Най-последно получих голямата награда, че съм добро момче. Да работя на Таймс Скуеър и да гоня курвите!“

Някои полицаи обичаха да работят в лоното на порока. Нормата беше по един арест на вечер. Според закона момичето трябваше първо да се опита да завърже разговор, да предложи полово сношение и да каже колко пари иска. Но повечето цивилни агенти пренебрегваха тези подробности. Просто се лепваха за първата срещната уличница, предизвикваха разговор, който щеше да им послужи, за да обосноват ареста в рапорта си, и с това приключваха работата си за нощта. Цялата юридическа процедура беше много удобна. В девет от десет случая сутеньорът на арестуваната проститутка я освобождаваше под гаранция още на сутринта и следващата вечер тя отново се връщаше „на работа“.

Щом щеше да е така, Серпико реши поне да играе играта точно според правилата. Той нямаше да прави „нагласени“ арести, загубеното време нямаше значение. В резултат на това решение банята в апартамента му на Пери Стрийт, натъпкана с шишенца грим и бои за коса, заприлича на гримьорна. Той непрекъснато променяше формата на брадата си — понякога я оставяше да избуи, друг път я подостряше като козя брадичка. Притежаваше разнообразни театрални реквизити,

особено шапки — една огромна, черна, с увиснала периферия, бомбе, две или три меки шапки и барета. Имаше и най-различни очила, довлечени откъде ли не, едни с рогови рамки, други — с телени, дори и едно пенсне. Използуваше и колекцията си от лули, особено една дълга, от морска пяна, която му носеше огромен успех. Понякога вземаше със себе си и бастун. Проститутките, колкото и да бяха хитри, някак си не можеха да си представят ченге с бастун. За да допълни маскировката, Серпико приши на два от костюмите си чуждестранни етикети, понякога поставяше на едното си око черна превръзка, събра стари самолетни билети от презокеански полети и тъй като момичетата можеха да поискат да видят някакви документи, напъха паспорта си, отворен на страницата със снимката, в швейцарски калъф. За да бъде всичко изпипано докрай, носеше у себе си ключ от стая в хотел „Американа“, който един негов приятел, нощувал там, не бе върнал на регистратурата. „Конфискувам го — беше му рекъл Серпико. — За служебни цели.“

Така екипиран и с подходящо изражение — той бе превъзходен имитатор — Серпико тръгваше в нощта като Макс, търговец на бира от Мюнхен, Карлос, индустриалец от Мадрид, или Луелин, лондонски адвокат. Едно от превъплъщенията му, с което приличаше на отшелник от Еймиш — с буйна брада, огромна черна шапка и черно връшно палто, стигащо до глезените, — привличаше проститутките като магнит. Но твърде много биеше на очи и не след дълго между уличниците от Тайм Скуеър се разнесе предупреждението да бъдат нащрек за „Брадата“. Серпико разбра това веднъж, когато се разхождаше по западния край на Четиридесет и седма улица към Шесто Авеню. Пред него вървеше мъж със също такава разкошна брада и безуспешно се опитваше да завърже разговор с проститутките, наредени по тротоара. Още щом се приближеше, момичетата се пръскаха като пилци и започваха да пицят: „Внимавайте, това е Брадата! Брадата иде!“ Най-сетне, след като по протежение на няколко пресечки до Шесто Авеню се случваше все същото, напълно обърканият човек повика такси и си отиде. Тогава Серпико реши, макар и неохотно, че ще трябва да си понамали брадата.

След като спазваше всички законни предписания при арестуването на проститутките, Серпико не можеше да носи у себе си автоматичния броунинг, нито дори тридесет и осемкалибровия

револвер за извънслужебно ползуване — както правеха останалите цивилни агенти, — защото уличниците, преди да започнат пазарлъка, неизменно притискаха телата си към неговото, опитвайки се да открият някакъв полицейски атрибут. Но не можеше да ходи и невъоръжен, тъй като много от момичетата бяха доста нахакани и веднага, щом си свършеха работата с клиента, се опитваха да го ограбят. Тъй че Серпико си купи един малък двадесет и петкалибров пистолет, който напъхваше отпред в гачетата си. Ако някоя от проститутките посегнеше натам, това вече се считаше за открито сексуално предизвикателство, а ако се окажеше натясно, можеше да смъкне ципа на панталона си, сякаш воден от съвсем други намерения. Неведнъж му се бе налагало да го прави. В една мрачна хотелска стая на Таймс Скуеър две момичета внезапно извадиха ками и поискаха парите му.

— Добре — каза той и посегна към пистолета с привичен жест, — но не можем ли първо да се позабавляваме?

Двадесет и петкалибровото пистолетче изглеждаше толкова безобидно, че едно от момичетата се ухили:

— Какво е пък това, по дяволите? Да не е запалка?

И Серпико трябваше да забие един куршум в кревата, за да я убеди в обратното.

Документите на Серпико — като например паспорта, пъхнат в швейцарски калъф — не можеха да заблудят никого, ако бъдеха разгледани добре, ала повечето уличници не се задълбочаваха много и просто предпочитаха да вярват, че всичко е наред. Някои от тях обаче бяха извънредно подозрителни. Една вечер Серпико се бе запътил към южната част на Сентръл Парк. Някакво момиче се бе облегло на стената на един хотел. Следващата постройка бе магазин за хранителни стоки. Когато Франк се приближи, момичето влезе в магазина. Беше ужасно студено и като стигна до мястото, на което бе стояло момичето, Серпико откри, че там има шахта и от нея излиза топъл въздух. Реши да остане за малко и да се посгрее. Почти бе забравил за момичето, когато то излезе от магазина и каза:

— Ей, това място е мое.

Тя беше руса, с момчешки черти на лицето, с ботушки и въпреки студа носеше късо палто, което покриваше оскъдна част от бедрата ѝ. Серпико реши, че е проститутка, която не си е намерила клиент за

вечерта. Обикновено не знаеше на какъв ще се преобрази, преди да е настъпил моментът за това. Изведнъж се почувствува като истински европеец и се превърна в Антоан, търговец на диаманти от Брюксел. Отговори с тежък френски акцент:

— О, аз много съжалява. Excusez^[1]!

Момичето го погледна с подновен интерес.

— Както и да е... Откъде сте?

— Аз съм... как вие казва... от la Belgique^[2].

— Бихте ли ме почерпили нещо?

— О, но естествено!

— Добре, можем да влезем ей там — каза момичето и посочи към барчето на хотела.

Вътре то свали палтото си и Серпико огледа полата, която едва прикриваше задника, и гърдите, които се полюшваха под пуловера. Прииска му се да не е на работа.

— Какво ще пиете? — попита тя.

— Ами един коняк.

Момичето щракна с пръсти към келнера и подвикна:

— Два коняка „Реми Мартен“!

После се обърна към Серпико:

— Щом сте от Белгия, vous parlez français^[3].

— Mais oui, je parle français.^[4] А вие как тъй знаете френски?

— От Канада съм — обясни момичето. — Между другото, къде сте отседнали?

— В „Американа“ — отвърна Серпико, поклащайки ключа си, — хотел „Американа“.

— Предполагам, че имате паспорт?

— Certainement^[5] — рече Серпико и показа за миг швейцарския калъф на оскъдната светлина в бара.

— Мога ли да го видя пак?

Серпико не се съмняваше, че сега момичето ще го разобличи, но в този момент му хрумна спасителна идея. На ревера си носеше значка с образа на Ленин, която един приятел, наскоро завърнал се от пътуване до Съветския съюз, му бе подарил. Серпико посочи значката и каза:

— Не обичам някой разглежда мои документи заради мои политически разбираня.

— О, ясно — рече момичето.
— Защо ви интересуват мои документи?
— Защото искам да се уверя, че не сте нюйоркски полицаи.
— О, ла-ла! — каза Серпико. — Никаква полиция, моля вас.
— Забрави за това, сладурче — рече момичето. — А сега, какво ще кажеш да дойда с тебе? Но ще ти струва нещичко.
— Колко?
— Сто долара.
— Но, миличка — каза Серпико, — аз не искам купувам вас. Искам само да взема вас на заем за малко.
— Е, парите са за майсторлъка.
— Какъв майсторлък?
— Ами... нали знаеш... френска любов, каквото искаш.
В таксито момичето каза на шофьора:
— „Американа“.
А Серпико се обади:
— Е, миличка, много неприятно, но това маскарад трябва свърши. Аз от полиция. Той й показа значката си. — Арестувана си.
Трябваше да мине известно време, докато момичето се съвземе. Най-сетне то отправи хладен поглед към Серпико и рече:
— Ти си гадняр... но си добър артист.

Серпико работи в „хайката за мацки“ около пет седмици, после излезе в отпуска. Преди заминаването му Висшата следствена комисия оттегли обвиненията срещу осем цивилни агенти от Седми отдел, между които Стенърд, Дзумато и Парети. След завръщането си Серпико щеше да разбере защо един честен полицаи, дръзнал да се изпречи на пътя на корумпираните си колеги, трябва да внимава за всяка своя стъпка.

Франк мина през Швейцария, Австрия и Италия, където навести роднини на родителите си в градчето Казерта край Неапол. След това продължи за Испания. В Мадрид случайно мина край един магазин, на чиято витрина бяха изложени ножове и влезе да ги разгледа. Един екземпляр му направи особено впечатление. Беше сгъваем нож с бутон на дръжката. При натискане на бутоната острието, вместо да се разгъне, направо излиташе. В Ню Йорк законът забраняваше както на

цивилните граждани, така и на полицаите да носят такива ножове. Все пак много полицаи се въоръжаваха с тях. При почти откритите заплахи, които му отправяха, Серпико реши, че такъв нож може да му дотрябва, и каза на продавача, че сигурно ще се върне на другия ден, за да го купи. Сутринта обаче се успя и не му остана време да иде до магазина, преди да вземе самолета за Лондон — последната спирка от пътуването му из Европа.

След Лондон отлетя направо за Ню Йорк. На гишето на летище Кенеди подаде паспорта си, здравната книжка и митническата декларация. Дежурният погледна в някакъв списък с имена пред себе си и Серпико забеляза, че той внезапно стана малко нервен. Каза на Франк да почака, изчезна зад една служебна врата и след около минута се върна.

— Нещо не е наред ли? — попита Серпико.

— А, не — отговори мъжът.

На пункта за проверка на багажите митничарят накара Серпико да отвори двата си сака и започна да тършува из тях.

— Бих могъл да ви спестя малко време — каза Серпико. — Аз съм полицай...

Мъжът, изглежда, беше учуден.

— Къде?

— Нюйоркско полицейско управление — отговори Серпико, показвайки значката си.

— Една минута — рече митничарят, — искам да проверя нещо.

Серпико го наблюдаваше как се отдалечи и се посъветва с двама контрольори. Единият се върна заедно с него и каза:

— Вземете саковете си и елате с мене.

Въведоха Серпико в малко помещение, където чакаха двама други митничари. Заповядаха му да се съблече. Той щеше да протестира, но изведнъж разбра каква е работата и реши да се подчини. Останалите полицаи бяха почти уверени, че щом живее в Гринич Вилидж, трябва да пуши марихуана или хашиш. Сигурно това търсеха хората от митницата. По принцип полицаите не ги проверяваха, но това не беше отбелязано никъде в митническите разпоредби и Серпико прецени, че няма смисъл да вдига скандал, който можеше да завърши зле за него.

И тъй, Франк се остави да го претърсят по най-унизителен начин и да обърнат багажа му наопаки. Митничарите настръхнаха от възбуда, когато намериха пакет чай „Тайфу“, тежък пет унции. Серпико го бе купил в Лондон. Изпразниха пакета, но той наистина се оказа пълен с чай. Най-после един от мъжете се обърна към контрольора и вдигна рамене, а онзи изгледа Серпико и профуча през вратата.

На излизане от митницата Серпико забеляза агента, който пръв бе тършувал из саковете му. Попита го:

— За какво беше всичко това?

— Кълна се в бога, не знам. Казах им, че си ченге, а те отговориха, че знаят, и толкова.

Серпико му разказа за ножа с изхвърлящ механизъм, който едва не бе купил в Мадрид, и митничарят рече:

— Добре, че не си го купил. Ако са искали да те накиснат — а аз мисля, че искаха тъкмо, това, — щяха да имат предостатъчно основание.

Нямаше как, на Серпико не му оставаше нищо друго, освен да се възхищава на коварството им. Можеха да го изхвърлят от полицията, стига някой да бе достатъчно заинтересован от това. А да не говорим до каква степен щеше да бъде компрометиран като свидетел срещу изправените пред съда полицаи от Седми отдел.

Франк се върна в „хайката за мацки“ за около седмица, след което отново бе прехвърлен в Северен Манхатън, при цивилните полицаи. След спречкването с агента, който бе извадил сгъваемия нож, всички, образно казано, ходеха край него „на пръсти“. Но той все още си оставаше напълно отлъчен.

Бе стигнал почти до границите на нервния срив. Чувствуваше се унижен от назначаването му в „хайката за мацки“, а и инцидентът в митницата не можеше да се отрази благоприятно на настроението му. Но най-много го потискаха окончателните решения на Висшата следствена комисия. След всички обещания от Полицейското управление за щателно разследване и след всички уверения, дадени му от прокуратурата на Бронкс, бяха осъдени само осем цивилни полицаи, осем жалки ченгета. Нищо не се каза и нищо не се направи срещу висшите офицери, срещу системата. След всички перипетии, през

които бе минал, осем ченгета щяха да операт пешкира, а корупцията щеше да си продължава, все едно, че тях никога не ги е имало. А що се отнасяше до останалите полицаи, те щяха да гледат на него като на прокажен.

Тогава Серпико срещна инспектор Пол Дилайс.

Филип Шеридан се бе оттеглил от управлението. „Сигурно защото нервите му вече не издържат да ме вижда наоколо“ — помисли си Серпико, когато чу за това. Дилайс беше новият началник на цивилните полицаи в Северен Манхатън. Той беше нисък мъж с яко телосложение, тих глас и кафяви очи с твърд поглед. Когато за първи път видя Серпико в кантората — Франк бе застанал встрани от останалите, рошав и брадат, с войнишка риза, работен комбинезон и сандали, праметнал през рамо стара торба от противогаз, в която носеше тридесет и осемкалибровия си служебен револвер (автоматичният броунинг висеше на колана му) — Дилайс го взе за информатор и си рече наум, че трябва да предупреди хората си да не показват така явно информаторите си.

На другия ден, когато Дилайс видя Серпико отново — облечен по същия начин и застанал пак встрани от останалите, — попита един от полицаите кой е този тип.

— О, това е Серпико. От цивилните е. Доскоро беше в „хайката за мацки“.

Дилайс се приближи към Серпико, представи му се и го покани в кабинета си. Когато останаха сами, попита:

— Случайно да имате нещо общо с Франк Серпико от Седми отдел?

Серпико погледна към Дилайс предпазливо, питайки се за какво ли го беше поканил и какво ли ново унижение го очаква. Най-сетне каза предизвикателно:

— Аз съм същият този Франк Серпико.

Инспектор Дилайс стана, заобиколи бюрото си и протегна ръка.

— Искам да ви стисна десницата — рече той. — Знаете ли, вие направихте чудесна услуга на управлението. Проявихте дяволска смелост... Това ви прави чест. Щастлив съм, че мога да работя с вас — с човек, на когото мога да разчитам. За мене вие сте като глътка свеж въздух.

В първия момент Серпико помисли, че това е дебелашка подигравка, но като се вгледа по-внимателно в Дилайс, разбра, че той говори съвсем искрено. Усети щастлива тръпка. До този момент никой висш офицер не бе разговарял с него по такъв начин. Никога не беше чувал за Дилайс, но по-късно щеше да научи, че той до такава степен се е прочул с прямотата и честността си, щото полицаите го наричаха зад гърба му Свети Павел.

Дилайс попита Серпико дали в командата има човек, с когото би искал да работи — някой, когото би желал да има за партньор.

Серпико се усмихна накриво и каза:

— Въпросът не е с кого искам да работя аз. Въпросът е: кой ще иска да работи с мене?

— Добре — рече Дилайс, — ако не намерим никого, с вас ще работя аз самият.

Той удържа на думата си. Беше почти нечувано: офицер от ранга на Дилайс и на неговата възраст — петдесет години — да се катери по покривите, да пълзи из улиците, да прескача оградите на задните дворове... Но Дилайс правеше всичко това заедно със Серпико и сякаш изпитваше удоволствие. Понякога Серпико се тревожеше за него и тогава Дилайс казваше:

— Нищо ми няма. Отново започнах да се чувствавам като полицай.

Работиха заедно през по-голямата част от пролетта и лятото на 1969 година. Дилайс бе първият началник на Серпико, когото той уважаваше достатъчно, за да го нарича „шефе“. Франк винаги щеше да си спомня за това време като за най-хубавия период от службата си в полицията. Остави косите и брадата си да избуют още по-чорлави и за да заприлича съвсем на уличен наркоман, често пуфкаше черни италиански пури на гладен стомах — това наистина му придаваше замаян вид, като че ли току-що си бе боцнал една доза. Обикновено се придържаше към следната процедура: откриваше свърталище, където се играеше на „числа“, наблюдаваше го с бинокъл от покрива, а после, подсигуряван от Дилайс, разбиваше един от таванските прозорци, нахлуваше по стълбите в мазето и блокираше някоя задънена алея.

Друг тактически ход, към който прибегваше, за да не привлича вниманието върху себе си, докато обикаля от квартал в квартал из Северен Манхатън, беше да дъвче портокали и грейпфрути като

скитниците. За да се срещнат на някой покрив, Дилайс трябваше само да се движи по обелките, които Серпико ръсеше по пътя си.

Дилайс и Серпико обсъждаха възможността в Северен Манхатън да съществува корупция, подобна на тази в Седми отдел, но славата им караше останалите полицаи да се пазят от тях и те бяха така изолирани, че не можеха да открият никакви улики.

Един ден Серпико докладва на Дилайс, че се е натъкнал на свърталище, където, изглежда, се правели големи залагания на „числа“. Свърталището се помещавало в някакъв склад, чиито прозорци били замазани с боя, тъй че никой да не може да надникне вътре. Складът се намирал на партера на шестетажна постройка недалеч от Линокс Авеню в Харлем. Вътре ставало нещо явно доста важно, защото на всеки от двата близки ъгъла имало по един наблюдател с уоки-токи^[6], а трети наблюдател, също с уоки-токи, стоял точно пред склада. Улицата била населена изцяло от чернокожи и Серпико се опасяваше, че дори и той, с неговата небрежна външност, няма да успее да се промъкне незабелязано край постове. От покрива се виждала вратата на избата, обърната към съседната алея, но наблюдателят пред склада често поглеждаше натам и лесно можел да забележи, ако някой минава. Серпико каза на Дилайс, че най-добрият начин да се щурмува свърталището е да се мине откъм покрива през стълбището до главния вход на сградата. Оттам до вратата на склада имало само двадесетина стъпки и те можели да нахлуят вътре изневиделица.

Дилайс се съгласи. Двамата мъже се изкачиха върху покрива на една сграда, разположена на съседната успоредна улица, и прехвърляйки се внимателно от покрив на покрив, стигнаха до постройката, където се намирал складът. Серпико надникна през ръба на покрива и видя, че обстановката е все още същата — наблюдателите стояха на постове си, а в склада постоянно влизаха хора, за да направят залаганията си.

Планът бе Серпико да слезе по стълбите пръв, а Дилайс да го последва в случай на усложнения. Но когато Серпико се покаже от главния вход на сградата, сепнатият наблюдател гледаше точно натам и го позна от един друг арест, направен преди не повече от две седмици. Той извика: „Затваряйте!“, и се шмугна в склада. Когато Серпико стигна до вратата, тя вече беше залостена. В бързината Серпико бе

изпуснал полицейското си уоки-токи и то се бе разпиляло на парчета по тротоара. Той изгледа отломките, после залостената врата и във внезапен пристъп на гняв и безсилие грабна една боклукчийска кофа, хвърли я в прозореца на склада и мина след нея.

Вътре някои от мъжете вече бяха започнали да изгарят фишовете. Серпико извика:

— Полиция! Не мърдай!

Той държеше ръката си в торбата от противогаза, където носеше тридесет и осемкалибровия служебен револвер, стискаше дръжката му, но не го изваждаше. Няколко стъписани играчи на „числа“ се свиха край стената.

Момент по-късно пристигна и Дилайс. Съдържателят на свърталището беше, както се изразяваха полицаите, „майстор бирник“ и имаше трима помощници, които попълваха фишовете. Докато Серпико събираше хартиените листове като веществено доказателство, той го наблюдаваше враждебно. Намериха се много малко пари в брой, но това не беше необичайно — при големите операции парите се изнасяха веднага щом постъпеха.

Почти веднага в склада пристигна „контрольорът“ на „бирника“.

— Какво става тука бе, човек? Ти откъде си? — попита той.

— От градската полиция — отвърна Серпико.

— От полицията ли? — рече „контрольорът“. Гласът му се извиси във възмутен крясък: — Не вярвам! Току-що платих на полицията! — Той поиска да види значката на Серпико, след което отново изръмжа: — Но аз платих на полицията! Що за изнудване е това?

— На кого от полицията си платил? — спокойно попита Дилайс.

„Контрольорът“ понечи да отговори, но се спря, погледна любопитно към Дилайс и каза:

— На никого. На никого не съм плащал.

— Добре, да вървим — рече Серпико на „бирника“.

— Чакай малко — запротестира „контрольорът“. — Той работи за мене. Ако трябва да отведеш някого, отведи мене.

— Ако искаш, ела и ти — отговори Серпико. — Но той също ще дойде.

— Тогавя не отивам никъде — каза „бирникът“. — Ако ти трябваме, ще се наложи да ни извлечеш през ей ония хора.

Дилайс се опита да повика помощ със собственото си уоки-токи, но вътре в склада то не работеше.

— Слушай, шефе — каза Серпико, — струва ми се, че ще мога да се измъкна през избата. — И докато Дилайс държеше хората в склада на мушка, той се провря през вратата на избата, излезе на алеята, пресече някакъв двор, стигна до улицата и се обади от една телефонна будка да изпратят подкрепления.

Тълпата се разпръсна веднага щом чу сирената на радиоколата. Серпико и Дилайс изведоха арестуваните навън, но не успяха да изкопчат от тях нищо повече за подкупите, давани на полицията. Все пак след това първо пряко доказателство, че и в Северен Манхатън съществува „комбина“, Дилайс и Серпико направиха някои допълнителни проучвания и стигнаха до заключението, че тук тя е далеч по-сложно организирана, отколкото в Седми отдел. Най-многого, което Серпико успя да научи от някои свои информатори, беше, че подкупите се събират от „бюро“, съставено от пенсионирани полицаи, и по този начин никой от цивилните агенти не е пряко замесен. На всичко отгоре Дилайс, изолиран в собствената си команда, не можеше да направи кой знае какво и в края на краищата се обади на помощник-главния инспектор Макгъвърн, за да го помоли да му окаже помощ при разследването. Но Макгъвърн го нямаше и на телефона се обади един от първите му помощници. Дилайс обясни пред какъв проблем е изправен. Отговориха му, че за да направи подобно искане, трябва да се обърне първо към по-горните чинове в Северен Манхатън.

— А може би просто трябва да направя съобщение по радиото — изстреля отговора си Дилайс.

— Какво става там? — попита помощникът на Макгъвърн. — Нямате ли доверие на началниците си?

Дилайс не отговори. След няколко дни обаче реши да види какво ще стане, ако мине по каналния ред. Той говори с действащия районен комендант, заместник-главния инспектор Фред Каталано, и повтори пред него подозренията си, че цивилните агенти от Северен Манхатън вземат подкупи. Каталано му отговори, че ако му е нужна помощ за организиране на разследване, може да използва някои курсанти от Полицейската академия.

— Курсанти ли? — възкликна Серпико, когато чу за това. — Ти се шегуваши!

— Точно така ми каза — отговори Дилайс. — Ще трябва да я караме постарому.

Серпико продължи да „обезврежда“ свърталищата за залагане на „числа“ веднага щом ги откриеше, и, както вече се бе случило в Южен Бронкс, един от чернокожите му информатори го запита дали преследва само негрите, или би арестувал и бял агент на „числа“. Серпико каза:

— Можеш да ме провериш.

Следващия път, когато информаторът му даде име и адрес, Серпико знаеше, че го проверяват. Ставаше дума за един „бирник“, италианец, Питър Танкреди, чието свърталище се намираше на Второ Авеню и Сто и шестнадесета улица в Източен Харлем. Там потомците на някога огромната италианска общност, откърмила такива прославени мафиоти като Томас Лукезе (Трипръстия Браун), Франк Костело и Джоузеф Валачи, все още имаха влияние и на практика полицията не ги закачаше.

Серпико веднага се зае с наблюдението над Танкреди, видя го да стои най-спокойно на тротоара пред един италиански обществен клуб, а към него непрестанно да се приближават хора, да прошепват по няколко думи и да отминават. След всеки разговор Танкреди изчезваше в клуба, и се появяваше отново на тротоара след минута-две. Уверен, че той приема облози на „числа“, Серпико бе готов да го арестува. Но в деня, който беше определил за извършване на ареста, не можа да открие Дилайс и взе със себе си една негърка полицаи, за да му помага. До известна степен, помисли си Серпико, тя ще бъде по-малко забележима на улицата, ако там има наблюдатели, които не бе разпознал. Самият той беше подстригал брадата си и носеше памучен панталон и спортно сако, за да прилича повече на хората от квартала. Толкова внимаваше да не се разчуе какво е намислил да прави, че не го каза дори и на негърката, докато не стигнаха на половин пресечка от клуба. Нареди ѝ да застане във входа на банката, която се намираше на ъгъла, а после, ако той тръгне нанякъде, да върви след него.

Серпико изчака един играч да се приближи до Танкреди. В момента, в който Танкреди се обърна, за да влезе в клуба, Франк тръгна след него. Той влезе тъкмо когато Танкреди минаваше през вратата на кухнята, разположена отзад. Серпико пресече помещението. Всички наоколо бяха възрастни италианци, които играеха карти или

пиеха кафе. Никой от тях не вдигна поглед нито към Танкреди, нито към него.

Като стигна до вратата на кухнята, Серпико видя как Танкреди извади от фурната лист хартия и започна да пише на него. Серпико пристъпи напред, грабна листа, извади още няколко от фурната и каза: Арестуван си!

Танкреди го гледаше като онемял. Серпико го изтласка в предното помещение. Старците, задълбочени в играта на карти, все още не им обръщаха внимание. Негърката чакаше при входната врата и Серпико ѝ каза да я заключи. Това най-сетне привлече вниманието на картоиграчите, и на ония, които пиеха кафе. Човекът зад машината за кафе изведнъж съобщи, че трябва да си тръгне.

— Стой си на мястото — каза Серпико. — Искам да поогледам клуба още малко.

Човекът зад тезгяха рече:

— Не можеш да ме задържиш насила.

— Не се прави на много хитър — изръмжа Серпико, защото ще ти пукна ченето. Тук се играе на комар. А и какво пие оня там? Имаш ли разрешително да продаваш бира?

Мъжът млькна и се зае да лъска тезгяха.

Точно в този момент се почука на стъклото на входната врата. Пред нея стояха двама мъже, единият по-висок, и двамата облечени в скъпи дрехи, с широкополи спортни шапки. Серпико каза на негърката да отключи вратата. Мъжете пристъпиха напред, пръв вървеше пониският.

— Влез само ти — каза му Серпико.

Човекът кимна на приятеля си и влезе. Старците в клуба притихнаха.

— С какво мога да ти услужа? — попита Серпико.

— Защо да не пийнем по една сода или нещо друго?

— Не съм жаден.

— Хайде, хайде — рече човекът, — не ме ли позна?

— Не.

— Спомни си. И аз се казвам като тебе.

Тогава Серпико го позна — това беше Франк Серпико, наричан още Фарби, известен комарджия с досие в нюйоркската полиция и картотекиран от ФБР като съветник на един от най-могъщите кланове

на мафията в страната по онова време, семейството на Вито Дженовезе. Франк никога преди не се беше срещал лице в лице с мафиот от такъв висок ранг и се питаше как ли гангстерът бе научил за ареста в клуба. Толкова бързо ли се бе пръснала новината? Още по-смайващ бе фактът, че другият Серпико знаеше кой е той.

— Можем ли да минем отзад и да поговорим? — попита другият Серпико.

— Добре.

Франк каза на негърката да не отключва вратата и да не позволява на никого да влиза или излиза.

В кухнята Серпико гангстерът каза:

— Слушай, момчето ми, какво става с тебе? Всички се държат прилично, само ти си пъхаш носа, където не трябва. Каква е тая работа, а? Виж какво ще ти кажа: ще се погрижа за тебе на моя сметка... от собствения си джоб.

— Не ме интересува това в джоба ти. Иначе нямаше да съм тук.

— Слушай — продължи гангстерът, — ако отведеш оттук този човек, скоро ще съжالياваш. Той просто се опитва да си изкара прехраната. Лошо правиш. Лошо за целия квартал. Тия работи тревожат всички. Знам за тебе. Искам да кажа, знам за тебе, за Бронкс и за всичко останало. Не мога да те разбера. По дяволите, та ние сме от една кръв! Знам къде си израснал. Познавам колата ти. Знам, че живееш във Вилидж. — Той направи пауза и продължи: — Знам дори къде живеят родителите ти. Как са те, мама и татко?

„Това може да се разбира по два начина“ — мислеше си Франк Серпико. Съименникът му бе подбрал думите си много внимателно. Привидно той само изтъкваше, че трябва да бъдат приятели, но във всичко, което казваше, се съдържаше скрита заплаха.

Серпико реши да се направи, че не го е разбрал. Внезапно извади броунинга си и го насочи към корема на гангстера.

— Писна ми да слушам глупостите ти — каза той. — Този тип е арестуван и ще дойде с мене.

Лицето на съветника от мафията се наля с кръв.

— Хей, съзвези се. Не можем ли да си поговорим? Що за човек си ти бе? Има и други честни полицаи, но те поне уважават договорите.

— Или той ще дойде с мене още сега — рече Серпико, — или ще окошаря цялата банда. Все едно ми е.

— Добре, нека бъде както искаш, но не смятам, че трябва да се постъпва така. Не е хубаво.

— Имаш ли да кажеш още нещо?

— Не — отвърна гангстерът, — ще се видим пак.

Не след дълго един друг агент на „числа“, когото Серпико бе арестувал, Винсънт Саусто, се обърна към него в съда и каза:

— Ей, да знаеш, че ще ти видят сметката! — И когато Серпико го запита кого има предвид, Саусто рече: — Твоите хора.

Серпико попита:

— Кои мои хора, италианците ли?

Саусто отговори:

— Не, ченгетата!

[1] Извинете (фр.) — Б.пр. ↑

[2] Белгия (фр.) — Б.пр. ↑

[3] Вие говорите френски (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Но да, говоря френски (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Разбира се (фр.) — Б.пр. ↑

[6] Малка портативна радиостанция — Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

Към края на 1969 година, когато Серпико работеше още при инспектор Дилайс в Северен Манхатън и прокурорът на Бронкс Бъртън Робъртс заедно с помощниците си бе започнал да подготвя делата срещу цивилните агенти, разобличени от Висшата следствена комисия, пред Робъртс възникна досаден проблем. Въпреки по-раншните си уверения в противното сега той съзнаваше, че ще трябва да прибегне до услугите на Серпико като главен свидетел и се страхуваше да се обърне към него направо, без чужда помощ. Тъй че Робъртс се обърна към помощник-главния инспектор Сидни Купър с молба да го предума, като се надяваше, че с мъжествените си маниери и ненавистта си към корупцията Купър ще направи на Серпико силно впечатление. Това щеше да бъде известна компенсация за неударжаните грандиозни обещания за основно прочистване на Полицейското управление.

Тогава Купър беше районен комендант на Бронкс. Когато по този пост през август 1968 година, скандалът в Седми отдел не бе единствената му грижа — целият район се намираще на ръба на расовото стълкновение и се нареждаше на първо място в града по почти всички видове престъпност. Тъй като полицията си бе свършила работата по разследването на корупцията в Седми отдел и сега със сведенията, дадени от Серпико, се занимаваше Висшата следствена комисия, Купър не можеше да направи нещо особено по този въпрос и практически беше насочил цялото си внимание към уреждането на расовите разногласия с лидерите на отделните групировки и към ограничаването на престъпността в Бронкс. По времето, когато се срещна със Серпико, расовите вълнения в района бяха стихнали значително и Бронкс бе изпреварил другите райони на града в борбата с такива престъпления като въоръжените нападения, обирите, кражбите с взлом и дребното джебчийство.

Серпико, разбира се, беше чувал за Купър. Веднъж Дилайс му каза:

— Ако управлението се ръководеше от човек като Купър, ние нямаше да дремем в очакване на деня, когато някой като тебе ще събере кураж и ще проговори.

Все пак първата среща между Серпико и Купър беше доста бурна. Серпико изтъкна, че в думите му няма нищо лично, че изпитва най-дълбоко уважение към Купър, но той се намесва „пост фактум“ и няма ни най-малка представа за премеждията му; че обещаното обстойно разследване просто не се е състояло. Защо да се поставя в още по-неизгодно положение, крещеше Серпико, само за да може Робъртс да подведе под отговорност шепа цивилни агенти, а всичко останало да си остане по прежнему?

— На кого му пука за мене?! — избухна Франк. — Освен Дилайс в цялото управление нямам нито един приятел.

Тогавя Купър започна своята дълга и мелодраматична тирада, която Серпико винаги щеше да помни. Той забоботи:

— Приятели! Не ми приказвай за приятели! Те са едни фъшкии и нищо повече! — Купър стовари юмрука си върху масата, даде за пример самотния си живот на мразен началник, борец се срещу корупцията, и продължи да реве: — И аз като тебе нямам приятели в управлението, но не ми и трябват.

Най-после Серпико, безсилен да скрие усмивката си въпреки гнетящото го напрежение, каза:

— Окей, шефе, чакай да ти кажа нещо. Аз ще ти бъда приятел.

Може би нещата щяха да се развият другояче, ако Купър беше наблизко, когато започна разследването, но него го нямаше. На 8 декември 1969 година Бъртън Робъртс позвъни на Серпико вкъщи, за да му каже, че същия ден трябва да присъствува на едно съвещание, където ще се обсъди неговото явяване като свидетел по някои от делата. Серпико отказа, като още веднъж поиска да му обяснят защо началниците от полицията не са подведени под отговорност.

Робъртс отвърна, че просто нямало достатъчно доказателства. Бил успял да възбуди съдебно преследване само срещу някои от цивилните агенти благодарение показанията на „банкера“ на „числа“ Хуан Карерас и жена му Долорес, както и на информатора Виктор Гутиерес.

— От вас се иска — рече Робъртс в присъщия си надут стил — да подкрепите показанията на тези свидетели. Да ги направите по-

пикантни. Те са хора, които с положителност няма да спечелят награда за честност, лоялност или добре изпълнен граждански дълг. Вие сте различен, защото сте герой от Нюйоркското полицейско управление. Тъй че какво толкова има? Хайде, идвайте.

Серпико отново каза, че няма да отиде, и тогава Купър взе слушалката.

— Слушай, Франк, искаш ли да ти изпратя писмено нареждане? Чу какво ти каза прокурорът. Тръгвай.

Освен Робъртс и Купър на съвещанието присъствуваха още заместник-главният инспектор Килорин, комендант на Седми отдел, и инспектор Саксън.

— Съблечете се — каза Робъртс, когато Серпико пристигна — и седнете при тези трима офицери, които са елитът на Полицейското управление. Събрали сме се да обсъдим въпроса днес — не утре, не след седмица, а днес. Искам да стане ясно, че заслужавате златната значка. Тъй че слушайте ме. Престанете да се правите на примадона. Вие сте добър полицаи. Не се правете на примадона или на оригинал. Стига сте шикалкавили!

— Щях да бъда добър полицаи, сър — отвърна Серпико, — ако ми беше дадена такава възможност.

— Е, сега тя ви се дава.

— Има и друго нещо — рече Серпико. — Вие ми пяхте под носа тази златна значка като скапан морков.

— Скапан ли? Какво искате да кажете?

— Скапан, защото вече не е дори пресен...

Сидни Купър го прекъсна:

— Името ви беше вписано за удостояване със значката още миналия октомври. Пръв сте в списъка, дори и това да не ви интересува.

— Тези значки — каза Серпико — са като лъскави тенекийки, които управлението раздава на ония, дето не ги заслужават.

— А, почваме много да знаем — рече Робъртс. — Какво имате предвид?

Серпико отговори, че може да даде много хубав пример за онова, което има предвид. Един цивилен агент от Южен Бронкс, още подследствен, бил назначен в Детективския отдел. Настъпи неловка пауза, докато накрая инспектор Саксън — като че ли това беше

съвършено естествено обяснение — каза, че човекът е имал „кука“, тоест влиятелна връзка в управлението.

— Сигурно — отговори Серпико. — Шефовете винаги се грижат за своите хора.

— Слушайте какво ще ви кажа — рече Робъртс. — Ще ме изслушате ли? Вие сте интелигентен човек. Искате да бъде извършено пълно преустройство на една организация от тридесет хиляди души, една организация, която в миналото — и смятам, че съм по-възрастен от вас — беше напълно проядена от корупцията... Ние познаваме положението. То беше ужасно. Но се промени. Иначе сега нямаше да седите и да разговаряте за такива неща с тези трима прекрасни офицери.

— Положението не се е подобрило — каза Серпико. — Само е добре замаскирано.

— Вижте — отговори Робъртс, — аз съм твърд привърженик на постепенния прогрес. Не вярвам, че могат да се изкачват по две, три и четири стъпала наведнъж.

— Не ми ги разправяйте тия — ядосано рече Серпико. — Може да съм само обикновен полицаи, но зная, че с този случай определено трябваше да се занимае служба „Вътрешна сигурност“. Вместо това той беше разгледан на местна почва от ограничен брой лица с недостатъчно технически средства и резултатите са смешни. Стреляха слепешком, улучиха нещо и сега искат да загладят всичко, а аз съм основният свидетел.

— Франк — намеси се Купър, — ако не осъдим тези юнаци, всички ще помислят, че цялата история е била само едно голямо шоу, а ти само си ни разигравал.

— Точно така — каза Серпико. — Аз съм изкупителната жертва. Ако ми беше наредено да извърша разследването, щях да го извърша. Бях измамен, като ме накараха да мисля, че ще работя за Уолш. Сега, когато цялото разследване е компрометирано, след като дадох известна информация, която не бе използвана на добре, искат от мене да свидетелствувам. И какво ще спечелим от това в най-добрия случай?

Робъртс заяви, че е твърдо решен да осъди поне „двама полицаи“ — Стенърд и Дзумато.

— Няма значение колко години ще им лепнат — рече той. — Важното е, че двама полицаи ще бъдат изхвърлени от полицията и ще

загубят пенсиите си. Ще покажем на всички, че тази гнусотия няма да бъде търпяна в Бронкс.

Серпико си спомни уверението, дадено му от Робъртс още преди да се яви като свидетел пред Висшата следствена комисия, че разследването ще засегне и другите райони на града, и каза остро:

— Междувременно обаче такива гнусотии се търпят и в Бруклин и в Куинс, и...

— Вие все говорите за Бруклин и Куинс — прекъсна го Робъртс. — Защо не кажете нещо и за Сан Франциско, и за Лос Анжелос?

— Всичко, за което говоря, всичко, за което ме е грижа, е Нюйоркското полицейско управление. Нали ми казахте, че скандалът ще бъде по-голям и от скандала около аферата Грос?

Дори и Серпико бе принуден да се засмее, когато Робъртс отговори:

— Е, няма съмнение, че понякога преувеличавам.

— Господин Робъртс — каза Серпико, — знам, че сте направили всичко, което е по силите ви. Също така най-дълбоко уважавам господин Купър. Но не чувствавам никаква гражданска отговорност, заради която да се явя като свидетел. Чувствам се изигран от управлението и от цялата градска администрация. На тях изобщо не им пука. Те искат да пъхнат на топло две пропаднали ченгета и да забравят всичко.

Франк Серпико огледа лицата около себе си. По тях бе изписано горчиво изражение на „разумни“ мъже, опитващи се да вразумят неразумно капризно дете. Знаеше точно какво мислят те. Но ако той се бе старал преди всичко да бъде „разумен“, дори и малкото, което беше постигнато, нямаше да го има. Наистина никой от тях сега нямаше да седи тук и у Серпико се промъкна надеждата, че от всичко това ще излезе нещо съществено, че по някакъв начин той ще успее да ги засрами, да ги подтикне към наистина смислени действия.

Най-после Робъртс помоли Серпико, независимо от окончателното развитие на нещата, поне да започне да работи с помощник-прокурора, който щеше да подготви и ръководи делото. Серпико погледна към Купър.

— Трябва да го направиш, Франк — рече Купър.

След дълга пауза, примирен, Серпико каза:

— Добре.

Ако след разговора си с Робъртс Серпико почти се бе отчаял, то след срещата с помощник-главния инспектор Макгъвърн, който не след дълго поиска да се видят неофициално на рибния пазар „Фултън“, направо щеше да се предаде. По това време различните служби за борба с корупцията в Полицейското управление бяха напълно преустроени и Макгъвърн, като протеже на Уолш, бе техен пряк началник. Макар че Серпико беше виждал Макгъвърн два пъти, откакто бе започнало разследването в Седми отдел, а бе разговарял с него и по телефона, това беше първата им среща, след като се бяха видели на същото място преди повече от година.

Серпико отиде на пазара със своето беемве купе, почака известно време и почти бе готов да си тръгне, когато Макгъвърн най-сетне се появи, извинявайки се за закъснението си с претоварения трафик. Беше мъж със солидно телосложение, посивяваща, някога руса коса и квадратно сурово лице на полицай и имаше глас, който никак не прилягаше на външността му — звучеше странно безлично. След като побъбриха за чуждестранните коли, Макгъвърн изтърси:

— Да си призная, не знам какво правя тук, а мисля, че и ти имаш същото чувство. Но комисарят Уолш пожела да разбере как си.

Произнесеното на глас име на Уолш сякаш подсети Макгъвърн и той бързо добави, че, разбира се, и самият той лично е загрижен за Серпико. Поколеба се за момент, а после, сякаш му бе трудно да произнася думите, каза, че има желание да даде „повече гласност“ на проблема с корупцията в управлението, да разпали „повече ентузиазъм“ за борба с нея, и че се надява Серпико да му окаже съдействие.

— Разбирам какво чувствуваш — рече Макгъвърн. — Зная, че си доста самотен, но всичко, което ни каза, действително е вярно. В някои отношения можем да направим нещо, в други — не. Трябват ми улики, слухове, места, с които да започнем, всичко. Честно казано, имам нужда от факти.

Внезапният, неочакван интерес към него, проявен след толкова време, означаваше за Серпико едно: че командването на управлението се тревожи какво друго още той би могъл да направи и Макгъвърн е натоварен със задачата да го научи.

— Вижте какво — каза Серпико, — досега щях да съм си подал оставката, ако не беше инспектор Дилайс. Преди да го срещна, бях съвсем обезсърчен. Но какво прави управлението? Там има маса добри момчета, обаче те никога не биха проговорили, ако не усетят, че ще бъдат подкрепени. Всичко, от което имат нужда, е да им се даде малко смелост, но никой не им дава.

Раздразнението на Макгъвърн беше очевидно.

— Струва ми се, че не се разбираме — каза той. — На мене ми трябват факти, а ти ми четеш лекции по човеколюбие.

Добре, заяви Серпико, той ще се придържа към фактите. Какво ще каже Макгъвърн за капитан Форън и плика с тристата долара? Защо не се направи нищо по този въпрос? Макгъвърн стисна устни и предпочете да не отговори. Серпико продължи: а какво ще каже за искането, отправено от инспектор Дилайс до кабинета на Макгъвърн, да се окаже помощ за разследване на корупцията в Северен Манхатън и за дадения съвет да се използват курсанти от Полицейската академия? Това ли е начинът да се разпали повече ентузиазъм за борба с корупцията?

При споменаването на Дилайс Макгъвърн, който до този момент сдържаше негодуванието си, кипна. Да, не е бил в кабинета си, когато Дилайс го е потърсил, но даже да е бил, Дилайс щял да получи същия отговор. Ако Дилайс има проблеми, каза той, те са си негови. Дилайс не е вчерашен. Ако иска да се отърве от някого, знае как „да напише рапорт“, за да го преместят другаде.

Серпико искаше да попита Макгъвърн как такава тактика може да разреши проблемите, но се отказа, защото знаеше, че това би довело до един безкраен спор. Вместо това каза само:

— Надеждата на града е хората като Дилайс да бъдат подкрепени.

Ако Макгъвърн не бе приел тези думи като упрек към самия себе си, може би Серпико щеше да остави нещата така. В края на краищата не за първи път му се налагаше да слуша лицемерни аргументи в защита на съществуващото положение. Но сега с изумление чу как човекът, който би трябвало да бъде щит на Полицейското управление срещу корупцията, заяви, че макар Серпико да не мисли като него, той — Джоузеф Макгъвърн — е направил „твърде много“, и ако не друго,

поне е предпазил полицейския комисар „от нападките на външни служби“.

С това разговорът приключи и те се разделиха. Но забележката за „външните служби“, която не бе случайна, разяри Серпико извънредно много и той отново започна да премисля една идея, която му бе дал Дейвид Дърк. По време на разследването в Седми отдел те бяха продължили да се срещат и Серпико беше споделил с него нарастващата си тревога, че всичко ще се провали. Дърк му бе отговорил, че е намерил идеално разрешение. Отсега нататък нямало защо да се опитват да оправят нещата чрез градската управа. Дърк имал познат в „Ню Йорк Таймс“ — можели да идат при него и да дадат широка гласност на всичко. Тогава Серпико бе отклонил тази идея. Беше му дошло до гуша от плановете на Дърк — срещите с капитан Форън, Джей Крийгъл и комисаря Фрейман. Освен това му се стори, че е малко вероятно „Таймс“ да приеме на вяра думите на двама полицаи от техния ранг, па макар и Дърк да беше детектив. Ала след срещата с Макгъвърн, уверил се, че нищо няма да се промени, докато нещата се решават от хора като него, Серпико бе осенен от друга мисъл. Какво би станало, ако някой висш офицер, например цял инспектор като Пол Дилайс, дойде с него в „Таймс“ и потвърди онова, което той щеше да каже за корупцията в управлението и за системата, която ѝ позволява да вирее? Тогава може би щеше да е по-друго.

Когато Серпико отиде при Дилайс и го попита дали ще дойде с него в „Таймс“, Дилайс погледна встрани, почеса се по брадата и рече:

— Франк, в управлението съм вече от двадесет, че и повече години... Имам жена и дечурлига, току-що си купих къща и тя е ипотекирана. Ако ме изхвърлят от управлението, не зная къде бих могъл да отида...

Гласът на Дилайс заглъхна и Серпико си помисли, че действително не може да го кори. Искаше от него прекалено много — да заложи на карта цялата си кариера. Това, което му предлагаше, беше против правилата и ако Дилайс се съгласеше да го извърши, управлението можеше да му потърси сметка. Серпико си помисли и за другите полицаи, които крадешком бяха идвали при него или му се бяха обаждали по телефона, за да го поздравят за твърдостта, но всички бяха добавяли, че те, разбира се, не биха могли да бъдат толкова независими и да поемат такъв риск — имали семейства, жени

и деца и били длъжни да се грижат за тях, да ги издържат. Серпико напълно ги разбираше и се питаше дали, без да съзнава, не избягва тези неща — брака и всичко останало, което служеше на другите за извинение, че стоят настрана. И Дърк беше женен и имаше деца. Но Дърк беше различен. Серпико никога не беше гледал на него просто като на един от многото полицаи. Не изпитваше и капка съмнение по отношение на неговата неприязън към корупцията, обаче усещаше, че Дърк иска да си спечели име, може би като прелюдия към политическото поприще или към издигането му във висшите полицейски кръгове на Ню Йорк, или където и да е. Веднъж, когато Сиатъл беше разтърсен от скандал в полицията, Дърк бе споделил със Серпико, че е готов да оглави тамошната полиция и че ще го направи началник на детективите. По-късно Серпико му каза: „Доволен съм, че тогава не си стегнах багажа.“

Но инспектор Дилайс вече бе извършил повече, отколкото се искаше от него, повече, отколкото Серпико можеше да очаква от кой да е друг висш офицер, и ако молбата да иде в „Таймс“ беше прекалено голяма, Франк щеше да го разбере, без да има нужда от обяснения. Двата мъже се погледнаха в очите и точно когато Серпико се обърна, за да си тръгне, Дилайс добави тихо:

— Е, добре, казах си каквото ми тежеше. А сега прави това, което трябва да направиш. Аз съм с тебе... сто процента. Каквото и да поискаш.

Познатият на Дърк от „Ню Йорк Таймс“ беше слаб, подвижен репортер на тридесет и седем години с преждевременно оредяла коса. Казваше се Дейвид Бърнам. Преди да постъпи на работа във вестника през 1967 година, Бърнам бе служил две години във Вашингтон като помощник-директор на президентската Комисия за надзор по спазване на законите и правораздаването. Работеше в градския, или така наречения „столичен“ отдел на вестника и първоначалното му задължение бе да отразява както цялостната картина на местното съдопроизводство — наказателното право, съдебната система, затворите, съдиите, прокурорите, полицията, — така и самите престъпления. Постепенно обаче интересите му се съсредоточиха върху дейността на полицията и той, тъй да се каже, „наследи“

връзката с Дърк от един друг репортер на „Таймс“, комуто Дърк от време на време бе давал интересна информация.

Бърнам продължаваше да отделя специално внимание на полицията и все повече се изпълваше с възмущение от разпространението на корупцията в Полицейското управление. При това негодуванието му се пораждаше не толкова от моралната страна на въпроса, колкото от възникващите реални пречки за спазването на законността. Един от първите му публикувани материали — обширна статия за полицаите, засягаща „къртенето“, или спането по време на пост — беше израз на това негово виждане.

Бърнам вече се опитваше да се сдобие с конкретни доказателства за съществуването на корупцията, когато на 12 февруари 1970 година при него дойдоха за интервю Серпико, Дилайс и Дърк и един доведен от Дърк четвърти полицай, който непрекъснато настояваше името му да не се споменава въпреки незначителното си участие. На интервюто присъствуваха Артър Гелб, редакторът на отдела, един помощник-редактор и един репортер.

Предчувствието на Серпико, че присъствието на инспектор Дилайс ще се окаже от изключителна важност, не го подведе. По-късно Бърнам каза: „Ако не бе присъствувал Дилайс, нямаше да излезе нищо.“ Но и така нямаше да им бъде леко. Преди да започне интервюто, Гелб обърна внимание на деликатността на темата и забеляза, че публикуването на подобен материал ще бъде свързано с огромни затруднения. Серпико, изнервен и ядосан, каза рязко:

— Значи пак старата гадна история! И вие ще ме преметнете както всички други.

Но тези думи скоро бяха забравени. Редакторите и репортерът слушаха слисани през цялото време, а разговорът продължи дълго.

Бърнам бе съставил план, по който да представи материала. Сега той беше одобрен. Всичко трябваше да бъде добре обмислено. Щеше да представлява поредица от три статии и във всяка от тях трябваше да бъде поместена значителна част от подробностите, разказани от Серпико. Първата статия щеше да покаже размерите, до които е достигнала корупцията в Полицейското управление, втората — как се е стигнало до това положение, а третата — какво би трябвало да се направи.

Бърнам проведе интервюто и написа статиите, ала те не бяха публикувани незабавно и той, като всеки репортер, започна да нервничи. Но когато отиде при редакторите, те го увериха, че статиите ще бъдат отпечатани, „Таймс“ само изчаквал подходящ повод.

Мина още време, а статиите не се появиха. Тогава, съвсем случайно, пред Бърнам изникна възможност да предостави на редакторите повода, необходим за отпечатването на материала му. Един съботен ден в средата на април някакъв приятел го взе със себе си на коктейл, организиран от Ричард Орилио, който бе ръководил успешната кампания за преизбирането на кмета Линдзи, а сега беше негов заместник и най-близък политически довереник. На коктейла беше и Томас Б. Морган, секретар на Линдзи, отговарящ за пресата. Бърнам не беше виждал Морган преди, но сега не пропусна възможността да поговори с него и по време на разговора, без да се впуска в подробности, спомена, че „Таймс“ разполага с материал, засягащ корупцията в града.

Следващият вторник, 21 април, Бърнам телефонира на Морган в кабинета му в Сити Хол, представи му се отново и му напомни за статиите, за които му бе приказвал на коктейла у Орилио. Морган отговори, че си спомня и за него, и за въпросните статии, и тогава Бърнам му каза, че става дума за корупцията в полицията и че материалът ще предизвика сензация.

Незабавно — „само след пет минути“, както Морган щеше да се изрази по-късно — той вече беше в кабинета на кмета Линдзи с новината. Беше уведомен заместник-кметът Орилио, а също и полицейският комисар Хауърд Р. Лиъри, прехвърлен от Линдзи на работа в Ню Йорк в началото на 1966 година от Филадельфия, където бе заемал подобен пост. Последва серия от набързо свикани съвещания и най-после бе решено да се изпревари ударът на „Таймс“ — кметът веднага щеше да провъзгласи сформирането на комитет, който да разгледа събраните сведения за корупция в градската полиция.

От това произтекоха няколко интересни странични ефекта. Джей Крийгъл се обади на Серпико по телефона — почти три години след деня, в който Франк бе отишъл при него да го уведоми за корупцията, на която лично беше станал свидетел, включително и за плика с тристата долара, и за капитан Форън, и за „комбината“ в Седми отдел. Оттогава Серпико нито го бе виждал, нито бе разговарял с него.

Речта на Крийгъл по телефона беше изпълнена с обичайните за него несвързани изречения, с обяснения колко бил зает и сякаш за да го демонстрира, той постоянно караше Серпико да изчака, докато отговори на други телефонни обаждания. Но след близо двадесетминутния словесен порой все пак пролича какво го човърка.

— Чувствувам се отвратително заради оная гадна история — каза той. — Ние очевидно просто не се разбрахме достатъчно добре при последния ни разговор. Трябва пак да предприемем нещо. Зная какво се случи напоследък... Бих искал да седнем отново и да поговорим по въпроса, да видим какво ще ми хрумне. — После добави: — Ако това, което казвам, не ти харесва, много съжалявам. — Сподели, че е говорил с Дейвид Дърк и че се чувства като негодник.

Серпико отговори, че не вижда особен смисъл да се срещнат пак, но е любопитен да разбере едно нещо. Казал ли е Крийгъл тия неща на кмета Линдзи? Знае ли Линдзи за тях? Тук Крийгъл започна да мънка.

— Не направо — рече той. — Говорихме по въпроса. И той имаше същото затруднение, както и аз. Случаят трябваше да бъде отнесен до отдела за разследване, до полицейския комисар. Те имат законно право да извършат разследването.

Чак тогава, на 23 април, четвъртък, два дни след като Морган докладва на Линдзи за материала в „Таймс“, две години и половина, след като Серпико за първи път бе казал на Макгъвърн за капитан Филип Форън и за плика с доларите, месеци след като му бе припомнил за това и го бе попитал какво да прави, и след като висшият команден състав на Полицейското управление вече бе предприел трескави действия, Макгъвърн най-после разпита Форън. Практически Форън отрече всичко. Призна, че Дърк е идвал при него със Серпико. Каза, че не може да си спомни дали по това време действително е бил в отдела за разследване, въпреки че и Серпико, и Дърк заявиха, че срещата се е състояла през август 1966 година, шест месеца след назначаването на Форън в отдела, и въпреки че Форън си спомняше как по време на разговора Серпико бе казал, че е „мобилизиран“, което, според досието му, беше станало през лятото на 1966 година.

Капитан Форън решително отрече да е виждал някакъв плик — със или без пари — и да е предупреждавал Серпико, че ако продължава да упорствува, ще се намери в Ист Ривър, както и да го е съветвал да се отърве от въпросния плик, като го предаде на някой

сержант. Според думите на Форън Серпико само му казал, че очаква да получи паричен подкуп, който трябвало да предаде на колегите си, и когато Форън предложил да се маркират банкнотите, Серпико отказал, защото в такъв случай „щял да бъде белязан“ или нещо подобно.

Разпитан от Макгъвърн, Форън призна, че не е отбелязал срещата си със Серпико и Дърк в дневника, нито пък е докладвал за нея на прекия си началник, комисар-следователя Фрейман. Вероятно за да се оправдае, Форън каза, че веднъж Дърк препоръчал Серпико за назначение в отдела за разследване. Направил някои проучвания относно миналото на Серпико и получил поверително сведение, че той е „психо“. Форън каза още:

— Не зная дали трябва да го съобщавам, но е имало известни основания да се допусне, че Серпико проявява хомосексуални наклонности. Това, разбира се, е строго поверително и не бих могъл да цитирам източника на сведението, дори и да си го спомня, което едва ли ще успее.

По време на срещата си със Серпико, продължи Форън, той имал натрапчивото чувство, че Серпико се опитвал „да му скрои номер“. Голямата му грешка, настояваше той, била, че не го изхвърлил от кабинета си незабавно, а поради „бащинското си отношение към подчинените“ го оставил да продължи празните си брътвежи.

Едно нещо беше да оставиш полицаи като Серпико да бродят самотен из града и да се опитва да убеди обществеността в необходимостта от мерки срещу корупцията в полицията, а съвсем друго — да накараш „Ню Йорк Таймс“ да се намеси. Същия ден, когато бе разпитан Форън — четвъртък, 23 април, — кметът Линдзи провъзгласи официално създаването на петчленен комитет с цел „да се обсъдят всички възможности“ за разследване на евентуалната корупция в рамките на Полицейското управление. Комитетът щеше да бъде оглавен от съветника на градската управа Дж. Лий Ранкин и щеше да включва още Робърт К. Ръскин, който бе заел мястото на Фрейман като комисар-следовател, районния прокурор на Манхатън Франк С. Хогън, районния прокурор на Бронкс Бъртън Б. Робъртс и полицейския комисар Хауърд Р. Лиъри.

Бърнам се втурна възбуден при редактора на „столичния“ отдел на „Таймс“ Артър Гелб със съобщението на Линдзи и Гелб се съгласи, че вестникът най-после има очаквания повод да помести статията му.

Оригиналният материал, съставен от три части, бе различен и през по-голямата част от нощта срещу петък Бърнам и други репортери и редактори го писаха отново под ръководството на Гелб. Всички обвинения на Серпико заедно с други примери за корупция, установени от самия Бърнам, бяха сглобени в един общ материал.

Около обяд на следващия ден А. М. Розентал, главният редактор на „Таймс“, прочете статията и я одобри. Тогава Бърнам се обади на отговорния за пресата секретар Морган и му каза, че експозето за корупцията ще бъде поместено във вестника на следващата сутрин и че му изпраща две копия „за коментар“.

Морган побърза да отнесе едното копие в кабинета на кмета, а другото изпрати на комисаря Лиъри, който бе свикал съвещание в собствения си кабинет в Дирекцията на полицията — просторна стая с махагонова ламперия, където над полицата на камината беше окачен портретът на един бивш комисар: Теодор Рузвелт. Присъствуваха първият заместник-комисар Уолш, заместник-главният инспектор Макгъвърн и капитан Форън. Форън повторно отрече всичко, както вече бе направил пред Макгъвърн, когато пристигна статията на „Таймс“.

Лиъри и останалите едва бяха успели да я прегледат, когато ги повика кметът. В неговия кабинет те се присъединиха към друга, не особено весела група, включваща заместник-кмета Ричард Орилио, съветника на градската управа Ранкин, комисар-следователя Ръскин, Морган и — сгушен край един от прозорците — Джей Крийгъл, който си гризеше ноктите.

Събраните си подаваха страниците със статията, а кметът седеше мълчалив, с ледено изражение, както правеше винаги когато беше ядосан и се намираше в присъствието на много хора. Тук не всички се разбираха добре. Ръскин и Лиъри например не се обичаха. Веднъж Ръскин бе попитал Лиъри как се оправя с корупцията и той му беше отговорил: „Уолш се оправя с нея.“ Ръскин бе продължил да го разпитва: „Добре де, но как решавате какво да правите във връзка с оплакванията, които получавате?“, и Лиъри бе отвърнал: „Разглеждам ги чак когато бъдат разследвани.“

Главната цел на събранието, което продължи около час и половина, беше да реши как да се парират обвиненията, поместени в статията. Лиъри каза, че в нея има „много общи приказки“, и обвини за

това „онзи полицай психопат“, подстрекаван от „бившия му съкурсник“. Кметът Линдзи не мислеше точно така. Най-последващото изложение, което Морган изпрати обратно в редакцията на „Таймс“.

В изложението, подписано от Линдзи, се казваше, че Сити Хол държи положението в ръцете си. „Бях уведомен от полицейския комисар Лиъри, че много от обвиненията, съдържащи се в тази статия, се отправят от един отделен полицай и са доведени до знанието на управлението през 1967 година... Управлението разследва тези обвинения, предаде ги на районния прокурор на Бронкс и в резултат много от тях отпаднаха.“

На Франк Серпико хич не му беше до смях, но все пак едно изречение от изложението на кмета го накара да се разсмее: „Правителството трябва да хвърли в борбата с корупцията и закононарушенията всички средства, с които разполага.“

Бившият комисар-следовател Арнолд Фрейман, сега съдия, назначен във Върховния щатски съд с помощта на Линдзи, публикува отделно предпазливо изявление, че един цивилен агент му дал информация за корупцията, ала тя била „твърде обща“. В отговор на обвинението на „Таймс“, че е отказал да даде разрешение за монтиране на подслушвател в обходния камион на Седми отдел, за да се запишат разговорите на полицаите, Фрейман изтъкваше, че това щяло да бъде „грубо нарушение на разпоредбите на отдела за разследване“ — между другото, без да обясни защо такива електронни устройства и скрити магнетофони спадат към обичайното оборудване на неговия отдел.

„Таймс“ публикува статията на 25 април 1970 година, на първа страница. Заглавието гласеше: **ИМА СВЕДЕНИЯ, ЧЕ МЕСТНАТА ПОЛИЦИЯ ВЗЕМА ПОДКУПИ, ВЪЗЛИЗАЩИ НА МИЛИОНИ.**

Материалът наистина предизвика сензация. Седмици наред корупцията в полицията и изнудванията, вършени от полицаи, се коментираха на първите страници на „Таймс“, „Ню Йорк Дейли Нюз“ и „Ню Йорк Поуст“, както и във вечерните предавания на радиото и телевизията. За ужас на кмета, чиито амбиции за президентския пост напоследък бяха станали съвсем очевидни, скандалът, засягащ административния му апарат, привлече вниманието на цялата страна.

Полицейският комисар Лиъри почти веднага даде повод за още спорове. Въпреки че в статията, отпечатана в „Таймс“, не се

споменаваха имена на свидетели, на него му бе напълно ясно, че огромната част от информацията е дадена от Серпико. Независимо от това четири дни по-късно той обвини вестника в потуляване на фактите, „връщане към прийома на маккартизма“ и заяви, че „Таймс“ базира твърденията си върху думите на „проститутки, наркомани, комарджии и зле настроени полицаи“.

В резултат на това всички надежди на кмета, че сформираният от него комитет начело със съветника на градската управа Ранкин ще успее да заглади нещата, отидоха по дяволите. Петима нюйоркски конгресмени, водени от Едуард Кох, който бе наследил мястото на Линдзи в седемнадесети избирателен район, насочиха атаките си срещу участието на комисаря Лиъри в комитета, като поставиха въпроса как той би могъл да разследва сам себе си. Отначало Ранкин защитаваше групата си, като казваше: „Не смятам, че външен комитет, който не познава тънкостите на проблема, би изпълнил задачата с необходимата вещина и ефективност.“ В друго интервю изтъкна увереността си, че изявленията на Лиъри „няма да окажат влияние върху действията на комитета и неговите намерения да изпълни задачата, поставена от кмета“.

Но натискът от страна на политическите съперници, обществеността и пресата се оказа твърде силен и в края на краищата Сити Хол трябваше да потърси изход. По старателно режисиран сценарий съветникът на управата Ранкин написа до кмета писмо, в което изтъкваше, че поради „вероятност от сблъсък на интересите“ може би ще е по-благоразумно разследването да бъде поверено на група професионално компетентни граждани, които да бъдат освободени от всички останали задължения. Кметът отговори, че ще помисли върху предложението, и след известно изчакване, колкото за авторитет — провъзгласи сформирането на нова независима комисия, която щеше да работи под председателството на Уитман Нап, юрист от Уол Стрийт.

За комисаря Лиъри остана задължението да се оправя с отровената атмосфера на Полицейското управление и със системата, срещу която Серпико се бе борил толкова дълго. Почти цял месец след като излезе сензационната статия в „Таймс“, в отчаяното си усилие да покаже, че върши нещо, Лиъри издаде заповед да бъде прочетено възвание по време на сутрешната проверка във всички полицейски

участъци в града. Във възванието Лиъри приканваше всеки полицаи, който знае нещо за корупцията в управлението, да го съобщи открито. Не се споменаваше, че който стори това, ще бъде похвален или награден. Лиъри само уверяваше полицаите, че няма защо да се страхуват от каквито и да било „лоши последствия“.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

Пороят от обвинения и контраобвинения, последвали публикуваната в „Таймс“ статия, разпускането на един комитет и сформирването на друг, опровергаването на едни обвинения и отправянето на нови, несъгласието, че има нещо дълбоко порочно, обещанията за вземане на мерки — всичко това изобщо не развълнува Серпико. Най-сетне вниманието на града бе насочено към корените на корупцията в полицията, но все още всичко се свеждаше до приказки и оставаше да се види какво може да бъде направено на практика.

На Серпико беше напълно ясно, че в момента той е главният свидетел срещу Робърт Стенърд. Всяка вероятност да не бъде призован за свидетел бе изчезнала след двата разпита на Филип Монталван, цивилния агент от Седми отдел, чийто телефонен номер бе открит у „банкера“ Мануел Ортега. Всички показания против Монталван бяха дадени от агентите на „числа“ и първият разпит бе приключил с гласуване, при което с единадесет срещу един гласа съдебните следователи бяха поискали присъда. Единственият въздържал се бе промърморил, че „никога не би повярвал на думите на такива хора против полицаи“. След второто дело Монталван беше оправдан.

Във връзка с показанията, които му предстоеше да даде, Серпико бе повикан на втора среща с прокурора Робъртс и Купър. Особени спорове не възникнаха. След заседанието през декември Серпико знаеше, че ще бъде призован за свидетел, разбра го още преди една година, в момента, когато се съгласи да се яви пред Висшата следствена комисия. Главните разногласия възникнаха по въпроса за брадата му. Робъртс настояваше да я обръсне, Серпико не се съгласяваше. Това им е лошото на хората, опъваше се той, всички гледат как изглеждаш, а не търсят истината.

— Вижте, Франк — каза Робъртс, — разбирам ви, но съществува вероятност някой от съдебните заседатели просто да не обича брадати хора... Тъй че защо да рискуваме?

Най-после Серпико се съгласи на компромис. Махна брадата, но остави мустаците, които бяха придобили внушителни размери, и за

компенсация облече старомоден вълнен костюм.

Серпико даде показанията си срещу Стенърд на 18 юни 1970 година. Предишната нощ бе нервен, неспокоен и понеже не му се спеше, излезе да се разходи из улиците на Вилидж със своето куче — английската овчарка Алфи. Замисли се за всичко, което му се бе случило през последните три и половина години, както и за сегашното си положение. Най-сетне малко преди зазоряване, успя да се унесе в неспокойна дрямка — може би за около час — на един стол. От много месеци насам ролята му беше общоизвестна тайна. Но бе настъпил краят, точката, от която нямаше връщане назад, и той наистина трябваше да влезе в съда и да се изправи срещу обвиняемия. Питаше се как ли ще се чувства, когато застане така, лице в лице срещу него. Но сутринта, след като положи клетвата и моментът бе настъпил, когато погледна към подсъдимата скамейка, където седеше Стенърд и също гледаше към него, той изобщо не се развълнува. Изведнъж, за изненада на Серпико, Стенърд се превърна просто в един от многото престъпници.

Стенърд бе обвинен в лъжесвидетелство, тъй като при първия разпит се беше заклел пред Висшата следствена комисия, че никога не е вземал участие в „комбината“ на Седми отдел. Освен Серпико главни свидетели по делото бяха Хуан Карерас — „банкерът“ на облозите на „числа“, жена му Долорес и информаторът Виктор Гутиерес. Серпико не бе присъствувал лично на конкретните случаи, които щяха да бъдат разгледани, но бе допуснат да свидетелствува въз основа на постановлението на нийоркския щатски апелативен съд — според него се разрешаваше на свидетел да предостави обща информация, която да осветли обстоятелствата около дадено дело и да му придаде съответна „достоверност“. Той би могъл също така да даде показания относно разговорите си със Стенърд за съпрузите Карерас, за тяхното участие в „комбината“, за „откупите“, които плащаха, за да не ги закача.

Серпико спокойно разказа още веднъж за случките, на които бе станал свидетел, докато служеше като цивилен агент в Седми отдел заедно със Стенърд. Тогава адвокатът на Стенърд започна кръстосания си разпит. Стрелите му бяха насочени към личността на Серпико.

— Получаваха ли сте в полицейския участък акт за извършено нарушение? — попита той.

— Да — отговори Серпико.

Въпросът се отнасяше за незначителен инцидент, станал малко след постъпването на Серпико на служба като цивилен полицаи в Бруклин. Един ден той, с буйна брада и дълга коса, облечен в стара риза и работен комбинезон — отиваше на работа с колата си, когато някакъв полицаи-регулировчик с червено лице и бяла коса го спря за несъобразяване със знаците му при пресичането на едно кръстовище. Серпико обясни на регулировчика, че не го е забелязал, а светлината на светофара е била зелена. Полицаят направи няколко саркастични забележки относно външността на Серпико и на хипитата въобще. Последва неприятна разправа и когато Серпико се легитимира като служител от полицията, вече беше твърде късно регулировчикът да отстъпи. Пререканието продължи още доста време и накрая Серпико получи акт за неспазване разпорежданията на регулировчика.

Адвокатът на Стенърд не се впусна да обяснява тези подробности и остави споменатото нарушение да говори само за себе си, очевидно с надеждата да се създаде впечатление, че Серпико по принцип има основание да е настроен срещу полицаите. Адвокатът направи театрална пауза, след което продължи: работил ли е Серпико в Бюрото за криминална регистрация?

Да, отговори Серпико, работил е.

А спомня ли си Серпико инспектора, който му е бил пряк началник?

Да, спомня си го.

— Е, добре. А имало ли е инцидент, който да е предизвикал преместването ви от Бюрото за криминална регистрация? — попита адвокатът с цинична усмивка. — Някаква случка там... в мъжката тоалетна?...

„О, господи — помисли си Серпико, — те наистина са се съюзили, за да ми видят сметката!“ Скалъпеното обвинение, че е имал нещо с друг мъж в клозета, явно бе вписано в служебното му досие и той на драго сърце би разказал цялата история. Но помощник-прокурорът Робърт Копълман, който водеше делото, скочи на крака, като каза:

— О, възразявам срещу този безсмислен въпрос!

И възражението му беше прието.

С това нападките срещу личността на Серпико и неговата репутация приключиха, но адвокатът на Стенърд още почти четири часа продължи опитите си да компрометира показанията му за „комбината“ в Седми отдел. След като не успя, той най-сетне се задоволи да попита защо Серпико не е отправил обвиненията си по-рано, преди датата, отбелязана в протоколите на Висшата следствена комисия.

Това беше друга история, която Серпико охотно би разказал с подробности, но Копълман отново направи възражение и то бе уважено.

Тогава на свидетелската скамейка заеха местата си Виктор Гутиерес и съпрузите Карерас. Съвместните им показания попълниха различните празноти в цялата история и от тях стана ясно, че Хуан Карерас е бил арестуван няколко пъти като агент на „числа“ в Южен Бронкс до началото на лятото на 1967 година, когато бившият партньор на Серпико Кармело Дзумато и един друг цивилен агент го включили в „комбината“. Карерас бил принуден да плати над две хиляди долара първоначална „такса“. След това плащал месечно по общо хиляда шестстотин и петдесет долара: сто и петдесет — на цивилните агенти от четиридесет и осми участък, в чийто район вършел „операциите“ си, петстотин — на Седми отдел, осемстотин — на цивилните агенти от общината и двеста — „за детективите“. Осемстотинте долара за цивилните агенти от общината, поясни Карерас, не включвали сумите за „лейтенантите и по-висшите чиновници“. Освен това тези откупи осигурявали покровителство само на него самия, на жена му, на винарната и на един апартамент, който използвал като кантора за своя бизнес с „числата“.

Така подсигурени, двамата Карерас събирали от залагания средно по седем до десет хиляди долара седмично до 23 декември 1967 година, когато едно число — 542, — на което били заложили много играчи, се оказало печелившо и Хуан Карерас загубил повече от 20 000 долара. След две седмици, на 6 януари 1968 година, същите цифри, но в друг ред — 452, — отново спечелили и макар този път загубата да не била толкова голяма, прибавена към първата, била достатъчна, за да лиши съпрузите Карерас от всички налични парични резерви.

Карерас заяви, че тогава не знаел към кого да се обърне за помощ. Но почти мигновено — всъщност на следващия ден — на

сцената се появил Виктор Гутиерес. Той му казал, че се познава с един едър „банкер“ от играта на „числа“ в Джързи Сити — Рикардо Рамос, — който желаел да разшири бизнеса си и имало шанс да сключат сделка с него. Работата била много сериозна — Рамос бил вписан в досиетата както на федералните, така и на местните полицейски агенции като приближен на един от босовете на мафията в Ист Коуст — Джоузеф (Джо Байон) Дзикарели. Карерас се съгласил и Гутиерес обещал, че ще го срещне с Рамос на 8-и, в понеделник.

После, според думите на Карерас, по телефона ненадейно му се обадил Уилям Маколиф, цивилен агент от четиридесет и осми участък. Карерас обяснил, че не може да изплати месечните си задължения към организаторите на „комбината“ поради наскоро сполетялата го загуба, а Маколиф казал, че е чул за тази несполука, но все пак иска да го види. Карерас му доверил, че същия следобед има среща, на която се надява да оправи нещата.

Четирима цивилни агенти пристигнали почти едновременно с Гутиерес и Рамос — „банкерът“ от Ню Джързи, които дошли за срещата. Те били представени от Гутиерес и Карерас като Боб Стенърд и Джим Парети от Седми отдел и Маколиф и Андрю Тейлър от четиридесет и осми участък. На срещата Стенърд настоял Рамос да сключи сделка с Карерас.

— Стенърд каза на Рамос, че изкарвам добри пари — заяви Карерас пред съда. — Той гарантира, че си разбирам от работата.

Тогава Рамос се съгласил да извади Карерас от затруднението. Той щял да изплаща печалбите в съотношение шестстотин към едно — колкото и да са големи, — ако някое от числата спечели, и да поеме разходите по участието в „комбината“. В замяна на това Карерас можел да запази тридесет процента от седмичната си печалба, от които да плаща на агентите си. Можел да задържи и допълнителни пет процента, ако иска сам „да се откупва от полицаите“, но Карерас отговорил, че предпочита да остави това на Рамос, и отбелязал, че вече „от един месец е на червено“. Рамос казал на Стенърд, че може да си получи месечната такса на следващия ден, и с това срещата приключила. Всичко било „тип-топ“ — полицията и престъпниците най-необезпокоявано продължавали взаимноизгодното си сътрудничество.

Когато Стенърд стана да говори в своя защита, той отрече да е разговарял някога със Серпико за каквато и да било „комбина“, отрече всички описани от Серпико случаи, засягащи него и въпросната „комбина“, отрече да е приемал подкупи от съпрузите Карерас, отрече изобщо да е разговарял с тях за някаква „комбина“. На 30 юни, дванадесет дни след започване на делото, Стенърд бе признат за виновен. Максималната присъда, която се предвиждаше от закона, беше седем години затвор, но в действителност го осъдиха на една до три години принудителен труд в щатския исправителен затвор. След като прекара там една година, бе освободен под „честна дума“.

На 1 юли 1970 година, един ден след като бе произнесена присъдата на Стенърд, прокурорът на Бронкс Бъртън Робъртс изпрати писмо до полицейския комисар Хауърд Лиъри. „Бих искал, пишеше Робъртс, да привлече вниманието Ви към Вашия служител Франк Серпико, полицейска значка № 19076.“ Той отбелязваше, че „още преди две или три години споменатият по-горе открито е съобщил за някои случаи на корупция“, свързани с нарушение на закона срещу хазартните игри в Бронкс, и в резултат на извършеното от висши служители на Полицейското управление и прокуратурата на Бронкс разследване са били изобличени осем полицаи.

Робъртс изтъкваше, че Серпико е дал показания не само пред Висшата следствена комисия, но и по делото „Държавата срещу Робърт Стенърд“, в резултат на което е бил осъден за корупция служител от полицията. Той добавяше, че Серпико е изпълнявал дълга си, като е бил „твърде често пренебрегван от някои полицаи“, че е проявил „смелост и високи морални качества“ и че „този чудесен служител“ е действувал „без мисъл за повишение или други облаги“. „Може би добрите му качества са награда сами по себе си“, пишеше в заключение Робъртс, но изказваше надежда, че комисарят Лиъри „сам ще се погрижи“ Серпико да бъде награден с детективска значка, и добавяше, че това би дало „смелост на останалите да говорят открито“.

Робъртс изпрати писмо с подобно съдържание и на кмета Линдзи и зачака — ала напразно — да получи отговор от него или от Лиъри. Най-после, макар и с явна неохота, Линдзи се накани да реагира по някакъв начин. На 28 юли в кратко обръщение, адресирано до

Серпико, кметът пишеше: „Прокурорът на Бронкс Бъртън Робъртс ми изпрати писмо, в което дава висока оценка на Вашето съдействие при наскоро състоялото се разследване и съдебния процес, организиран от неговото ведомство. Убеден съм, че всички граждани на Ню Йорк също оценяват високо проявената от Вас смелост и гражданската Ви доблест“.

Това беше всичко, ако не се смяташе забележката в долния ъгъл на писмото на Линдзи, от която личеше, че копия от него са изпратени на Лиъри и на Робъртс.

От полицейския комисар все още нямаше отговор. Робъртс започна да прави безуспешни опити да се свърже с него по телефона. Доста раздразнен от това безотговорно отношение, Робъртс не се предаде и най-накрая се добра до Лиъри. Каза му, че се обажда във връзка с писмото относно Серпико и детективската значка.

— Той е психопат! — отсече Лиъри.

— В такъв случай може би управлението ви има нужда от повече психопати — отговори Робъртс. Какво става със значката?

— Награди не се раздават за това, че си гледаш работата — каза Лиъри.

Робъртс попита кой още в управлението си гледа работата.

— Говоря сериозно, наистина смятам, че той трябва да получи значката.

Настъпи пауза. Най-после Лиъри каза:

— Не, докато аз съм полицейски комисар. — И с това разговорът приключи.

След осъждането на Стенърд, Уилям Маколиф, цивилният полицай от четиридесет и осми участък, също бе подведен под отговорност, признат за виновен и осъден на една година затвор. Дзумато, Парети и Тейлър признаха вината си и получиха по-малки наказания — условни присъди. Решението беше незабавно да подадат оставките си и да бъдат лишени от всички права и облаги, с които се ползуваха бившите служители от полицията.

Последваха и други процеси — в съда и в Полицейското управление, — няколко присъди, няколко уволнения, няколко нерешени дела. На практика всички те засягаха хората от нисшия

ешелон. По същество за Франк Серпико това беше краят и той с горчивина си мислеше колко малко бе постигнато всъщност.

През последните месеци Серпико се бе сблизил с Купър и сега той се опитваше да го ободри по свой начин, с характерната си прямота и суровите си маниери. Разговорите им често се превръщаха в надвикване. Нещата не са чак толкова лоши, горещеше се Купър. Чрез присъдите все пак е постигнато нещо, човек все още може да си гледа работата в управлението, а кой знае и какви промени ще въведе комисията на Нап. Серпико слушаше. Колко по-различни биха могли да бъдат кариерата му, животът му, ако бе срещнал хора като Дилайс и Купър по-рано, ако бе имал възможност да работи под тяхно ръководство!

Серпико забеляза у Купър нещо любопитно. Когато Серпико започнеше да хули управлението, по-възрастният Купър скачаше в негова защита. Ако обаче Серпико си мълчеше, Купър се развихряше и започваше да критикува управлението също като него, та и по-сурово: какво е това ръководство, накъде отива управлението, трябва да се направи еди-какво си...

Купър не само говореше, но и действуваше, и един случай допринесе особено много за задълбочаване на приятелството им. Братът на Серпико, Паскуале, като много други търговци в по-бедните квартали на града, държеше малката си бакалница отворена и в неделя — в известно противоречие с щатския Неделен закон. Този закон не забраняваше изрично някои магазини да работят и в неделя, но включваше дълъг списък на стоки, едни от които можеха да бъдат продавани, други — не, а трети можеха да се продават само в определени часове. Това буквално приканваше полицаите да изнудват търговците. Отделните подкупи не бяха големи — два, три или пет долара, ала според статистиката на Нюйоркския щатски законодателен комитет за контрол над търговските заведения общата им годишна сума за целия град възлизаше на повече от шест милиона долара. И за собствениците като брата на Серпико, макар той да не нарушаваше закона — например не продаваше бира, докато не настъпеше предписаното време: един часът след пладне, — беше по-лесно „да си платят двата долара“, вместо да се разкарват по съдилищата и да пилеят пари и време, оспорвайки получените призовки.

Паскуале каза за първи път на Серпико, че го изнудват, през 1968 година, когато Франк се явяваше пред Висшата следствена комисия в Бронкс. Тогава Серпико съобщи за това на Макгъвърн.

— Няма ли да спреш да ме занимаваш с тия гадни истории? — раздразнено отговори Макгъвърн и сравни себе си с генерал от армията, а Серпико с редник, който непрекъснато тича при него да му съобщи, че някой е задигнал две яйца от кухнята.

Тъй или иначе, Макгъвърн обеща да види каква е тая работа, но Серпико научи от брат си, че нищо не се е променило. Тогава една неделя следобед Серпико се метна на велосипеда си и отиде в Бруклин с устройство за звукозапис в раницата. Завари при Паскуале един от двамата полицаи, които го изнудваха, и го предизвика да признае не само че са вземали пари, но и че ще продължат да вземат.

Както полицаят даде да се разбере, обстоятелството, че братът на Паскуале също е полицай, нямаше нищо общо с въпроса.

— Виж какво, днес му обясних това — рече полицаят. — И той отговори: „Добре, ще си плащам...“

— О, тъй ли отговори? — каза Серпико с тон, който се надяваше да е достатъчно наивен.

— ... и ще е най-добре, ако наистина смята така — продължи полицаят. — Защото аз пръв влязох тук, когато той отвори бакалницата. Поговорих с него и той каза, че ще си плаща.

— Тъй ли?

— Точно тъй... Но следващия път, когато едно от момчетата наминало отгук, той попитал: „Какво обичате?“ Когато полицай влезе в магазин в неделя сутрин, има едно нещо, което трябва да се знае. Не му се задава въпросът: „Какво обичате?“ Не може да го карате да се чувства неудобно пред дечурлигата, не може да говорите с него така направо — пред хората. Трябва да се разберете с него настрана.

— Той е малко глупав — каза Серпико, сякаш брат му беше бремене, което е принуден да влачи. — Не разбира от тия работи.

— Опитях се да му обясня. Казвам му: „*Баста!* Не ми пробутвай пари пред децата! Ако искаш да ми кажеш нещо, ела отзад, там можем да си поприказваме като хора.“ Но тази сутрин, като минавам отгук, той казва същото. Казва: „Да, моля, с какво мога да ви бъда полезен?“ Заговарям с него на италиански. Казвам му: „Слушай, аз съм италианец, и ти си италианец. Трябва да се разбираме. Можеш да

направиш за мене само едно нещо... дето се разбрахме да го правиш първата седмица, когато отвори бакалницата.“

— Добре — рече Серпико, — но той ми съобщи, че днес пак са му съставили акт. Нали ти казах, загорява бавно и аз просто не искам да го тормозят за това, че не иска да се споразумее с тебе.

— Аз му съставих акта — отговори полицаят. — Той ще трябва да се споразумее с мене, както ще трябва да сторят и собствениците на всички останали магазини. Или ще му съставям актове всеки ден, докато се пенсионирам.

Тогава Серпико съобщи на Макгъвърн за направения запис, но Макгъвърн не прояви особен интерес. И сега, две години по-късно, непосредствено след осъждането на Стенърд, братът на Серпико се обади по телефона и ужасен съобщи, че най-после е призован в управлението като свидетел по процеса срещу двамата полицаи, че всичко ще бъде въпрос на неговата дума срещу тяхната и не знае какво да прави.

Серпико веднага отиде при Купър, разказа му за записа и за това, как не са му обърнали внимание. Само след час Купър изпрати кола да откара Серпико до личния му сейф, където се пазеше лентата със записа. Благодарение на този запис двамата полицаи бяха признати за виновни и уволнени от полицията.

След този случай един ядосан полицай запитва Серпико:

— Как можа да направиш такова нещо на свои колеги за два въшливи долара?

— Именно! — отвърна Серпико. — Точно защото става въпрос за някакви си два въшливи долара, трябваше да го направя!

При едно от амбициозните бюрократични мероприятия, тъй характерни за Полицейското управление, Серпико най-после бе прехвърлен в Детективския отдел. Но все още носеше „тенекиената“ си полицейска значка — не му дадоха златния отличителен знак на детективите — и бе причислен към отдел „Наркотици“ в Южен Бруклин. Заповедта за прехвърлянето му бе излязла преди процеса срещу Стенърд, но поради необходимата подготовка за делото той започна да работи пълноценно като служител в отдела чак през лятото на 1970 година.

Не беше ясно какво още знаят за него новите му колеги от Южен Бруклин, но репутацията му на експерт по карате и безпогрешен стрелец го бе изпреварила и посрещането му, ако не приятелско, беше поне учтиво. Един сержант му каза, че месечната му „норма“ ще бъде четири ареста за нарушения на разпоредбите против разпространението и употребата на наркотици, и го включи в четиричленен екип. После го инструктира, ако се натъкне на нещо „наистина сериозно“, да предостави разследването му на специалната служба към отдел „Наркотици“.

Ала никога не се случи нещо „наистина сериозно“ и Серпико скоро установи, че дейността на полицията против търговията и употребата на хероин е толкова безплодна и безцелна, колкото и нощите, прекарани от него на Таймс Скуеър, докато участвуваше в „хайката за мацки“. Теоретически главен обект на преследването бяха пласьорите на отровата, „търговците“. Но почти всички тъй наречени „търговци“, арестувани от екипа, към който се числеше Серпико, в действителност не бяха нищо повече от дребни разпространители или наркомани, продаващи излишните си запаси на други наркомани. Що се отнасяше до изпълнението на месечната норма за арестите, това нямаше никакво значение. Дори и продажбата на тридоларова торбичка с хероин — най-малкото количество, което по онова време вървеше на пазара — от един наркоман на някой негов приятел се квалифицираше като престъпление, а какво ставаше по-нататък в съда, не бе от особено значение. Поради претрупания график на съдилищата обикновено даваха възможност на арестувания да се признае за виновен в „притежаване на наркотик“ — сравнително лека простъпка — и той можеше да разчита на по-леко наказание. Често пъти присъдите биваха условни, а ако даден наркоман се съгласеше да доставя сведения за други наркомани, просто го пускаха на свобода. Оправданието, което много полицаи от отдел „Наркотици“ имаха за тези арести, беше, че те поне „държат наркоманите настрана от улиците“. Това напомняше на Серпико за проститутките, които биваха прогонвани от улиците едната вечер, за да се върнат на същия ъгъл още на следващата.

Той би пратил всичко по дяволите и би се махнал, ако не беше твърдото му решение да види колко време ще е необходимо, за да получи детективския ранг, към който винаги се беше стремил и който

— както и да се погледнеше на това — вече бе заслужил. А имаше и нещо друго. През септември, малко повече от четири месеца след като „Таймс“ публикува статията за корупцията в полицията, комисарят Лиъри внезапно си подаде оставката. Както той, така и кметът Линдзи решително отричаха тя да има нещо общо с предстоящото разследване на управлението от комисията на Нап. Кметът замени Лиъри с Патрик В. Мърфи, бивш директор на Нюйоркската полицейска академия, който дотогава оглавяваше полицията в Детройт и се радваше на репутация, рядка за един полицай — беше си спечелил име на „либерал спрямо закона и реда“. Накратко, управлението изживяваше мъчителен катаклизъм и реорганизация. Правеха се усилия за ликвидиране на корупцията и за подобряване на надзора за спазване на законността — по всеобщо мнение това беше бойният зов на деня. Купър и Дилайс казаха на Серпико да бъде търпелив, за да види крайния резултат и да се убеди, че управлението има нужда от служители като него.

Междувременно хероинът все така заливаше града с всички последици от безумните действия на наркоманите, отчаяно домогващи се до поредната си доза. Серпико до такава степен се обезвери, наблюдавайки безсмислените действия срещу наркоманията, че остави партньорите си да приписват на себе си заслугите за всички арести, извършени от екипа. Беше сигурен, че за наркотиците са валидни същите норми, както и за хазарта. Ако полицаите желяеха, можеха да ликвидират голяма част от търговията с наркотици едва ли не за една нощ. Но сам, Серпико не можеше да направи много. В Южен Бруклин, където наблюдаваше събитията и очакваше да настъпят обещаните промени в управлението, сега бе белязан човек, умишлено държан в неведение за онова, което ставаше в действителност. Като че ли живееше в пашкул. Дори в компанията на партньорите си, с които работеше ежедневно, той долавяше постоянното остро напрежение, породено от недоверието.

И тогава подозренията му за онова, което ставаше около него, внезапно се потвърдиха. Веднъж вървеше пеша по улицата, когато един детектив от отдела за борба с наркотиците спря колата си край него.

— Ей, ти си Серпико, нали? — попита детективът.

— Да, какво има?

— Влез, искам да поговорим.

Серпико се пъкна на седалката до него.

— Не носиш скрит магнетофон, нали, копеле? — уведоми се детективът.

Серпико вдигна ръцете си и му позволи да го опипа, любопитен какво ще чуе. Уверил се, че няма от какво да се страхува, детективът рече:

— Слушай, разбирам защо си забъркал оная каша в Бронкс. Там печалбата е била нищо работа. А какво ще кажеш, ако ти се даде възможност да спечелиш наистина добри пари?

— Ей — отговори Серпико, — май че аз трябваше да те проверя. Какво е това, уловка ли?

— Хайде, хайде — каза детективът, — опитвам се да ти направя услуга.

— Как?

— Нали ти казвам. Ние не се шляем наоколо за някакви си въшливи осемстотин долара на месец. Миналата седмица например един пласьор... Е, три момчета взеха от стоката му и всяка покупка струваше четиридесет хилядарки. Изчакахме го само да вземе всичките пари и му ги прибрахме. Знаеш ли колко прави това, делено на четири? Е, не казвам, че такъв удар се прави всеки ден, но възможността е налице. Човек никога не знае.

Серпико се запита какво ли е станало с разликата между „чистите“ и „мръсните“ пари, за която бе чувал да се приказва.

— Защо ми казваш всичко това? — попита той.

— Е, нали знаеш... Славата ти се носи. Караш много хора да се чувствуват неспокойни.

— И какво се иска от мене?

— Да поумнееш — каза детективът.

Опитът за сближаване, подкрепен със съответната заплаха, накара Серпико да се вбеси така, както и по време на срещата в прокуратурата на Бронкс, когато разбра колко елементарни са целите на разследването в Седми отдел. И от едната, и от другата страна смисълът на предупреждението беше същият: „Бъди благоразумен, прави каквото правят всички други!“ Е, добре, той няма да го прави. Отново го бяха притиснали в ъгъла и този път положението му беше несравнимо по-лошо — не ставаше дума за вземане на рушвети от

организаторите на хазартни игри, а за хероин. Серпико бе решен да даде отпор.

Но не му се предостави такава възможност.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

Сутринта на 3 февруари 1971 година, сряда, Франк Серпико почисти апартамента си, отиде на покупки и отнесе куп мръсни дрехи до близката пералня.

Макар за него и колегите му да бе определен редовен осемчасов работен ден, на практика те, както и другите екипи за борба с наркотиците, обикновено отиваха на работа само когато трябваше да се извърши някой арест или да се проведе наблюдение. Поддържаха връзка помежду си чрез централата в щаба на отдела в Манхатън. Предишния ден старшият на екипа, Гари Роутмън — слаб, посивяващ мъж, четири години по-възрастен от Серпико, — бе казал, че за сряда няма да имат работа, освен може би вечерта, но той щял да разбере това от един свой информатор. Серпико бе отговорил, че късно следобед ще бъде в апартамента си, ако имат нужда от него.

И тъй, след като привърши домакинската работа, Серпико отиде, както обикновено правеше веднъж в месеца, на тренировъчното стрелбище в Полицейската академия, за да се упражнява с автоматичния броунинг и другите си два револвера.

Когато се прибра, Роутмън се обади и каза, че информаторът му имал нещо за тях. Възможно било да направят два ареста и тъй като месецът бе в началото си, а през януари не бяха натрупали особен актив, не било зле да си опитат късмета. Обикновено Серпико носеше със себе си броунинга и тридесет и осемкалибровия пистолет с къса цев, а служебния револвер държеше в личния си сейф в една банка, за да не го откраднат, ако в негово отсъствие апартаментът бъде обран. Но на връщане от стрелбището банката беше затворена и той взе със себе си и трите пистолета. Когато влезе в четиридесет и девети участък, където се помещаваше отдел „Наркотици“ в Южен Бруклин, и свали якето си, един от мъжете възкликна:

— Господи, какво очакваш, революция ли?

Серпико и партньорите му отидоха в закусвалнята, за да се подкрепят с кафе и пай. Освен Роутмън в екипа бяха още Артър Чезаре — мургав италианец с черни коси и прав нос, и един новодошъл —

Пол Хали, който имаше бледо кръгло лице и малки очички, напомнящи на Серпико две стафиди в курабийка. Една тема подчертано се избягваше в разговорите им с него. Никой от тях не споменаваха нищо, дори и с намек, за „комбината“ в Седми отдел.

Чезаре казваше:

— Знаете ли, синът ми се върна от училище... И какво, мислите, са го научили да пее? Оная гадна песен... „Ще победим“. Рекох му: „Да кажеш на учителя, че не искам да пееш това!“ Всичко идва от оня скапан комунияга — Мартин Лутър Кинг.

— О, аз не знаех, че Мартин Лутър Кинг е бил комунист — обади се Серпико с престорено удивление.

— Беше, разбира се. Имаше и членска карта.

— Виж ти — продължи Серпико, — това е интересна новина. Откъде я научи? От някой свой информатор ли?

— Хайде стига, всички го знаят.

— Добре — каза Серпико, без да се опитва повече да прикрива сарказма си, — ти си се погрижил. Казал си на детето да не пее. Това е чудесно. Но какво ще прави то, когато пак иде на училище? Ще седиш ли зад него, за да го оправдаеш, когато другите деца го попитат защо не пее с тях?

Чезаре се втренчи в Серпико.

— Не се тревожи — рече той. — Лично ще поговоря с учителя.

— Хайде да вървим! — каза Роутмън.

Информаторът на Роутмън беше млад пуерториканец, чиято най-ярка отличителна черта бяха очилата в златни рамки. Серпико дори не знаеше името му, макар че Роутмън го бе споменавал един или два пъти. Бил наркоман, когато станал информатор, а сега се смяташе, че е изоставил хероина. Според Серпико той, от една страна, носеше информация, а от друга, правеше машинациите си, но това беше нещо обикновено. Както казваше Роутмън, „той дава добра информация, а останалото не ни влиза в работата“.

Когато стигнаха до сградата, където живееше информаторът, Хали остана в колата, а Серпико реши да се качи заедно с Роутмън и Чезаре. И без това бе вкиснат от мисълта, че им предстои да направят още един глупав арест само за да изпълнят месечната си норма. Ако останеше в колата да слуша брътвежите на Хали, щеше да се вкисне още повече.

Информаторът ги покани да влязат и каза, че жена му я няма. Трябвало да я изчака да се върне, за да гледа децата. Едното беше момченце, може би петгодишно, а другото — момиченце, с една година по-голямо. И двете имаха големи черни очи. Серпико започна да говори с тях на испански, а в това време Роутмън и Чезаре си шушукаха нещо с информатора в ъгъла на стаята. Децата бяха очаровани от брадата на Серпико и той им позволи да си играят с нея. „Господи — мислеше си той, — те са единствените тук, с които се чувствам близък.“ Най-сетне жената на информатора се прибра. Тя имаше привлекателна външност. Извини се, че е закъсняла, и загрижено попита дали някой би желал да пие кафе. Двамата му партньори отказаха, трябвало да вървят, но Серпико реши, че щом жената е била достатъчно любезна да ги покани, може да приеме. Освен това харесваше силното кафе, което пиеха пуерториканците. Тъй че останалите стояха прави, докато той отпиваше от кафето, смесено с горещо мляко, и мрачно се питаше дали жената на информатора знае с какво се занимава съпругът ѝ.

После всички излязоха. В колата информаторът ги насочи надолу по Дригс Авеню, което пресичаше от север на юг уилямсбъргската част на Бруклин. В отсечката между двете последни преки, малко преди края на Уилямсбъргския мост откъм Манхатън, минаха край доста голямо, пететажно здание отдясно и информаторът каза, че познава един човек, който живее там — мъж на име Мамбо, търговец на наркотици. Заобиколиха две карета, върнаха се на Дригс Авеню и спряха от лявата страна край пуст училищен двор близо до едно кръстовище. От зданието, в което живееше Мамбо, ги делеше разстояние, малко по-голямо от половината между две пресечки.

Планът беше информаторът да заеме позиция във входа на зданието. Ако някой влезеше и излезеше оттам, трябваше да се опита да определи дали е направена „покупка“. Той познаваше повечето от хората, живеещи в съседство, можеше да разговаря с тях и ако откриеше някой, който „не е чист“, тоест носи хероин, трябваше да сигнализира, като свали очилата си и ги избърше с носната си кърпа.

Вече се бе стъмнило, Дригс Авеню беше слабо осветено, но близо до входа на зданието имаше улична лампа, която хвърляше достатъчно светлина, за да могат да наблюдават информатора с бинокъл. Но тримата партньори на Серпико така се бяха залисали в

сладки приказки, че често забравяха да погледнат през бинокъла, когато дойдеше техният ред, и Франк, нетърпелив всичко това да приключи, най-сетне взе бинокъла и не им го върна. Беше седнал отзад. Опря бинокъла върху предната седалка и започна да се взира напрегнато. Раздразнението му растеше от минута на минута. Вече бе девет часът вечерта, а те киснеха тук повече от час. А и информаторът го вбесяваше — от време на време хлътваше в зданието и Серпико напрягаше очи в мрачината, за да види кога ще се покаже отново. Чезаре, стигнал до средата на някакъв виц, който разказваше, блъсна бинокъла с гърба си и Серпико избухна:

— Момчета, по служба ли сме или какво!

От време на време край колата минаваха хора, някои хвърляха към тях безразлични погледи и Серпико каза нервно:

— Ако продължаваме да висим тук, ще ни разберат кои сме.

А Роутмън отвърна:

— Спокойно, никой няма да разбере нищо.

Изведнъж Серпико видя, че информаторът сваля очилата си и започва да ги бърше.

— Ей — рече той, — това е сигнал! Сигурно е за жената с пазарската чанта.

Жената беше излязла от зданието и бе тръгнала в обратната посока, надолу по Дригс Авеню. Когато сви зад ъгъла, те я последваха с колата, изпревариха я и спряха между нея и следващата странична уличка. Партньорите на Серпико изскочиха от колата, а той остана вътре. Тримата мъже заобиколиха жената и единият започна да претърсва пазарската ѝ чанта. На пресечката бе толкова тъмно, че Чезаре се върна в колата, за да вземе електрическо фенерче. Първото не работеше и когато той намери под седалката второ, което светеше, оказа се, че батериите му са почти напълно изтощени.

— За бога, защо никой не се грижи за тия неща? — измърмори ядосано Чезаре.

От колата Серпико успя да види, че нито в пазарската чанта, нито в портмонето на жената е намерено нещо подозрително и разбра, че партньорите му са в неловко положение. Жената, около двадесетгодишна, след като преодоля първоначалната изненада, започна да протестира на висок глас. Да я претърсят по-основно, означаваше да си навлекат какви ли не неприятности. Според

правилата трябваше да я отведат в полицейския участък, за да бъде претърсена от жена полицаи. В края на краищата колегите му се отказаха и пуснаха жената да си върви. Когато се върнаха при колата, Роутмън каза на Серпико:

— Няма що, много ни помогна!

— Защо, трима души не бяхте ли достатъчни за една жена?

— Карай — рече Роутмън, — тъй или иначе, от тоя арест нямаше да има голяма полза. Дайте да се върнем на старото място.

Отново паркираха колата край училищния двор и когато изминаха нови десет минути, без информаторът да даде сигнал, Серпико каза:

— Какво, по дяволите, ще правим? Цяла нощ ли ще висим тук?

Тогава се обади Роутмън:

— Защо не се качиш горе да видиш какво става? Тебе няма да те разпознаят.

„Ето — помисли си Серпико, — пак старата история.“ Намираха се в гето, населявано главно от пуерториканци. Видът на партньорите му, начинът, по който се бяха облекли, нямаше да затруднят и десетгодишно дете веднага да се досети, че са ченгета. А Серпико нямаше такива проблеми. В тази мразовита февруарска вечер той бе намъкнал ботуши, високи до над прасците, и дебели чорапи под работния си комбинезон. Носеше плътен пуловер с висока яка и кожен елек под подплатеното си войнишко яке, а около шията си бе омотал шал. Той излезе от колата. Влезе в една кръчма, купи си кутия бира и насочвайки се към зданието, започна да я надига, сякаш бе един от многото други безделници, скитащи се по улиците. Адресът беше Дригс Авеню № 778. Навремето сградата може би бе представлявала квартална забележителност. Каменната ѝ фасада бе украсена с орнаменти, дори и името ѝ, НОВЪЛТИ КОРТ, бе издялано в камъка, но сега очуканият параден вход бе задръстен с отпадъци, а боята от стените беше олющена.

Информаторът бе застанал във входа. Когато мина край него, Серпико леко вдигна очи, за да му покаже, че отива на покрива. Двама хлапаци бяха седнали на стъпалата, които водеха към преддверието. Те погледнаха за момент към Серпико и продължиха разговора си.

Серпико се изкачи до първата площадка. Тридесет и осемкалибровият му служебен револвер беше в избелялата торба от

противогаз, метната на лявото му рамо, а автоматичният броунинг стоеше на обичайното си място в кобура на колана, от лявата страна, с дръжката напред. Франк измъкна тридесет и осемкалибровия си пистолет с късо дуло, пъхнат отдясно в колана, и го мушна в десния джоб на якето си. Ръката му също остана в джоба. Това бе предпазна мярка, която той винаги вземаше, когато участвуваше в акция за наркотици. За престрелки с агентите на „числата“ практически не се беше чувало, но хероинът бе нещо друго. Наркоманите бяха опасни — реакциите им никога не можеха да бъдат предвидени, а пласьорите, които не бяха в състояние да се откупят или по някакъв друг начин да уредят юридическата страна на въпроса, знаеха, че ги очаква дългосрочен затвор. Серпико продължи да се изкачва по стълбите, възхищавайки се на сложните плетеници на мозайката, които едва прозираха през напластената мръсотия. Стълбището миришеше силно на бульон от говежди кости, носеше се и тежката миризма на пържено свинско и аchiote^[1]. Зад затворените врати се чуваха единствено звукът на телевизорите и музика. По стълбите нямаше никой, освен едно мръсно куче, опънало се пред самия изход към покрива. Серпико го прекрачи внимателно, надявайки се, че то няма да се разлае. Кучето дори не трепна и когато вече бе на покрива, Франк се досети защо. Вероятно защото най-обикновеното нещо в живота на едно куче беше това — да го прекрачат.

Въпреки студата из въздуха се носеше смрад на урина и покривът бе осеян с изсъхнали изпражнения. На светлината, хвърляна от голата електрическа крушка при горния край на стълбището, Серпико видя дузини празни полупрозрачни торбички и — което бе още по-лошо — изстискани туби от авиационно лепило, чиито изпарения децата дишаха, преди да преминат към истински наркотици. Ето, това беше целият ням ужас и позорът на един живот, обезсмислен от употребата на хероин. Серпико отново се замисли за безполезността и лицемерието на борбата с наркоманите и дребните пласьори, докато в същото време едри търговци като по чудо оставаха необезпокоявани.

В далечината отдясно се виждаха красивите гирлянди от синкави светлини, увенчали Уилямсбъргския мост по цялото му протежение, а зад реката върху нощното небе се открояваха величествените очертания на Уол Стрийт — изглеждаха съвсем близко и на Серпико се струваше, че ако се протегне, може да ги докосне. Сякаш гетото и

покривът, на който бе застанал, не съществуваха. След няколко минути при него дойде информаторът.

— Какво стана? — попита той. — Хванахте ли мадамата? Тя не беше чиста.

— Не, спряха я, но не намериха нищо и я пуснаха.

— Тя не беше чиста. Носеше хероин. Трябваше да я задържат.

— Да, но не я задържаха и туйто — рече Серпико. Ония хлапаци долу на стълбите казаха ли нещо за мене?

— Не, освен че си някакво смахнато хипи, което отива да си купи хероин.

Серпико се засмя и попита информатора дали знае в кой апартамент работи пласьорът Мамбо. Информаторът отговори, че апартаментът е 3-Г, на третия етаж, непосредствено до стълбището.

— Добре — каза Серпико. — Ти се върни долу и при нужда дай сигнал на останалите. Аз ще постоя тук и ще видя дали няма да забележа нещо.

Сградата имаше форма на буквата „П“. Двете крила бяха успоредни на улицата и Серпико прецени, че ще успее да надникне в апартамент 3-Г от покрива на отсрещното крило. Но тогава съобрази, че прозорците на апартаментата са разположени на обратната страна, в далечния край на сградата, тъй че нямаше удобно място, от което да ги наблюдава. Промъкна се между разхвърляните по покрива вехтории и погледна надолу към Дригс Авеню. Успя да види информатора, застанал точно под него, и двама мъже на отсрещния тротоар. В същия момент двамата мъже бързо пресякоха улицата към зданието. Серпико се спусна обратно по стълбите и спря между четвъртия и третия етаж. На площадката на третия етаж блещукаше слаба светлина, но самите стълби бяха тъмни. Чу шум от приближаващи се стъпки и надвесен над перилата, видя как двамата мъже спряха пред вратата на апартамент 3-Г и почукаха. Чу се приглушен отговор. Единият от мъжете попита за Мамбо. Вратата се откряна, бяха разменени още няколко думи и човекът, който бе почукал, подаде пари. Вратата се затвори, после се отвори отново. Серпико видя да подават нещо отвътре и двамата мъже забързаха надолу по стълбите. Серпико ги последва до улицата. Тръгнаха към колата, в която бяха партньорите му, и той ги посочи — бяха съвсем млади, едва навършили двадесетте. Партньорите му изскочиха от колата, сграбчиха ги и намериха две

торбички с хероин у оня, когото Серпико бе видял да подава парите на човека в апартамента.

Серпико описа какво се бе случило и Роутмън каза:

— Добре, дайте да хванем тоя Мамбо.

— Как ще постъпим? — попита Серпико.

— Хм... ами... ти ще идеш да купиш хероин. Важното е веднъж да ти отворят вратата. Какво толкова, до дяволите, нали говориш испански?!

Такъв вид задача не влизаше в задълженията на Серпико. Правенето на покупки бе работа на тайните агенти от отдел „Наркотици“. Но той се съгласи. След пет минути всичко щеше да е приключено и щеше да се прибере вкъщи.

Сложиха белезници на младежа, у когото бяха намерили двете торбички с хероин, и го оставиха в колата с Хали, а Роутмън и Чезаре придружиха Серпико до сградата на Дригс Авеню № 778. Двата хлапаци, които първия път не бяха обърнали внимание на Серпико, все още седяха на стъпалата във входа. Сега единият му подвикна:

— О, ченге, здрасти!

Серпико си помисли: „Аха, хлапето поумнява!“ Докато се качваха по стълбите, попита Роутмън:

— Разбра ли името на оня младеж — за да мога да кажа кой ме изпраща?

Роутмън отговори:

— О, не точно. Май беше Джо или Тони... или нещо такова. Нека бъде Джо.

Както се оказа по-късно младежът, оставен под надзора на Хали, се наричаше Луис.

Площадката на третия етаж, както и останалите в сградата, беше дълга и доста тясна. Имаше по един апартамент в двата края, а вратите на останалите жилища гледаха към стълбите. Вратата на апартамент 3-Г беше отдясно, там, където стълбите стигаха до площадката. Чезаре спря едно-две стъпала по-надолу и се прилепи към стената. Роутмън, застанал на площадката, се притисна към вратата на съседния апартамент.

Вратата на апартамент 3-Г бе боядисана в червено. На места боята беше ожулена и под нея прозираше ламаринена обшивка. Имаше и шпионка. Серпико бръкна с дясната си ръка в джоба на войнишкото

яке и стисна тридесет и осемкалибровия неслужебен пистолет. После почука на вратата със свободната си ръка.

Чу, че някой се приближава. Шпионката щракна и през нея погледна едно разкривено око.

— Трябва ми нещо — каза Серпико на испански и после смънка:
— Праца ме Джо.

Гласът зад вратата извика:

— Мамбо, ей, Мамбо!

Вратата внимателно се откряна и Серпико видя, че е подсигурена с верига. Той бързо отстъпи, приведе лявото си рамо и очаквайки, че Роутмън и Чезаре са зад него, блъсна вратата с всичка сила.

Веригата издрънча. Вратата започна да поддава и Серпико продължи да набляга върху нея, като постепенно се извърташе, тъй че главата и дясната горна част на тялото му да се промушат в отвора. Вече можеше да се види, че на стената в антрето има малка ниша, не много по-широка от самата врата. Нишата беше почти тъмна, върху нея падаше само слаб лъч светлина откъм кухнята, която бе в съседство.

Изведнъж вратата отново започна да се затваря и в полумрака Серпико различи фигура, може би две, ниско приведени, да я блъскат срещу него. Той извика:

— Полиция! Горещете!

Който и да блъскаше вратата отсреща, имаше това предимство, че можеше да използва ръба на нишата за опора.

Серпико чу някой да крещи: „Мамбо! Мамбо!“, и видя млад мъж с тясно лице бързо да се приближава откъм кухнята.

Тялото на Серпико бе наполовина вътре, притиснато от вратата. Краката му се бяха вклинили в пролуката в неудобна поза. Дясната му ръка се бе опряла в близкия ръб на нишата и той отчаяно се мъчеше да измъкне пистолета от джоба на якето си. Извърна глава и погледна назад през пролуката. Видя партньорите си на площадката — стояха там, сякаш се бяха вкаменили.

— Какво чакате, копелета такива?! — изкрещя Серпико. — Помогнете ми, бутайте!

Той обърна главата си и с едно последно отчаяно усилие успя някак да придвижи дясната си ръка достатъчно, за да измъкне от

джоба тридесет и осемкалибровия пистолет. Тогава видя пистолета, насочен към лицето му — дулото бе може би само на две-три педи.

Спомняше си, че тогава сякаш наблюдаваше всичко като на филм със забавени кадри. Видя пистолета, после изведнъж лумна огромна светкавица — не малкото пламъче, което се вижда при стрелба с пистолет, а грамадна, гигантска светкавица, изригнала право пред очите му, обогрена в червено, оранжево и жълто. Почувствува пареща болка, пронизваща главата му, и разбра, че е прострелян. Като юноша бе играл доста бокс. Усещането, което изпита, беше същото, както ако получиш силен удар по носа. Помисли си: „И това ли е всичко?“

Действието се развиваше някак си много бавно, като насън. Когато избухна ослепителната светкавица, Серпико тъкмо беше измъкнал револвера си. Той бе нагласен на единична стрелба, спусъкът му беше много мек, най-лекото рефлексивно дръпване бе достатъчно и Серпико отвърна на изстрела почти едновременно.

Шумът от първия изстрел, който бе изпратил куршума в лицето на Серпико, беше тъй мощен и зашеметяващ, както и придружаващата го светкавица — сякаш той бе пхнал главата си във варел и някой бе хвърлил вътре граната, — и сега ответният изстрел стигна до съзнанието му като слабо, далечно ехо на първия гърмеж.

Серпико тежко се свлече от пролуката назад върху мозайката на площадката и нарани дясната страна на челото си. Краката му все още бяха затиснати между вратата и касата. Опита се да ги освободи и почувствува, че го извличат от вратата.

Лежеше на дясната си страна. Виждаше кръвта, която шуртеше край очите му, плискаше се върху стената и се стичаше надолу. Чезаре се бе надвесил над него и Серпико каза:

— За бога, опитай се да спреш кръвта. Използувай шала ми.

Чезаре започна да попива кръвта и той искаше да му извика: „Не така бе, копеле такова!“, но се давеше от кръвта в устата и гърлото си и не можеше да произнесе думите. Някъде зад себе си чу вика на Роутмън: „Полиция! Хвърлете оръжието и излезте с вдигнати ръце!“, и истеричния плач на някаква жена в апартамента. Помисли си: „Аз лежа тук и кръвта ми изтича, а той им разправя да излязат с вдигнати ръце.“ Обзе го страхотна слабост. Така, както в този момент, се бе чувствувал като момче — главата му клюмаше над домашното упражнение, беше тъй уморен, искаше му се да си легне. Сега се напрягаше да задържи

очите си отворени, мислеше си, че само ако успее да не изгуби съзнание, няма да умре.

Първите окуражаващи думи, че ще се оправи, че помощта пристига, бяха казани не от партньорите му, а от някакъв съсухрен старец, който внезапно коленичи край него.

— Бъди спокоен — говореше му старият човек с испански акцент, — аз повиках полицията. Полицията иде. Бъди спокоен! — И стискаше ръката му.

Серпико чу воя на сирената, полицейска сирена, и легнал на мръсната мозайка на площадката, долови стъпки, които отекваха по стълбите, сетне видя двама униформени полицаи. Един от партньорите му каза:

— Ние сме от „Наркотици“. Той изпълняваше задача.

Един от униформените полицаи погледна недоумяващо надолу към брадатото лице на Серпико и възкликна:

— Какво, той е ченге?!

После, съвзели се от изумлението си, двамата полицаи бързо го вдигнаха. Ръцете му висяха безпомощно. Понесоха го надолу по стълбите, излязоха от Дрипс Авеню № 778, като минаха край двамата хлапаци и информатора, които все още бяха във входа, поставиха го внимателно на задната седалка на радиоколата, включиха сирената и се понесоха към болницата „Грийнпойнт“. Там неподвижното, подгизнало в кръв тяло на Франк Серпико бе откарано в кабинета за спешни случаи и първата сестра, която се приближи до него, сподавено изхлипа, че е мъртъв, но сетне го чу как се опитва да каже нещо.

Докато Серпико лежеше проснат на площадката пред вратата на апартамент 3-Г, Едгар Ечевария, или тъй нареченият Мамбо — двадесет и четири годишен наркоман и пласьор на хероин, — който бе стрелял в него, успя да се измъкне.

В апартамента беше някой си Рубен Таратс. Тази вечер той бе там заедно с брат си и сестра си, която беше приятелка на Мамбо. Сестра му каза, че когато започнало блъскането на вратата и се чула стрелба, тя била в една от стаите и гледала телевизия. Мамбо, придържайки окървавената си ръка, влетял в стаята и извикал:

„Полиция, ранен съм, ранен съм!“ После той и брат й Рубен излезли през прозореца и се спуснали по аварийната стълба, служеща за бягство в случай на пожар.

След като разпитаха нея и другия й брат, разбраха, че едно от вероятните места, на които може да се е укрил Мамбо, е апартаментът на една друга негова приятелка в Уилямсбърг. Къщата бе обкръжена и към два и петнадесет сутринта на 3 февруари, докато се опитваше да се измъкне през задния прозорец на втория апартамент, Мамбо беше забелязан от полицаия Максвел Кац и прострелян в стомаха. Кац си бил вкъщи в Северна Масапика, Лонг Айланд, когато чул да съобщават по телевизията за престрелката и тръгнал с колата си към Бруклин, за да помогне при издирването на човека, ранил Серпико. Според думите на Кац той видял как през прозореца се прехвърля някакъв мъж — дясната му ръка била превързана с носна кърпа, а в лявата държал пистолет.

— Той се прицелваше в мен — каза Кац — и аз стрелях.

У Мамбо беше намерен двадесет и два калибровият пистолет, с който бе стрелял срещу Серпико, както и тридесет и осемкалибровият револвер с къса цев, изпуснат от Серпико на пода пред нишата.

С револвера бе изстрелян един патрон.

Когато първоначалните опасения на висшето командване на Полицейското управление, че Серпико е бил прострелян от друг полицай, се оказаха неоснователни, всички си отдъхнаха облекчено. Но понеже бяха стреляли именно по Франк Серпико, незабавно бе организирано разследване, за да се уточнят обстоятелствата на престрелката и да се разбере дали Серпико не е жертва на организиран заговор.

Както Артър Чезаре, така и Гари Роутмън бяха разпитани в ранните часове на 4 февруари — разпитът на Чезаре започна в три часа и четиридесет и три минути, а на Роутмън — в четири часа и седем минути. Казаха им, че могат да ползват услугите на адвокат, но и двамата се отказаха от това право.

Чезаре заяви, че тъкмо преди Серпико да почука на вратата, той бил заел позиция на стълбите вдясно от него, а Роутмън стоял отляво, до вратата на съседния апартамент. Той потвърди, че Серпико е

блъснал вратата, но направеното от него описание на положението, при което Серпико останал притиснат наполовина вътре и наполовина отвън и отчаяно се опитвал да се освободи, не беше особено убедително. „Франк не успя да отвори вратата докрай и затова помоли Гари и мене да му помогнем.“ Според разказа на Чезаре двамата се готвели да се притекат на помощ, когато от апартамента се чул „изстрелът, поразил Франк“. Серпико започнал „да се свлича“. Чезаре се опитал да го задържи.

— Когато се наведох — каза той, — се чу втори изстрел. Тогава се опитах да издърпам Франк, но кракът му бе заклещен в пролуката на вратата, и докато го теглех, видях оттам да се показва пистолет. Тогава стрелях в пистолета. Именно тогава Гари извика: „Хвърлете оръжието и излезте с вдигнати ръце!“

В заключение запитаха Чезаре дали Серпико е стрелял с револвера си. Той отговори:

— Мисля, че не.

Разпитан отделно, Роутмън заяви:

— Вратата бе полуотворена. На нея имаше подсигурителна верига. Някой се опитваше да я затвори. Тогава чух изстрел. В този момент бях точно зад Серпико и му помагах да бутне вратата навътре.

Роутмън каза още, че видял проблясването на изстрела в апартамента и на свой ред изстрелял два куршума. После казал на Чезаре „да иде да повика линейка“ — това не бе споменато от Чезаре в първоначалното му описание на случката. Роутмън добави, че отишъл в един съседен апартамент и също се обадил по телефона за линейка, като казал, че е полицай, и обяснил, че друг полицай е прострелян. При положение че и Чезаре е бил изпратен — по същата работа, — това означаваше, че тежко раненият Серпико е бил оставен без всякаква грижа.

Изобщо не стана дума за стареца, който бе коленичил на площадката край обляния в кръв Серпико и му бе казал да бъде спокоен, защото е повикал полицията. Но сигналът, с който изпратиха радиоколата в помощ на Серпико, бе „десет-десет“ — това означаваше „Има престрелка“, обичайния шифрован сигнал за престрелка между неизвестни противници, — а не „десет-тринадесет“, който известяваше „Помогнете на патрула“ и се излъчваше автоматически,

когато някой полицай се намираше в затруднено положение или бяха стреляли по него.

И двамата — Роутмън и Чезаре настояха, че не Серпико, а те в края на краищата са скъсали подсигурителната верига. Малко покъсно същата сутрин, основавайки се на информацията, получена при разпитите, един от говорителите на полицията съобщи на репортерите, че Серпико почукал на вратата на апартамент 3-Г и поискал да купи хероин, вратата била полуотворена, подсигурена с верига, а Серпико се опитал да влезе със сила, че според показанията на свидетелите от вътрешността на апартамента били дадени два изстрела и един от тях улучил Серпико, който „паднал в тесния отвор между вратата и касата“.

Как е могло да се случи това, така и не се разбра. Обикновено подсигурителните вериги, включително и тези в апартаментите на Дригс Авеню № 778, имаха дължина около една педя — точно колкото човекът отвътре да види кой е пред вратата или да поеме парите и да подаде торбичката с хероин. Междувременно в един полицейски доклад от 9 февруари 1971 година също се съобщаваше за падането на Серпико „в тесния отвор между вратата и касата“, но в крайна сметка престанаха да споменават тази подробност. Както забеляза сухо един помощник-прокурор в Бруклин, „тази верига трябва да е била дълга цял метър“.

Разпитан отново на 19 март, Чезаре си припомни:

— Аз стрелях в апартамента, когато двама от престъпниците излязоха през прозореца и се запускаха по аварийната стълба. Тогава изтичах надолу по стълбището, за да повикам подкрепление и линейка.

Роутмън, от друга страна, сега каза:

— Чак след пристигането на подкреплението заповядахме на обитателите да излязат с вдигнати ръце.

Според Роутмън един от куршумите, изстреляни от апартамента, изсвистял съвсем близо край него. Описвайки вълнението си в този момент, той каза:

— Бяхме, така да се каже, в шоково състояние. — И добави: — Двамата с Чезаре се убедихме, че Франк Серпико е усърден и сърцат полицай. Ще почувстваме липсата му, защото изглежда, че дълго време няма да бъде сред нас.

Третия път Роутмън и Чезаре се явиха да дадат показания пред Съвета за удостояване с награди, който им изказа благодарност, че са помогнали да се спаси животът на Серпико. Като обсъди обстоятелствата, съветът реши, че отделните несъвпадения в показанията им се дължат на „естественото смущение“, и им присъди награди за „Особени заслуги“ — петото поред от осемте отличия, с които някой можеше да бъде удостоен от Полицейското управление. Полицаят Максвел Кац, доброволно дошъл в града и прострелял човека, който едва не бе убил Серпико, получи същата награда. Покъсно, когато Серпико срещна Кац, му каза съчувствено:

— Ако не бях аз, а някой друг, щяха да те повишат.

Слуховете, тихите подмятания, че на Франк Серпико е бил скроен „номер“, дори без знанието на партньорите му, продължаваха, ала много хора никога нямаше да разберат дали в тях е имало нещо вярно. На самия Серпико оставаше единствено горчивият спомен за вечерта на 3 февруари. Той никога нямаше да прости на партньорите си, че не му се бяха притекли на помощ, когато се бе опитал да отвори с рамо вратата в сградата на Дригс Авеню.

Серпико беше в Еврейската болница в Бруклин от около седмица, когато Артър Чезаре дойде да го види. Лявата страна на лицето на Франк все още бе подута и парализирана, осеяна със синкаво-жълти петна. Лявото му око беше оградено с тъмносин кръг и почти затворено. Речта му си оставаше неясна, тъй като куршумът бе засегнал челюстта му. Серпико погледна Чезаре със здравото си дясно око и прошепна:

— Защо не се върнеш в академията да се научиш как се стреля?

— Ако се заяждаш, няма да ти дам това — каза Чезаре и смутено му подаде един плик. — Часовникът ти.

— Остави го и се махай.

— Намерих го на пода.

— Може да ти дадат медал за тая работа.

— Какво помниш ти? Беше в безсъзнание. Не знаеш какво се случи.

— Спомням си много добре — каза Серпико.

— Аз те задържах, след като стрелях в тебе. Поставих те на пода най-внимателно.

— Дрън-дрън! Тогава как стана тая работа? — попита Серпико, сочейки контузията на дясната страна на челото си, получена при падането му върху мозайката на площадката. — Хайде да ми направиш една услуга — омитай се оттук, преди да съм повикал сестрата!

Чезаре се поколеба, остави плика и излезе.

Серпико прекара в болницата общо шест седмици. След като спешната операция за изваждане на парчетата от куршума бе отложена, главното опасение на лекарите беше, че може да се наложи да отворят черепа, за да зашият скъсаната мозъчна мембрана. Но масивните вливания на антибиотици, с надеждата тази операция да се избегне, свършиха работа и към края на февруари — три седмици и половина след като изнесоха Серпико от сградата на Дригс Авеню — разкъсването зарасна само и зловещият кръвенист мозъчен ликвор спря да изтича от ухото му.

Когато опасността от фатално възпаление на менингите отмина, неврохирурзите Арън Бърман и Зеки Ъгър отново насочиха вниманието си към парчетата от куршума, особено към онова, което бе заседнало в шията, в непосредствена близост със сънната артерия. Серията от рентгенови снимки, направени в три проекции още докато вливаха антибиотиците, показаха, че парчето не се е изместило от първоначалното си място. Сега, на 1 март, бе направено ново изследване, за да се определи точното разположение на парчето спрямо артерията. Вкараха в нея игла, впръскаха контрастна материя и направиха нова серия рентгенографии. Те потвърдиха резултата от предишното изследване — парчето се беше спряло встрани от артерията, точно на половин сантиметър, и не се бе изместило от момента на раняването.

Трябваше обаче да бъде взета под внимание опасността от образуване на аневризма — издуване на артериалната стена край парчето от куршума, — която би могла внезапно да наруши функцията на мозъка или сърцето, или пък да причини разкъсване на самата артерия. Но лекарите Бърман и Ъгър отново решиха да не оперират. Основанията им бяха три: първо, лицевите нерви на Серпико, които се

възстановяваха от първоначалната си парализа с изненадваща бързина, можеха да бъдат сериозно увредени; второ, при такава деликатна операция можеше да бъде увредена самата артерия или някое от нейните разклонения; и трето, имаше, макар и малка вероятност изобщо да не успеят да открият парчето. Както Бърман, така и Ъгър бяха от неврохирурзите, които предпочитаха да не прибегват до операция, ако това не е абсолютно наложително, а да оставят парчето на мястото му, при положение че общото състояние се развива все така благоприятно. Имаше, разбира се, и нещо, което не можеше да се предвиди. Всеки момент парчето би могло да започне да се измества и Серпико трябваше да се подлага на периодически проверки до края на живота си.

Вероятно Серпико щеше да бъде изписан през следващата седмица, но изведнъж температурата му се повиши и той започна да се оплаква от болки в левия крак. Оказа се, че е развил флебит — възпаление на вените, причинено от продължителния постелен режим. Опасността идеше от това, че към белите му дробове можеше да бъде отнесен смъртоносен кръвен съсирек. След пет дни обаче температурата му се нормализира и отокът на крака му бе овладян.

Серпико прекара в болницата още една седмица. В документацията бе отбелязано, че настроението му е добро, и д-р Ъгър, който бе проявил толкова голям личен интерес към него, дойде в стаята и най-после го уведоми за бъдещото му състояние. Поради сътресението, предизвикано от куршума в слепоочната кост на черепа, той щеше да остане завинаги глух с лявото ухо. След като преживя първоначалния шок от тази новина, Серпико започна да гледа на нея философски. В сравнение с всички други беди, които биха могли да го сполетят, това нещастие не изглеждаше особено голямо.

Напусна болницата на 15 март с полицейска кола без отличителни знаци. Откараха го в бруклинското районно управление, за да вземе нещата си — автоматичния броунинг и тридесет и осемкалибровия служебен револвер (третият пистолет бе задържан като веществено доказателство против Мамбо), както и кашона, в който бяха дрехите му. Когато се прибра в апартамента си на Пери Стрийт и отвори кашона, видя, че окървавените му дрехи са пъхнати в найлонов плик. Разкъса плика, за да ги извади. Все още лепнеха от

кръвта, с която бяха напоени на 3 февруари. Запази ботушите си, а всичко останало изхвърли.

Още на другия ден, след като се прибра у дома, кракът отново започна да го боли и той бе принуден да се придвижва с инвалидна количка в продължение на около три седмици. След това, когато състоянието на крака му се подобри, той слизаше, куцукайки, до кея на река Хъдсън, като се подпираше на бастуна — рапира — бе го купил, за да си помага при ходене, а и като допълнително средство за защита, от каквато чувствуваше нужда, независимо от обстоятелствата около раняването му. Седеше на слънце, понякога с часове, заедно с английската си овчарка Алфи, клекнала на стража край него. Опитваше се да не мисли за нищо, да забрави грозотата на миналото, не му се искаше дори и да крои планове за бъдещето — беше му достатъчно само да съзерцава плаващите по реката кораби и да очаква силите му да се възстановят.

Понякога изпадаше в странен унес и веднъж му се стори като в просъница, че е застанал пред съда на мястото на свидетелите и дава показания по общоприетия за полицаите начин. Серпико често имитираше на шега пред приятелите си предвзетия им начин на изразяване: „Да, имаше такъв момент, в който аз наблюдавах нарушителя, който разглеждаше гореспоменатия хартиен плик и нанасяше върху същия бележки с жълт молив.“ Всички се размиваха, а Серпико продължаваше: „До обвиняемия се приближиха няколко непознати лица от мъжки пол и след кратък разговор с него му връчиха щатски парични знаци под формата на банкноти и/ или монети, които той в действителност прие и ги постави в десния джоб на панталона си. След последното подобно деяние аз напуснах наблюдателния си пост, където се бях засекретил от шестнадесет часа, приближих се до гореспоменатия нарушител и го арестувах, при което той каза: «Началство, не можем ли да уредим някак тая работа?»“

Там на кея, докато седеше полузадрямал на слънцето, всичко му се струваше объркано. Той стоеше на свидетелското място, а съдебната зала бе изпълнена с негови приятели, които се смееха. Той даваше показания срещу една проститутка и казваше: „Аз наблюдавах как обвиняемата заприказва няколко непознати лица от мъжки пол. По едно време минах край обвиняемата и рекох: «Добър вечер», и въпросната обвиняема ме попита дали искам да се позабавляваме, на

което аз отвърнах: «Нямам нищо против да вечеряме заедно и да пийнем по няколко чашки», и тогава обвиняемата заяви, че не разполага с цялата нощ, защото трябва да си върти бизнеса.“ После изведнъж се чуваше да крещи на приятелите си в съдебната зала: „Какво смешно има? Вече не е никак смешно!“, и се пробуждаше от унеса си, облян в пот.

През май, все още нездравял напълно, с пристъпи от внезапно връхлитащо го зашеметяващо главоболие, Серпико отстъпи пред увещанията на Купър и отиде в Дирекцията на полицията, за да получи златната си детективска значка от новия полицейски комисар Патрик Мърфи. „По дяволите, Франк! — бе казал Купър. — Не се отказвай от нея. Ти я спечели, заслужаваш я.“

Това би трябвало да бъде най-щастливият ден в живота му, кулминацията на всичко, за което бе копнял от момента на постъпването си в Полицейската академия. Сега, когато получи значката, му беше все едно.

Разбира се, съседите на Серпико от Гринич Вилидж вече бяха научили кой е той и за негово учудване, вместо да го заклеят като полицай, започнаха да приивдат при него на върволица с проблемите си, за които се страхуваха да се обърнат към полицията или мислеха, че тя няма да направи нищо, за да ги реши — един хомосексуалист, тероризиран от мъжа, с когото живееше; възрастен търговец, изнудван от инспектора по строежите; съдържател на ограбен с взлом магазин за хипита; бяло момиче, опитващо се да се отърве от негъра, с когото живееше и който го заплашваше, че ще го пребие, ако избяга. Иронията беше пълна. Сега го търсеха, за да свърши всички онези неща, които според него бяха главното задължение на служителите на полицията — да помагат на хората.

Една вечер в апартамента на Серпико се бяха събрали група приятели, пиеха вино и бърбеха. Някой предложи да сформират местна на Гринич Вилидж — доброволна обществена организация за поддържане на реда и нравствеността и незабавно, с одобрителни възгласи и наздравници, Серпико бе избран за неин ръководител. Не закъсна и най-големият триумф на организацията — той щеше да се запомни завинаги като „аферата на калдъръмената Хъдсън Стрийт“.

Хъдсън Стрийт минаваше недалеч от апартамента на Серпико и беше една от последните улици в града, застлана с калдъръм, от деветнадесети век. Част от улицата бе разкопана, за да бъдат инсталирани нови телефонни кабели, и едно момиче, запален член на организацията, каза на Серпико, че хората крадат камъните за спомен и че нещо трябва да се направи. Серпико не смяташе, че това действително е особено важно, но когато на другата вечер той, момичето и друга двойка излизаха от един магазин за хранителни стоки, Франк каза:

— Говорехме за вълка, а той бил в кошарата!

При близката пресечка до голяма купчина камъни край изкопа плещест мъж в тъмносин костюм, бяла риза и вратовръзка вземаше от камъните по два наведнъж и ги хвърляше в един пикап. Момичето, доста крехко и нисичко, забърза към мъжа и каза:

— Извинете, мистър, но това, което правите, не е особено красиво. Тази зона на Вилидж е историческа забележителност. Как, според вас, ще изглежда улицата, когато отново започнат да подреждат настилката, а камъните се окажат недостатъчни?

Здравенякът я изгледа:

— Слушай, сестричке, гледай си работата и ме остави да гледам своята.

— А я си представете, че моята работа е да ви арестувам? — каза момичето и ядосано се върна при Серпико с ръце на хълбоците. — Е, Франк?

Серпико въздъхна и тръгна към мъжа.

— Ей, защо не правите каквото ви казва младата дама? — попита той. — Оставете камъните обратно и си вървете по пътя! — После показа значката си.

Човекът изгледа Серпико, брадата му, широкия му дочен панталон, сандалите, после значката и отговори:

— Голяма работа, и аз имам такава значка в джоба си, но ако изглеждах като тебе, не бих ходил насам-натам да я показвам!

За момент Серпико остана безмълвен, после каза с най-служебния тон, на който беше способен:

— Ако имате такава значка в джоба си, ще ме разберете. Гражданите от този квартал ми се оплакаха и аз вземам под внимание тяхното оплакване. Ще спрете ли да товарите камъни или...

— Добре, приятелче, ти изпълни свещения си полицейски дълг и ако искаш, мога да почакам малко зад ъгъла.

— Просто изчезвай — каза Серпико — и не се връщай!

След като мъжът си отиде, момичето запита:

— Франк, защо го пусна?

— Той беше полицай — отговори Серпико.

— Какво значение има?

— Боже господи! — възкликна Серпико. — Той има пистолет и аз имам. Искаш да започнем да се стреляме за два камъка ли? Но не се тревожи. Взех регистрационния му номер, ще го издирим.

Един от преките резултати от публикуването на серията статии в „Ню Йорк Таймс“ за корупцията в полицията и широката гласност, дадена на разследването, провеждано от комисията на Нап, беше, че Сидни Купър замести Джоузеф Макгъвърн като заместник-главен инспектор и пое командването на всички отреди за борба с корупцията в управлението. Тъй че Серпико се обади на Купър и му обясни какво се бе случило. На другия край на жицата Купър избухна.

— Само това ти трябва сега, след всичко друго! — изкрещя той. — Да се забъркаш в разправия с полицай заради някакви си проклети камънаци!

— Добре, шефе — каза Серпико с възможно най-сериозен тон, — не че за мене това има особено значение. Но се обаждам от името на Доброволната организация за поддържане реда и нравствеността във Вилидж.

— От чие име?

С ясното съзнание, че в момента управлението се намира в изцяло отбранителна позиция и че дори Купър ще вземе под внимание сигнала на една организирана обществена група, Серпико повтори:

— Нали знаете, Доброволната организация за поддържане на реда и нравствеността във Вилидж.

Седмица по-късно Купър намусено съобщи на Серпико, че може да каже на „проклетата организация“, че въпросният мъж наистина е полицай и бил заловен да строи с камъните от калдъръма на Хъдсън Стрийт огнище в задния двор на къщата си в Стейтън Айланд, и че ще бъде подведен под отговорност от органите на управлението.

— Чудесно, шефе! Ще предам новината още сега — отговори Серпико. — Сигурен съм, че организацията наистина ще оцени това!

Но за Франк Серпико случката имаше отрезвително странично въздействие. Самият факт, че се бе наложило да се обърне към самия Купър за подобно нещо, му даваше да разбере ясно, че позицията му в управлението не е завидна, и дълбоко у себе си той усети, че дните му като полицаи са преброени.

[1] Червеникава подправка за оцветяване на ориза (исп.). — Б.пр.

↑

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

През лятото на 1971 година, когато Серпико все още се възстановяваше от нараняването в главата, Полицейското управление засече чрез подслушвателно устройство телефонен разговор между членовете на мафията, от който стана ясно, че „ченгето с брадата от Вилидж“ трябва да бъде „ликвидирано“. Купър бе информиран и назначи телохранители, които да пазят Серпико. Серпико вече бе подал молба да му бъде разрешена отпуската, за да отпътува или за Флорида, или за някой от островите в Карибско море, и бе решено да го пуснат да замине, но вместо да тръгне на юг, както трябваше да се очаква от попълнените документи и купения самолетен билет до Флорида, той се отправи с ландкрузера си на север към Нова Скотия и поддържаше връзка с Купър по телефона.

Нищо повече не се разбра относно заговора за покушение срещу Серпико. След като се завърна, пак му бяха определени телохранители, но той помоли Купър да ги освободи. Не се чувствуваше удобно в тяхното обкръжение и заяви, че сам може да се грижи за себе си.

Това бе нещо, с което трябваше да свикне да живее занапред, както и с всичко останало, случило се от деня, в който му бяха връчили подкупа от триста долара.

Оставаше да бъде изиграно последното действие от драмата. Бе изминала повече от година, откакто разкритията на Серпико в „Ню Йорк Таймс“ бяха принудили кмета Линдзи да назначи специална независима комисия за разследване на корупцията в полицията. За момента изглеждаше, че и това няма да доведе до оправяне на нещата. Срокът, даден на комисията, оглавявана от уолстрийтския адвокат Уитман Нап, за да изпълни задачата си, бе само шест месеца и както можеше да се очаква, не ѝ стигнаха нито времето, нито парите, за да се добере до някакъв резултат. Това щеше да бъде краят на разследването, ако Министерството на правосъдието не бе отпуснало още 215 хиляди долара, за да ѝ даде възможност да продължи работата си като част от

федералната програма за заздравяване на реда. След като средствата бяха осигурени, градският съвет, разтревожен да не бъде обвинен в политическа машинация в последния момент гласува за продължаване на мандата на комисията с още шест месеца.

В същото време комисията на Нап се бореше да просъществува — полицията оспорваше законността ѝ. Сдружението за защита на правата на полицейските служители (СЗППС) заведе дело под предлог, че със сформиранието ѝ не само се нарушава разпоредбата на градската администрация, съгласно която не можеше да съществува разследващо полицията тяло, ако мнозинството от членовете му не са служители на Полицейското управление, но има и опасност разследването да доведе до „големи разноски и известни неудобства“ за полицаите. Какви бяха неудобствата, които имаше предвид СЗППС, стана ясно, когато двама заместник-инспектори и трима капитани получиха нареждане да отговорят на въпроси във връзка с личното им финансово състояние. Петимата офицери отговориха, че това би ги принудило да се откажат от конституционното си право „да не се самообвиняват“.

Подобни оплаквания срещу правата на комисията да изпраща призовки написаха много служители — от инспектори до редови полицаи, — но в края на краищата те не бяха взети под внимание. И когато Серпико се върна в града от Нова Скотия, председателят Нап съобщи, че комисията е приключила с разследването, с тайните разпити и заседанията при закрити врати и най-после през октомври 1971 година е готова да започне публични разпити на свидетелите.

Междувременно, в очакване на тези разпити, комисарят Мърфи продължи основната „чистка“ на управлението и всички, членове на висшия команден състав, работили под ръководството на неговия предшественик, или бяха преместени, или напуснаха, включително първият заместник-комисар Уолш. Както той, така и Макгъвърн си подадоха оставките. Най-важната от наредбите, които се издаваха почти ежедневно във връзка с реорганизацията и реконструкцията на управлението, беше тази за „отговорността“. Съгласно нея началниците щяха да бъдат държани пряко отговорни за действията на подчинените им.

Преди да бъде ранен, Серпико бе работил в тясно сътрудничество с главния съветник на комисията на Нап, Майкъл Армстронг, бивш помощник-главен прокурор. И поради ограничения

бюджет и персонал на комисията в началото изглеждаше, че ще му се наложи още веднъж да опере пешкира и да дава показания за корупцията в полицията. Впоследствие обаче агент на комисията ненадейно успя да хване в капана някакъв корумпиран, нагъл цивилен полицаи на име Уилям Филипс в момента, когато изнудвал съдържателката на един бордей в Манхатън. Агентът успя тайно да направи запис и на някои допълнителни признания, от които личеше, че по време на кариерата си като служител от полицията Филипс е вземал подкупи. „Аз не съм някой милионер — скромно довери Филипс пред агента на комисията. — Справям се, живея доста добре, но не съм милионер!“

Филипс беше в кантората на един адвокат, с когото искаше да уреди нещата чрез десет хиляди доларов подкуп, и изведнъж забеляза миниатюрния микрофон и предавател, скрити у агента. Той тъкмо се канеше да го нападне, когато друг агент на комисията, записващ разговора, се втурна в стаята тъкмо навреме. Изправен пред доказателството на собствения му глас, описващ едно след друго подлите изнудвания, в които бе участвувал, Филипс реши да направи сделка. При условие, че му се гарантира неприкосновеност, той бе готов да стане информатор. Тогава комисарят Мърфи и различните районни прокурори неохотно отстъпиха пред искането на Нап и Армстронг да не дават Филипс под съд за направените от него признания. В замяна на това той действително стана таен агент на комисията на Нап, записваше разговорите си с другите полицаи относно вземаните подкупи и разказа с подробности голяма част от собственото си престъпно минало пред следователите на комисията. И макар че бяха изслушани показанията и на други „полицаи — мошеници“, за очарованите телевизионни зрители Филипс се превърна в свидетеля-звезда — той разказваше на един дъх истории за разни комбинации, подкупи и изнудвания, които засягаха практически всички полицейски поделения в града, а сумите от тях възлизаха на милиони долари годишно. Серпико гледаше безучастно. Всички неща, които казваше Филипс, му бяха известни и именно срещу тях той се беше опитвал да се бори — от години...

Разпитите на свидетелите продължиха девет дни и изглеждаше, че публичната фаза от дейността на комисията, оглавявана от Нап, е на приключване. Но някои от политическите врагове на кмета Линдзи,

предвождани от члена на градския съвет Матю Трой, лидер на демократите в Куимс, отправиха обвинението, че разследването, проведено от Нап, не е установило вината на висшето командване на Полицейското управление и на любимците на Линдзи в самото кметство, по-специално на Джей Крийгъл. Тъй като политическият натиск нарастваше, Уитман Нап най-сетне отстъпи и обяви, че ще се състои нова поредица от публични разпити, на които пред комисията ще се яви Серпико.

Серпико се колебаеше, страхувайки се, че цялото разследване се е превърнало в политическо „прехвърляне на топката“ и че основната му цел — разобличаването на корупцията в полицията и системата, която бе допуснала тя да процъфти — е изгубена в резултат на всички тези боричкания. Той смяташе, че времето за взаимни обвинения и контраобвинения е минало отдавна, че вече няма значение кой какво е направил и какво не. Сега важно беше бъдещето, важно беше с какво ще се сблъска новобранецът, излязъл от Полицейската академия. Освен това някои от приятелите на Серпико се опасяваха за начина, по който ще се държат с него на разпити, засягащи толкова много влиятелни обществени фигури в града, и един от тях се обади по телефона на бившия министър на правосъдието — адвоката Рамси Кларк, — сега практикуващ частно в Ню Йорк. Макар че Кларк не познаваше нито човека, който телефонираше, нито Серпико, той незабавно се съгласи да защитава интересите му безплатно. По-късно Кларк обясни: „Направих го, защото чувствавах, че Полицейското управление има отчаяна нужда от хора като Серпико.“

С помощта на адвокат като Кларк Серпико получи възможност да разкаже просто и ясно историята на самотната си одисея като борец против корупцията в управлението. Той прекара пред комисията и телевизионните камери около три часа. Когато привърши с отговорите на въпросите, поставяни му от Армстронг и останалите членове на комисията, попитаха го дали има да добави нещо. Той отговори, че има, и спокойно прочете краткото изложение, което бе приготвил предната вечер. Филипс бе описал — по-добре, отколкото би могъл да го направи самият Серпико — тресавището, в което бе затънало Полицейското управление. Сега Серпико не мислеше за това. Той мислеше и винаги бе мислил — именно по тази причина сега даваше

показания — за хилядите обикновени полицаи, които имаха желание да работят честно, и неговото изложение отразяваше тази загриженост:

Надявам се, че благодарение на днешното ми явяване тук служителите от полицията в бъдеще няма да бъдат обричани на същото безсилие и същите терзания, които през последните пет години преживях аз заради обстоятелството, че се опитвах да обърна вниманието на началниците си на корупцията в полицията.

Те ме накараха да разбера, че ги обременявам с нежелана задача. Проблемът е, че още не съществува такава атмосфера, в която честният полицай да може да действа без страх, че ще бъде изложен на подигравки и репресии от страна на колегите си. При съществуващата обстановка честният полицай се страхува от нечестния, вместо да бъде обратното. Надявам се, че настоящото, както и евентуалните бъдещи разследвания ще се занимават с корупцията на всички нива в управлението и няма да се ограничат с няколко случая, засягащи отделни редови полицаи.

Корупцията в полицията не би могла да съществува, ако към нея не се проявява най-малкото търпимост от страна на по-висшите инстанции в управлението. Затова най-важният резултат, до който биха могли да доведат тези разпити, е убеждението на широката публика — а още повече на самите служители от полицията, — че в управлението ще настъпят промени.

Също така смятам, че е особено важно висшите офицери да се отнасят с уважение към обикновения полицай. Всеки полицай е служител на управлението и трябва да бъде третиран като такъв от началниците си.

Уважението на полицая към собствената му личност до голяма степен зависи от уважението на по-висшите чинове към него. Ако те чувствуват, че неговата работа е важна, и той ще почувствува това.

Също толкова важно е полицаят да промени отношението си към гражданите. Неговото първо задължение е да се чувства отговорен за благополучието на обществото, на което служи.

Всеки полицай в управлението трябва да разбере, че действителната и непрекъснатата връзка между полицията и гражданите е по-важна, отколкото един внушителен списък на извършени арести.

Раздаването на отличия в Полицейското управление трябва да бъде основано по-скоро на цялостното отношение на полицаия към обществото, отколкото на способността му да изпълнява месечната си норма за извършени арести. Проблемът не може да се реши само чрез разкриването на отделни случаи на корупция, каквито има твърде много.

Жизнено необходимо е да се променят основно начините на мислене и действие. От първостепенно значение за осигуряването на такава промяна е наличието на независимо, постоянно действащо следователско тяло — като тази комисия, — което да се занимава с проявите на корупция в полицията.

След изложението на Серпико относно необходимостта от промени пред комисията се изниза досадна върволица от служители на управлението и градската управа с единствената цел да оправдаят действията си, с които му бяха пречили да постигне целта си. В продължение на пет години Серпико се бе опитвал да се добере до тях и — един след друг — да ги накара да направят нещо против корупцията, просмукала се в полицията, и всичко, което те бяха в състояние да изтъкнат сега, беше колко трудно се е работело с него.

Първ говори съдържаният, мрачен Корнилиъс Дж. Бихан — първият офицер, към когото се бе обърнал Серпико, преди да бъде прехвърлен в Седми отдел. Впоследствие Бихан бе произведен от капитан в инспектор и скоро щеше да бъде назначен за директор на Полицейската академия. Да, призна Бихан, Серпико му се бил обадил по телефона преди назначаването си в Седми отдел и бил изразил

безпокойството си от възможността и там да съществува корупция. Бихан каза, че, без съмнение, Серпико се обърнал към него поради репутацията му на дълбоко религиозен човек, нещо като „отец-изповедник“ на младите полицаи, имащи проблеми — и потвърди, че в резултат на обаждането се свързал със съседа си, Филип Шеридан, административен началник на Седми отдел, и получил уверения, че Серпико няма от какво да се страхува. Той потвърди също, че се е срещал със Серпико през зимата и пролетта на 1967 година, след като Серпико бе докладвал за организираната от цивилните полицаи в отдела „комбина“. Бихан каза, че три пъти се е консултирал по въпроса с първия заместник-комисар Уолш — последния път през април 1967 година — и през октомври същата година отново се свързал с Шеридан, след като Серпико му се обадил „в състояние на силна възбуда“ и казал, че „повече няма да прикрива корупцията и има намерение открито да докладва за нея“.

Чак тогава, твърдо заяви Бихан, той разбрал за първи път, че Уолш не е проверил предадената му информация.

— Имахте ли основание да смятате, че действително се провежда разследване? — попита го Уитман Нап, председателят на комисията.

— Ами... не, нямаше видими признаци, пък и не бих очаквал да има такива. Но, от друга страна, няхах основание да мисля и обратното.

— Имаше ли някаква причина — настояваше Нап — да не попитате комисаря дали се извършва разследване?

— Ами... — отговори Бихан — тогава бях капитан от полицията и като такъв не се чувствавах в правото си да разпитвам какво върши комисарят.

Бихан не бе попитан как би се отразило това върху положението на полицай като Серпико, нито пък даде мнение по въпроса.

Следващият свидетел беше инспектор Филип Шеридан, сега в оставка, който бе казал, че Седми отдел е „чист като изворна вода“. Шеридан призна, макар и неохотно, че са му били известни много от свърталищата за хазартни игри, които, както Серпико бе съобщил, си осигуряваха покровителство чрез подкупи.

Майкъл Армстронг, главният съветник на комисията, попита дали тези комарджийски свърталища са щели да бъдат проверени,

независимо от това „дали Серпико бе дал сведения, или не“.

— Да — каза Шеридан, — предполагам, че да.

— Но практически не е бил направен опит, така ли е?

— О, аз разпитвах много от арестуваните, когато ръководех дейността на цивилните агенти. Това беше рутинна практика — да дръпвам задържания настрана, да го питам: „На кого плащаше?“, и да продължавам разпита.

Шеридан повтори, че не е знаел за „комбината“ в отдела, преди Серпико да съобщи за нея. Призна обаче, че Серпико е представил достатъчно факти, „за да се започне разследване“, но, оплака се той, Серпико „отказал да носи у себе си скрит микрофон“. Шеридан добави с известно огорчение:

— Винаги ми се е струвало, че Франк Серпико ми няма доверие.

Освен че описа Серпико като човек, който не бе желал да сътрудничи при разследването, Шеридан, изглежда, искаше да подчертае, че лично той е чужд на каквито и да е прояви на корупция. В края на показанията си отбеляза, че в момента е гимназиален учител по машинопис с най-ниската възможна заплата и че ще предяви иск към комисията, тъй като в резултат на явяването си пред нея губи част от приходите си.

Доводът, че разследването на Седми отдел представлявало голям успех, *независимо* от враждебното поведение на Серпико — за което говорел отказът му да носи скрит микрофон, — бързо бе подет от Джул Саксън, сега заместник-главен инспектор, който веднъж беше казал на Серпико, че той „хвърля, горещите кестени в шепите им“, и от прокурора на Бронкс Бъртън Робъртс. Последният заяви пред комисията, че разследването „би постигнало дори повече“, ако не било нежеланието на Серпико да сътрудничи.

— Този човек не искаше да носи магнетофон — оплакваше се Робъртс. — Той не искаше да даде показания. Не искаше да се яви пред Висшата следствена комисия.

Но след въпросите, зададени от членовете на комисията, Робъртс — с по-унил тон — най-после призна, че без намесата на Серпико „не би имало никакво разследване“ и „никаква Висша следствена комисия“.

После бившият помощник-главен инспектор Джоузеф Макгъвърн, чието любимо място за срещи със Серпико беше рибният

пазар „Фултън“, се представи като негов приятел, поел ролята и на психотерапевт, човек, необходим в случай на нужда.

— Серпико — каза той — имаше нужда от човек, който да му осигурява известна подкрепа и напътствия... и аз чувствавах, че играя такава роля.

Ето защо, обясни Макгъвърн, той не направил нищо по въпроса за капитан Форън и плика с тристата долара, за които му разказал Серпико, чак до момента на публикуването в „Ню Йорк Таймс“ на материалите за корупцията сред полицаите. Макгъвърн заяви, че тогава Франк изпитвал огромно вътрешно напрежение и той не искал да предприема никакви стъпки, които „да увеличат неговото (на Серпико) бремe“. Макгъвърн настоя, че не можел да си спомни Серпико да му е казал някога за записа, направен на полицаия, изнудващ брат му, и прибави някои любопитни подробности относно начина, по който бе работил първият заместник-комисар Джон Уолш. Според Макгъвърн Уолш бил човек, комуто „не бива да се задават въпроси“. Ако някой искал мнението му по някакъв въпрос, независимо колко сложен, и Уолш казал просто „да“ — това било всичко.

— Когато той кажеше „да“, това означаваше край на разговора — отбеляза Макгъвърн с глас, в който все още личеше страхопочитание.

Когато пред комисията се появи самият Джон Уолш, трудно можеше да се повярва, че това е същият човек, чието име бе всявало ужас у всички полицаи в управлението. С усукани и неясни отговори на зададените му от главния съветник Армстронг и членовете на комисията въпроси Уолш се опита да обясни голямата мистерия: защо е допуснал Серпико да стои забравен в Седми отдел от април 1967 година, когато Бихан се бе срещнал с него за последен път, до октомври, когато Серпико му се беше обадил отново и Бихан на свой ред се бе свързал с Шеридан. Уолш каза, че просто бил забравил.

Уолш заяви, че не си спомня за първите две срещи с Бихан, но си спомни за третата — през април.

— Казах му, че ще се срещна със Серпико — увери комисията Уолш. — За нещастие тази среща така и не се състоя. Очаквах тя да бъде уредена от инспектор Бихан. Но когато това не стана, забравих за случая.

Не можеше да се каже дали през последните години на безгранично самовластие, което Уолш бе упражнявал в управлението — дистанциран, недоверчив, подозрителен към всички, — паметта му действително е била така несигурна, както изглеждаше сега, или туй бе само поредният му опит да се измъкне от положението с хитрост. Председателят Нап безуспешно се опитваше да разбере това.

— Защо, по дяволите, чакахте шест месеца, за да говорите с Бихан? — Избухването му беше необичайно за него.

Уолш го изгледа безизразно и не отговори.

След това Дейвид Дърк, сега сержант, потвърди присъствието си на срещите, които Серпико бе имал с капитан Форън, Джей Крийгъл и комисар-следователя Арнолд Фрейман. Той добави, че при една от срещите Фрейман окачествил Серпико като „психо“. После Дърк отправи с разтреперан глас пламенна молба към комисията на Нап и публиката да сложат край на корупцията в полицията и излезе почти тичешком от залата, в която комисията изслушваше свидетелите.

Мъчителната сцена продължи с полагаането на клетва от Арнолд Фрейман, сега съдия във Върховния щатски съд в Ню Йорк. Фрейман призна, че се срещал с Дърк и Серпико, но споменът му от срещата им бил „смътен“. Той отрече да е наричал Серпико „психо“, но призна, че поради външността му го смятал за „странен индивид“. Заяви, че Серпико говорил за корупцията в Седми отдел само с „общи думи“. По време на показанията си в един момент каза: „Първоначалното ми усещане беше, че информацията не е чак толкова важна.“ В друг момент влезе в противоречие с тези думи: „Не проверих достоверността на информацията. Вероятно съм сметнал, че ще бъде трудно тя да се докаже.“

— Не мога да разбера — язвително забеляза главният съветник Армстронг — защо тези важни и сериозни предупреждения не са направени достояние на *някой друг*.

— При нормални обстоятелства бих постъпил така, но той (Серпико) искаше да остане анонимен.

— Трудно е — настоя Армстронг — да се разбере защо тази информация просто не е била взета под внимание.

Председателят Нап се намеси, за да попита Фрейман дали не му се струва, че е допуснал „грешка в преценката си“.

— И така да е — лукаво отговори Фрейман, — няма да е била единствената ми грешка за трите години, прекарани в отдела за разследване. — Сякаш с това въпросът се приключваше.

Най-невероятните показания бяха дадени от бившия полицейски комисар Хауърд Лиъри. Никой никога не му бил казал нищо, заяви той, намеквайки, че ако знаел нещо, сега положението би могло да бъде по-друго. За първи път бил чул за Серпико и за скандала в Седми отдел на 9 октомври 1967 година, когато Джон Уолш споменал за това пред него след срещата си с Макгъвърн и полицаите от Бронкс. После, продължи Лиъри, той просто оставил проблема във вещите ръце на Уолш. На една пресконференция след явяването си пред комисията Лиъри, който вътрешно бе съгласен с Форън, че Серпико е „психо“, и публично го беше описал като „полицай, комуто е крив светът“, любезно уведоми репортерите как, като гледал по телевизията „разстроения и изтерзан“ Серпико, изправен пред комисията, почувствувал, че „това е нещо ужасно“.

Последният свидетел, който говори пред комисията на Нап, бе Джей Крийгъл, сега началник на екипа на кмета Линдзи. Крийгъл потвърди, че Дърк, когото познавал добре, е довел Серпико в кабинета му в Сити Хол през април 1967 година. Каза, че тогава е уведомил накратко кмета Линдзи за предупрежденията на Серпико относно съществуващата в Седми отдел корупция, но главното условие на Дърк за срещата — на него и на Серпико да бъде гарантирана анонимност — му „вързало ръцете“ да придвижи въпроса по-нататък.

— Казах на кмета, че съм се срещнал с един служител от полицията чрез общ приятел; че той ми е говорил за проблема с корупцията и че двамата са предложили да се събере група полицаи като Франк Серпико, с подобни съдби, за да може кметът да чуе информацията от първоизточника.

Според Крийгъл кметът отхвърлил предложението поради условието всичко да остане в тайна. Армстронг запита какво е казал кметът във връзка с обвиненията в корупция.

— Той ме попита дали управлението е уведомено за тях — каза Крийгъл, — и аз му отговорих утвърдително.

— А докладвахте ли му също, че полицаите са неудовлетворени от хода на разследването?

— Не — отговори Крийгъл, — не съм.

Следващият въпрос на Армстронг падна като бомба: а на заседанието при закрити врати Крийгъл не беше ли заявил под клетва, че бил уведомил кмета за неудовлетворението на Серпико и Дърк от хода на разследването в управлението по повод обвиненията, отправени от Серпико? Крийгъл отговори, че след като прочел протокола от показанията си на закритото заседание, казал на кмета няколко думи за случая, и продължи: „Сега съм сигурен, че след срещата с Франк и Дейвид не съм му докладвал за тези обвинения.“

Известно време прокуратурата в Манхатън беше на мнение, че Крийгъл трябва да бъде подведен под отговорност за лъжесвидетелство. Ала това не стана по вина на комисията на Нап, която го бе разпитала при закрити врати по-рано същата година. Поради упреците в политическа пасивност, отправяни към нея, сега комисията държеше твърд курс против администрацията на Линдзи, докато преди бе правила тъкмо обратното. В преписа на тайните показания, дадени от Крийгъл — двеста страници, изписани от двете страни, по-голямата част от които се отнасяха до информацията, предоставена от Серпико, едва ли повече от страница бе посветена на това, което Крийгъл бил докладвал на кмета Линдзи. Според тези показания Крийгъл бил съобщил на кмета за „служители от полицията“, които са се оплакали, че управлението е пренебрегнало предупрежденията им за съществуване на корупция в самата полиция. Цитираха се думите на Крийгъл: „Направих пред кмета някои препоръки във връзка с общия проблем за корупцията, включително и във връзка с това, като една проява на проблема.“ Но, естествено, по време на закритите заседания нито един от следователите не го бе запитал какво има предвид, като казва „това“, и по-късно той можеше да твърди: „това“ означавало, че бил съобщил за идването на служители от полицията при него, без да обясни конкретните им оплаквания. Ако отговорите му не били „достатъчно точни“, заяви Крийгъл пред служителите от прокуратурата, то било, защото и въпросите на комисията не били такива. Становището на комисията по това време личеше най-добре от риторичния въпрос, зададен от председателя Уитман Нап на един репортер, който попита как комисията смята да процедира по време на разследването с кмета Линдзи. Как бихме могли — каза Нап — да разследваме човека, който ни е назначил?!

Може би най-вярното обяснение на всичко, което се случи, се съдържаше в отговора на кмета Линдзи на един въпрос, зададен му от студент в Пенсилванския университет по време на негова лекция, малко след като „Таймс“ публикува скандалната статия за корупцията в полицията. Защо, поиска да узнае студентът, е била необходима вестникарска статия, „за да се раздвижи градът“?

— Ако имахте толкова продължителни и толкова деликатни взаимоотношения с тридесет и две хилядното Полицейско управление, като мене — отговори Линдзи, — щяхте да разберете.

И тъй, всичко приключи. Франк Серпико прекара зимата на 1972 година в отпуска по болест, възстановявайки се от нараняването в главата, което едва не му бе струвало живота. Новите рентгенографии показаха, че някои парченца от куршума бяха променили положението си, ала критичното — онова, заседналото в близост със сънната артерия — бе останало на мястото си. През цялата зима Серпико мислеше за бъдещето си като полицаи и чувствуваше — след всичко, което бе направил — прикритата омраза на останалите полицаи. Знаеше, че завинаги ще остане чужд за тях. Питаше се колко време би могъл да издържи едно такова мизерно съществуване.

През май Полицейското управление бе разтърсено от нов скандал. Двадесет и един цивилни агенти, между които имаше и жена, и трима сержанти от Тринадесети отдел в Бруклин — отдела, в който дадоха на Серпико плика с тристата долара, — бяха подведени под отговорност за вземане на четвърт милион долара годишен подкуп от комарджии, свързани с мафията. Аферата бе разбулена не защото някой честен полицаи като Серпико каза истината, а защото бе заловен един нечестен полицаи. След заседанията на комисията, оглавявана от Нап, в управлението бе възприета нова политика: в определени случаи се осигуряваше имунитет на полицаи, уличени в корупция, ако те се съгласяха да сътрудничат при разкриването на други случаи. Това доведе и до разкриването на аферата в Тринадесети отдел. Не след дълго избухна още един скандал. Този път бяха замесени членове на елитната служба за разследване на особено тежки престъпления в отдел „Наркотици“ — службата, към която Серпико по-рано бе инструктиран да се обърне в случаи, че се натъкне на нещо „наистина сериозно“.

Кога, питаше се Серпико, ще свърши всичко това? Но случаят, който го накара да вземе окончателно решение, дойде през пролетта на 1972 година, когато Полицейското управление провъзгласи, че ще му присъди най-високото си отличие: „Почетен орден“ — не заради смелостта му в откритата борба с корупцията, а, както се изрази той: „защото е бил достатъчно глупав да се остави да го прострелят в лицето“. И тъй, Серпико реши, че е време да напусне, и сега нито Сидни Купър, нито Пол Дилайс — двамата мъже в управлението, от които най-много се възхищаваше — бяха в състояние да го разубедят. Купър вече му бе казал, че смята да си подаде оставката, а и Дилайс бе готов да направи същото.

На 13 юни, почти пет години след като Серпико за първи път бе съобщил името му, капитан Филип Форън най-после бе подведен под отговорност за фалшиви показания относно съвета, даден на Серпико за плика с тристата долара. Дватама — Серпико и Дърк — свидетелствуваха против него и Форън, който продължаваше да отрича обвиненията им, в края на краищата бе признат за виновен. Присъдата му обаче бе равностепенна на ухапване от бълха — отстраняване от работа за един месец без право на заплата. Капитан Форън обжалва присъдата под предлог, че тя е „прекалено тежка, пристрастна и незаконна“. В жалбата си той твърдеше, че полицейският комисар е превишил правата си, тъй като Висшата следствена комисия, занимавала се с въпроса през 1970 година, е гласувала, че „няма основание за предаване на обвиняемия под съд“ и че, освен всичко друго, от момента на срещата му със Серпико и Дърк е изтекъл срокът на давност. Оплакваше се също, че процесът в управлението е бил „политически мотивиран“ и предизвикан от „прекалена гласност“.

По това време Серпико вече официално бе приключил кариерата си като полицай. Той напусна полицията с пенсия за инвалидност и разрешение да носи автоматичния си броунинг. Реши за известно време да отиде в чужбина, за да сложи в ред своя объркан живот. Преценяваше, че на тридесет и шест години все още може да бъде полезен с нещо — някъде, някак си.

Докато излизаше с документите си от Дирекцията на полицията, до него се приближи един полицай — както бяха направили и много други, след като комисията на Нап приключи работата си — и го попита със съвсем сериозен вид:

— Е, Франк, смяташ ли, че наистина си променил нещо? Мислиш ли, че нещата ще станат по-различни?

— Не зная — отговори Серпико. — Това вече не ме засяга. Аз само направих всичко, което бях длъжен да направя.

Оттеглянето на Серпико бе трагедия за града, за Полицейското управление и за самия него. Всичко, което искаше Франк Серпико, бе да бъде добър полицай. Може би в това беше и бедата му — беше го желал прекалено силно.

Издание:

Питър Маас. Серпико

Американска, първо издание

Редактор: Дафина Китанова

Художник: Георги Младенов

Художник-редактор: Стефан Десподов

Технически редактор: Езекил Лападатов

Коректори: Грета Петрова, Стефка Добрева

ДИ „Народна култура“, София, 1989

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.